NOTITIA CONCILIORUM HISPANIAE, ATQUE NOVI ORBIS, EPISTOLARUM...

José Saénz de Aguirre

7
10-c
39
BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
6
19 F
42

AGVIRRE;

NOTITIA COMPENDIARIA; SIVE EPITOME BREVIS AC DILVCIDA CONCILIORVM OMNIVM HISPANIÆ, EPISTOLARVM DECRETALIVM, ET ALIORVM MONVMENTORVM VETERVM AD ILLAM SPECTANTIVM:

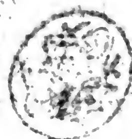
QVORVM INTEGRA EDITIO paratur Salmanticæ quatuor iustis Voluminibus.

[illegible] anno 16[illegible]

VT QVILIBET POSSIT FACILE AC breviter mediocrem illorum omnium cognitionem adipisci, & in promptu habere.

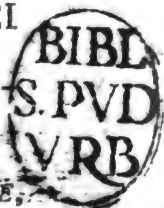

NOTITIA CONCILIORVM HISPANIAE, ATQVE NOVI ORBIS, EPISTOLARVM DECRETALIVM,

ET ALIORVM MONVMENTORVM SAcræ Antiquitatis, ad ipsam spectantium, magna ex parte hactenus ineditorum:

QVORVM EDITIO PARATVR Salmanticæ, cum Notis & Dissertationibus.

SVB AVSPICIIS CATHOLICI MONARCHÆ CAROLI SECVNDI:

STVDIO ET VIGILIIS

M. Fr. IOSEPHI SAENZ DE AGVIRRE, Benedictini, in Salmanticensi Academia, post quinque Cathedras Theologiæ Scholasticæ, & Doctrinæ Morum, Primarij S. Scripturæ Interpretis, Regij ac Supremi S. Inquisitionis Hispaniarum Senatus iam à tredecim annis Censoris, & à Secretioribus Consilijs, Insignis Collegij S. VINCENTIO sacri semel & iterum Abbatis.

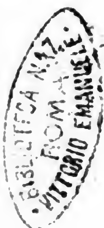
SALMANTICÆ:
Apud LVCAM PEREZ, Vniversitatis Typographum. Anno M. DC. LXXXVI.
SVPERIORVM PERMISSV.

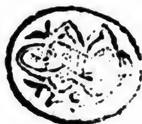
A LA MAGESTAD CATHOLICA DE D. CARLOS SEGVNDO, REY DE LAS ESPAñAS Y NVEVO MVNDO, &c.

SEÑOR.

NTRE las demas Obras magnificas, y verdaderamente REALES, que tomò por ſu cuenta aquel Gran Monarca, el Señor D. FELIPE II. Glorioſo Viſabuelo de V. MAGESTAD, ſiempre ha ſido y ſerà celebrado en el mundo, el aver hecho imprimir hermoſa y coſtoſamente los diez Tomos de aquella Grande Biblia, que por reſpecto ſuyo ſe llama REGIA, interviniendo en la edicion, y ſu contextura aquel inſigne Varõ Benito Arias Montano: deſpues las Obras todas de S. Iſidoro Arçobiſ-

po deSevilla, à cuidado de Iuan Grial: y assimismo los Concilios antiguos de España, à diligencia del Doctor Don Garcia de Loaysa, Maestro del Serenissimo Principe D. FELIPE III. y finalmente el Concilio Iliberritano y su defensa, compuesta por aquel erudito y celebre ingenio de D. Fernãdo de Mendoza. En la edicion costosa de dichos libros, no solo consiguiò aquel Gran Monarca mucha gloria para Dios, vtilidad para la Iglesia Catholica, y grande lustre para sus Reynos; sino tambien glorioso nombre para si: pues aviendose dilatado aquellos Volumenes por todo el mundo, y permaneciẽdo hasta el fin de èl, siempre llevan y llevaràn consigo en su sobreescrito, y Dedicatorias, el nombre, la magnificencia, y los elogios de aquel Incomparable Monarca, que à sus expensas, y Catholico zelo, les diò luz, y vida.

Ahora, SEñOR, se ofrece ocasion

de que V. MAGESTAD (à imitacion de su Glorioso Visabuelo) saque à luz otra Obra en mucho obsequio de Dios, vtilidad de la Iglesia Vniversal, y en especial de las de todos sus Reynos: que es la Coleccion de todos los Concilios Nacionales y Provinciales, que en ellos se hã celebrado hasta oy: todas las Epistolas Decretales de los Papas escritas à España, desde el tiẽpo de la Primitiva Iglesia: y otras innumerables memorias antiguas y sagradas: que con grande trabajo y diligencia he procurado buscar y juntar de diferentes Auctores, librerias antiguas, archivos, y manuscriptos fidelissimos, en especial de la Grande Iglesia de Toledo, honor no solo de España, sino de todo el Orbe Christiano, y la mejor margarita q̃ V. MAGESTAD tiene en su Real Corona: porque en la Bibliotheca manuscripta de aquel Augusto Templo hallè papeles inestimables, nunca impressos hasta ahora, con

que aumentar, y enriquecer este assunto. El Doctor Loaysa solamente sacò à luz los Concilios de España celebrados hasta el año de setecietos y doze, con Notas muy doctas sobre ellos: pero omitiò todos los siguientes Concilios, y casi todas las Epistolas Decretales de antes y despues; y otras innumerables memorias sagradas de España, que no tuvo dicha de hallar acaso. Y aunque tan inferior à èl, fue Dios servido de guardar essa felicidad para mi, ò (por mejor dezir) para el Reynado de V. MAGESTAD: para que como en la piedad, en la Religion, en el temor santo de Dios, y zelo del bien de su Iglesia, no es inferior à alguno de sus Gloriosos Progenitores: assi tābiē no lo sea en la felicidad de hallar, y en la aplicacion de sacar à luz publica, los escritos, y memorias de aquellos Santos Padres, que fueron Autores de los Concilios de España, luz y ornamento de la Catholica Iglesia.

Los

Los Concilios y Epiſtolas Decretales, y otros eſcritos de Santos Padres de Eſpaña, que ſalen en eſta Obra, fueron el deguello de todas las heregias, y errores, que inquietarõ la Igleſia en ſus tiempos. El Grande Oſio Obiſpo de Cordova, que con los demas Prelados Eſpañoles ſe hallò en el Concilio Iliberitano cerca de Granada, fue quiẽ preſidiò en nombre de S. Silveſtro Papa al primer Concilio Vniverſal Niceno; y en el condenò las dos capitales, y contrarias Heregias de Sabelio y Arrio, pronunciando el primero cõtra ellos el Symbolo de la Fè. La heregia de los Novacianos, que negavan aver poteſtad en la Igleſia para perdonar pecados, quien mas acremente la conſutò, que San Paciano Obiſpo de Barcelona? La verdad, y eficacia del Admirable Sacramento de la Eucharíſtia (tan ſingularmente venerado de la Caſa Auguſta de AVSTRIA, y de V. MAGESTAD con piedad ſin exẽplo)

plo) fue confirmada en el Concilio I. de Zaragoza, y en otros muchos despues. Los errores de Macedonio, Apolinar, Prisciliano, y otros Heresiarchas antiguos, fueron solemnemente condenados en los Concilios de Toledo, y Braga. En aquellos tambien, antes q̃ en alguno otro, fue varias vezes definida la procession del Espiritu Santo del Padre, y del Hijo juntamente, y puesta en el Symbolo, contra muchos de los Griegos, que la negaban, y niegan oy. Aviendo cundido la heregia Arriana en estos Reynos, los Padres del Concilio III. de Toledo, y entre ellos S. Leandro, que brillava como el Sol entre las Estrellas, la extirparon del todo, ayudados del Gran Rey RECAREDO, Progenitor de V. MAGESTAD, de suerte que nunca despues renaciò aquella hydra. Què pestes de heregias no desterraron en varios Concilios de España, presidiendo à ellos S. Isidoro, S. Eugenio, y S. Juliã?

La

La blaſphema impiedad de Iovinlano, Helvidio, y los Iudios, que negavan la perpetua virginidad de MARIA Santiſsima, quien la hizo enmudecer, ſino es S. Ildefonſo, con ſus celeſtiales eſcritos? El error de Felix y Elipando, q̃ dezian ſer Chriſto hijo adoptivo de Dios, impugnado fue y confutado por Eterio y Beato en Eſpaña, antes que fueſſe condenado en el Concilio Frãcofordienſe de Alemania. Dexo aparte otras muchas heregias, que en los ſiguientes ſiglos haſta oy fuerõ, y ſon anathematizadas por la Igleſia: las quales ſe hallan notadas en eſtos Concilios, y Padres, cuyos eſcritos ſaco à luz, ſin aver coſa alguna en todo ello, de cuya autoridad ſe pueda dudar: porque todo ello eſtà fielmente copiado de manuſcriptos antiguos y autenticos de las Igleſias y Monaſterios de Eſpaña, en quienes nadie ha ſoſpechado dolo alguno. Nada de eſto tiene commercio con los Chronicones re-

cien impressos, defendidos de vnos, impugnados de otros. Assunto tan sagrado, como este, no convenia mezclarse con noticia alguna, cuya verdad, ò existencia, anduviesse en opiniones. Pero por quãto la inteligencia de muchas cosas contenidas en dichos Concilios y escritos, es dificil, y necessita de examen, y declaracion, añadi à todos ellos varias Dissertaciones Historicas y Eclesiasticas, con Observaciones, assi agenas de insignes Varones, como mias. Todo ello està examinado, y aprobado, por los Superiores Eclesiasticos, y assimismo por el Real Consejo de Castilla.

De todo ello es breve Compendio, ò Indice este corto libro, que pongo à los Reales pies de V. MAGESTAD, como muestra de la Obra principal, que ocuparà por lo menos quatro grãdes volumenes: y mientras ellos salen à luz, servirà de dar vna razonable noticia de todo lo cõtenido en ellos. Los

demas

demas Principes y Reynos de la Christiandad (aun aquellos que estan separados de la Iglesia Romana) han sacado, y sacan à luz, sin perdonar à trabajo ò gasto alguno, todos los Concilios, y escritos de Padres antiguos, que se celebraron y compusieron en sus distritos. Iusto serà pues el que salgan los de España aumentados, en tiempo de V. MAGESTAD, para mucha gloria de Dios, bien de estos Reynos, lustre de sus Iglesias, confusion de las heregias, enmiẽda de las costumbres, reformacion del Clero, correcciõ de los pueblos. Para todo ello es vtilissima la doctrina de estos Concilios, sus Difiniciones, Canones, y Estatutos: que antiguamente con summa piedad obseruaban los mismos Reyes Progenitores de V. MAGESTAD, y à imitaciõ suya los vassallos. Oxala aproveche esta edicion, y el trabajo que en ella he puesto, para tan santo fin, en vida, y propagacion fecunda de V. MAGESTAD:

TAD: cuya Augusta y Real Persona guarde Dios largos y felizes años, para mucha gloria suya, y bien de estos Reynos. Salamanca à 29. de Noviēbre de 1685.

SEñOR.

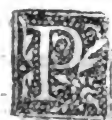
A los Reales pies de V. MAGESTAD

su humilde vassallo y siervo,

El Maestro Fr. Ioseph Saenz de Aguirre.

EX.

EXCELL^{MO} PRINCIPI COMITI DE OROPESA, &c. A CONSILIIS STATVS, SVMMO RERVM HISPANIÆ ADMINISTRO.

AVCIS Alloquar Magnum Oropesæ Comitem, paucis summam rerum curantem, *ne in publica commoda peccem.* Totius Hispaniæ moles, & vtriusque Orbis Imperiũ, Tuis humeris, & capacissimę menti, credita ac superimposita sunt, EXCELLENTISSIME PRINCEPS, *ataVis edite Regibus*, & Reipublicæ labantis SPES ALTERA. Natus ad summa, dignatus fuisti id oneris in TE recipere, Ministri nomine, ob publicum bonum. Hac humanitate invenisti modũ, quo cresceres, cùm vix posses. In tanto enim generis Regij splendore nullus est incrementi locus, nisi vel ascendendo ad purpuram, vel declinando ad fasces. Mirabile profectò augmenti genus, vt cui nullus erat ascẽsui locus, esset descensui; instar magnæ arboris, quæ, cùm nequeat ramis suis suprà evehi, impediente cœlo, pergit inferiùs crescere medijs radicibus altiùs missis in terrã. Invenisti & alium incrementi modum per cultum litterarum, & omnimodæ eruditionis, qua polles, *Nulla enim, testante Cassiodoro*

ro, in Orbe pôtest esse fortuna, quam litterarum non augeat gloriosa doctrina. Hæc cùm omnibus nota sint, vbi primùm Præfectura Tua innotuit, innumeri ingentem concepêre spem, vt salus Reipublicæ iam pene deplorata conualesceret, aut veluti postliminio rediret. quod sanè magis videbatur optandum, quàm sperandum. Academiarum quoque Professores, si docti, si eruditi, si dextri in iuventute imbuenda; quid non expectent de tanto Principe, ac Præside, iustitiæ & litterarum amante?

Sed venio iam ad rem ipsam, cuius occasione pauca hæc scribo. Nôsti, PRINCEPS SPLENDIDISSIME, antea consilium meum, & indefessum studium, in exquirendis Conciliorum omnium Hispaniæ & Novi Orbis exemplaribus, Epistolis Pontificum Romanorum Decretalibus, alijsque sacris monumẽtis ad illam spectantibus. Nôsti quàm multa illorum hactenus inedita, & antiquissimis membranis clausa, detexerim, partim proprio labore, partim aliorum auxilio, in vetustis Bibliothecis, & chartophylacijs, præsertim Magnæ Ecclesiæ Toletanæ. Nôsti præterea, quantum momenti hæc sacra instrumenta videantur allatura in gloriam Dei vtilitatem Ecclesiarum, Regnorumque Hispaniæ, quorum bono excubas. Mitto quàm ingens decus vbique terrarum paritura sit sacri huius Operis editio Catholico & Pijssimo Regi no-

stro,

nostro D. CAROLO II. cuius honor & felicitas propemodum ex asse Tua est, quemadmodum & Parmenionis erant gesta Alexandri Magni, iuxta illud Curtij: *Rex sine illo nihil magnum gessit.* Rogo itaque, vt pro summa, quâ apud ipsum polles, auctoritate, editionem hanc promoveas. Quocumque illa pervenerit, nomen Tuum secum deferet: quascumque oras Christiani Orbis peragraverit, debitam grati animi mei testificationem ferè in ipsa fronte gestabit. Et hoc quidem parum TIBI, iuxta illud vetus: *Nullius laudibus Carthago crescit, nec vituperatione minuitur.* Plurimũ verò refert, quòd Opus ipsum in Dei gloriam, fidei exaltationem, & Ecclesię vtilitatem, cessurum sit. Hęc tria potissimùm insigni pietati Tuæ, & religioni erga Deum, antiquisque moribus, vel in ipso iuventæ flore, stimulo sint, vt apud Catholicum Monarcham, tot sacris monumentis optatam lucem quantocyùs afferre, & posteritati commendare studeas. Quòd si visum fuerit Gloriosissimo Regi Nostro conveniens, vt hæc ipsa Conciliorum Synopsis, sive Compendiaria Notitia, Hispanicè edatur, ad vberiorem profectũ, etiam eorum, qui Latinè nesciunt; statim illam vernaculo idiomate exprimere curabo. Sic certè omnibus vsui & profectui erit, quod initio solùm in gratiam doctorum & eruditorum hominum elaboratum fuit. VALE, Principum decus, & litterarũ columen.

RATIO OPERIS AD LECTOREM.

PVSCVLVM hoc, Erudite Lector, non nisi index est, aut epitome, sive prodromus velitaris alterius Operis longè maioris, quod iam diu molior, & paro publicæ luci. In eum scopum colligere curavi quæcũque Concilia Hispaniæ & Novi Orbis, Epistolæ Decretales Pontificum Romanorum, & sacra ac vetera monumenta, in archivis, tabularijs, & chartophylacijs Ecclesiarum, Monasteriorum, & insignium quarumlibet Bibliothecarum, intra & extra Hispaniam, latebant adhuc in Manuscriptis, præsertim antiquissimis; præter plura alia, quæ in varijs & ferè innumeris libris sparsa erant. Omnia enim illa, quoad potui, hinc inde quęsivi, nulli parcens labori, & in ordinem redegi, servata vbique certa aut veriore Chronologia. Notas deinde quorumlibet doctorum & eruditorum hominum, quotcumque inveni aliquid in Concilia Hispaniæ de suo contulisse, κατὰ πόδας describi feci, præter proprias quas addidi.

II. Quoniam verò plurima sunt in ijs sacris monumentis, quæ vberiori explanatione

egent,

legent,& ad Antiquitatem Ecclesiasticam penitius indagandam plurimum conferunt; visum fuit intexere singulis Dissertationes opportunas. In quibus certè nihil ferè invenies ex ijs, quæ quotidie in Scholis nos morantur. Scio quàm ingrata sint ea & horrida, non modò quibuslibet ferè Exteris, sed etiam Hispanis, quotquot humanioribus litteris, disciplinis sæcularibus, vel Historiæ, aut eruditioni Ecclesiasticæ dediti sunt. Omnibus ijs Epitomen hanc concinnare visum: vt facilè ob oculos habere possint summam, sive compendiariam notitiam monumentorum omnium, quæ postea integrè edenda sunt. Præsertim ijs qui gravibus curis, negotijs, aut studijs alterius generis distenti sunt, erit absdubiò vtilis hic labor meus: quoniam brevi temporis spatio, aut succisivis horis, poterunt facilè comprehendere, aut etiam memoria retinere, quæ multis voluminibus sparsa maius otium & impensiorem curam exigerent.

III. Quia verò *pulchrum est fateri, per quos profeceris*, oportet in antecessum proferre nomina eorum, qui mihi adiumento fuere, sive iam sæculo functi sint, sive adhuc communi aura fruantur.

IV. Imprimis vsus sum Concilijs, Epistolis Decretalibus, & Notis editis à Clarissimis Viris, & de Republica Christiana ac litteraria

benemeritis, Laurentio Surio, Garsia de Loaysa, Ferdinando de Mendoza, Severino Binio, Iacobo Sirmondo, Philippo Labbe, & Gabriele Cossartio: vt alios antiquiores Conciliorum Collectores, editoresque taceam. Praeterea Notas aliorum insignium hominum proprijs locis nomine vniuscuiusque eorum, fideliter describendas curavi.

V. Sed quia praecipuus labor noster fuit in exquirendo & colligendo vndique locorum Concilia, Epistolas Decretales, & alia sacra monumenta ad Hispaniam spectantia hactenus inedita, oportet gratiam referre hoc loco ijs, qui nobis in hac parte auxiliatrices manus praestiterunt.

VI. Primo loco occurrit Eminentissimus Princeps Cardinalis Portocarrero, Archipraesul Toletanus, & Hispaniarum Primas, &c. cuius hortatu Illustrissimum Capitulum Magnae eiusdem Ecclesiae per epistolam humanissimam nos invitavit ad evolvendum ipsius insignem Bibliothecam manuscriptam, omni monumentorum veterum genere refertissimam. In illa invenimus pleraque eorum, quae nunc primùm publicae luci paramus eaque fideliter exscripta, cura & studio Clarissimi Viri D.D. Michaelis del Olmo, olim Togati in Maiori Collegio S. Crucis Vallisoletano, postea in varijs Tribunalibus Fidei Inquisitoris, nunc Canonici ac Biblio-

bliothecarij Toletani. Is, vt est litterarũ amans, & doctrina dives (cuius testimonium fortasse dabunt varia volumina Iurisprudentiæ Canonicæ ac Civilis ab ipso elaborata) in se recepit curam, vt ea sacra monumenta fideliter exscribantur. Et quamvis id vnanimi DD. Canonicorum consensu ac benevolentia in nos peragatur, ingratus sim nisi memoriam speciatim agã Perillustris D. D. Francisci de Guzman, nobilissimæ sobolis Excellentissimorum Ducum Medinæ Sidoniæ. Archidiaconi meritissimi & Canonici eius Magnæ Ecclesiæ: cuius exhortatione, & instantia id decretum fuit. Quantum verò favoris, comitatis, & gratiæ à toto eo gravissimo Capitulo, & à singulis DD. Canonicis in me collatum fuerit, dum Toleti essem; non satis hoc loco explicare possum. Alibi opportunior locus erit in limine Tomi III.

VII. Præterea Excellentiss. Princeps D. D. Gaspar de Mendoza Ibañez de Segovia, Marchio Mondexarensis, &c. scriptis suis ac varia eruditione celebris, ex insigni & exquisita sua Bibliotheca mihi commodavit duo manuscripta volumina, quæ olim fuerunt D. Cardinalis Quirogæ In ijs extant plurima monumenta & Concilia Hispaniæ nondum edita, quæ sæculo præcedenti ex antiquiss. Mss. collegit Cl. Vir, & æterna memoria dignus, D. Ioannes Baptista Perez, Canonicus Toletanus, & postea Episco-

pus Segorbricensis, rerum antiquarum Hispaniæ indefessus indagator, & acerrimo iudicio præditus.

VIII Concilia Valentina hisce postremis sæculis celebrata, quorum nullum exemplar editum invenire potueramus, colligenda curavit, & ad nos mittenda, Excellentiss. Princeps D. D. Fr. Ioannes de Roccaberti, Clarissimorum Comitũ de Peralada filius, dein Generalis Magister totius Ordinis Prædicatorum, Prælatus Domesticus Palatij Apostolici, & Archiepiscopus ac Prorex Valentinus.

IX. Monumenta ad Illustriss. Ecclesiam Metropolitanam S. Salvatoris Cæsaraugustæ spectantia, ipsius iussu semel & iterum exquisita & descripta fuerunt, hortante præsertim Clariss. Viro atque eximiè erudito, D. D. Iosepho de Exea & Descartin, eiusdem Canonico ac Scholastico, & in Academia eiusdem vrbis ab adolescentia Primario Iuris Pontificij Professore.

X. Burgensis Ecclesiæ Metropolitanæ sacra monumenta, iussu Illustriss. eius Capituli quæsita fuerunt, curante id præsertim Clariss. Viro, & Insigni Iurisconsulto, D. D. Martino Perez de Segura, eiusdem Ecclesiæ Archidiacono: qui & ad nos epistolas ea de Latinè & eleganter scripsit, in præcipuo Opere convenientem locum habituras.

Eccle-

XI. Ecclesia Ovetensis, olim Metropolitana, & semper clarissima, quædam Concilia & monumenta ad nos missit, eruta ex antiquissimis manuscriptis, curante exscriptionem Clariss. Viro D. D. Antonio de Llanes & Campomanes, Archidiacono Tineensi, & in Academia Ovetensi Cathedræ Decretorum Professore.

XI. Quantum verò profecerimus ad parandam editionem hanc ex lectissima Bibliotheca, frequenti colloquio, doctissimis epistolis, & mira eruditione Clariss. Viri D. D. Ioannis Lucæ Cortesij, Regij Consiliarij in Supremo Indiarum Senatu, constabit sæpe ex ipso Opere præcipuo. Similem ferè gratiam debemus Amplissimo, atque imprimis erudito, & inexhaustæ lectionis observationisque Viro, D. D. Petro Diaz Valero, in Supremo Aragoniæ Senatu Consiliario, quem ἔμψυχον βιβλιοθήκην appellare fas sit.

XII. Mitto plures alios insignes Viros, doctrina & dignitate præstantes, tum Hispanos, tum Exteros, qui mihi subsidio fuere, & per Epistolas obtulerunt varia manuscripta, quæ tamen nondum accepi. Duo ex ijs sunt D. Emmanuel Schelstrate, Præfectus Bibliothecæ Vaticanæ, & D. Ioannes Mabillon, Monachus Cõgregationis S. Mauri in Gallijs: ambo celebres Scriptores, & de Antiquitate Ecclesiastica egregiè benemeriti.

XIII. Vellem ecquidem profecisse ex Collectione nova Conciliorum iam diu promissa à Cl.V. Stephano Baluzio: quoniam dubitare nō licet, in ea proditurum ingentem thesaurum monumentorum veterum Hispaniæ, collectorū ab Illustriss. Archipræsule D. Petro Marca ex tabularijs & archivis Cataloniæ. Scio etiam, duo volumina Mss. D. Cardinalis Quirogæ, quibus vtor dono Excellentissimi D. Marchionis de Mondexar, antea penes ipsum Baluzium fuisse, Lutetiam missa, & postea in Hispaniam remissa. Audio denique, primum Tomum eius Collectionis prodijsse Parisijs. Sed quamvis illum exquisierim sæpe à Bibliopolis Lugdunensibus, Floriano de Anisson, & Claudio Rigaud, iteratis epistolis, & ij rescripserint se quantocyùs missuros; hactenus tamen non obtinui. Si fortè ad me pervenerit opportuno tempore, curabo intexere Operi pręcipuo quæcumque eruditissimus ille Scriptor addidisse inveniatur. Jam dudum enim ex Synopsi Conciliorū Labbeana didici, quam multa Mss. hactenus inedita, & prælo digna, apud ipsum extent: quorum testimonium reddunt tot libri ab eo editi, & novissimè tres Tomi Miscellaneorum, quos penes me habeo.

XIV. Id etiam observari volo, apud nos esse non vnicum, sed duplex, aut multiplex Mss. exemplar quorundam monumētorum veterum,

quæ

quæ in verbis aliquot discrepant: eam autem varietatem vix in hoc libro brevis & angustæ formæ ad oram indicari potuisse. Servamus itaque varias eiusmodi lectiones integræ Operis editioni, cuius margines eam adiectionem patientur.

XV. Ad extremum moneo, tum Notas illas, quibus non est additum Auctoris nomen, tum præterea Dissertationes omnes Ecclesiasticas in singulis Tomis continuato numerorum ordine contentas, nostro studio ac labore conceptas fuisse. Porrò quidquid in ijs, alijsque scriptis nostris, tum editis, tum edendis, inventum fuerit minùs consonum Catholicæ doctrinæ, aut qualitercumque à veritate devium, pro indicto haberi volumus; parati corrigere aut inducere, nō modò ad præscriptum Sedis Apostolicæ, sed & cuiuslibet meliùs sentientis. Aureum quippe est, & observatu dignum illud Gregorij Magni lib. secundo Epist. trigesima septima: *Ab omnibus corripi, ab omnibus emendari paratus sum: & hunc solum mihi amicum existimo, per cuius linguam ante apparitionem districti Iudicis meæ maculas mentis tergò.* VALE, Catholice Lector: & pro hoc, alijsque laboribus in vtilitatem publicam, mihi admodum peccatori apud Deum opem fer, & superstiti, & vita functo.

Nullà

Nulli me præfero: sed bene quærentibus, & Fidem Catholicam rite servantibus, pro modulo meo comitem spondeo, & iuniorem subdo. Quod mihi divina gratia concedat, ut quàm diu vivam, servorum Christi servitor, & bene docentium auditor, & bene laborantium aliquantulus adiutor existam.

Rhabanus Maurus Archipræsul Moguntinus in Præfatione ad librum de Computo, nuper editum ex Mss. Colbertinis à V. Cl. Stephano Baluzio.

NOTI-

NOTITIA CONCILIORVM HISPANIÆ, INDIARVMQVE, EPISTOLARVM Decretalium, & aliorum Monumentorum Veterum ad ipsam spectantium, cum Dissertationibus, & Notis.

*Quæ addita sunt editioni Conciliorum D. Loaysæ, indicantur singula initio unico asterisco, *. Quæ verò adjicimus reliquis omnibus editionibus Conciliorum, etiam Labbeanæ, omnium uberrimæ, notantur asterisco duplici, **.*

Dissertationes numeris continuatæ per totum Opus quoniam nunc primùm prodeunt studio nostro elaboratæ, indicantur pariter duplici asterisco, **. Notæ verò, quæ partim multorum insignium Virorum sunt, partim nostræ, non indicantur in hoc libro, brevitatis gratia, sed differuntur usque ad præcipuum Opus. Quod semel monuisse sufficiat.

NOTITIA, SIVE EPITOME EORVM, quæ edenda sunt Tomo I. Vsque ad annum DLX.

EPistola nuncupatoria Operis ad Catholicum & Pijssimum D. CAROLVM II. Hispaniarum ac Novi Orbis Monarchá.

Ra-

** Ratio totius Operis ad Lectorẽ pium, & eruditum, atque Ecclesiasticarum Antiquitatum amantem.

Epistola D. Garsiæ de Loaysa, tunc Magistri doctrinæ ac morum Serenissimi Principis D. PHILIPPI III. postea Archipræsulis Toletani, ad Potentissimum Hispaniarum Regẽ D PHILIPPVM II. cuius auctoritate, iussu, & auxilio editionem Conciliorum Hispaniæ Veterum curavit.

** Epistola Amplissimi Cardinalis D. Gasparis Quirogæ Archiep. Toletani ad Gregorium XIII. Pontificem Maximum, de Concilijs Hispaniæ erutis cura ipsius ex codicibus manuscriptis.

** Clariss. Viri Ioannis Baptistæ Perez, Canonici Toletani, & postea Episcopi Segorbricensis, Epistola ad Lectorem de Concilijs Hispaniæ à se quæsitis & invẽtis. Illius elogium lege apud præclarum Scriptorem D. Nicolaum Antonium Tomo I. Biblioth. Hispanæ, pag. 494

** Chronologia Conciliorum Hispaniæ Veterum vsque ad irruptionem Sarracenorum, certò confirmata ex quatuor vetustis Mss. studio eiusdem Ioannis Baptistæ Perez. *Ex insigni Bibliotheca Excellentissimi & doctissimi D. D. Gasparis de Mendoza &c. Marchionis Mondexarensis, quam de cætero, brevitatis causa, appellabimus,* Bibliothecam Mondexarensem.

Chro-

Chronologia Conciliorum eorundem iuxta editionem Clarissim. Viri D.D. Garsiæ de Loaysa, Regij Consiliarij in Supremo S. Inquisitionis Senatu, Magistri doctrinæ ac morum PHILIPPI III. & postea Archipræsulis Toletani.

** Chronologia Gothorum Hispaniæ Regum, sub quibus Cõcilia habita sunt, ex pluribus vetustis & codicibus accuratè eruta à laudato Ioanne Baptista Perez, & nunquam hactenus prælo expressa. *Ex Biblioth Mõdexarẽsi*

Ordo & Chronologia Regum Gothorum & Suevorum, sub quibus Concilia habita sunt; simul & Chronologia veterum Toletanorum Præsulum, iuxta Loaysam.

** Catalogus Veterum Toletanorum Præsulum & Illiberritanorum erutus ex Mss. Gothico Regij & antiquissimi Monasterij Benedictini S. ÆMILIANI de la Cogolla in Rivogia, vnde PHILIPPVS II. præcipuum ac fidelissimum Conciliorum Hispaniæ exemplar habuit.

** Catalogus reliquorum Toletanorum Archipræsulum, sub quibus Concilia habitæ sunt, ab irruptione Sarracenorum vsque modò.

Ordo celebrandi Concilium desumptus ex cap. 4. Concilij IV. Toletani, præfixus editioni Loaysæ.

** Vita septem primorum Hispaniæ Episcoporum

Episcoporum, qui ab Apostolis Petro & Paulo sunt missi in Hispaniam circa annum Christi 65. nunc eruta ex insigni Mss. magnæ Ecclesiæ Toletanæ Hispaniarum Primatis.

* Præfatio Isidori Hispani, in Collectionem suam Conciliorum.

** Dissertatio I. *Quisnam fuerit Isidorus Collector Canonum, Conciliorumque, & quonam tempore scripserit.*

** Dissertatio II. *An iure iniuriave Isidorus initio Collectionis suæ inseruerit Canones Apostolorum nomine vulgatos, eosque numero plures, quàm antea editi fuissent à Dionysio Exiguo.*

** Dissertatio III. *De Epistolis Romanorum Pontificum Siricio antiquiorum, præsertim ad Hispanos, collectis ab Isidoro; an sint germanæ, an potiùs fictæ, aut saltem interpolatæ ab ipso.*

Excursus I. Opinio Hincmari Rhemensis Archiepiscopi, longè postea ab Heterodoxis recepta, & tandem plerisque Catholicis, atque eruditissimis huius sæculi viris probata refertur.

Excursus II. Examinantur argumenta eius opinionis negantis *αὐθεντίαν* earum Epistolarum Collectionis Isidorianæ, & longè minùs vrgere ostenduntur, quàm ipsorum Authores velint.

Ex-

Excursus III. Vindicatur auctoritas earundem Epistolarum argumentis Nicolai I. Papæ sanctissimi, & doctissimi, adversus Hincmarum Rhemensem, & alios Galliarum Episcopos, in causa Rhotadi, breviter illustratis & expensis.

Excursus IV. Eadem Epistolarum γνησιότης demonstratur ex Capitulis Hadriani I. Papæ, & Notis eruditissimi Archipræsulis Antonij Augustini, quem pro sua opinione immerito allegant Archiepiscopus Marca, & Philippus Labbe.

Excursus V. Refelluntur paradoxa quorundam Recentiorum, qui in causa Hincmari Rhemensis iniquiores se præbent erga Nicolaum Papam sanctissimum, & hallucinãtur circa appellationes Episcoporum ad Sedem Apostolicam, veluti contrarias antiquis Canonibus. Oppositum, sæpe in Isidoriana Collectione traditum, demonstratur irrefragabilibus Veterum testimonijs, à nemine hactenus improbatis.

Excursus VI. Non quidquid in ijs Epistolis habetur, probari debere veluti fœtum germanum Pontificum, quibus adscribuntur, sed delectu opus esse.

** Dissertatio IV. *An Isidorus in Præfatione eadem Conciliorum verè omninò dixerit, plura quàm viginti Capitula Concilij Nicæni in multis inveniri locis.*

Ex-

Excursus I. Eruditorum fere omnium huius sæculi opinio negans refertur, eiusque potiora fundamenta summatim indicantur.

Excursus II. Præfertur sententia Isidori affirmantis, eiusque argumenta examinantur: & aliqua quidem levia esse ostenduntur; alia verò maioris momenti vrgentur, & confirmantur multipliciter.

Excursus III. Examinatur quintum argumentum Isidori, & roboratur multiplici ex capite. Acta Concilij à principio grande volumen impleuisse, quòd proinde longè pluribus, quàm viginti, Canonibus, constaret.

Excursus IV. Argumento alio ἀναντιῤῥήτῳ, eruto ex duabus authenticis Epistolis Iulij I. & S. Leonis I. Romanorum Pontificum, demonstratur, Canones Nicænos fuisse plures, quàm viginti. Exceptiones Adversariorum refutatæ.

Excursus V. Pluribus testimonijs Veterum certis & exploratis demonstratur eadem Isidori sententia. Vbi de editione Canonum Nicænorum longè vberiore Turriani, & Abrahami Ecchellenensis ex Arabico, quam fidem mereantur.

Excursus VI. Occurritur argumentis Auctorum contrariæ opinionis. Vbi de disceptatione Patrum Concilij Carthaginensis VI. cum Zosimo Papa, eiusque successoribus, circa ap-

pel-

pellationes, & iudicia transmarina.

** Dissertatio V. *De Collectione Isidoriana Conciliorum, præsertim Hispaniæ, collata cum aliis, quæ præcesserãt, & sequutæ fuerunt.*

Via Regia, seu Exhortatio ad Principem ex vetustissimo codice Albeldensi Bibliothecæ Æmilianensis.

* Epistola S. Anteri Papæ ad Episcopos Provinciarum Bœticæ & Toletanæ: in qua cõsultationi eorum respondet, licere Episcopis transitum, sive mutationem de vna in aliam Ecclesiam; non quidem ex avaritia, sive ambitu, aut propria voluntate; sed vtilitate quadam aut necessitate aliorum, & hortatu ac consilio potiorum: nimirum, vt subdit, quando aliquis *aut vi à propria Sede pulsus, aut necessitate coactus, aut vtilitate loci aut populi, non superbè, sed cum humilitate, ab aliis translatus, & inthronizatus est.* Hæc & plura alia ille anno Christi 237. in quo Pontifex renuntiatus fuit, & martyrio coronatus. Anno Christi circiter 237.

** Dissertatio VI. *An Epistola hæc S. Anteri iure à plerisque Eruditorum vocetur, arguatur.*

** Dissertatio VII. *Quàm perniciosa sit, & quibus in Conciliis, præsertim Hispanis, damnata translatio Episcoporum de vna in aliam Ecclesiam, absque gravi & vrgenti causa.*

* Epiſtola S. Lucij I. Papæ ad Epiſco-
A.254. pos Hiſpaniæ, & Galliæ circa annum Chriſti 254. in qua præcipit, vt duo Presbyteri & tres Diaconi in omni loco adhæreant Epiſcopo, propter teſtimonium Eccleſiaſticum. Porrò Epiſcopum non eſſe leviter accuſandum, quia iniuria ipſius pertinet ad Chriſtum, cuius legatione fungitur in Eccleſia; audientiamque ad maiores perſonas appellantibus negari non debere. Metropolitanum ſine conſilio Epiſcoporum nihil agere, neque eos ſine illo, niſi quod ad proprias perſonas Eccleſiaſticas pertinet: illum præterea ſine ijs nullius Epiſcopi cauſam audire. Statuit deinde ne poſteriores Epiſcopi prioribus ſe præferant, nec ijs inconſultis aliquid agant. Animadvertit denique in illos, qui res Eccleſiæ, vel oblationes fidelium auferunt, aut ijs conſentiunt.

** Diſſertatio VIII. *De fide eius Epiſtolæ à Recentioribus plerìſque reiectæ.*

A.254. * Cauſa Baſilidis Legionenſis, & Martialis Aſturicenſis, in Hiſpania Epiſcoporum, diſcuſſa in Concilio Africano II. Præſide S. Cypriano.

A.254. * Epiſtola S. Cypriani Papæ ad Clerum, & Plebes Hiſpaniæ de eiſdem Epiſcopis.

** Diſſertatio IX. *De rebus Baſilidis & Martialis Epiſcoporum.*

* Epiſtola S. Sixti II. Papæ ad Epiſcopos

pos per Hispaniarum provincias constitutos, circa annum Christi 260. In ea decernit imprimis qualiter se gerere debeat, qui causam habuerit adversus Episcopos, & Ecclesiæ actores: deinde qualiter & ipsi Episcopi rebus suis spoliati, aut à Sedibus pulsi. Cavet præterea ne vllus Episcopus alterius parochianum teneat, ordinet, vel iudicet. Porrò Episcopos iniustè damnatos, auctoritate Apostolicæ Sedis restitui debere. Eos verò, qui anathemate iusti sūt, ad Episcoporum accusationem admittendos non esse, nec maiorem à minori iudicandum vel damnandum. A.260.

** Dissertatio X. *An iure respuatur à Recentioribus Epistola hæc, veluti spuria; aut interpolata mangonio Isidori.*

* Epistola Dionysij Papæ ad Severum Episcopum Cordubensem, qui Sedem Apostolicam consuluerat, qualiter administrandæ essent, & dividendæ inter Sacerdotes Ecclesiæ eius Diœcesis. Decernit Pontifex, vt singulæ singulis Presbyteris committantur, & vt nullus alterius Parochiæ terminos vel iura invadat. A.271.

** Dissertatio XI. *An ea Epistola Dionysio Papæ supposita, aut saltem aliorū centonibus consarcinata sit.*

* Epistola Eutychiani Papæ ad Ioannē, & ad omnes Episcopos Bœticæ provinciæ, in qua agit de fide Incarnationis Domini, & ex-

ponit, qualiter Christus salva proprietate naturarum divinæ & humanæ, simul verus Deus, verusque homo extiterit. Annus Christi est 275.

A. 275.

** Dissertatio XII. *An vacillet fides eius Epistolæ propter argumenta quædam Recentiorum illam notantium.*

Concilium Illiberritanum, sive Eliberitanum, in Hispania celebratum ab vndeviginti Episcopis (inter quos Magnus ille Hosius Cordubensis) sex Presbyteris, & pluribus Diaconis, anno Christi circiter 300. vel 305. vel 324. iuxta varia diversorum placita.

1. De his, qui post Baptismum idolis immolaverunt.
2. De Sacerdotibus Gentilium, qui post Baptismum immolaverunt.
3. De eisdem, si idolis tantùm munus dederūt.
4. De eisdem, si cathecumeni adhuc immolant, quando baptizabuntur.
5. Si domina per zelum ancillam occiderit.
6. Si quicumque per maleficium hominem interfecerit.
7. De pœnitentibus mœchiæ, si rursus mœchaverint.
8. De fœminis, quæ relictis viris suis, alijs nubunt.
9. De fœminis, quæ adulteros maritos relinquunt, & alijs nubunt.

29. De energumenis, qualiter habeantur ab Ecclesia.

30. De his, qui post lavacrum mœchaverint, ne Subdiacones fiant.

31. De adolescentibus, qui post lavacrum mœchati sunt.

32. De excommunicatis Presbyteris, vt in necessitate communionem dent.

33. De Episcopis, & Ministris, vt ab vxoribus se abstineant.

34. Ne cereum in cœmeterijs incendatur.

35. Ne fœminæ in cœmeterijs pervigilent.

36. Ne picturæ in Ecclesia fiant.

37. De energumenis non baptizatis.

38. Vt in necessitate & fideles baptizent.

39. De Gentilibus, si in discrimine baptizari expetunt.

40. Ne id, quod idolothytum est, fideles accipiant.

41. Vt prohibeant domini idola colere servis.

42. De his, qui ad fidem veniunt, quando baptizentur.

43. De celebratione Pentecostes.

44. De meretricibus paganis, si convertantur.

45. De cathecumenis, si ad Ecclesiam non frequentant.

46. De fidelibus, si apostataverint, quamdiù pœniteant.

47. De eo, qui vxorem habens, sæpiùs mœchatur.

48. De baptizatis, vt nihil accipiat Clericus.
49. De frugibus fidelium, ne à Iudæis benedicantur.
50. De Christianis, qui cum Iudæis vescuntur.
51. De hæreticis, vt ad Clerum non promoveantur.
52. De his, qui in Ecclesia libellos famosos ponunt.
53. De Episcopis, qui excommunicato alieno communicant.
54. De parentibus, qui fidem sponsaliorum frangunt.
55. De Sacerdotibus Gentilium, qui iam non sacrificant.
56. De magistratibus, & duumviratis.
57. De his, qui vestimenta ad ornandam pompam dederint.
58. De his, qui communicatorias litteras portant, vt de fide interrogentur.
59. De fidelibus, ne ad capitolium causa sacrificandi ascendant.
60. De his, qui destruentes idola occiduntur.
61. De his, qui duabus sororibus copulantur.
62. De Aurigis & Pantomimis, si convertantur.
63. De vxoribus, quę filios ex adulterio necant.
64. De fœminis, quæ vsque ad mortem cum alienis viris adulterant.

65. De adulteris vxoribus Clericorum.
66. De his, qui prævignas suas ducunt.
67. De coniugio cathecumenæ fœminæ.
68. De cathecumena adultera, quæ filium necat.
69. De viris coniugatis, postea in adulterium lapsis.
70. De fœminis, quæ conscijs maritis adulterant.
71. De stupratoribus puerorum.
72. De viduis mœchis, si eundem postea maritum duxerint.
73. De delatoribus.
74. De falsis testibus.
75. De his, qui Sacerdotes accusant, nec probant.
76. De Diaconibus, qui ante honorem peccasse probantur.
77. De baptizatis, qui nondum confirmati moriuntur.
78. De fidelibus coniugatis, si cum Iudæa, vel Gentili mœchaverint.
79. De his, qui tabula ludunt.
80. De libertis.
81. De fœminarum epistolis.

Subscriptiones eius Concilij.

Fragmenta, quæ à Gratiano, Ivone, & Burchardo, ex Concilio Eliberitano citantur, & in eo non extant.

Commentaria & Notæ variorum in id Concilium. Quibus addimus Dissertationes sequentes.

** Dissertatio XIII. *Quonam loco, & anno, & cuiusnam Pontificis tempore, Concilium id celebratum fuerit.*

** Dissertatio XIV. *Quonam sensu admissi fuerint in id Concilium Presbyteri ac Diaconi, & an contra ius & fas.*

** Dissertatio XV. *Quàm procul fuerint ab hæresi Novatiana Patres huius Concilij, quando idololatris, alijsque quibusdam magnis peccatoribus, decreverunt ne in fine quidem vitæ dari communionem.* Ad cap. 1. 2. 63. 64. 65. 66. 70 71. 72. 73 75.

** Epistolæ S. Paciani Episcopi Barcinonensis contra Novatianos eodē sęculo scriptæ, ac præterea Parænesis illius, sive Exhortatio ad pœnitentiam: ex quibus rursus constat, procul à Patribus eius Concilij, & à tota Hispania, fuisse hæresim Novatianam.

** Dissertatio XVI. *De usu Canonū Pœnitentialium, siue satisfactionum pœnalium pro peccatis, tum tempore eius Concilij, tum sæculis sequentibus apud Hispanos. Ubi plura & varia Conciliorum Hispaniæ decreta circa id observantur, & explanantur.* Ad cap. 4. 5. &c.

** Dissertatio XVII. *De usu ac modo antiquo, eoque vario & multiplici, ieiuniorum* Ad ca. 23. & 26.

rum

rum apud Hispanos, tempore eius Concilij, & sequentibus sæculis.

Ad ca.30. & 31. ** Dissertatio XVIII. *An pœna eorũ, qui ob mœchiam olim in adolescentia commissam, prohibentur accedere ad Ordines, & ab ijs iam receptis arcentur, intelligenda sit etiam de mœchia prorsus occulta, ex mente Patrum Illiberritanorum.*

** Dissertatio XIX. *Quàm severè ac iustè, tam in hoc Concilio, quam in alijs Ecclesia, præsertim Hispana, curaverit, ne incontinentes admittantur ad sacros Ordines, aut in ijs permaneant. Vbi plura & vtilia ex sacris litteris & Patribus aduersus incontinentiam sacrorum hominum.*

Ad ca.62. & 67. ** Dissertatio XX. *An ludi scenici, siue comœdiarum, prout hodie vsitantur in Hispania, sint eiusdem generis & deformitatis, ac illi, quos Illiberritani Patres, alijque plures olim, iniusto Pantomimis anathemate damnaverunt.*

** Dissertatio XXI. *An comœdiæ, prout sunt in vsu apud Hispanos (& forsan idem est de alijs Regnis) possint absque gravi & lethifera culpa, repræsentari, permitti, vel audiri, saltem ab ijs, qui carent morali periculo consentiendi in libidinem aliquam.*

Ad ca.76. ** Dissertatio XXII. *An tempore huius*

ius Concilij, & generatim primis Ecclesiæ sæculis, quodlibet peccatum lethiferum, etiã occultum, impedimento esse Ordinum sacrorum receptioni, aut receptorum administrationi.

** Dissertatio XXIII. *Cur & quàm iustè Patres Illiberritani excommunicaverint aleatores; & quàm ingens nocumentum ij sibi ac Reipublicæ afferant.* Ad ca. 79.

** Dissertatio XXIV. *De Hosio Episcopo Cordubensi, qui secundus in hoc Concilio subscribit, quotnam alijs Concilijs interfuerit longissimo vitæ decursu.*

** Dissertatio XXV. *Quàm probabilis sit, nec solùm piæ, eorum sententia, qui Hosij causam tuentur, & sancto fine periodum vitæ clausisse affirmant. Vbi plura & varia in eius defensionem.*

** Vita Hosij, & S. Gregorij Episcopi Illiberritani, incerto Auctore, nunc primùm eruta ex Mss. Magnæ Ecclesiæ Toletanæ, Hispaniarum Primatis.

* Epistola S. Melchiadis Papæ ad Marinum, & cæteros Hispaniæ Episcopos, de iudicijs Episcoporum, sive maioribus causis ad Sedem Apostolicam referendis, & vt nullus eam appellare prohibeatur. Quodnam sit maius Sacramentum, impositio manus Episcoporum, an Baptismus. De ieiunio itẽ Dominicæ diei, & quintæ feriæ.

Dis-

** Dissertatio XXVI. *De auctoritate eius Epistolæ, patria, & rebus S. Melchiadis Papæ.*

A.348. * Concilium Cordubense, Præside Hosio: in quo condemnati fuerunt, quos Cõcilium Sardicense anno 347. abdicaverat, & recepti quos absolverat. Ex Synodico, verbis illis: διόπερ Κορδούβης ἐπίσκοπος ὁ ἁγιώτατος, &c. id est, *Quapropter Cordubæ Episcopus sanctissimus Hosius, &c.*

** Dissertatio XXVII. *Quinam fuerint, quos Hosius in ea Synodo abdicavit, vel absoluit, ad præscriptum Synodi Sardicensis.*

* Fragmentum Epistolæ Liberij Papæ ad Hosium de lapsu Vincentij.

** Dissertatio XXVIII. *An Liberius Papa verè fidem Catholicã deseruerit dum subscripsit impiæ damnationi S. Athanasij. Vbi de Hosio in eadem ferè causa.*

* Epistola Græcolatina Hosij ad Constantium Imperatorem, cuius initium: Ἐγὼ μὲν ὡμολόγησα καὶ τὸ πρῶτον ὅτε διωγμὸς γέγονεν ἐπὶ τῷ πάππῳ σου Μαξιμιανῷ, &c. *Ego confessionis munus explevi, primùm cum persecutio moveretur ab avo tuo Maximiano, &c.* Ex S. Athanasio in Epist. ad solitariam vitam agentes.

** Dissertatio XXIX. *An S. Athanasius*

sius tandiu & tam cõstanter ab Hosio Cordubensi defensus, fuerit aliquandiu peregrinatus in Hispania.

Concilium Cæsaraugustanum I. Episcoporum duodecim, in Hispania Tarraconensi celebratum tempore S. Damasi, Era 418. id est, anno Christi 380. in quo statuta fuerunt octo capitula, quorum tituli hi sunt. I. Vt fœminæ fideles à virorum alienorum cœtibus separentur. II. Vt diebus Dominicis nullus ieiunet, nec diebus Quadragesimæ ab Ecclesia se absentet. III. Vt qui Eucharistiam in Ecclesia accipiunt, & ibi eam non sumunt, anathema sint. IV. Vt tribus hebdomadis, quæ sunt ante Epiphaniam, ab Ecclesia nemo recedat. V. Vt qui à suis Episcopis privantur, ab alijs non recipiantur. VI. Vt Clericus, qui propter licentiã monachus vult esse, excommunicetur. VII. Vt Doctoris sibi nomen non imponat, cui concessum non est. VIII. Vt ante quadraginta annos Sanctimoniales virgines non velentur. A.380.

** Dissertatio XXX. *De patria & gestis S. Damasi Papæ, cuius tempore hoc Concilium celebratum est. Varia eius elogia apud veteres sparsa exscribuntur. Porrò in Concilio II. Oecumen. ipsius tẽpore Constantinopoli celebrato, nullum Episcopum ex toto Occidente adfuisse, nisi Agrium ex Hispania.*

Vi-

** Vita eiuſdem S. Damaſi noſtris tẽporibus eruta ex veteribus Mss. ſtudio D. Conſtantini Caietani Abbatis.

** Opuſcula quædam S. Damaſi, quæ antea deſiderabantur, ex antiquis Mss. in lucem prolata.

** Concilium Cæſarauguſtanum, cele-
A.383. bratum paulo poſt præcedens, in quo primò damnata fuit hæreſis Priſcilliani paulo antea exorta. Interfuèrunt etiam Epiſcopi Aquitani, & ex Hiſpanis, qui ſubſcribunt Synodo præcedenti, Ithacius & Idacius, ſtrenuè ſe geſſerunt in ea impietate extirpanda. Conſtat id ex Severo Sulpicio lib. ſecundo Sacræ Hiſtoriæ, quãvis Acta Concilij non extent. Videtur, habita ratione temporis coactum fuiſſe anno circiter 383.

** Chronicon Idacij (longè alterius à nuper indicato, & duobus ſæculis poſterioris) Lemicenſis in Gallæcia Epiſcopi, ab initio Imperij Theodoſij Senioris Hiſpani (id eſt, ab hoc ferè tempore) vſque ad annum 568. antea editum à Sandovalio Epiſcopo Pampilonenſi, nunc correctum iuxta Mss. Magnæ Eccleſiæ Toletanæ.

A.386. * Epiſtola Siricij Papæ ad Himerium Epiſcopum Tarraconenſem ſcripta anno circiter 386. eàque celeberrima, in qua multa decernuntur. I. Vt Ariani non rebaptizentur. II.

V.

Vt præterquam in Pascha & Pentecoste, nisi in necessitate & periculo, baptismus non celebretur. III. De apostatis ab Ecclesia separandis. IV. Quod non liceat, alterius sponsum alteri in matrimonij iura accipere. V. De his, qui post pœnitentiam, vel militiæ cingulum, vel nova coniugia, vel illicitos appetierunt concubitus. VI. De Monachis & sacris virginibus, propositum non servantibus. VII. De Sacerdotum, vel Levitarum incontinentia. VIII. De admittendis ad Clerum. IX. De Clericorum conversatione. X. De his, qui grandævi ad sacram militiam convertuntur. XI. De Clericis, qui ad secundas nuptias transeunt, vt deponantur. XII. Quæ fœminę cum Clericis debeant habitare. XIII. De Monachorum promotione ad Clerum. XIV. Quod pœnitens non fiat Clericus. Vel sic: De Clericis, vt pœnitentiam per impositionem manus Sacerdotis non accipiat. XV. De pœnitentibus vel digamis, vel viduarũ maritis, vt non permittantur ad ordinem Clericatns admitti. Vel sic: Vt si per ignorantiam vel pœnitens, vel digamus, vel viduæ maritus Clerici facti fuerint, non promoveantur. Scripta videtur anno 386. vt dixi.

* Dissertatio XXXI. *De rebus statutis in ea Epistola, & varijs quæstionibus ad illam spectantibus.*

** Dissertatio XXXII. *An tempore eius-*

eiusdem Siricij Papæ, id est, ab anno Christi 385. vsque ad 398. celebrata fuerint aliquot Concilia Toletana. Reijcitur opinio quorundam Recentiorum affirmantium, & fundamentum quo nituntur in hac parte, alijsque innumeris paradoxis, ostenditur inane, ac nullius momenti.

Series Suevorum Hispaniæ Regum, quorum tempore habita sunt Concilia ab anno Christi 408. per spatium centum septuaginta septem annorum, vt testatur S. Isidorus, vsque ad Leovigildi Gothorum Regis tempus, in quo Suevorum regnum deletum est.

Ann. 408. Christi Hermericus regnavit 32. annis.

Ann. 440. Rechila annis 7.

Ann. 448. Recciarius ann. 9.

Ann. 457. Maldra ann. 3.

Ann. 460. Frumarius ann. 4.

Ann. 464. Remismundus, qui cum tota gente fuit infectus Ariana hæresi. In quo errore gens illa per annos ferè centum perseveravit. quo tempore Reges non reperiuntur: quippe indigni, vt eorum repetita maneat memoria.

Ann. 558. Theodomirus, sive Ariamirus, Catholicus, annis duodecim. Eius tempore celebrata sunt Concilia Bracarense I. & Lucense.

Ann. 570. Miro regnavit ann. 13. Sub eo habitum fuit Concil. Bracarense II.

Ann.

Ann. 582. Eboricus.

Andeca tyrannus.

Hactenus series Regum Suevorum observata à D. Loaysa.

Concilium Toletanum I. ab vndeviginti Episcopis celebratum anno Christi 400. (alij volunt fuisse annis quinque postea, sed contra fidem omnium veterum exemplarium) temporibus Arcadij & Honorij sub die septimo Idus Septembris, Stilicone Consule. In eo plura statuuntur circa disciplinam Ecclesiasticam, continentiam sacrorum hominum, vindictamque & pœnitentiam publicam ac solemnem pro quibusdam sceleribus, comprehensa viginti Capitulis, quorum tituli hi sunt. 1. De Presbyteris & Diaconibus, si post ordinationem filios genuerint. 2. Vt pœnitentes, si necessitas cogat, Lectores aut Ostiarij fiant. 3. De his, qui viduas acceperint, ne Diacones efficiantur. 4. Vt Subdiaconus, si defuncta vxore aliam duxerit, Ostiarius fiat. 5. Vt cuiuslibet ordinis Clericus, si ad Ecclesiam non venerit, deponatur. 6. Vt religiosa puella virorum familiaritatem non habeat. 7. Vt Clericus, cuius vxor peccaverit, præter necem, potestatem habeat distringendi eam, & cum ea cibum non sumat. 8. De eo, qui post baptismum militaverit, vt ad Diaconum non promoveatur. 9. Vt nulla professa vel vidua, absente Sacerdote, in domo sua

ſacerdotale officium, vel lucernale impleat. 10. Vt nullus obligatum cuiquam, abſque conſenſu domini, vel patroni, Clericum faciat. 11. Vt ſiquis potentium quemlibet ſpoliaverit, & admonente Epiſcopo non reddiderit, excommunicetur. 12. Vt nullus Clericus de Epiſcopo ſuo recedat, & ad alium ſe transferat. 13. De his, qui in Eccleſiam intrant & non communicant, vt excommunicentur. 14. De eo, qui acceperit Euchariſtiam, & non ſumpſerit, vt ſacrilegus repellatur. 15. De his, qui excommunicantur à Sacerdotibus, vt nullus ad eos accedat. 16. Devota ſi adulteraverit, decem annos pœniteat: ſi maritum duxerit, non permittendam ad pœnitentiam, niſi maritus deceſſerit. 17. De eo, qui vxorem habet, ſi concubinam habuerit, vt non communicet. 18. Si Sacerdotis vidua, vel Levitæ, maritum acceperit, in finem tantùm communionem accipiat. 19. Si Sacerdotis, vel Diaconi filia religioſa peccaverit, in fine tantùm communionem accipiat. 20. Vt præter Epiſcopum, nullus chriſma conficiat.

Regula Fidei Catholicæ contra omnes hæreſes, & quàm maximè contra Priſcillianum: quam Epiſcopi Tarraconenſes, Carthaginenſes, Luſitani, & Bœtici fecerunt & cum præcepto Papæ vrbis Romæ Leonis ad Balconium Epiſcopum Galliciæ tranſmiſſerunt. Ipſi etiam
&

& suprà scripta viginti Canonum Capitula statuerunt in Concilio Toletano.

Sic habet inscriptio eius Regulæ apud D. Loaysam. Verùm occurrit statim parachronismus, siue erratum immane temporis. Nam Episcopi qui anno 400. condiderunt viginti Capitula in Concilio I. Toletano, non potuerunt esse ij, qui eadem transmisserunt ad Balconium in Gallæcia Episcopum iussu S. Leonis Papæ. Hic enim non nisi quadraginta annis postea, nimirum Christi 440. electus fuit Pontifex Romanus: quo tempore incredibile est, eos Episcopos, immo & vnũ aliquem ipsorum, superstites fuisse. Quare dato quòd ij Regulam hanc condiderint, non ab ipsis transmissa fuit iussu S. Leonis Papæ ad Balconium; sed ab alijs Patribus Concilij Hispanici Generalis (sic enim communiter appellatur) celebrati postea anno 447. tempore S. Leonis Papæ, vt postea videbimus. Porrò viginti Capitula, siue Canones eius Regulæ, hæc sunt.

1 Siquis dixerit, aut crediderit, à Deo omnipotenti hunc mundum factum non fuisse, atque eius omnia instrumenta, anathema sit.

2 Siquis dixerit, atque crediderit, Deũ Patrem, eundem esse Filium, atque Paraclètum, anathema sit.

3 Siquis dixerit, vel crediderit, Dei Filium

lium eundem esse Patrem, vel Paraclètum, anathema sit.

4 Siquis dixerit vel crediderit, Paraclètum, vel Patrem esse, vel Filium, anathema sit.

5 Siquis dixerit, vel crediderit, carnem tantùm sine anima à Filio Dei fuisse susceptã, anathema sit.

6 Siquis dixerit, vel crediderit, Christum innascibilem esse, anathema sit.

7 Siquis dixerit, vel crediderit, deitatem Christi convertibilem esse, vel passibilem, anathema sit.

8 Siquis dixerit, vel crediderit, alterum Deum esse priscæ legis, alterum Evangeliorũ, anathema sit.

9 Siquis dixerit, vel crediderit, ab altero Deo mundum factum fuisse, & non ab eo, de quo scriptum est: *In principio fecit Deus cœlum & terram*, anathema sit.

10 Siquis dixerit, vel crediderit, corpora humana non resurgere post mortem, anathema sit.

11 Siquis dixerit, vel crediderit, animam humanam Dei portionem, vel Dei esse substantiam, anathema sit.

12 Siquis dixerit, vel crediderit, alias scripturas præter quas Ecclesia Catholica recipit, in auctoritate habendas, vel esse venerandas, anathema sit.

13

13 Siquis dixerit, vel crediderit, deitatis & carnis vnam esse in Christo naturam, anathema sit.

14 Siquis dixerit, vel crediderit, esse aliquid, quod se extra divinam Trinitatem possit extendere, anathema sit.

15 Siquis Astrologiæ, vel Mathesi existimat esse credendum, anathema sit.

16 Siquis dixerit, vel crediderit, coniugia hominum, quæ secundùm legem divinam licita habentur, execrabilia esse, anathema sit.

17 Siquis dixerit, vel crediderit, carnes avium, vel pecorum, quæ ad escam datæ sunt, non tantùm pro castigatione corporis abstinẽdas, sed execrandas esse, anathema sit.

18 Siquis in his erroribus Priscilliani sectam sequitur, vel profitetur, aut aliud in salutari baptismo, contra Sedem sanctam Petri faciat, anathema sit.

** Explanatio Dogmatica, eaque brevis ac dilucida, Regulæ prædictæ adversus hæreticos, præsertim Priscillianistas.

** Dissertatio XXXIII. *De secta Priscilliani, eiusque ortu, progressu, & interitu, præsertim apud Hispanos.*

Professiones Fidei excerptæ ex plenarijs gestis Symphosij & Dictinij, *sanctæ memoriæ Episcoporum*, contra sectam Priscilliani, nunc denuo fideliter erutæ ex Ms. Magne Ecclesiæ A.405.

Toletanæ: in quo notatur ad oram annus 405.

Exemplar diffinitivę sententiæ translatæ de gestis Symphosij, & Dictinij. Vbi præterea de Isonio, Vegetino, Herena, & Paterno, Episcopis.

Fragmenta sub titulo Conciliorum Toletanorum, vel corrupta, vel falsò citata, cùm in ijs non inveniantur.

A.407. Epistola S. Innocentij I. Papæ ad Synodum in civitate Toletana constitutam, in qua plura habentur capitula. 1. De Hispanorum reprehensione, qui inordinatè constituunt Clericos. 2. Vt causidici, vel curiales, vel sęculari militiæ dediti, ad Clerum non admittantur. 3. Vt quicumque tales ordinati fuerint, cum ordinatoribus suis deponantur. 4. De commemoratione Nicæni Concilij, in quo supradicta prohibentur. 5. Quales eligendi sint in ordine Clericorum. 6. De eo, qui ante Baptismum vxorem habuit, & etiam post Baptismum, vt Clericus non fiat.

* Epistola eadem sub titulo, *Ad Episcopos Synodi Toletanæ*, ex restitutione Iacobi Sirmondi, cui summa hæc præfigitur: *De dissensione, corruptaque disciplina Ecclesiarum Hispaniæ.* Deinde in ea habentur hæc sex capitula. 1. Quòd Episcopi nonnulli ab alijs, ob receptos ab hæresi conversos perperam dissideant. 2. De Episcopis à Rufino & Mini-

cio

tio in Ecclesijs alienis contra canones ordinatis. 3. Vt Ioannis Episcopi causa examinetur, aliorumque, qui communionis consortium refugiebant. 4. De vitiosis multorum ordinationibus, ita dissimulari quæ hactenus vsurpata sunt, vt in posterum prohibeantur. 5. Vt Gregorij Emeritensis Episcopi querela discutiatur. 6. Quosnam ad Clericatus ordinem admittere liceat, qualesque eligendi sint. Et quod bigamũ faciat etiam illa, quæ ante Baptismum vxor fuit.

** Dissertatio XXXIV. *An ea Epistola verè scripta fuerit ad Patres Synodi, non Tolosanæ, sed Toletanæ; nec cuiuslibet, sed Primæ, cuius Acta præmissimus.*

** Concilium Toletanum, anno circiter 407. celebratum, ad quod necessum est referre Epistolam præiactam Innocentij Papæ, quamvis illius Acta non extent.

* Concilium Bracarense, Præside Pancratio, sive Pancratiano Bracarensi Episcopo, erutum ex lib. sexto cap. 2. Monarchiæ Lusitanæ Fr. Bernardi de Brito Monachi Cisterciensis, postea recusum à Philippo Labbe in recenti Conciliorum editione Parisiensi absque nota vlla; ab alijs verò reiectum, veluti supposititium quibus aliquando subscripsimus. Nunc autem hœrentes inter vtrãque opinionem, illius Acta exscribimus, cuiuscumque demum auctoritatis sint.

sint. Ponitur celebratum anno 411. occasione irruptionis Alanorum, Suevorum, & Vvandalorum, ac quorundam Arianorum in Lusitaniā & Gallęciam, qui Ecclesias diruebant, & omnia devastabant; vt tanto malo, & periculo religionis, remedio aliquo occurreretur. Subscribunt decem Episcopi.

** Fragmentum illustre carminum sacrorum Merobaudis Hispani, ducis fortissimi, & insignis Poetæ, laudati ab Idacio Episcopo in Chronico ad Olympiadem 305.

A.440. ** Epistola servorum Dei Vitalis & Constantij in Hispania Episcoporum, ad Capreolum Episcopum Carthaginensem, de vna Christi veri Dei & hominis persona, adversus hæresim Nestorij paulo antè damnatam in III. Concilio Oecumenico apud Ephesum. Videtur scripta anno circiter 440.

** Rescriptum Capreoli Episcopi Carthaginensis ad prædictos Episcopos de eodem argumento: vbi eandem fidei veritatem, iam antea definitam ab Ecclesia, latiùs exponit, & multipliciter confirmat.

A.447. * Epistola S. Leonis Magni Papæ (inter alias nonagesima tertia) ad Turibium Episcopum Asturicensem, contra hæreses Priscillianistarum, quibus extirpandis præcipit, vt in Hispania celebretur Concilium Generale: aut saltem Provinciale, interventu & cura eiusdem

Tu-

Turibij, simulque Idacij & Ceponij Episcoporum. Epistola autem ipsa continet quindecim capita, quorum tituli hi sunt. 1. Contra Priscillianistas qui sanctam Trinitatem, non personis, sed tantùm nominibus distinguunt. 2. Adversus id, quòd Dei filium posteriorem credũt, quàm Patrem. 3. Adversus id, quod dicunt, ideo vnigenitum dici Christum, quia solus de Virgine natus. 4. De natali Domini, quòd in eo Priscillianistæ ieiunia celebrent. 5. Adversus id, quòd aiunt, animam hominis ex divina esse substantia. 6. Contra id, quòd aiunt, diabolum ex se, vel ex chao esse, & propriam habere naturam. 7. Contra illud, quòd nuptias & procreationes filiorum adstruant esse peccatum. 8. Contra id, quòd corpora humana diaboli dicunt esse figmenta, & à dæmonibus in vtero formari. 9. Contra id, quòd filios repromissionis ex Spiritu sancto dicunt esse conceptos. 10. Contra id, quòd animas in cœlestibus peccare dicunt, & secundùm qualitatem peccati in hoc mundo accipere sortem vel bonam vel malam. 11. Contra id quòd fatalibus stellis dicũt animas hominum obligatas. 12. Contra id, quòd sub alijs potestatibus partes animæ, sub alijs corporis membra describunt. 13. Contra id, quòd duodecim signa, quæ mathematici observant, per corpus omne distinguunt. 14. De Apocryphis eorundem Priscillianorum. 15. De libro Dictinij.

Dis-

A.447. ** Dissertatio XXXV. *Historica & Dogmatica in eam Epistolam S. Leonis.*

A.447. ** Epistola Turibij Asturicensis Episcopi ad Idacium & Ceponium Episcopos in Hispania, iuxta præscriptum S. Leonis Papæ, hactenus desiderata à viris eruditis, & nunc primùm publicę luci danda ex Mss. Magnæ Ecclesiæ Toletanæ. Agitur in ea de non recipiendis apocryphis scripturis, & de damnatione sectæ Priscillianistarum, cum omnibus erroribus ab ea disseminatis. Initium illius est; *Molesta semper, &c.*

A.447. Concilium Hispanicum Generale (sic à Veteribus appellatum fuit) iussu S. Leonis Papæ coactum adversus hæreticos, præsertim Priscillianistas: cuius extat Regula ipsa Fidei, quæ post Concilium I. Toletanum edita habetur. Aliqui duo Concilia hoc anno 447. celebrata fuisse volunt in Hispania: alterum Toleti, alterum in municipio Cellensi prope Lucensem vrbem.

** Dissertatio XXXVI. *De rebus S. Turibij Episcopi Asturicensis, cuius cura & solicitudine id Concilium celebratum fuit,*

A.455. * Epistola alia S. Leonis Papæ (quæ inter cæteras est nonagesima quinta) ad Episcopos Hispaniæ & Galliæ circa festum Paschæ anni 455. in qua denunciat celebrandum octavo Kalendas Maias. Ad pleniorem eius notitiá con-

consulesis Epistolas 64. & 65. eiusdem Leonis ad Marcianum Imperatorem, & Pulcheriam Augustam.

* Epistola I. Ascanij Episcopi, & reliquorum Provinciæ Tarraconensis Episcoporũ, ad Hilarum Papam, scripta anno 465. in qua imprimis supremam Pontificis auctoritatem ad illuminandam Ecclesiam cognoscunt, sicut in Petro Apostolo; eiusque iudicium in definiendo nulli errori obnoxium censent. Deinde conqueruntur de ordinatione cuiusdam Episcopi facta contra Patrum regulas, & Nicænos Canones, à Silvano Episcopo Calagurritano: qui nullis petentibus populis quemdam Episcopum ordinaverat; & propterea reprehensus, noluit errorem suum corrigere aut cognoscere, sed potiùs Prebytero cuidam alienæ diœceseos, invito & repugnanti, manus imposuit, eumque Episcopum fecit. Porrò huius Epistolæ responsum non accepere ij Præsules: ideoque aliam ad eundem Hilarum scripserunt mox indicandam. Initium prioris est: *Et si extaret necessitas*, &c. A.465.

* Epistola II. Episcoporum Tarraconẽsis provinciæ ad Hilarum Papam, lecta in Concilio Romano XLVIII. Episcoporum, celebrato anno Christi 465. In ea rogant Hilarum, vt Irenæum Episcopum, quem Nundinarius Episcopus de Ecclesia benemeritus testamento suo in

in Barcinonensi Ecclesia successorem designavit, dignetur confirmare in eo munere: ac præterea de Silvani Episcopi delicto, iam in alia Epistola nuntiato, sententiam proferat. Initium Epistolæ est: *Quam curam*, &c. Duo maximè notanda in ea habentur. Alterum est, Episcopos omnes Provinciæ Tarraconensis palam profiteri, ad solam Sedem Apostolicam spectare, vt dispenset in ijs, quę contra Canones pręsumpta fuerunt Quam doctrinam certam, & longissimo sæculorum fluxu confirmatam, olim Photius eviratus in Græcia, invasor Sedis Constantinopol. & ἐλέγχιστος τῶ ζώντων, impugnavit, eiusque imitatione multi hodie, etiam ex ijs, qui se Catholicos gloriantur; erga Sedem tamen Apostolicam iniquiores se præbent. Alterum est, nullius Concilij Provincialis tantam esse auctoritatem, vt inconsulta Sede Apostolica id pręstare potuerit.

** Dissertatio XXXVII. *Quantò sublimiùs sentirent de auctoritate suprema & infallibili Romani Pontificis Tarraconenses Episcopi, & reliqui Præsules ac Patres quinti sæculi, quàm hodie sentiant plerique Episcopi Gallicani. Vbi nonnulla observatu digna contra illorum Declarationem editam die 19. Martij 1682.*

** Dissertatio XXXVIII. *Quàm à vero aliena, periculosa, & contraria praxi*

per-

perpetuæ omnium sub cœlo Ecclesiarum Catholicæ professionis, sit sententia nupera quorundam aientium, iudicia Synodi Provincialis, etiam circa causas Episcoporum, esse suprema, & irreformabilia.

* Epiſtola I. ſive ReſcriptumHilari Papæ ad Aſcanium, & reliquos Episcopos provinciæ Tarraconenſis: in quo reſpondens conſultationibus ipſorum, plura decernit. I. Vt nullus ſine conſenſu Epiſcopi Metropolitani ordinetur Epiſcopus. II. Vt nullus Epiſcoporum, relicta propria Eccleſia, ad aliam tranſeat. III. Vt Irenæus remotus à Barcinonenſi Eccleſia, ad propriam revertatur. IV. Vt removeantur Epiſcopi illicitè ordinati, & ne in vna Eccleſia duo Epiſcopi ſint. V. De damnatione Irenæi, niſi ad ſuam Eccleſiam revertatur. A.465.

* Epiſtola II. Hilari Papæ ad Aſcanium Tarraconenſem Epiſcopum privatim ſcripta circa idem argumentum Epiſtolæ præcedentis. A.465.

* Fragmentum, ſive capitulum quintum Concilij Romani quadraginta octo Epiſcoporum ab Hilaro Papa congregati, in quo lectæ fuerunt Epiſtolæ præcedentes Epiſcoporum Tarraconenſium, & ſtatutum eſt à Patribus quid fieri deberet circa Irenæum & Silvanum ſuprà memoratos. Initium eſt: *Præterea fratres*, &c.

** Diſſertatio XXXIX. *An omnibus ſæ-*

sæculis improbatum fuerit ab Ecclesia, vt quisquam Præsul moriturus successorem sibi deligat, quemadmodum Nundinarius Episcopus Barcinonensis fecit.

* Epistola Simplicij Papæ ad Zenonem Hispalensem Episcopum spectatæ vitæ & opinionis: in qua committit ei vices Sedis Apostolicæ exercendas in omnibus Hispaniarum Ecclesijs. Videtur scripta anno circiter 470.

* Epistola Felicis III. Papæ ad eundem Zenonem Episcopum *Spalensem* (vt in Mss. Iustelli habetur) in qua Terentianum virum clarissimum ipsi commendat. Videtur scripta circa annum 480.

A. 516. Concilium Tarraconense decem Episcoporum coactum Era 554. id est, anno Christi 516. Theuderici Regis sexto, Consule Petro, die octavo Iduum Novembris: cuius extant tredecim Capitula. I. Vt etiam ad proximas sanguinis Clerici cum testimonio vadant. II. Vt Clericis emendi viliùs, vel vendendi cariùs non permittatur licentia. III. Vt quantum Clericus præstiterit, tantum recipiat. IV. Vt nullus Episcopus, vel infra positus, die dominico caussas iudicare præsumat. V. Vt qui in Metropolitana civitate Episcopus non ordinatur, post duos mẽses: Metropolitano se præsentet. VI. Vt Episcopus, qui à Metropolitano commonitus ad Synodum non venerit, excommunicetur.

VII.

VII. Vt diœcesani Clerici septimanas teneant, & die Sabbato omnes in vnum conveniant. VIII. Vt annis singulis Episcopi diœcesani visitent, & vt nō plusquam tertiam de parrochijs accipiant. IX. De Clericis & ostiarijs, qui adulteris mulieribus admiscentur, vt proijciātur. X. Vt nullus Episcopus pro iudicijs munera accipiat. XI. Vt monachus missus alicubi, ministerium clericatus agere non presumat, nec negotiator, nec executor existat. XII. Vt si Episcopus intestatus obierit, inventarium de rebus eius Clerici faciant, & nullus exinde aliquid auferat. XIII. Vt Episcopus diœcesanos presbyteros, & quosdam ex laicis convenire litteris ad Synodum moneat.

** Dissertatio XXXX. in Cap. 13.
Quonam sensu in hoc Concilio statuatur, vt aliqui ex sæcularibus ad Concilium Provinciale adducantur.

Concilium Gerundense septem Episcoporum, celebratum tempore Hormisdæ Papæ, Era 555. anno Christi 517. Theuderici Regis Hispaniæ septimo, Agapito V. Cl. Consule. Sunt in eo decem Capitula sub hisce titulis. 1. Vt vnaquæque provincia in officio Ecclesiæ vnum ordinem teneat. 2. Vt Litaniæ post Pentecostē, à quinta feria, vsque in Sabbatum celebrentur. 3. De secundis Litanijs faciendis Kalendis Novemb. 4. Vt in Pascha tantùm & Pentecoste, A. 517.

bap-

baptiſmus detur, exceptis qui in languoribus conſiſtunt. 5. Vt vnus diei infans, ſi in diſcrimine eſt, baptizetur. 6. Vt coniugati, ab Epiſcopo vſque ad Subdiaconum, non ſine teſtimonio vivant. 7. Vt qui ſine vxoribus ordinantur, extraneas in domo non habeant. 8. De laicis, qui viduam aut dimiſſam acceperint, vt in Clero non admittantur. 9. De his qui publicè pœnitentiam non accipiunt, ſed tantùm viaticum, vt in Clero promoveantur. 10. Vt omnibus diebus, Veſpertinis, & Matutinis, Oratio Dominica dicatur.

** Commonitorium S. Orientij Epiſcopi Illiberritani, qui huic Concilio Gerundenſi, & præcedenti Tarraconenſi interfuit, primò editum & Notis illuſtratum ab eruditiſſimo P. Martino Delrio S. I. nunc recuſum in gratiam Lectorum.

Ab anno 514. ad 523. * Epiſtola I. Hormiſdæ Papæ ad Ioanem Tarraconenſem Epiſcopum, cui gratulatur de adventu in Italiam, quamvis per exiguum tempus: deinde ait ſe per Caſsianum Diaconum miſsiſſe generalia Conſtituta, iuxta quæ in Hiſpania ſervetur diſciplina Eccleſiaſtica, & ſacri Canones intemerati habeantur. Denique ipſi vices ſuas delegat, vt nomine Sedis Apoſtolicæ curet obſervantiam eorundem Conſtitutorum & Canonum; ac circa cauſas Eccleſiaſticas, quæ occurrerint, certiorem R. Pontificem faciat.

Vi-

Videtur scripta anno 517. iuxta Ms. codicem, iuxta alios verò anno 521. Certè Hormisdas ab anno 514. vsque ad 523. Pontificatum gessit: at proinde necessum est, vt hæc & sequentes ipsius Epistolæ intra id novennij spatium scriptæ fuerint.

* Epistola II. Hormisdæ ad vniversos Episcopos Hispaniæ: in qua tria decreta habentur. 1. De Sacerdotibus iuxta statuta Canonum ordinandis. 2. Vt pro Episcopatu pretium non accipiatur. 3. Vt Concilium singulis annis celebretur.

* Epistola III. Hormisdæ ad Salustium Hispalensem Episcopum, in qua eum mirè laudat, ipsique vices Apostolicæ Sedis per provincias Bœticam & Lusitanam commendat, *salvis priuilegijs, quæ metropolitanis Episcopis decrevit antiquitas.*

* Epistola IV. Hormisdæ ad omnes Episcopos Hispaniæ: in qua laudat, & mittit Professionem Ioannis Episcopi Constantinopolitani, qui pro affectu Catholicæ Fidei, & Apostolicæ Sedis veneratione, eam consuluit, quo ordine ex Clero Græcorum venientibus tribui deberet sancta communio, propter causam Acacij, à præcedentibus RR. Pontificibus pro hæreticorum communione damnati, in qua quì se ab eius contagione nolebant dividere, à Romana communione haberentur excepti.

* Formula ipsa Professionis editæ à Ioanne Episcopo CP. & missæ ad omnes Hispaniæ Episcopos.

* Epistola V. Hormisdæ ad Episcopos Hispaniæ, in qua ijs gratulatur de pace, quam inter se habent, tum de ea, quæ in Orientali Ecclesia erat.

* Epistola Synodica Episcoporum Africanorum in Sardinia exulantium pro Christi
A.521. fide sub persecutione Trasymundi Vandalorum Regis, & hæretici Ariani, in qua Consultationi Ioannis Maxentij Presbyteri & Archimandritæ (sic illum appellant) aliorumque, circa gratiã & liberum arbitrium, respondent quid sentiendum sit, iuxta doctrinam Ecclesiæ, & SS. Patrũ, præsertim Magni Augustini. Porrò cùm Sardinia sit insula Hispaniæ vicina, & sub eius dominio constituta, quodlibet Concilium, sive Conventus sacer in illa habitus, iure inter monumenta sacra ad Hispaniam spectantia collocatur à nobis. Epistola autem ipsa (quæ videtur scripta circa annum 521.) doctissima est, & planè dictata à S. Fulgentio Ruspensi, tunc exule cum alijs Episcopis in Sardinia: vt palam colligitur ex §. 28. illius, ac prætcrea ex stylo, & doctrina prorsus Augustiniana circa gratiam liberum arbitrium, & prædestinationem, adversus Faustum Regiensem, quam Fulgentius fidelissimè explicuit ac defendit, libris contra illum editis.

Dis-

** Dissertatio XLI. *Historica & Dogmatica in totam eam Epistolam, ac doctrinæ in ea traditæ accurata explanatio.*

Concilium Toletanum II. octo Episcoporum, Præside Montano Episcopo, habitum anno quinto Amalarici Regis Vvisigothorum in Hispania, sub die decimo sexto Kalēdas Iunias, Era 565. id est, anno Christi 527. non autem 531. vt in editione novissima Parisiensi dicitur. Et sanè dum in illa ponitur Era prædicta 565. debuit assignari planè annus Christi 527. cui respondet, detractis triginta octo annis. Extant quinque illius Canones sub hisce titulis. 1. De his, quos parentes ab infantia Clericatus officio manciparunt, si postea voluntatem habeant nubendi. 2. De Clerico, qui ad aliam Ecclesiam transijt, & qui cum susceperit. 3. Vt nullus à subdiaconatu & suprà, cum extranea habitet muliere. 4. Vt quidquid de iure Ecclesiæ Clerici tenuerint, post obitum eorum ad Ecclesiam revertatur. 5. De his qui proximis suis se copulant; vt à communione separentur. A. 527.

Epistola Montani Præsulis Toletani ad fratres territorij Palentini, in qua graviter reprehendit; quòd quidam Presbyteri ignorantes aut temerarij conficerent sacrum chrisma, quod solis Episcopis competit præterea quòd ad cōsecrationē Basilicarum Episcopi alterius diœceseos admitterentur: denique quòd aliqui in- A. 530.

famem & toties fulguritam ab Ecclesia Priscil-lianistarum hæresim in honore aliquo haberet. Videtur scripta circa annum 530.

A. 530. Epistola II. Montani eiusdem ad Turibium Episcopum, in qua mirè eum laudat, tum ob præclara gesta dum esset in sæculo; tum ob exterminatam Priscillianistarum sectam eius labore ac studio. Deinde agit de vitandis ijs malis, quæ in præcedenti ad Palentinos Epistola reprehenderat, & corrigenda curaverat.

A. 538. * Epistola Vigilij Papæ, non ad Eutherum, sive Eutherium, vt hactenus in omnibus Conciliorum editionibus habebatur; sed ad Profuturum Episcopum Bracarensem, cuius consultationibus varijs respondet. Primus ea de re nos admonuit per litteras Roma datas VII. Idus Octobris huius anni 1685. Clariss. Vir, & celeberrimus Scriptor D. Ioannes Mabillon, Monachus Congregationis S. Mauri in Gallia: & postea id verissimum deprehendimus lecto attentiùs Concilio I. Bracarensi infrà indicando, in quo eiusdem Epistolæ ac Profuturi Præsulis, non semel aperta mentio fit. Est autem illa maximè notanda, præsertim ad stabiliendam altiùs summam auctoritatem nulli errori obnoxiam Sedis Apostolicæ in totam Ecclesiam & quælibet maiora negotia ac iudicia Episcoporum, &c. contra nuperam Declarationem Illustriss. Cleri Gallicani, à nobis iusto

sto volumine impugnatam. Porrò Epistola Vigilij scripta fuit anno Domini 538.

Concilium Barcinonense, sive Canones Barcinone conditi à septem Episcopis, Sergio Metropolitano, Nibridio Barcinonensi, Caspirio Empuritano, Andrata Ilerdensi, & Stafilio Gerundensi, circa annum 540. Canones verò hi sunt. 1. Vt Psalmus quadragesimus ante Cãticum dicatur. 2. Vt benedictio in Matutinis, Fidelibus, sicut in Vespera, tribuatur. 3. Vt nullus Clericorum comam nutriat, aut barbam radat. 4. Vt Diaconus in conspectu Presbyteri nullus sedeat. 5. Vt Episcopo præsente, orationes Presbyteri in ordine colligant. 6. Vt pœnitentes viri tonso capite, & religioso habitu vtentes, ieiunijs & obsecrationibus vitæ tempus peragant. 7. Vt pœnitentes epulis non intersint, nec negotijs operam dent in datis & acceptis: sed tantùm in suis domibus vitam frugalem agere debeant. 8. De his, qui in infirmitatibus poscunt pœnitentiam, & à Sacerdote accipiunt, si postea convaluerint, vitam pœnitentium peragant, excepta manus impositione, segregati à communione, quandiu probabilem Sacerdos eorum adprobaverit vitam. 9. Iubemus verò in infirmitate positis, * beaticam benedictionem percipiant. 10. De Monachis verò id observari præcipimus, quæ Synodus Chalcedonensis constituit.

Concilium Ilerdense octo Episcoporũ, ha-
A.546. bitum anno quintodecimo Theodorici Regis, octavo Idus Augusti, Era 584. iuxta antiquissima exemplaria, quibus vsus fuit D. Loaysa: ac proinde non anno Christi 534. in quo ponitur à Labbe & Cosartio, sed 546. Continent sexdecim Capitula, quorum tituli hi sunt. 1. De his qui altario ministrant, vt à sanguine hominis abstineant. 2. De his qui abortum faciunt, vel natos suos extinguunt. 3. De monachis, vt Clerici ordinentur cum voluntate Abbatis, & quæ monasterio offeruntur, non auferantur, & de basilicis quas laici fecerint. 4. De incestis, vt quandiu in scelere sunt, inter cathecumenos habeantur. 5. De his qui altario seruiunt si subitò carnis fragilitate corruerint. 6. De eo, qui viduæ pœnitenti vel religiosæ virgini struprum intulerit. 7. De his qui sacramento se obligant, ne ad pacem redeant. 8. Si Clericus servum vel discipulum de Ecclesia traxerit, vt pœnitentiam agat. 9. De his qui rebaptizati sunt, quantum pœniteant. 10. De his qui iubente Episcopo, * omissa culpa, ab Ecclesia exire contemnunt. 11. De Clericis, qui in mutuam cædem prorumpunt. 12. De his, qui contra canones ordinati sunt, vt deponantur. 13. De Catholicis, qui filios suos baptismati hæreticorum dederunt. 14. De Catholicis, vt cum rebaptizatis non conversentur. 15. Vt Clerici cum extraneis mu-

mulieribus non habitent. 16. Si Sacerdos moritur, quid de rebus Ecclesię obſervetur.

Fragmenta ex Concilio Ilerdenſi

Concilium Valentinum ſex Epiſcoporum habitum Era 584 ac propterea non anno 524. vti Recentiores aliquot volunt, ſed 546. Chriſti qui & fuit quintus decimus Theodorici Regis. Sunt in eo ſex Capitula ſub hiſce titulis 1. Vt Evangelium poſt Apoſtolum legatur. 2. Vt defuncto Epiſcopo, de rebus ipſius, vel Eccleſiæ, nullus quidquam præſumat. 3. Vt propinqui morientis Epiſcopi, de rebus eius nihil vſurpent, ſine Metropolitani, & Comprovincialium conſcientia. 4. De exequijs morientis Epiſcopi, & qualiter humetur. 5. De vagis & inobedientibus Clericis. 6. Vt Clericum alienum nullus ordinet, nec ſit Clericus, qui non ſpoponderit locum, vbi ſit delegatus. A.546.

Fragmenta ex Concilio Valentino citari ſolita, ſive id Hiſpanum, ſive Gallicanum ſit.

Concilium Bracarenſe I. (aliàs II.) celebratum Era 598. anno Chriſti 560. tertio Ariamiri Regis Catholici, die Kalendarũ Maiarum, ab octo Epiſcopis: in quo præcipue hæc 17. Capitula contra hæreſim Priſcillianam relecta, & denuo probata ab omnibus fuerunt. A.560.

1 Siquis Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, non confitetur tres perſonas vnius ſubſtantiæ, & virtutis, ac poteſtatis, ſicut Catholi-

lica & Apostolica Ecclesia docet, sed vnam tantùm dicit, & solitariam esse personam; ita vt ipse sit Pater, qui Filius, ipse etiam sit Paraclêtus Spiritus, sicut Sabellius, & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

2 Siquis extra sanctam Trinitatem, alia nescio quæ divinitatis nomina introducit, dicens, quod in ipsa divinitate sit Trinitas Trinitatis, sicut Gnostici, & Priscilliani dixerunt, anathema sit.

3 Siquis filium Dei Dominum nostrũ, antequam ex Virgine nasceretur, non fuisse, sicut Paulus Samosatenus, & Photinus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

4 Siquis Natalem Christi, secundum carnem, non benè honorat, sed honorare se simulat; ieiunans in eodem die, & in Dominico; quia Christum in vera hominis natura natum esse non credit, sicut Cerdon, Marcion, Manichæus, & Priscillianus, anathema sit.

5 Siquis animas humanas, vel Angelos, ex Dei credit substantia extitisse, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

6 Siquis animas humanas dicit, priùs in cœlesti habitatione peccasse, & pro hoc, in corpora humana, in terram deiectas, sicut Priscillianus dixit, anathema sit.

7 Siquis dicit, diabolum non fuisse priùs bonum Angelum à Deo factum, nec Dei opi-

opificium fuisse naturam eius; sed dicit, eum ex chao & tenebris emersisse; nec aliquem sui habere auctorem, sed ipsum esse principium, atque substantiam mali, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

8 Siquis credit, quia aliquantas in mūdo creaturas diabolus fecerit, & tonitrua, & fulgura, & tempestates, & siccitates ipse diabolus sua auctoritate faciat, sicut Priscillianus dixit, anathema sit.

9 Siquis animas & corpora humana fatalibus stellis credit adstringi, sicut Pagani, & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

10 Siquis duodecim signa, quæ Mathematici observare solent, per singula animæ vel corporis membra disposita credunt, & nominibus Patriarcharum adscripta dicunt, sicut Priscillianus dixit, anathema sit.

11 Siquis coniugia humana damnat, & procreationem nascentium perhorrescit, sicut Manichæus & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

12 Siquis plasmationem humani corporis, diaboli dicit esse figmentum & conceptiones in vteris matrum, operibus dicit dæmonum figurari; propter quod & resurrectionem carnis non credit, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

13 Siquis dicit creationem vniversæ car-

carnis, non opificium Dei, sed malignorum esse Angelorum, sicut Manichæus & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

14 Siquis immundos putat cibos carnium, quos Deus in vsus hominum dedit, & nõ propter afflictionem corporis, sed quasi inmũditiam putans, ita abstineat ab eis, vt nec olera coacta cũ carnibus prægustet, sicut Manichæus & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

15 Siquis Clericorum vel Monachorum præter matrem, aut germanam, vel thiam, vel proximam sibi consanguineam iungunt. *, aliasque aliquas adoptivas fœminas secum retinent, & cum ipsis cohabitant, sicut Priscilliani secta docuit, anathema sit.

16 Siquis quinta feria Paschali, quæ est Cœna Domini, hora legitima, post nonam ieiunus in Ecclesia missas non tenet; sed secundùm sectam Priscilliani, festivitatẽ ipsius diei, ab hora tertia, per missas defunctorum, soluto ieiunio colit, anathema sit.

17 Siquis scripturas, quas Priscillianus, secundùm suum depravavit errorem, vel tractatus Dictinij, quos ipse Dictinius antequam converteretur, scripsit, vel quæcumque hæreticorum scripta sub nomine Patriarcharum, Prophetarum, vel Apostolorum suo errori consona cõfinxerunt, legit, & impia eorum figmenta sequitur, aut defendit, anathema sit.

Dis-

** Dissertatio XLII. *In Anathematismos à Concilio Bracarensi editos, qualiter aliqui eorum intelligendi sint.*

Deinde relectis & probatis ijs Capitulis, simulque Canonibus Synodorum, tám Generalium, quam localium, mentio fit cujusdam instructionis Sedis Apostolicæ (nimirum, Vigilij Papæ) ad Profuturum eiusdem Ecclesiæ Bracarensis quondam Episcopum, qui circa plura dubia Romanum Pontificem consuluerat, & responsum acceperat ab ipsa Beatissimi Petri Cathedra, vt PP. loquuntur. Quare instructionem ipsam relegi iusserunt, & veluti Apostolicam Doctrinam receperunt. Postea edidere viginti duos Canones, sive Capitula, ordine sequenti.

1 Placuit omnibus communi consensu, vt vnus atque idem psallendi ordo in Matutinis, vel Vespertinis officijs teneatur; & non diversæ, ac privatæ, neque monasteriorum consuetudines cum Ecclesiastica regula sint permixtæ.

2 Item placuit, vt per solemnium dierum Vigilias, vel Missas, omnes easdem, & non diversas lectiones, in Ecclesia legant.

3 Item placuit, vt non aliter Episcopi, & aliter Presbyteri populum, sed vno modo salutent, dicentes: Dominus sit vobiscum, sicut in libro Ruth legitur; & vt respondeatur à populo: Et cum spiritu tuo, sicut & ab ipsis Apostolis

lis traditum omnis retinet Oriens, & non sicut Priscilliana pravitas permutavit.

4 Item placuit, vt eodem ordine Missæ celebrentur ab omnibus, quem Profuturus quõdam huius Metropolitanæ Ecclesiæ Episcopus ab ipsa Apostolicæ Sedis auctoritate suscepit scriptum.

5 Item placuit, vt nullus eum baptizandi ordinem prætermittat, quem & antea tenuit Metropolitana Bracarensis Ecclesia, & pro amputanda aliquorum dubietate prædictus Profuturus Episcopus scriptum sibi & directũ à sede beatissimi Apostoli Petri suscepit.

6 Item placuit, vt conservato Metropolitani Episcopi primatu, cœteri Episcoporum, secundùm suæ ordinationis tempus; alius alio sedendi deferat locum.

7 Item placuit, vt de rebus Ecclesiasticis tres æquè fiant portiones; id est Episcopi vna, alia Clericorum, tertia in recuperatione vel in luminarijs Ecclesię, de qua parte sive Archipresbyter, sive Archidiaconus, illam administrans, Episcopo faciat rationem.

8 Item placuit, vt nullus Episcopus Clericum alteriùs ordinare presumat; sicut & antiqui Canones vetuerunt, nisi forte signata ipsius Episcopi scripta susceperit.

9 Item placuit, vt quia in aliquantis huius provincię Ecclesijs, Diacones absconsis infra

stra tunicam vtuntur orarijs, ita vt nihil differre à Subdiacono videantur, de cætero superposito scapulæ (sicut decet) vtantur orario.

10 Item placuit, vt non liceat cuilibet ex Lectoribus, sacra altaris vasa portare; nisi his, qui ab Episcopo Subdiaconi fuerint ordinati.

11 Item placuit, vt Lectores in Ecclesia, in habitu sæculari ordinati, non psallant, neque granos Gentili ritu dimittant.

12 Item placuit, vt extra psalmos, vel canonicarum scripturarum novi, & veteris testamenti, nihil poeticè compositum in Ecclesia psallatur; sicut & sancti præcipiunt canones.

13 Item placuit, vt intra sanctuarium altaris ingredi ad communicandum non liceat laicis, viris vel mulieribus; nisi tantùm Clericis, sicut & antiquis canonibus statutum est.

14 Item placuit, vt quicumque in Clero cibo carnium non vtuntur; pro amputanda suspicione Priscillianæ hæresis, vel olera cocta cũ carnibus tantùm prægustare cogantur. Quod si contempserint, secundùm quod de his talibus sancti Patres antiquitus statuerunt, necesse est, eos, pro suspicione hæresis huius, officio, excõmunicatos, omnibus modis removeri.

15 Item placuit, vt hi, qui pro hæresi, aut pro crimine aliquo excommunicantur, nullus eis communicare præsumat; sicut & antiqua ca-

canonum continent statuta; quæ siquis spernit, voluntariè seipsum alienæ damnationi tradet.

16 Item placuit, vt hi, qui sibi ipsis, aut per ferrum, aut per venenum, aut per præcipitium, aut suspendium, vel quolibet modo violentam inferunt mortẽ, nulla pro illis in oblatione commemoratio fiat, neque cum psalmis ad sepulturam eorum cadavera deducantur: multi enim sibi hoc per ignorantiam vsurpaverunt. Similiter & de his placuit, qui pro suis sceleribus puniuntur.

17 Item placuit, vt Cathecumenis sine redemptione baptismi defunctis, simili modo, neque oblationis commemoratio, neque psallẽdi impendatur officium; nam & hoc per ignorantiam vsurpatum est.

18 Item placuit, vt corpora defunctorũ nullo modo in basilica sanctorum sepeliantur; sed si necesse est, de foris, circa murum basilicę, vsque adeò non abhorret. Nam si firmissimum hoc privilegium vsque nunc manet civitates, vt nullo modo intra ambitus murorum cuiuslibet defuncti: corpus humetur quanto magis hoc venerabilium martyrum debet reverentia obtinere?

19 Item placuit, siquis Presbyter, post hoc interdictum, ausus fuerit chrisma benedicere, aut Ecclesiam, aut altarium consecrare; à suo officio deponatur; nam & antiqui hoc canones vetuerunt.

Item

20 Item placuit, vt ex laico ad gradum Sacerdotij ante nemo veniat, nisi priùs anno integro, in officio Lectorati vel Subdiaconati disciplinam Ecclesiasticam discat; & sic per singulos gradus prædictus ad Sacerdotium veniat. Nam satis reprehensibile est, vt qui necdum didicit, iam docere præsumat; dum & antiquis hoc Patrum institutionibus interdictum sit.

21 Item placuit, vt si quid ex collatione fidelium, aut per festiuitates martyrum, aut per commemorationem defunctorum offertur, apud vnum Clericorum fideliter colligatur, & constituto tempore, aut semel, aut bis in anno, inter omnes Clericos dividatur: nam non modica ex ipsa inæqualitate discordia generatur, si vnusquisque in sua septimana quod oblatum fuerit, sibi defendat.

22 Item placuit, vt quæcumque præcepta antiquorum Canonum modò in Concilio recitata sunt, nullus audeat præterire.

Siquis autem quasi contumax transgreditur, ille, necesse est, vt de suo degradetur officio.

** Dissertatio XLII. *Qualiter nonnulla ex ijs Capitulis Concilij Bracarensis intelligi debeant.*

Concilium Lucense in Gallæcia celebratum Era 607. (vt volunt Vasæus & Morales, quibus cum dubitatione aliqua subscribit D. Loaysa) A. 569.

cui

cui respondet annus Christi 569. sub Theodosimiro Principe Suevorum, ad confirmandam fidem Catholicam, vel pro diversis Ecclesiæ caussis. Postea lecta fuit Epistola Theodomiri Regis, hortantis vt plures in Gallæcia Diœceses constituerentur, quia Episcopi quique singulis annis non poterant visitare omnes populos sibi commissos; ac præterea vt præter vnam Metropolitanam Sedem, quæ antea erat, designaretur alia. Placuit id Episcopis congregatis: qui decreverunt, vt Sedes Lucensis esset Metropolitana, sicut, & Bracara, ac præterea varias Sedes elegerunt, in quibus Episcopi ordinarentur, designatis vnicuique earum terminis, & Parochijs, ne vlla deinceps inter Præsules contentio esset. Quod totum in ipsis Concilij Actis singillatim describitur, & fusiùs quàm hac brevi Notitia enarrari possit.

Post Acta eius Concilij addit D. Loaysa divisiones Provinciarum Hispaniæ, & sedium earum, iuxta varia Mss. nunc indicanda, quibus vlus fuit. Ac primùm quidem iuxta Codicem Hispalensem scriptum anno 962. & extantem apud D. Laurentium in Scoriali, hanc divisionem profert.

PRO-

PROVINCIA GALLAECIAE.

Bracara Metropolis.	Dumio.
Portucale.	Auriense.
Coimbra.	Tude.
Eguitania.	Luco.
Vesco.	Ira.
Lameco.	Britoña.
Betica.	Astorica.

PROVINCIA GALLIAE.

Narbona Metropolis.	Luteba.
Caucoliberi.	Magalona.
Carcassona.	Nemis.
Biterris.	Enemaso.
Agatha.	Elena.

PROVINCIA LVSITANIAE.

Emerita Metropolis.	Avela.
Salmantica.	Exonoba.
Elbora.	Olisibona.
Caurio.	

PROVINCIA CARTHAGINIS.

Toleto Metropolis.	Dianio.
Compluto.	Setabi.
Seguntia.	Carthago.
Oxoma.	Basti.
Palentia.	Mentesa.
Valeria.	Acci.
Oreto.	Biacia.
Valentia.	

PROVINCIA BAETICAE.

Spalis Metropolis.	Egabro.
Italica.	Eliberi.
Elipa.	Malacha.
Astigis.	Asidonia.
Corduba.	

PROVINCIA TARRACONENSIS.

Tarracona Metropolis.	Elerda.
Dertusa.	Barcinona.
Cæsaraugusta.	Egara.
Tyrasona.	Ausona.
Calaguris.	Gerunda.
Auca.	Impurias.
Pampilona.	Orgello.
Osca.	

Codex Ecclesiæ Ovetensis, litteris Gothicis scriptus, & à D. Loysa citatus, hæc habet initio: *In nomine D. N. Iesu-Christi*, Sedium Hispaniensium, & vniuscuiusque prouinciæ Sedes suo Metropolitano subscriptæ, vsque in Rhodanum amnem, id est:

Metropoli Toleto subditæ.

Oreto, Basti, Beacia, Vrgi, Mentesa, Bagastri, Acci, Illici, Setabis, Compluto, Dianium, Segontia, Valeria, Oxoma, Valentia, Secobia, Secobriga, Palentia, Arcabrica. Sub vno viginti.

Me-

Metropoli Spali subditæ.

Italica, Astigi, Asidonia, Corduba, Elepla, Egabro, Malaga, Tuccis, Eliberis. Sub vno decem.

Meritæ Metropoli subditæ.

Merita, Lamego, Pace, Caliabria, Olixibona, Caucia, Exonoba, Elbora, Egitania, Abela, Conimbria, Salmantica, Viseo, Numantia, id est, Zamora. Sub vno tredecim.

Bracaræ Metropoli subditæ.

Bracara, Iria, Dumio, Lugo, Portucale, Britonia, Tude, Astorica, Auria. Sub vno novem.

Tarraconæ Metrop. subditæ.

Tarracona, Ictosa, Barcinona, Tortosa, Egara, Cæsaraugusta, Gerunda, Osca, Empurias, Pampilona, Ausona, Calaforra, Vrgello, Tirasona, Lerita, Auca. Sub vno quindecim.

Narbona Metropolis.

Narbona, Biterris, Agatha, Carcassona, Magalona, Tolosa, Nemauso, Elna, Luteba. Sub vno novem.

Et sub vno Sedes Hispanienses, absque Provincia Tingitania vsque ad mare Oceani, qui eas circumdat, Sedes LXXXII. exceptis Legione & Overo, quæ nulli vnquam Metropoli fuerunt subditæ.

Hactenus in Ms. Ovetensi.

Divisio terminorum, Diœcesium, & Parochiarum Hispaniæ, à Vvamba Rege facta, ex ma-

manuscripto Ecclesiæ Toletanæ, & Ecclesiæ Ovetensis, cuius titulus est ITACIVS, in quo Historia Regum Vandalorum, & Alanorum in Gallæcia, ac postea Suevorum, & aliorum scribitur, longior est, quàm vt integrè exscribi possit in hac Conciliorum Epitome. Exhibebitur autem integrè in præcipuo Opere.

Interea verò ne Lector hæreat in nominibus antiquis quarundam Sedium & vrbium suprà indicatis, ac præterea contentis in divisione facta à Rege Vvamba; placet in gratiam minùs eruditorum raptim significare quæ nomina recentia respondeant ijs veteribus, quæ difficultatem ingerere possent, cæteris clarioribus omissis. Oxoma idem est, ac *Osma*. Valeria, *Arcas*, hodie pusilus pagus iuxta Cuencam, quem & olim *Arcabricam* dictum volunt. Oretum hodie rude solum prope *Almagro*, iuxta alios *Calatraba*. Dianio, *Denia*: Setabis, hodie *Xativa*: Carthago, *Cartagena*: Basti, *Baza*: Acci, *Guadix*: Beatia, *Baeza*: Segobrica, *Segorbe*: Castulo, *Cazlona*: Bigestrum, oppidũ sic olim dictum prope novã Carthaginem; iuxta alios verò, *Bilbestre* in finibus Portugaliæ. Illicijs, *Alicante*, aut *Origuela*, iuxta varias opiniones. Astigi, est *Ezya*. Portucale, *Oporto*: Egitania, *Eidania*, nunc vicus obscurus, ex quo in Guardiam Sedes *Episcopalis* translata fuit. Lameco, aut Lameca, nunc *Lamego*, sita in Lusita-

sitania. Dumio est Monasterium insigne in Lusitania, in quo S. Martinus, ab eo *Dumiensis* appellatus, fuit Abbas & Episcopus. Aurias, est *Orense*: Tude, *Tuy*: Luco, *Lugo*: Iria, *el Padron*: Britonia, iuxta alios atque alios, est quæ hodie *Mondoñedo*, aut *Oviedo*, aut *Camiña*, in Lusitania. Emerita, est quæ hodie *Merida*: Cauria, *Coria*: Pace, *Badaxoz*: Oxonoba, nunc *Strombar*, aut *Syluis*, in ora maris Lusitaniæ Olisibona, *Lisboa*: Caltabria, *Montanges*. Numantia, quibusdam *Zamora*, plerisque *Soria*. Spalis (sic à veteribus dicebatur, quę postea Hispalis) *Sevilla*. Italica vrbs eius nominis, olim sex passuum millibus distans ab Hispali. Elipa, quibusdam *Niebla*: Eliberi, *Granada*: Asidonia, *Medina Sidonia*: Tucci, *Martos*: Dertosa, *Tortosa*: Auca, *Oca*: Elerda, *Lerida*: Ausona, *Vique*: Gerunda, *Girona*: Empurias, *Ampurias*: Orgello, *Vrgel*: Cancoliberi, *Colibre*: Agatha, *Agde*, in Narbonensi ditione: Nemaso, siue Nemasus, hodie *Nismes*: Elena, *Elna*: Egabro, quæ & Capra, nunc *Zeuta*: Tuccis, *Xerez*: Exonoba, *Seduma*: Aunitania, *Lucena*: Mentesa, quæ & postea Giennium, *Iaen*: Acepridani, *Guadix*: Vrci, *Almeria*. Aliarum Sedium nominibus antiquis, quænam hodie respondeant, obscurissimum est, & nunc examinare non oportet.

Concilium Bracarense II. (aliàs III.) à duo A.572.

decim Episcopis sub Mirone Suevorum Rege celebratum anno Domini 572. præsẽtibus duobus Metropolitanis, Bracarensi, & Lucensi. In eo S. Martinus Dumiensis, Bracarensis Archipræsul, hortatus fuit cæteros Episcopos ad observantiam disciplinæ Ecclesiasticæ, & sacrorũ Canonum, vt siquid fortè contra illos per ignorantiam, aut negligentiam agebatur, omnino corrigeretur. Atque imprimis lecta fuerunt corã omnibus verba capitis quinti Epistolæ primæ S. Petri Apostoli, *Seniores obsecro consenior, &c.* in quibus præscribitur Episcopis & Sacerdotibus forma, ac regula, ad quam debeãt suam vitam & mores exigere. Deinde decem Canones constituti fuerunt, quorum tituli hi sunt. 1. Vt Episcopus ambulet per Diœcesim suam, & ante triginta dies Paschæ cathecumeni doceantur Symbolum. 2. Vt Episcopus per Diœcesim ambulans, duos solidos tantùm accipiat, neque tertiam partem de oblationibus quærat: & Clerici non agantur more servili. 3. Vt Episcopus in ordinatione Clericorum commodum nullum accipiat. 4. Vt pro chrisma Episcopus nihil accipiat. 5. Vt pro constitutione basilicæ Episcopus nihil exigat. 6. Vt qui oratorium pro quæstu suo intra propria fecerit, non consecretur. 7. Vt de baptizatis nullum accipiat prœmium. 8. Vt qui Clericum accusaverit, & id non probaverit, excommunicetur.

9.

9. Vt per singulos annos à Metropolitano Episcopo Pascha pronũtietur. 10. Vt Presbyter post cibum non teneat missam pro mortuis.

** Dissertatio XLIII. *De more olim recepto, vt Metropolitani singulis annis denuntiarent vnicuique Diœcesano, quonam die festum Paschæ esset celebrandum; & speciatim in Hispania.*

** Dissertatio XLIV. *De rebus & gestis S. Martini Bracarensis, aliàs Dumiensis, qui huic Concilio præfuit, planè memorabilibus, & varijs eius scriptis, partim extantibus, partim iniuria temporum sepultis.*

Capitula ex Orientalium Synodis à Martino Episcopo ordinata, atque collecta, apud Lucense Concilium: quorum tituli hi sunt:

1. De electione Episcopi.
2. De ordinatione Episcopi.
3. De evacuanda ordinatione, quæ absente Metropolitano fuerit facta.
4. De Primatu Metropolitani.
5. De eo qui per ambitionem, de inferiori civitate ad maiorem transire vult.
6. De non mutanda parochia.
7. De præsumptione alienæ Diœcesis.
8. De non constituendo Episcopo successore.
9. De inruptione vacantis Ecclesiæ.
10. De Episcopo per necessitatem vagante.
11. De contemptore Episcopo.

12. De seditioso Episcopo.
13. De dissensione iudicij.
14. De præsumptione Episcopi in rebus Ecclesiæ.
15. De rebus Ecclesiasticis gubernandis.
16. De rebus Ecclesiæ dispensandis.
17. De his, qui de ministerio Ecclesiæ aliquid vendiderint.
18. De Synodo facienda.
19. De Episcopo qui noluerit venire ad Synodum.
20. De legitima ætate ordinandi Presbyteros.
21. De Eunuchis, qui ab alijs fiunt, & qui sibi ipsis naturalia abscindunt.
22. De Neophytis.
23. De pœnitente non admittendo ad Clerú.
24. De his, qui indiscussi, aut Presbyteri, aut Diacones ordinati sunt.
25. De Presbyteris, aut Diaconibus, qui post ordinationem denotantur.
26. De his, qui viduas, aut dimissas ducunt.
27. De fornicatoribus Clericis.
28. De his, quorum vxores mœchantur.
29. De viduis Clericorum.
30. De filia Episcopi, vel Presbyteri, quæ fuerit devota, & peccaverit.
31. De devota peccante, vel quæ se maritarit.
32. De subintroductis adoptivis mulieribus.

33. De non recipiendis Clericis, & de infirmanda ordinatione eius, qui sine consensu Episcopi sui, ab alio Episcopo ordinatus est.
34. De Clericis desertoribus.
35. De importunis Clericis.
36. De purganda opinione hæresis.
37. De Clericis excommunicatis.
38. De Presbyteris, vt in secundis nuptijs nō vadant.
39. De his, qui ad Diaconatum eliguntur.
40. De eo, quod non licet Diaconum non iussum sedere.
41. De eo, quod non liceat cuilibet, vt ministeria tangat.
42. Vt mulieres in sacrario non intrent.
43. Si Lector alterius viduam duxerit.
44. Si Subdiaconus secundam duxerit vxorē.
45. Vt non ascendat in pulpitum, nisi Lector.
46. De conditionalibus non ordinandis, nisi cum consensu patronorum.
47. De non suscipiendis servis alienis.
48. De non celebrādis natalitijs martyrum in Quadragesima.
49. Non suscipi debere infantes ad baptismū, nisi ante tres septimanas Paschę.
50. De non solvendo ieiunio in quinta feria Paschę.
51. De crhisma conficienda.

52. Non liceat Presbytero, pręsente Episcopo, chrismare.

53. Quòd non licet Presbytero, ante Episcopum, in baptisterio introire.

54. De prægnantibus baptizandis.

55. Quid in altario offerre oportet.

56. De Presbyteris forasticis.

57. De non ieiunando die Dominica, nec genuflectẽdo, similiter vt in Quinquagesima.

58. De prægustandis carnibus, & nõ execrãdis.

59. De eo, quòd licet Sacerdotibus vel Clericis, incantaturas, & contrarias ligaturas facere.

60. De eo, quòd non liceat, Sacerdotibus vel Clericis, spectaculis interesse.

61. De eo quòd non liceat convivia facere de confertis.

62. De vsuris vel negotiorum lucris.

63. De Clericis, qui ad Matutinum, vel Vespertinum officium non conveniunt.

64. De eo, quòd non liceat, Clericos Dominico ab Ecclesia absentari.

65. De eo, quòd non liceat, Clericos ante horam tertiam prandere.

66. De adtondenda coma Clericorum, vel habitu ordinato.

67. De eo, quòd non liceat, psalmos poëticos in Ecclesia dicere, vel libros apocryphos legere.

68.

68. De eo, quòd non liceat, super monumenta mortuorum Missam tenere.
69. De eo, quòd non liceat Christianis prandium ad monumenta portare.
70. De eo, quòd non liceat Clericis, sive laicis Catholicis, ab Hæreticis eulogias accipere, aut cum ipsis, vel schismaticis orare.
71. De eo, quòd non liceat Christianis observationes diversas attendere.
72. De eo, quòd non liceat Christianis tenere traditiones Gentilium, & observare lunæ, & stellarum cursus.
73. De eo, quòd non liceat Calẽdas observare.
74. De eo, quòd non liceat herbas medicinales cum aliqua observatione colligere.
75. De eo, quòd non liceat mulieres Christianas in lanificijs aliquid observare.
76. De adulteris.
77. De mulieribus fornicarijs, & abortum facientibus.
78. De homicidio voluntario, vel non voluntario.
79. De muliere, quæ duos fratres coniugio, vel viro, qui duas sorores habuerit.
80. De his, qui nuptias inruunt.
81. De his qui se animalibus commiscuerunt.
82. De his, qui vsque ad finem vitæ in peccatis perdurant, & in exitu communionem cacipiunt.

83.

83. De his, qui intrantes Ecclesiam, per nimiā luxuriam sacramento se abstinent.

84. De excommunicatis.

** Dissertatio XLV. *Qualiter intelligenda sint aliquot difficiliora Synodorum Orientalium Capitula nuper indicata, & à S. Martino Bracarensi collecta.*

** Dissertatio XLVI. *Quomodo S. Martinus inter prædictos Canones proferat plurimos ex editis olim in Concilio Antiocheno, quod sinistram hactenus opinionem apud omnes ferè Scriptores habuit.*

** Eiusdem S. Martini Bracarensis liber inscriptus: *Formula vitæ honestæ*, siue *de Differentijs quatuor virtutum Cardinalium*, ad Mironem Galliciæ Regem; antea editus Tomo X. Bibliothecæ Maximæ Patrum apud Anissonios; nunc iuxta Ms. Ecclesiæ Toletanæ correctus.

** Eiusdem S. Martini liber de Superbia & Humilitate, nunc primùm editus ex Ms. Toletano.

** Eiusdem liber de Ira, ad Vittimirum Episcopum, nunc primò editus ex Ms. laudatæ Ecclesiæ Toletanæ.

** Eiusdem liber de Paschatæ, nunquā antea editus, ex Ms. prædictæ Ecclesiæ.

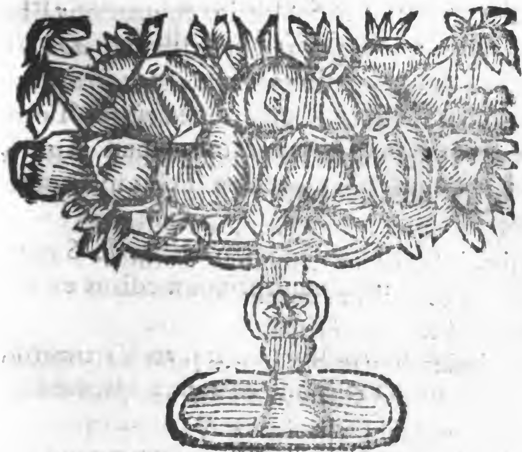
** Eiusdem liber inscriptus: *Sententiæ Patrum Aegyptiorum*: à quodam Græco

Ano-

Anonymo collectæ, & à Martino Latinè redditæ. Ex Ms. prædictæ Ecclesiæ.

** Eiusdem Epistola ad Bonifacium Episcopum de trina mersione. Nunc primùm eruta ex Ms. Toletano.

** Eiusdem Epistola adversus superstitiones, quæ pariter nunc primò prodit ex Ms. codice Magnæ Ecclesiæ Toletanæ.

NO-

NOTITIA EORVM, QVAE EDENDA SVNT TOMO II.

Ab anno DLXXXIX. vſq; ad DCCXII.

AD EMINENTISS. PRINCIPEM
D. D. LVDOVICVM
PORTOCARRERO,
S.R.E. CARDINALEM, ARCHIEpiſcopum Toletanum, Hiſpaniarum
Primatem, à Conſilijs
Status, &c.

** CHRONICON Ioannis Abbatis Biclarenſis, & poſtea Gerundenſis Epiſcopi, natione Gothi, ex provincia Luſitaniæ, inſigniſque defenſoris Catholicæ Fidei, pro qua & exilium decem annorum pertulit à Leovigildo Rege Hiſpanię Ariano, & ab hæreticis ipſius ſequacibus plures inſidias vexationeſque. Porrò Chronicon dictum, eſt Continuatio quædam alterius à Victore Tunnenſi ſcripiti, & cōplectitur ab anno Chriſti 566. ad 590. Editum fuit ab Henrico Caniſio Noviomago I.C. & Profeſſore ſacrorum Canonum in Academia Ingolſtadienſi. Nos illud recudemus iux-

iuxta Ms. exemplar Magnæ Eccleſiæ Toletanæ.

** Additio incerti Auctoris ad Chronicon Ioannis Biclarenſis, complectens ab anno Chriſti 601. vſque ad 742. Nunc primò edenda ex Ms. eiuſdem Eccleſ. Toletanæ.

Concilium III. Toletanum Nationale, omnium quotquot vnquam fuerunt in Hiſpania celeberrimum, in præſentia Reccaredi Catholici Regis anno 589. celebratum à ſexaginta tribus Epiſcopis, quorum quinque priores Metropolitani ſubſcribunt hoc ordine: Maſſona Emeritenſis, Euphemius Toletanus, Leander Hiſpalenſis, Migeti Narbonenſis, & Pantardus Bracarenſis. In eo Recaredus Rex, omneſque Gothi, abiurata hæreſi Ariana, fidem Catholicã ſolemniter, integrè, atque ex toto corde profeſſi ſunt, hortatu potiſsimùm S. Leandri Archiep. Hiſpalenſis, cuius in Synodo præcipuæ partes fuerunt.

Profeſsio Catholica Reccaredi Regis, ab ipſo prolata initio eiuſdem Concilij.

Fides Catholica in Symbolo Nicæno tradita adverſus Arium, & poſtea in Conſtantinopolitano contra Macedonium, & in Chalcedonenſi adverſus Eutychetem; probata in eodem Concilio III. Toletano, & ſubſcripta à Recaredo Rege, ac Badda Regina, cum Proſphonetico, ſeu acclamatione gratulatoria Patrum.

Fi-

Fidei Confeſsio Epiſcoporum, Presbyterorum, vel primorum Gothicæ gentis, viginti tribus articulis comprehenſa, cum additione Symboli Nicæni primùm, deinde Conſtantinopolitani, ac profeſsionis Chalcedonenſis; Anathematiſmis contra hæreſim Arianam prolatis ab octo Epiſcopis, quibuſdam Presbyteris, & Diaconis, ac tribus Viris illuſtribus Gothis, alijſque ſenioribus eiuſdem Gentis, qui ab ea hæreſi conuerſi fuerunt, & Confeſsionem prædictam ſubſcriptione ſuorum nominum confirmarunt.

Capitula viginti tria in eodem Concilio edita, quorum tituli hi ſunt.

1. De obſeruatione priorum Canonum.
2. De Symbolo proferendo à populo in Eccleſia.
3. Vt Epiſcopo non liceat rem alienare Eccleſiæ.
4. Vt Epiſcopo liceat vnam de Parocitanis Eccleſijs, monaſterium facere.
5. Vt Epiſcopis, Presbyteris, Diaconibus ex hæreſi venientibus, iam non liceat miſceri vxoribus; vel quòd hi qui ſemper Catholici fuerunt, in cellulis ſuis cum mulieribus extraneis non morentur.
6. Quòd liberti ab Epiſcopis, vel ab alijs facti, & Eccleſijs commendati, permanere debeant liberi.

7. Quòd

7. Quòd lectio in omnibus sacerdotalibus mẽsis legi debet.

8. Quòd de Clero, ex familijs fisci nullus vnquam postulet à Rege; & qui acceperit, irrita talis donatio maneat.

9. De Ecclesijs ab hæresi translatis, vt ad Episcopos, in quorum sunt parochijs, permaneant.

10. De viduis, quæque voverint, continentiam teneant, & quæque nubere elegerint, quibus voluerint nubant; æquè & de virginibus.

11. Quòd pœnitentes, secundùm modum antiquorum canonum, agere pœnitentiam debeant.

12. Quòd qui voluerint pœnitentiam agere, priùs tondeantur, vt habitum mutent.

13. Quòd non liceat duos Clericos in forum causare.

14. Vt Iudæis vxores vel concubinas Christianas habere, sive cõparare mancipia Christiana, & Iudaizare non liceat, vel publica officia peragere.

15. Quòd manere debeat firmum, si servi fisci Ecclesias fecerint, easque peculio suo ditaverint.

16. Quòd idololatriæ cultura à Sacerdotibus, vel à iudicibus exquirenda est, atque exterminanda.

17. Quòd qui filios suos necaverit, à Sacerdotibus vel à iudicibus distringatur.

18. Quòd semel in anno ad Concilium Sacerdotes, & iudices, atque actores patrimonij nostri debeant convenire.

19. Quòd Ecclesiarum omnium dos ad Episcopi ordinationem debeat pertinere.

20. Quòd Sacerdotes moderanter agere debent per parochias.

21. Quòd servi Ecclesiæ, sive Clericorum, non debeat à iudicibus, vel ab actoribus in aliqua angaria fatigari.

22. Quòd religiosorum corpora cum hymnis & canticis tantùm, deferenda sunt ad sepulchra.

23. Quòd Vallemantiæ, & turpes cantici prohibendi sunt à Sanctorum solemnitatibus.

** Dissertatio I. *De sensu germano quorundam ex ijs Capitulis Concilij III. Toletani.*

Edictum Reccaredi Hispaniarum Regis, de confirmatione Concilij.

Subscriptiones Episcoporũ sexaginta triũ, & quorundam aliorum, quibus alij quidam adduntur iuxta Ms. Claudij Hardy Senatoris Parisiensis.

Homilia S. Leandri Archiepiscopi Hispalensis in laudem Ecclesiæ, ob conversionem gentis Gothorum, post Concilium, & confirmationem Canonum edita. Dis-

** Dissertatio II. *An primum Ecclesiæ Concilium, in quo definita legitur processio Spiritus sancti simul à Patre & Filio, fuerit hoc Toletanum Tertium. Sententia affirmans stabilitur aduersus diuersa placita aliorum.*

** Dissertatio III. *Iure ne, an iniuria; Patres eius Concilij omnium primi, Synodicè definierint processionem Spiritus sancti à Filio simul & Patre. Ostenditur, id ritè factum.*

** Dissertatio IV. *An prima omnium Ecclesia Hispana Symbolo Fidei Constantinopolitano, in Missa cantari solito, addiderit particulã illam* FILIOQVE, *in qua processio Spiritus sancti à Filio significatur.*

** Dissertatio V. *De rebus gestis, & scriptis S. Leandri Archiep. Hispalensis, qui eius Concilij quasi ingenium & lingua fuit.*

** Epistolæ quatuor S.Gregorij Magni Papæ ad S.Leandrum, in quibus mirè eum laudat,& in quarum vna dicat ipsi mirabiles illos Moralium libros.

** Dissertatio VI. *An sicut SS. Gregorius & Leander coniunctissimi amicitia fuerunt, ita & Monachatu, eoque Benedictino.*

* Epistola S.Gregorij Magni ad Recca-

redum Regem Hispaniæ: alia quoque ad Claudium in Hispanijs degentem.

** Diatriba Viri Clarissimi D. Ioannis Lucæ Cortesij, Regij in Supremo Indiarum Senatu Consiliarij, de vera origine Catholiconum Hispaniæ Regum ex S. Hermenegildo Rege, & Martyre; nec solùm ex Reccaredo, vt antea existimabatur; antiquis & exploratis testimonijs comprobata.

A. 590. Concilium Spalense (nimirum Hispalense) I. anno Christi 590. celebratum ab octo Episcopis, Præside S. Leandro: quorum extat Epistola ad Pegasium Episcopum missa, cum tribus decretis, sive Capitulis, quibus præfiguntur hi tituli. I. De mancipijs, ab Episcopo manumissis. II. De mancipijs Ecclesiæ, ab Episcopo proximis suis collatis. III. De Clericis, cum quibus mulieres cohabitent.

Fragmenta, quæ ex Concilio Hispalensi citantur.

A. 592. aut circiter. ** Epistola S. Liciniani Carthaginensis in Hispania Episcopi ad S. Gregorium Papam, nunc primùm eruta ex Ms. Ecclesiæ Toletanæ.

** Epistola eiusdem S. Liciniani, simul & Severi Episcopi, quantum apparet, Malacitani, ad Epiphanium Diaconum, in qua ostendūt, Angelos esse totius corporis expertes. Ex Ms. eiusdem Magnæ Ecclesiæ.

Epi-

Epiſtola alia eiuſdem S. Liciniani ad Vincentium Epiſcopum Ebuſitanæ inſulæ, contra quoſdam, qui credebant Epiſtolas de cœlo cecidiſſe. *Nunc primùm prodit, ſicut duæ præcedentes, ex Ms. Toletano.*

Concilium Cæſaraugustanum II. anno Chriſti 592. celebratum à quatuordecim Epiſcopis Præſide Sophronio Metropolitano Tarraconenſi, tempore Reccaredi Hiſpaniarum Regis. In eo tria ſtatuta fuerunt. I. Vt Presbyteri, qui ex hæreſi Ariana ad Fidem Catholicam conversi fuerunt, ſi hanc retineant, & honeſtiſsimam vitam agant, denuo miniſtrent ſanctè & purè in Sacerdotio: qui autem ſecus egerint, ab eo deponantur. II. Vt reliquiæ inventæ in locis Ariana hæreſi infectis, probentur igne ab Epiſcopis; neque ab vllo occultentur, ſub pœna anathematis. III. Vt ſi Epiſcopi converſi ab Ariana hæreſi conſecraverint aliquas Eccleſias ſub nomine Fidei Catholicæ nondum percepta benedictione, à Catholico Sacerdote denuo conſecrentur. A. 592.

Decretum Artemij Metropolitani Tarraconenſis, & aliorum trium Epiſcoporũ, de Fiſco Barcinonenſi, editum eodem anno Chriſti 592. ſeptimo Reccaredi Regis. A. 592.

Concilium Toletanum ſub Reccaredo, anno duodecimo regni eius, Chriſti 597. celebratum à Sexdecim Epiſcopis in Eccleſia SS. A. 597.

Apostolorum Petri & Pauli sub die sexto decimo kalendas Iunias. Extant duo eius Capitula, seu decreta. I. Vt non modò Episcopi, sed & Presbyteri, ac Diacones, castitatem illibatam servent: alioqui gradu deijciantur, & in Monasterio recludantur, vt & per pœnitentiam reviviscant, & cæteros exemplo suo corrigant. II. Nequisquam Antistes infra suam parœciam Dei aulam inquirat: & vt hæreditates relictæ Ecclesijs, ad sustentationem alicuius Presbyteri, aut saltem Diaconi, vel Ostiarij deserviant. Huic autem iniungitur, vt & nitorem Ecclesiæ curet, *& sanctarum reliquiarũ luminaria omni subsequenti nocte accendat.*

A.598. Concilium Oscense celebratum tertiodecimo anno Reccaredi Hispaniarũ Regis, Christi 598. in quo duo leguntur decreta. I. Vt vnusquisque Episcoporum singulis annis omnes Abbates Monasteriorum, vel Presbyteros, & Diaconos suæ diœcesis, ad locum, quem ipse elegerit, congregari præcipiat, *& omnibus regula demonstret ducendi vitas, cunctosque sub Ecclesiasticis regulis adesse præmoneat, quosque etiam parsimoniæ, & sobrietati, atque veridicæ castimoniæ, honestorum virorũ testimonio fama commendet.* II. Vt Episcopi curiosa indagine perquirant, an Presbyteris, Diaconibus, Subdiaconibus, & Clericis, pudica & casta sit vita. Quòd si contingat oriri de quo-

quoquam eorum sinistram opinionem, id accuratè per idoneos testes examinetur: ne vel admissum facinus obducatur velo aliquo, maneatque impunitum; vel cuiusquam fama iniustè lædatur.

** Dissertatio VII. *Cuiusnam instituti essent Abbates ij Monasteriorũ, quos Concilium Oscense quotannis ab Episcopis congregari iubet, admonerique vt regulam seruent.*

Concilium Barcinonense II. celebratum à quatuordecim Episcopis, Præside Asiatico Metropolitano Tarraconensi, anno Christi 599. Reccaredi Hispaniarũ Regis XIV. in Ecclesia S. Crucis, die Kalendarum Novembris. Extant quatuor eius Capitula. I. Vt cùm ad officia Ecclesiastica Clerici provehuntur, nihil pro benedictione, aut Subdiaconij, aut Presbyterij collata, quidquam, vel sub obligationis nomine à quocumque Episcopo, vel ab eius Clero inquiratur. II. Vt cùm chrisma Presbyteris diœcesanis pro neophytis confirmãdis datur, nihil pro liquoris pretio accipiatur, ne gratia Dei pretio benedictionis affecta, simoniacum interitum ementibus vendentibusque associet. Hæc ibi ad litteram. III. Vt nemo ad Ecclesiasticos ordines, & præsertim ad Episcopatum assumatur, nisi iuxta sacros & antiquos Canones, &c. II. Vt si qua virgo, propria voluntate, abiecta laicali A. 599.

veste,

veste, devotarum more induta, castitatem servare promisserit; vel siqui hominum vtriusque sexus pœnitentiæ benedictionem expetendo, à Sacerdote perceperint; & ad terrena connubia sponte transierint, aut violentur abstractæ fæminæ, pudicitiæ violatore se sequestrare noluerint; vtrique ab Ecclesiarum liminibus expulsi, ita ab hominum Catholicorum communione sint separati, vt nulla prorsus eis, vel conloquij consolatio sit relicta. Hæc ibi. Subscribunt Episcopi, & nono loco *Ioannes peccator de Gerunda:* qui habita ratione temporis videtur Ioannes Abbas Biclarensis, postea Gerundensis Episcopus, & auctor Chronici in superioribus indicati ab anno 566. ad 590. Idem ipse fortassis est, qui in Barcinonensi I. Concilio subscribit quarto loco.

** Dissertatio VIII. *Quàm cohærenter ad sacros Canones, & priscum Ecclesiæ morem; iusserit hæc Synodus, diligenter examinari vitam & qualitatem eorum, qui Episcopi ordinandi sunt.*

** Epistola Bulgarani Comitis ad Reccaredum Regem, consolatoria de morte vxoris Reccivergæ. *Nunc primùm prodit ex Msr. Toletano.*

** Epistolæ tres eiusdem Bulgarani Comitis ad quendam Episcopum Franciæ. *Ex eodem Mss.*

Epi-

** Epistolæ aliæ tres eiusdem Bulgarani, & aliorum quorundam ad Agapium Episcopum. *Ex eodem Mss.*

** Epistola Tarræ ad Reccaredum Regem. *Ex eodem Mss.*

Synodus Toletana sub Gundemaro Rege habita à quindecim Episcopis provinciæ Carthaginensis, anno Christi 610. qui omnes communi consensu agnoscunt in Toletana Ecclesia Sedem Metropolitanam, iam dudum in ea existentem, iuxta antiquorum Patrum sententiam Synodalem, *ea dumtaxat Concilij forma, quæ apud sanctum Montanum Episcopũ in eadem vrbe legitur habita.* Quam dignitatem in ea Ecclesia de cætero firmam & inconcussam volunt, indicto anathemate, & deiectione è gradu Sacerdotali, cuilibet contradicenti. Subscribunt Episcopi, non tamen Aurasius Antistes Toletanus, vita, doctrina, & eruditione clarus: vtpote de cuius causa agebatur. A. 610.

Suggestiones variæ quorundam ad Patres eiusdem Concilij.

Decretum Gundemari Regis Hispaniæ editum anno Christi 610. & intimatum Patribus eiusdem Synodi, vt Sedes Toletana, iuxta priscam auctoritatem Synodalem, Primatùs ac dignitatis Metropolitanæ honore potiatur, non in Carpetania solùm, sed in tota provincia Carthaginensi. Subscribunt post Gundemarum ipsum,

sum, quatuor Metropolitani aliarum provinciarum, Isidorus Hispalensis, Innocentius Emeritensis, Eusebius Tarraconensis, & Sergius Narbonensis; tum alij viginti duo Episcopi.

Tractatus V. Cl. D. Garsiæ de Loaysa in id Decretum Gundemari, de Primatu Ecclesiæ Toletanæ in reliquas omnes Hispaniæ: vbi omnia sacra monumenta, Concilia, Epistolas Pontificum, Scriptorum veterum testimonia, & decreta Regum Hispaniæ, quę invenire potuit, exscribit, expenditque in eum scopum, iuxta alios & alios status eiusdē Primatus Toletani, varijs sæculis vsque ad hæc nostra tempora.

** Dissertatio IX. *Appendix ad eundem Tractatum D. Loaysæ, in qua adduntur nonnulla, & quædam alia observantur circa legitimum Primatum Magnæ Ecclesiæ Toletanæ in reliquas omnes Hispaniæ.*

** Dissertatio X. *Quàm immeritò Natalis Alexander, recens apud Gallium scriptor, ex ijs quæ in eo Tractatu leguntur de Archiepiscopo D. Roderico, multa allegante pro Primatu Ecclesiæ suæ Toletanæ in Concilio Oecumenico Lateranensi coram Innocentio III. neget aduentum S. Iacobi in Hispaniam.*

** Aurasij Archiepiscopi Toletani Epistola ad Froganem faventē Iudæis. *Nunc primùm prodit ex Ms. Toletano.*

Con-

Concilium Tarraconense, sive Egarense, in Egara, à duodecim Episcopis celebratum anno Christi 614. Sisebuti Hispaniarum Regis tertio. Vnicum in eo Decretum extat hisce verbis: Vt constitutio, quæ dudum in anno terriodecimo regni divæ memoriæ Reccaredi Regis, in Concilio Oscensi constituta quidem, sed conscripta minimè fuit confirmata, in perpetuum valitura perduret: & omne quidquid ex castimonia Presbyterorum, & inferiùs Clericorum conscriptum fuit, eadem forma de omnibus Episcopis sub tali industria, solertiaque omni tempore pepigendo scrutetur: vt auxiliante Domino & adminiculante, talis vitæ solicitudinem nulla, quod absit, reprehensionis occasio subrepere aliquando prævaleat. *Hactenus ibi*. Subscribunt deinde duodecim ij Episcopi, ac præterea Maximus Presbyter vice Stephani Episcopi, & Fructuosus Diaconus pro Gomarello Episcopo absenti. A.614.

* Stephani Baluzij V. Cl. Dissertatio de Episcopatu Egarensi, sive de loco, vbi id Concilium celebratum fuit.

** Appendix recens ad eandem Dissertationem.

Concilium Hispalense II. celebratum in Civitate Spali sub die Iduum Novembrium, anno nono regni gloriosissimi Principis Sisebuti, Christi verò 619. Præfuit in eo S. Isidorus

rus tanquam Metropolitanus, & subscripsit simul cum alijs septem Episcopis. Extant illius Capitula tredecim sub ijs titulis.

1. De Theodulfi Malacitanæ Ecclesiæ Episcopi querimonijs adversus reliquos Episcopos, pro quibusdam Parochijs.
2. De querimonijs Fulgentij & Honorij Episcopi pro quibusdam Parochijs.
3. De desertoribus Clericis, vt Episcopis suis restituantur.
4. De bigamis ad Presbyterium vel Diaconatum non promovendis.
5. Ne Presbyter Diaconum aut Presbyterum ordinare præsumat.
6. De Presbyteris vel Diaconibus ab vno Episcopo non deponendis.
7. De his, quæ prohibentur Presbyteris in Ecclesiasticis Sacramentis.
8. De superbis Ecclesiæ libertis, vt ad servitiũ revocentur.
9. De œconomis, ne ex laicis constituantur.
10. De Monasterijs non convellendis.
11. De Monasterijs Virginum, vt à Monachis tueantur.
12. De quodam Acephalorum Episcopo.
13. De duabus in Christo naturis, & vna persona. *Hæc ibi ad litteram.*

Sisebuti Regis Hispaniæ monumenta quædã extantia in numis, & inscriptionibus antiquis.

Mo-

** *Monumenta alia eiusdem Gloriosissimi Regis Sisebuti, nunquam hactenus edita, & nunc primùm eruta ex Ms. fidelissimis Magnæ Ecclesiæ Toletanæ, sunt hæc, quæ statim indicamus.*

** Sisebuti Regis Gothorum Epistola ad Episcopum Mentesanum, qui se reclusit in Monasterio. A.615.

** Cæsarij Patritij ad Sisebutum Regem Epistola de prædicto Cæcilio Episcopo, capto à militibus.

** Sisebuti Regis ad Cæsarium Epistola rescripta per Ansemundum.

** Cæsarij Patritij ad Sisebutum Regem Epistola missa per Ascellum.

** Eiusdem Epistola ad Sisebutum Regem missa per Amellium, & Theodoricum.

** Sisebuti Regis Epistola ad Eusebium Episcopum.

** Eiusdem Epistola alia ad Tudilanem, cùm ex laico habitum in Monasterio suscepisset.

** Eiusdem Regis Epistola ad Adualicaldum Regem Longobardorum & Theodolindam Reginam, pro fide Christi, per Totilanem directa.

** Passio S. Desiderij Episcopi Viennensis scripta à Sisebuto Hispaniarum Rege anno 612: *Hæc inquam, omnia, ex Mss. Ecclesiæ Toletanæ.*

Vita

A. 620. ** Vita & mircula Patrum Emeritensium vsque ad annum 620. Auctore Paulo Emeritensi Diacono. *Ex Mss. Toletano.*

A. 633. Concilium Toletanum IV. celebratum à sexaginta duobus Episcopis provinciarum Hispaniæ & Galliæ, anno tertio regni Sisenandi, Christi verò 633. die nono Decembris. Primus omnium subscribentium Actis eiusdem Concilij, ac proinde reliquorum Præses, legitur S. Isidorus Hispalensis Metropolitanus: secūdus Selva Narbonensis: tertius Stephanus Emeritensis: quartus Iulianus Bracarensis: quintus Iustus Toletanus. Notanda verò est, ac perpetuis laudibus digna pietas & humilitas Sisenandi Regis: de quo Patres congregati in ipsa præfatione aiūt: *Dum studio amoris Christi, ac diligentia religiosissimi Sisenandi Regis, Hispaniæ, atq; Galliæ Sacerdotes apud Toletanam vrbem, in nomine Domini conuenisemus, vt eius imperijs, atque iussis communis à nobis agitaretur de quibusdam Ecclesiæ disciplinis tractatus, primùm gratias salutari nostro, Deo omnipotenti egimus, post hæc antefato ministro eius excellentissimo, & gloriosissimo Regi, cuius tanta erga Deum deuotio extat, vt non solùm in rebus humanis, verùm etiam in causis diuinis solicitus maneat. Hic quippe dum in basilica beatissimæ & sanctæ confessoris Leocadię omnium nostrorum pari-*

ri-

riter iam cœtus ad esset, tali promerito fidei suæ, cum magnificentissimis viris ingressus; primũ corã Sacerdotibus Dei humo prostratus, cum lacrymis, & gemitibus pro se interveniendum Domino postulavit; deinde religiosa prosecutione Synodum exhortatus est, vt paternorum decretorum memores, ad cõseruanda in nobis iura Ecclesiastica studium præberemus, & illa corrigere, quæ dum per negligentiam in vsum venerunt, contra Ecclesiasticos mores licentiam sibi de vsurpatione fecerunt. Talibus igitur eius monitis congaudentes, necessarium extitit, iuxta eius nostrumque votum tractare quæ competunt siue in Sacramentis diuinis quæ diuerso, atque illicito modo in Hispaniarum Ecclesijs celebrantur, seu quæ in moribus prave vsurpata noscuntur. Et quoniam generale Concilium agimus; oportet primum nostræ vocis sermonem de Deo esse; vt post professionem fidei, sequentia operis nostri vota, quasi super fundamentum firmissimum disponantur.

Deinde statuũtur septuaginta quinque decreta, sua Capitula, quorum tituli hi sunt.

1. De evidente Catholicæ fidei veritate.
2. De vno ordine in ministerijs, vel officijs in cunctis Ecclesijs, celebrando.
3. De qualitate Conciliorum, vel quare, aut quando fiant.

For-

4. Formula qualiter Concilium fiat.

5. De annunciatione Paschæ ante Epiphaniā inter Episcopos exquirenda.

6. De trina, & simpla in Baptismo mersione.

7. De celebrando officio in sexta feria Paschæ.

8. De non solvendo ieiunio in sexta feria Paschæ, exceptis languidis, senibus, & parvulis.

9. De benedicendo cereo, & lucerna in vigilijs Paschæ.

10. De Dominica oratione quotidie patenter pronuntianda.

11. De non decantando in Quadragesima Alleluia.

12. Quod laudes non post Apostolum, sed post Evangelium sint dicendæ.

13. De non renuendo pronunciare hymnos.

14. De hymno trium puerorum in cunctis Missarum solemnitatibus decantando.

15. Quod in fine psalmorum, Gloria, & honor Deo, sit dicendum.

16. De discretione Gloriæ in fine responsoriorum.

17. De Apocalypsis libro in omnibus recipiendo.

18. Quod post benedictionem populo datam, sic communicare debent Sacerdotes.

19. De ordinatione Episcoporum.

20. De numero annorum, quo Sacerdotes, & Levitæ ordinentur.
21. De castitate Sacerdotum.
22. Vt Episcopus in conclavi suo idoneum testimonium habeat.
23. Vt Presbyter, vel Diaconus similiter, vitæ suæ habeant testes.
24. De conversatione Clericorum, vt in vno conclavi sint.
25. Vt Sacerdotes Scripturarum sacrarum, & Canonum cognitionem habeant.
26. Quod parochianis Presbyteris, cùm ordinantur, officialis libellus debeat dari; & ideo Presbyteri in Litanijs sint de officio quærendi.
27. De professione Presbyterorum, vel Diaconorum Episcopo facienda, cùm in parochijs ordinantur.
28. De ordine, quo depositi iterum ordinãtur.
29. De Sacerdotibus, Levitis, vel Clericis magos, aut aruspices consulentibus.
30. De Sacerdotibus ad gentem extraneã nuncios mittentibus.
31. De discretione causarum, in quibus Sacerdotes iudices fieri possunt.
32. De cura populorum, & pauperum, quam Episcopi sibi impositam noverint.
33. Ne ex facultatibus Ecclesiarum Diœcesis, excepta tertia oblationum, tributorum, aut

frugum Episcopus aliquid auferat.

34. De tricennij tempore, & propter provincias causarum discretione.

35. De conventu territorij, & basilicis noviter constructis, ad quem Episcopum pertineant.

36. De requisitione Episcopor. per singulos annos in parochijs peragenda.

37. De promisso pro suffragio præstito, ex rebus Ecclesiæ persolvendo.

38. De suffragio fundatoribus Ecclesiarum, vel filijs eorum, ex rebus ab ipsis collatis, impertiendo.

39. De discretione Presbyterorum, vel Diaconorum, vt in vtroque choro consistant.

40. De vno orario Diaconibus vtendo, nec ornato, sed puro.

41. De qualitate tonsuræ à cunctis Clericis, vel Lectoribus communiter habenda.

42. De remotione mulierum à consortio Clericorum.

43. De venditione mulierum, quæ Clericis coniunctæ noscuntur.

44. De personis mulierum, quas non convenit Clericis copulari: Et si nesciente Episcopo, Clericus ducat vxorem.

45. De Clericis, qui arma sumpserint, vel sumpserunt.

46. De Clericis sepulchra demolientibus.

47. De absolutione à laboribus, vel indictionibus Clericorum ingenuorum.

48. De institutione œconomorum, id est, qui res Ecclesiasticas tractant.

49. De professione Monachorum, & devotione parentum eorum.

50. De Clericis, qui Monachorum propositum appetunt; vt licitum habeat.

51. De discretione potestatis Episcoporum, quam in monasterijs habere potuerunt.

52. De Monachis vagis, & à Monasterijs egressis.

52. De religiosis vagis, qui nec inter Clericos, nec inter Monachos habentur.

54. De discretione pœnitentium, & qui possunt ad honores Ecclesiasticos provehi, vel qui non possunt.

55. De pœnitentibus viris, ac viduis, sive virginibus, qui divertentes laici fiunt; aut vestem mutant, vel coniugijs copulantur.

56. De discretione sæcularium, & sanctimonialium viduarum.

57. De discretione Iudeorum; qui non, vel qui credere, vi cogantur.

58. De his, qui contra fidem Christi, Iudæis munus, vel favorem præstant.

59. De Iudæis dudum Christianis, & postea in priori ritu diversis, ac servis, vel filijs eorum circuncisis.

60. De filijs Iudæorum, vt à parentibus separati, Christianis debeant deputari.

61. De filijs fidelibus Iudæorum; ne prævaricatis parentibus & damnatis, à rebus parentum exules fiant.

62. De Iudæis baptizatis, qui se sociant infidelibus Iudæis; vt Christianis illi donentur, & isti cædibus deputentur.

63. De Christianorum Iudæorumque coniugijs communibus, & filijs eorum.

64. De Iudæis conversis, & post prævaricantibus; vt ad testimonium non admittantur.

65. Ne Iudæi, vel si qui ex Iudæis sunt, officia publica agant.

66. Ne Iudæi quodcumque mancipium Christianum quocumque titulo habeant.

67. De libertis ex familia Ecclesiæ factis, si nihil ex proprio conferant Sacerdotes, qui eos faciunt.

68. De discretione ex familia Ecclesiæ manumissorum; qualiter manumittantur, & ne adversa testificent, vel accusent.

69. Quod liberti ex familia Ecclesię, pro compensatione acquisitæ rei, à Sacerdotibus possint fieri.

70. De professione libertorum Ecclesiæ, & posteritatis eorum Sacerdotibus facienda; ne longinquitas temporis eos oblitescere faciat splendorem libertatis.

71. De libertis Ecclesiæ eiusdem patrocinium relinquentibus.

72. De libertis patrocinio Ecclesiæ commendatis.

73. De discretione libertorum, qui ad Ecclesiasticos honores pervenire possunt, vel qui prohibentur.

74. De libertis familiarum Ecclesiæ, qui, vel qualiter ad Sacerdotium promoveantur; & de rebus eorum quid fiat, ac ne obvium testificent, vel accussent.

75. De communione plebis, ne in Principes delinquatur, & de electione Principum, & de transgressione fidei, quæ Principibus promittitur, ac de monitione Principum nequiter iudicantium, atque de execratione Scintilanis, & coniugis, ac prolis eius; similiter & de Geilane germano eius, ac rebus eorum.

Subscriptiones Episcoporum 62. & aliorum 9. qui nomine quorundam Episcoporum absentium interfuerunt.

** Dissertatio XI. *In qua explanantur Capitula aliquot eius Concilij, hactenus intacta ab illius Interpretibus.*

** Dissertatio XII. *De rebus & scriptis S. Isidori Archiepiscopi Hispalensis, qui eidem Concilio præfuit.*

** Tractatus S. Isidori de claris, præ-

ſertim Hiſpaniæ Scriptoribus, atque Epiſcopis; cum Appendicibus S. Braulionis Epiſcopi Cæſaraugustani, S. Ildephonſi Epiſcopi Toletani, Iuliani, & Felicis, pariter Toletanorum Præſulum, ac præterea cuiuſdam incerti Scriptoris; (Ex Mss. Magnæ Eccl. Toletanæ.

Concilium Toletanum V. celebratum à viginti Epiſcopis anno Chriſti 636. Cinthilæ Hiſpaniarum Regis primo, tempore Honorij I. Papæ, Præſide Eugenio Toletano Præſule, prouinciæ Carthaginenſis Metropolitano. Scopus eius Synodi fuit, Deo gratias agere pro beneficijs acceptis, Cinthilæ Regis atque eius ſucceſſorum bono & incolumitati conſulere, atque instaurare & vrgere obſervationem decretorũ Concilij ſub SiſenandoRege habiti triennio antè, nimirum Toletani IV. Statuta in eo fuerunt duodecim Capitula, ordine ſequenti.

A.636.

1. Vt in cuncto Regno ſpecialis & propria hæc teneatur obſervantia, vt die Iduum Decembriũ litaniæ triduo vbique annua ſucceſsione peragantur, & indulgentia delictorum lacrymis impetretur.
2. De cuſtodia ſalutis Regum, & defenſione prolis præſentium Principum.
3. De reprobatione perſonarum, quæ prohibentur adipiſci Regnum.
4. De his qui ſibi regni blandiuntur ſpe, Rege ſuperſtite.

5.

5. De his qui Principes maledicere præsumūt.
6. Vt Regum fideles à successoribus Regni à rerum iure non fraudentur pro servituris mercede.
7. Quòd in celebritate cunctorum Conciliorum Synodus Toletana, temporibus Sisenandi habita, per prolationē vocis claræ, ob custodiam sui cunctis debeat innotescere.
8. De indulgentia Principum noxijs servata.
9. De favore Principis Concilij acclamatione concesso. *Hactenus ibi.*

Subscriptiones XXII. Episcoporum, & quorundam aliorum.

Edictum Cinthilæ Regis, & exhortatio, vt quæ statuta fuerunt in hoc Concilio, præsertim circa Litanias & alia pietatis opera per triduū continuatum ab ipsis Idibus Decēbris, quotannis executioni mandentur, est dignissimum, vt hoc loco inseratur, iuxta vetustissimum exemplar Mss. Regij Monasterij S. Æmiliani.

IN NOMINE DOMINI,

FLAVIVS CINTHILA REX.

Quum boni Principis cura omni nitatur vigilantia providere patriæ, gētisque suæ, commodo, tunc potissimùm non existit infructuosa,

ſa, ſi etiam ſua induſtria placatur divina clementia. Ideoque noſtræ manſuetudinis, collectis in vrbem Toletanam ex provincijs diverſis, Epiſcopis, adhortationis extitit inſtantia, vt tempore congruo, hæc religionis per eorum ſententiam inſtitueretur obſervantia, vt à die Iduum Decēbrium, quod eorum decrevit ſancti-tas, litaniæ per omnes regni noſtri provincias omni debeant celebrari devotionis cura. Quocircà tam ſacratiſsimæ electioni, & omni deſiderio amplectendę, regali auctoritate faventes, & quæcumque in eadem Synodo definita ſunt, confirmantes, decrevimus, vt in triduo conſcripto, iuxta quod reverendiſsimorum virorum continet decretum, ab omni anima Chriſtiana cœlorum Domino humilitatis ſatisfactio dependatur; & pro facinoribus, atque flagitijs, quibus quotidie, graſſante diabolo, innectimur, lacrymis, ieiunijſque digna obſequia rependamus. Veruntamen, vt vobis certiùs præfatorum Patrum ſententia innoteſcat, eam ſubterq connecti præcipimus. Oraculis autem noſtris ſancimus, vt hi, quorum inquibuſlibet rebus patriæ noſtræ invigilat cura, id eſt, tam Optimatum, quàm Comitum, iudicum etiam, cœterorumque ordinum, præcipua ſolicitudo exiſtat, vt his diebus ab omni omnino inquietudine, vel qualibet negociorum actione, omnis conditio, ætas, & ſexus debeat vacare, vt otio ſancto

man-

mancipati, aptiores erga Deum reddi possint, cœlestem implorando misericordiam consequi. Ergo vt omnes hoc præcepto nostro præmoneantur, Sacerdotum industriæ delegamus. Datum sub die pridie Kalendas Iulias, anno feliciter primo Regni nostri, Toleto.

Concilium VI. Toletanum dictum Vniversale, quinquaginta duorum Episcoporum Hispaniæ, & Galliæ, anno secundo, Cinthilani Regis, Christi verò 638. tempore Honorij I. Papæ, celebratum Toleti in Ecclesia S. Leocadiæ, die quinto Idus Ianuarij. Subscribũt primo loco in eo quatuor Metropolitani hoc ordine, Silva (alias Selva, aut Salva) Narbonensis, Iulianus Bracarensis, Eugenius Toletanus, & Honoratus Hispalensis. Statuta fuère in eo vndeviginti Capitula, quibus hi tituli præfiguntur. A. 638.

1. De plenitudine Fidei Catholicæ.
2. De obseruatione Litaniarum.
3. De custodia fidei Iudæorum.
4. De damnatione Clericorum, per pecuniam Ecclesiasticos gradus assequentium.
5. De stipendijs Clericorum, ne à iure alienetur Ecclesiarum.
6. De viris, ac fœminis sacris, propositum trãsgredientibus sacrum.
7. De pœnitentibus transgressoribus.
8. Quòd quibusdam pœnitentibus pristina reddantur coniugia.

9.

9. De professionibus, & obedientia libertorum Ecclesiæ.
10. De progenie libertorum Ecclesiæ, ne eis vel pro nutritione ab Ecclesia liceat evagari.
11. Ne sine accusatore legitimo quispiam condemnetur.
12. De confugientibus ad hostes.
13. De honore Primatum palatij.
14. De remuneratione collata fidelibus Regum.
15. De collatis rebus Ecclesijs, vt in earum iure perdurent.
16. De incolumitate, & adhibenda dilectione Regiæ proli.
17. De his, qui Rege superstite, aut sibi, aut alijs ad futurum provident regnum, & de personis, quę prohibentur ad regnum accedere.
18. De custodia vitæ Principum, & defensione præcedentium Regum à sequentibus adhibenda.
19. De gratiarum actionibus, in confirmatione Concilij Deo, & Principi datis.

** Dissertatio XIII. *De rebus & scriptis S. Braulionis Episcopi Cæsaraugustani, qui eidem Concilio interfuit, & cum alijs subscripsit.*

** Vita S. Æmiliani Abbatis à S. Braulio-

Hone scripta, superioribus annis edita à Sandobalio Episcopo Pampilonensi, nunc ad fidem Ms. Toletani exacta.

** Observationes variæ in eandem Vitam S. Æmiliani, à S. Braudione Cæsaraugustano scriptam.

** Privilegium Chindasvindi Gothorum Regis, in gratiam Monasterij Complutensis SS. Iusti & Pastoris, circa annum 646. *Nunc erutum ex Ms. S. Ecclesiæ Toletanæ.*

Concilium Toletanum VII. Nationale, celebratum à XXVIII. Episcopis, & XI. Presbyteris, ac Diaconis, aliorum Episcoporum absentium vices gerentibus, anno quinto Regis Chindasvindi, Christi verò 646. Subscribunt in eo primò loco quatuor Metropolitani, hoc ordine: Orontius Emeritensis, Antonius Hispalensis, Eugenius Toletanus & Protasius Tarraconensis. Scopus eius Synodi vt in Præfatione dicitur, fuit consulere Ecclesiasticæ disciplinæ, vtilitati communi, & incolumitati Regni Gothorum, præsertim adversus tyrannos & transfugas, qui postea redeuntes ex nationibus exteris, seditiones ac bella in Hispaniam inferebãt. A. 646.

Capitula in eo statuta sunt sex tantùm, verùm longiora solito, quæ hisce titulis indicantur.

1. De refugis, atque perfidis, Clericis, sive laicis.

2. De languoris eventu ministrantium Clericorum.

3. De exequijs morientis Episcopi.

4. De exactione Ecclesiarum Galliæ provinciæ.

5. De reclusis honestis, sive vagis.

6. De convicinis Episcopis in vrbe Regia cōmorandis. *Hæc ibi.*

Subscriptiones Episcoporum.

A.644. Visio Taionis Episcopi (qui circa hoc tempus florebat, & subscriptus invenitur in Concilijs Toletanis VIII. ac IX.) in Romana Ecclesia, & delatio librorum Moralium S. Gregorij Papæ in Hispaniam. Annus videtur fuisse circiter 644. sive Era 682. vt colligitur ex Chronico Isidori Pacensis; vbi eadem Historia narratur.

** Epistola eiusdem Taionis Cæsaraugustani Episcopi ad Quiricum Barcinonensem Antistitem, seu potiùs Præfatio in quinque libros sententiarum à se collectos ex Operibus S. Gregorij Papæ: nunc primùm ex antiquissimo Ms. Bibliothecæ Thuanæ eruta à Cl. V. Joanne Mabillone Monacho Benedictino Congregationis S. Mauri in Gallia.

** Responsio Quirici Episcopi ad Taionem, pariter edita à Mabillone.

** Notæ Mabillonis in vtramque Epistolam præcedentem.

Con-

Concilium Toletanum VIII. celebratum à LII. Episcopis, XVII. Kalend. Ianuarij, anno quinto clemẽtissimi Regis Hispaniarũ Reccesvinthi, Christi verò 653. tempore Martini Papæ, in Basilica Toletana Sanctorum Apostolorum. Adfuit Synodo idem Rex, ingenti omnium Episcoporum lętitia, & plausu; iisque manifesta pietatis in Deum venerationisque erga sacros Præsules signa exhibuit, non verbis modò, sed humili corporis inclinatione. Deinde post suavissimum alloquium, tradidit Episcopis legendum & solerter examinandum edictũ quoddam, cui epigrapha: *IN NOMINE DOMINI: Flavius Reccesuinthus Rex, Reverendissimis Patribus in hac sancta Synodo residentibus.* Initium est, SANCTI Spiritus admirabili dono, &c. Est autem Edictum ipsum lectu & observatu dignissimum: veluti in quo Princeps ille palam ostendit Catholicam & plenissimam in Deum fidem, pietatemque eximiam, & zelum disciplinæ Ecclesiasticæ, ac reformationis morum, extirpationisque vitiorum in Hispania grassantium. Lecto autem Edicto Regio cũ plausu & acclamatione Episcoporum, hi condiderunt duodecim Capitula, quorum tituli hi sunt. A.653.

1. De Catholicæ Fidei plenitudine.
2. De incauto iuramento.
3. De his, qui sacrosanctos ordines muneribus asse-

assequuntur, & fautoribus eorum.

4. De incontinentibus Episcopis.

5. De incontinentibus Presbyteris, ac Diaconibus, & fœminis, quæ talibus coniunguntur.

6. De incontinentibus Subdiaconibus.

7. De ijs qui post assumpta Ecclesiasticarum dignitatum officia, ad coniugia redeunt.

8. De non ordinandis his, qui Psalmorum, Canticorum, seu Hymnorum ignari sunt.

9. De ijs, qui prætextu incommodæ ægritudinis Quadragesimæ ieiunium solvunt.

10. De ijs, qui per auctoritatem, aut per vim ordinati sunt.

11. De confirmatione vniversalium decretorum.

12. De Iudæis.

Subscriptiones Episcoporum LII. quorum quatuor primi sunt Metropolitani, hoc ordine; Orontius Emeritensis, Antonius Hispalensis, Eugenius Toletanus, & Potamius Bracarensis. Subscribunt deinde duodecim Abbates, inter quos quarto loco legitur ILDEPHONSVS. Præterea decem Episcoporum absentium Vicarij ac sexdecim Viri Illustres.

Decretum in die secunda Vniversalis Cōcilij editum in nomine Principis: cui initium: *Soliditatem reddidisse, &c.* In eo Synodus, sive Regnum in Comitijs congregatum, graviter

ter execratur quod Reges omni iure adstricti ad consulendum vtilitati subditorum, & pacificæ conservationi, eos opprimant exactionibus & oneribus importabilibus. Decernit præterea ne bona adquisita à Regibus titulo eius supremæ dignitatis cedant in vtilitatem filiorum, cognatorumve, privatim; sed solùm in publicá Regis & Regni. Quod ipsum intelligi vult nominatim de bonis relictis à Cindasvintho Rege, exceptis ijs, quæ adquisierat alio titulo. Hæc enim inter ipsius hæredes distribuenda decernuntur.

Lex edita in eodem Concilio à Reccesvintho Principe Glorioso: cui initium: *IN NOMINE DOMINI, FLAVIVS RECCESVINTHVS REX. Eminentiæ celsitudo terrenæ, &c.* In ea agnoscit & profitetur, vtilitatem publicam subditorum, potiùs quàm propriam & privatam, cordi debere esse Regibus, & execratione dignos esse qui avaritiæ æstu illorum bona quovis modo vsurpant. Quare sibi & successoribus severam circa id legem imponit, ne bona titulo Regiæ dignitatis adquisita, ad eorum hæredes transeant. Cuius edicti observationem à successoribus sanctè promitti vult, antequam solium conscendant. Quòd si secus fecerint, aut si postea illud non observaverint, dignitate regia eos deijci iubet, ac præterea anathema & execrationes in illos profert.

Pla-

Placitum Iudæorum in nomine Principum factum, cuius superscriptio est: *Clementissimo ac Serenissimo D. nostro Reccesuintho Regi, omnes nos Hebræi Toletanæ ciuitatis, atque Hispaniæ, gloriæ vestræ, qui infra subscripturi, vel signa facturi sumus.* In eo fatentur: se olim edicto Regis Cinthilani, præcipientis vt amplecterentur fidem Catholicam, non ex animi sententia, sed in speciem solùm, aut exteriùs paruisse, ob inveteratum & hæreditarium errorem, duritiamque cordis. At nunc, omni simulatione posita, promittunt, Deo in testem invocato, Christianæ legis exactam observationem, absque exceptione vlla; & pœnam mortis statuunt cuilibet suorum contra facienti, &c.

Epistola Isidori Iunioris Episcopi Hispalensis ad Laudefredum Episcopum Cordubensem, in qua exponit qualiter singula officia Ecclesiastica ritè & iuxta Canones administranda sint.

A. 655. Concilium Toletanum IX. Episcoporum sexdecim, habitum anno septimo Reccesvinthi Regis, post diem kalendarum Novembris, anno Christi 655. (licèt Vasæus velit coactum anno 654. Ambrosius Morales anno 657.) tempore Vitaliani Papæ, Præside S. Eugenio vrbis Regiæ Metropolitano Episcopo. Adfuere præterea sex Abbates, inter quos secundo loco legitur *IL-*

DE-

DEPHONSVS; & insuper Marcellinus Archipresbyter Toletanus, Silicolus Primicerius, & Daniel Diaconus Marcelli Episcopi Ecclesiæ Vrcitanæ. Denique subscribunt quatuor Viri Illustres hoc ordine: Paulus Comes Notariorum: Emeterius Comes Cubiculariorum: Essa Comes & Dux: Recilla Comes patrimoniorum.

Capitula XVII. in eo Concilio habentur, præfixis hisce titulis.

1. Vt de rebus Ecclesiæ nihil Episcopi auferant, & qualiter proximi fundatoris Ecclesiarum solicitudinem gerant.
2. Vt fundatores Ecclesiarum, quoad vsque vixerint, earum habeant curam, ipsique illis ministros eligant servituros.
3. Si de rebus Ecclesię pro præstatione aliquid dari dicatur, causa præstiti cognoscatur.
4. In conquisitis rebus, inter Ecclesiam, & Sacerdotis intestati hæredes, quæ divisio fiat.
5. Si Episcopus Monasterium faciat, vel parochiam Ecclesiam ditet, quantam partem de rebus Ecclesia conferat.
6. Vt Episcopus tertiam Ecclesiasticarum rerum sibi debitam, cui elegerit (Ecclesiæ) conferat.
7. Ne extra constitutum ordinem, morientis Sacerdotis hæredes, rem eius adire præsumant.

8. Vt scripturæ, quas Sacerdotes, vel ministri iniustè fecerint, post mortem eorum habeant annorum numerum computatum.

9. Quantum commodum sibi Episcopus tollat de Ecclesia, cuius tumulaverit Sacerdotem.

10. De damnatione filiorum, qui ex Sacerdotibus, & ministris geniti comprobantur.

11. Quòd servilibus Clericis dare debeant Episcopi libertatem.

12. Quòd post mortem Sacerdotis, in libertate servis collata annorum tempus debeat computari.

13. Vt ex libertis Ecclesiæ, & ex personis ingenuis geniti ab obsequijs Ecclesiæ non recedant.

14. Quòd si liberti Ecclesiæ, ad eam reverti non velint, omnis eorum rescula iuri applicetur Ecclesiæ.

15. De obsequio, & disciplina libertorum Ecclesiæ.

16. Quòd libertis Ecclesiæ nihil de rebus suis in alienum liceat transferre dominium.

17. Vt baptizati Iudæi cum Episcopis celebrent dies festos.

Subscriptiones Patrum, & quorundam Virorum Illustrium.

** Dissertatio XIV. *De rebus S. Eugenij Toletani Præsulis, qui in hoc Concilio præfuit.*

Epi-

** Epistola S. Eugenij Archiep. Toletani ad Protasium Archiep. Tarraconensem scripta circa annum 601. *Nunc prodit ex Ms. S. Ecclesiæ Toletanæ.*

** S. Eugenij Toletani liber variorum Epigrāmatum. *Ex Ms. eiusdem Magnæ Ecclesiæ.*

** Epistola Taionis Episcopi Cæsaraugustani ad eundem S. Eugenium Toletanum, seu potiùs Præfatio in Moralia S. Gregorij Papæ, ab ipso Taione Româ in Hispaniā delata. *Ex Ms. eiusdem Ecclesiæ.*

** Dissertatio XV. *De rebus S. Ildephonsi, subscribentis in hoc Concilio tanquam Abbatis, & postea Præsulis Toletani.*

** Dissertatio XVI. *De scriptis S. Ildephonsi, non solùm editis, sed adhuc extantibus in Biblioth. Ms. Ecclesiæ Toletanæ, litteris Gothicis, & antiquissimo charactere.*

** Dissertatio VII. *Quàm immeritò Elipandus Præsul Toletanus circa finē octavi sæculi allegaverit Ildephonsum in defensionem erroris sui, quo asserebat Christum Dominum esse filium Dei adoptivum.*

** Vita S. Ildephonsi Archiep. Toletani, qui obijt anno 567. scripta à Cixilane, & S. Iuliano, Archiepp. Toletanis. *Nunc eruta ex Ms. S. Ecclesiæ Tolet.*

** Vita eiusdem S. Ildephonsi eruta ex Asturicensi codice, scripto Era 1346. id est, anno Christi 1308. apud Martyrol. Hispanum ad diem 23. Ianuarij pag. 245. & seqq.

** Vita eiusdem S. Ildephonsi, centum triginta retro annis collecta *ex varia antiquorum librorum lectione*, atque observatione, per Magistrum Fr. Michaelem de Carranza, Carmelitanum Theologum, & edita Valentiæ anno 1556.

** Synopsis scriptorum S. Ildephonsi, quotquot extare inveniuntur.

A. 656. Concilium Toletanum X. celebratum à viginti Episcopis, anno octavo Reccesvinthi Regis Gothorum, Christi 656. die Kalendarum Decembrium, Præside S. Eugenio Regiæ vrbis Metropolitano. Adfuere quoque duo alij Metropolitani, Fugitivus Hispalēsis, & S. Fructuosus Bracarensis, qui in locum Potamij suffectus fuit. Capitula septem in eo statuta inveniuntur, his titulis indicata.

1. De celebritate festivitatis Dominicæ Matris.
2. De non violandis Religiosorum iuramentis, in salutem Regiam datis.
3. De non permittendo laicis imperare Religiosis.
4. De professione & veste Religiosarum viduarum.

7. De

5. De remotis excusationibus viduarum transgressionem religionis sequentium.
6. De his, qui in parva ætate coram parentibus Religionis habitum tenuerint.
7. Vt nullus Christianum Iudæis vendat.

Decretum de Potamio Episcopo Bracarensi, qui lapsus in peccatum carnis, vltro se abdicaverat ministerijs Pontificalibus, ergastulo reclusus novem mensibus ad agendam pœnitentiam, & scripto accusaverat coram Patribus huius Concilij: à quibus vocatus, & interrogatus, ac persistens in accusatione sui, traditus fuit perpetuæ pœnitentiæ, & assiduis ærumnis; suffecto in eius locum S. Fructuoso Episcopo Dumiensi, vt de cætero Ecclesiam Bracarensem regeret.

Fragmentum eodem spectans ex Concilio Valentino Galliæ titulo quarto.

Decretum aliud, in quo, præter plura alia, memoratur *testamentum gloriosæ memoriæ S. Martini Ecclesiæ Bracarensis Episcopi, qui & Dumiense Monasterium visus est construxisse.*

Subscriptiones Episcoporum, & Vicariorum quatuor.

** Dissertatio XVIII. *De festiuitate Deiparæ Virginis in eo Concilio statuta, & pluribus ad illam spectantibus.*

** Dissertatio XIX. *De miserando*

lapsu Potamij Episcopi Bracarensis, simul & exemplo memorabili spontaneæ accusationis, & pœnitentiæ perpetuæ vltro susceptæ.

** Dissertatio XX. *De rebus S. Fructuosi in hoc Concilio electi Episcopi Bracarensis, in locum Potamij gradu deiecti.*

** Vita eiusdem S. Fructuosi Episcopi Dumiensis, & postea Archipræsulis Bracarensis, scripta, vt putatur, à S. Valerio Abbate Montensi, circa annum 665. *Ex Ms. S. Ecclesiæ Toletanæ.*

** Epistola S. Fructuosi ad Reccesvinthum Regem Gothorum, de ignoscendo quibusdam reis. *Ex Ms. eiusdem S. Ecclesiæ.*

** Regula Monachorum ab eodem S. Fructuoso scripta, & pariter nunc eruta ex Ms. S. Ecclesiæ Toletanæ.

A. 666. Concilium Emeritense in Provincia Lusitaniæ, apud vrbem Emeritensem, quæ caput eius dignoscitur esse; celebratum à duodecim Episcopis, Præside Proficuo Metropolitano, die octavo Iduum Novembris, anno XVIII. Serenissimi & clementissimi Hispaniarum Regis Reccesvinthi, Era 704. anno Christi 666. Sunt in eo, post Præfationem, & gratiarum actionẽ, primùm Deo, deinde Reccesvintho Regi exhibitam, viginti tria Capitula sub hisce titulis.

1. De Fidei institutione, eiusque ordine. *Vbi ob-*

obserua, à Patribus proferri eo loco Symbolum Fidei Constantinopolitanum, cum particula illa, ET FILIO, qua significatur, Spiritum sanctum etiam à Filio procedere.

2. De vespertini officij servando ordine.

3. Quid sit observandum tempore, quo Rex in exercitu progreditur, pro Regis, gentis, aut patriæ statu, atque salute.

4. Qualiter Metropolitanus suis confinitimis, aut confinitimi Metropolitano suo placitum faciant.

5. Vt Episcopus ad suam personam, ad Concilium non Diaconum, sed Archipresbyterum dirigat.

6. Qualiter Episcopus admonitione accepta, ad Metropolitanum suum veniat.

7. Qualiter priorum canonum instituto Concilium fiat.

8. Quid ordinatum maneat de Episcopis, qui inter se de parochijs intentionem habent.

9. Quid Presbyter observare debeat, qui Presbyteris iubetur dare sanctum chrisma.

10. Vt omnis Episcopus infra hanc provinciam constitutus, Archipresbyterum, Archidiaconum, & Primiclerum in Ecclesia sua habeat.

11. Vt omnis Presbyter, Abbas, vel Diaconus, Episcopo suo humilitatem teneat, & reverentiam summam.

12. Vt Episcopus, qui illi placiti fuerint de parochia sua, Presbyteros, atque Diacones Cathedrales sibi faciat.

13. Vt Episcopus, quem viderit de Clericis suis ad bonum profectum tendere, honorādi, & magnificandi de rebus Ecclesiæ licētiam habeat.

14. De pecunia quæ in Ecclesia Dei offertur, fideliter colligenda, & fideliter dividenda.

15. Vt Episcopi atque Presbyteri pro gravibus causis (quod legendum damnant sentētiæ) sine iudicis examine familiam Ecclesiæ non debeant extirpare.

16. Vt Episcopo non liceat tertiam de parochitanis Ecclesijs tollere, sed quæ instituta sunt debeat observare.

17. Vt post mortem Episcopi, nulli subiectorum liceat de eo quicquam detrahere.

18. Vt parochitani Presbyteri iuxta vt posse habuerint, de familia Ecclesiæ suæ Clericos sibi faciant & habeant.

19. Vt Presbyter, qui plures Ecclesias habuerit commissas, pro singulis Dominicis diebus, in singulis sacrificium Deo offerre intendat.

20. Qualiter libertos Episcopi faciant, vel qualiter liberti à patrocinio Ecclesiæ nunquam discedant.

21. Qualiter stabilitum maneat, quod Episcopus

pus in amicis suis, servis, aut libertis de re Ecclesiæ suæ donare voluerit.

22. Qualiter excommunicari oporteat, qui Canonis non custodierit sententiam.

23. Confirmatio huius Concilij.

Epistola Innocentij III. Papæ ad Petrum Compostellanum Archiep. quæ huius Concilij robur & auctoritatem maximè confirmat. Sunt plura in ea ad antiquitatem Eccles. spectantia.

** Opuscula aliquot S. Valerij Abbatis Monasterij S. Petri Montensis in Asturia, ad Donadeum Abbatem. *Nunc primùm prodeunt ex Ms. S. Ecclesiæ Toletanæ.* Floruit ille circa annum 673. A.673.

Concilium Toletanum XI. celebratum in vrbe Regia Toleto in B. Matris Domini MARIÆ Virginis Sede, à septemdecim Episcopis, Vicarijs duobus, sex Abbatibus, & vnico Archidiachono, anno quarto Regni gloriosi Principis Vvambani, sub die septimo Idus Novembris, Era 713. anno Christi 675. Præfuit in eo Quiricus, vrbis Regiæ Metropolitanus. Post præfationem, & longam Fidei Catholicæ professionem ab Episcopis prolatam, sequuntur sexdecim Capitula, sub hisce titulis: A.675.

1. Ne tumultu Concilium agitetur.

2. Non debere Metropolitanum à confinitimorum instructione cessare.

3. Vt in vna provincia diversitas officiorum non teneatur.

4.

4. De discordia Sacerdotum.

5. De compescendis excessibus Sacerdotum.

6. Non debere Sacerdotes quaslibet in Ecclesiæ familijs truncationes membrorum facere, nec aliquid quod morte plectendum est, iudicare.

7. Quæ debeat discretio Ecclesiarum Rectoribus esse; ne per inconditam disciplinam subeant homicidij notam.

8. Ne quidquam præmij pro divinis Sacramētis accipiatur.

9. Quid custodiri debeat, ne per præmium Episcopus fiat; vel qua sententia feriatur is, qui post honorem acceptum, per præmium ordinatus fuisse detegitur.

10. Vt omnes Pontifices, Rectores Ecclesiarū, tempore, quo ordinandi sunt, sub cautione promittant, quàm iustissimè vivere debeant.

11. De elucidatione antiqui Canonis, quo præcipitur: vt siquis acceptam à Sacerdotē Eucharistiam non sumpserit, velut sacrilegus propellatur.

12. Ne in confinio mortis pœnitens à reconciliatione diutinè suspendatur; & vt oblatio eius, qui pœnitens, nec tamen reconciliatus de hac vita exierit, ab Ecclesia recepretur.

13. De Sacerdotibus, qui vexati cadere videntur,

14. Vt hi, qui Domino canunt, atque sacrificant, post se semper habeant adiutoria constituta.

15. De constitutione certi temporis, quo Concilium agitetur.

16. De relatione gratiarum pro consummatione Concilij.

Concilium Bracarense III. (aliàs IV.) ab octo Episcopis eius Provinciæ celebratum. A. 675. Præside Leocidisio Metropolitano, anno quarto Gloriosi Regis Vvambani, Era 713. anno Christi 675. Sunt in eo novem Capitula sub hisce titulis.

1. De Fide.

2. Vt repulsis omnibus opinionibus superstitionum, panis tantùm & vinum aquâ permistum in sacrificio offeratur.

3. Ne vasa Domini sacrata, humanis vsibus serviant.

4. Ne Sacerdos sine orario Missam audeat celebrare.

5. Ne Sacerdotes sive quicumque ex Clero, sine testimonio cum quibuslibet fœminis habitent.

6. De damnata præsumptione quorundã Episcoporum, qui in festivitatibus Martyrum ad Ecclesiam procedentes; appensis collo reliquijs, ab albatis Diaconibus in sellulis vectantur.

7.

7 De honesta honoratorum disciplina.

8. Ne repromissione munerum honoris gratia venundetur.

9. Ne Rectores Ecclesiæ plus propria, quàm Ecclesiastica iura laborare intendant.

Subscriptiones Patrum eius Concilij.

** Observationes recentes in Capitula eiusdem Concilij.

A. 680. Concilium Toletanum XII, apud ipsam vrbem Regiam celebratum à triginta quinque Episcopis, quatuor Abbatibus, & tribus Vicarijs, Præside S. Iuliano Archiep. Toletano, anno primo Orthodoxi atque Serenissimi Ervigij Hispaniæ Regis, Era 718. anno Christi 680. Post Præfationem Patrum, affertur Oratio, seu allocutio pijssima Regis ad Episcopos, & Viros illustres qui aderant: in qua hortatur, ad præceptorum Dei, sacrorum Canonum, & legum Regiarum observationem. Sequuntur deinde tredecim Capitula sub hisce titulis.

1. De agnita & confirmata præelectione fastigij Principalis.

2. De his, qui pœnitentiam non sentientes accipiunt.

3. De culpatorum receptione, vel communione apud Ecclesiam.

4. Vt in locis, vbi Episcopus non fuit, nunquam Episcopus ordinetur.

5. De quorundam consuetudine Sacerdotum fœ-

fœdissima, qui oblatis Deo per se sacrificijs non communicant.

6. De concessa Toletano Pontifici generalis Synodi potestate, vt Episcopi alterius provinciæ cum convenientia Principum in vrbe Regia ordinentur.

7. De recepto testimonio personarum, quæ per legem, quæ de promotione exercitùs facta est, testificandi licentiam perdiderunt.

8. De his qui vxores suas divortio intercedente relinquunt.

9. De confirmatione legum, quæ in Iudæorum nequitiam promulgatæ sunt.

10. De his qui, ad Ecclesiã confugium faciunt.

11. De cultoribus idolorum.

12. De interdicto temporis constituti, quo debeat Concilium celebrari.

13. Conclusio definitionum: in qua Deo gratiæ referuntur, & pro Principe exoratur.

Subscriptiones omnium eorum, qui Concilio interfuerunt.

Lex edita ab Ervigio Rege in confirmationem Concilij.

** Dissertatio XXI. in cap. 6. ac leges Vvisigothorum lib. 12. titulo 3. *A quonam tempore Reges Hispaniæ cœperint nominare Episcopos, & quandiu id facere soliti fuerint alijs atque alijs sæculis.* Vide infrà Concilium Toletanum XVI cap. 12. & Epistolas

SS.

SS. Braulionis & Isidori, huius Etymologijs præpositas.

** Dissertatio XXII. *De rebus S. Iuliani Archiep. Toletani, qui huic Concilio præfuit, & primus omnium subscripsit.*

** SYNOPSIS Librorum S. Iuliani editorum in Bibliotheca Maxima Patrum Lugduni apud Anissonios Tomo XII. Nimirum ibidem habentur, libri tres Προγνωστικῶν, siue de Futuro Sæculo: alij item tres libri adversus Iudæos: deinde libri duo Αντικειμένων, siue Contrapositorum: in quibus variæ quæstiones & sentẽtiæ ex vtroque Testamento in speciẽ pugnantes, breviter & dilucidè explanantur ac cõciliantur. Est præterea ibidem Commentarius ipsius in Nahum Prophetam.

** Historia de coniuratione Pauli Ducis Galliæ adversus Vvambabanũ Regem, scripta ab eodem S. Iuliano, & nunc ex Ms. S. Ecclesiæ Toletanæ in lucem eruta.

** Dissertatio XXIII. *De quibusdam alijs ad eundem Vuambanum Regem Hispaniæ spectantibus.*

* Epistola S. Leonis II. Papæ ad vni-
A. 682. versos Episcopos Hispaniæ, de subscriptione Concilij III. Constantinopolitani, aliàs Sextæ Synodi Vniversalis, paulo antè celebratæ, nimirum anno 681. tempore Constantini Pogonati Augusti, sub S. Agathone Papa. In ea narrat

rit qualiter damnata fuerit hæresis Monothelitarum, & definita Catholica doctrina de duabus in Christo voluntatibus & operationibus: cui proinde omnes Hispaniæ Episcopi subscribere debeant. Epistola autem ipsa scripta fuit anno 682. *Ex duobus Mss. codicibus: altero Magnæ Ecclesiæ Toletanæ, altero insignis Bibliothecæ Mondexarensis.*

* Epistola II. eiusdem S. Leonis Papæ ad Quiricum Archiepiscopum Toletanum de eadem re. *Ex eiusdem Ms.*

* Epistola III. S. Leonis ad Simplicium Comitem de eodem argumento. *Ex eisdem Mss.*

* Epistola IV. S. Leonis ad Ervigium Regem Hispaniæ circa idem. *Ex laudatis Mss.*

** Dissertatio XXIV. *An eæ Epistolæ verè à S. Leone II. Papa scriptæ fuerint; an potiùs suppostitiæ sint, prout Baronius vult.*

Concilium Toletanum XIII. celebratum à quadraginta octo Episcopis, Præside S. Iuliano Archipræsule Toletano, anno quarto Ervigij Regis, Era 721. anno Christi 683. tempore S. Leonis II. Papæ. Post præfationem ponitur Oratio sive Allocutio pia & humilis Ervigij Regis ad Patres in Synodo congregatos. Deinde additur Symbolum Fidei, quod ibi dicitur A. 683.

Ni-

Nicænum, cùm verè Constantinopolitanum sit.
Sequuntur postea tredecim Capitula sub hisce titulis.

1. De reddito testimonio dignitatis eorum, quos profanatio infidelitatis cum Paulo traxit in societatem tyrannidis.
2. De accusatis Sacerdotibus, seu etiam Optimatibus Palatij, atque Gardingis, sub qua eos iustitiæ cautela examinari conveniat.
3. De tributorum Principali relaxatione in plebe.
4. De munitione prolis Regiæ.
5. Ne defuncto Principe, relictam eius coniugem aut in coniugio sibi quisquam, aut in adulterio audeat copulare.
6. Vt exceptis servis vel libertis fiscalibus, nullus de servitute quorumlibet aut libertis, deinceps ad Palatinum officium, quocumque tempore transeat.
7. De his, qui pro accidentia iurgiorum, altaria nudare præsumunt, vel luminaria Ecclesiæ subtrahunt.
8. Ne admonente Metropolitano, quisquam ex confinitimis ad locum, vbi invitatur, venire contemnat.
9. De confirmatione Concilij Toletani duodecimi, quod factum est anno primo gloriosissimi Ervigij Regis.
10. Vtrum audeant ministrare hi, qui pœnitentiam

tiam accipiunt in Sacerdotio constituti.

11. Ne quis alienum Clericum, vel Monachum suscipiat fugientem.

12. De non excommunicandis à proprio Episcopo personis illis, quæ ad Metropolitanum suum, negotia sua gesturi accesserint.

13. De relatione gratiarum, quæ post peractionem Concilij, Deo & Principi persolvuntur.

Subscriptiones Episcoporum 48. præeunte Iuliano Toletano, Abbatum 8. Vicariorum 27. pro Episcopis absentibus, & Virorum Illustriũ XXVI.

Edictum Flavij Ervigij Regis ad omnes privatos, sive fiscales populos, in quo relaxat ijs quælibet tributa seu vectigalia debita, & nondum soluta annis præcedentibus, vsque ad primum sui Regni annum; prohibetque severè omnem eorum exactionem quibuslibet Fisci Regij ministris.

Lex eiusdem Regis Ervigij in confirmationem Concilij 13. Toletani edita.

Epistola Benedicti II. papæ ad Petrum Notarium Regionarium, vt Acta Synodalia Concilij VI. Oecumenici apud Constantinopolim celebrati sub S. Agathone Papa (quorum gratiâ à S. Leone II. Papa in Hispaniam missus fuerat) Episcoporum Hispaniæ subscriptionibus muniri curet. *Ex Mss. Toletano & Mõdaxarensi.* A.684

Epistola II. eiusdem Benedicti Papæ ad Ervigium Hispaniæ Regem, de eodem argumento. *Ex ijsdem Mss.*

** Observatio circa has Epistolas, sicuti circa præcedentes S. Leonis II. Papæ ad Hispanos.

Concilium Toletanum XIV. celebratum ab Episcopis XVII. Era DCCXXII. anno V. Ervigij Regis, Christi DCLXXXIV. tẽpore Benedicti II. Papæ, Præside S. Iuliano Archipræsule Toletano. Continet duodecim Capitula sub hisce titulis.

1. De præmemoratione aggregati Concilij, & relatione Principalis edicti, quo iussum est Synodum agitari.
2. De initio relationis, quo Concilij cœpit gestorum Synodalium, & epistolæ Romani Pontificis facere mentionem.
3. De adversitate duplici, qua non potuit generale Concilium fieri.
4. De responsis partis nostræ.
5. De iterata discussione præmemorati Concilij.
6. De præmemorati Concilij honore collato.
7. De loco, vel ordine, quo iam dictum Concilium collocari oporteat.
8. Alloquutio ad totius compaginem Ecclesiæ de duabus Christi naturis inseparabilibus, & perfectis.

9. De duarum naturarum Christi voluntatibus, & operibus.

10. De hæreticorum contentionibus evitandis; & vt nō discutiantur, quę summa sunt, sed credantur.

11. De communi omnium iudicio, quo responsa partis nostræ firmata sunt.

12. De relatione gratiarum ad Deum pro peracto Concilio.

Subscriptiones Episcoporum 17. Abbatum 6. & Vicariorum 10. pro Episcopis absentibus.

Concilium Toletanum XV. celebratum à 61. Episcopis, Præside S. Iuliano Archipræsule Toletano, anno primo Serenissimi & Orthodoxi Egicanis Principis, sub die quinto Iduum Maiarum, Era 726. anno Christi 688. in Ecclesia Pretoriensi SS. Apostolorum Petri & Pauli. A.688.

Oratio, sive Allocutio Flavij Egicani Regis ad Patres in ea Synodo congregatos, Virosque Illustres: in quibus desiderium suum regnādi iustè, atque ad præscriptū divinæ legis ostendit, & dubitationes quasdam profert circa nōnulla onera sibi imposita sub iuramento ab Ervigio Rege socero suo; vt eorundem Patrum iudicio fideli, & ab omni personarum acceptione libero, dirimantur, ipseque officio suo faciat satis.

Symbolum Fidei Catholicæ ad præscrip-

tum quatuor primorum Conciliorum Vniversalium, Nicæni, Constantinopolitani, Ephesini, & Chalcedonensis, à tota ea Synodo prolatum fuit.

Quæstio implexa circa propositiones quasdam ab Episcopis Hispaniæ prolatas, & Benedicto II. Papæ suspectas, quibus ij loquentes de diuinis personis dixerant: *VOLVNTAS GENVIT VOLVNTATEM*; sicuti & *SAPIENTIA GENVIT SAPIENTIAM*. Similiter quæstio alia circa id quod dixerant, tres substantias in Christo Dei Filio esse. Exponunt multipliciter, quomodo id dictum fuerit Catholico sensu, & absque vllo errore. Vide etiam infrà Concilium Toletanum XVI.

Deinde ad dubia Egicani Regis respondent & sententiam suam multiplici testimonio ac ratione confirmant.

Subscriptiones Episcoporum LXI. præeunte S. Iuliano Archipræsule Toletano, Abbatum XI. Vicariorum pro Episcopis absentibus V. & Virorum Illustrium officij Palatini XVII.

** Dissertatio XXV. *An S. Iulianus & reliqui Episcopi in hoc Concilio negauerint aucthoritatem supremam & infallibilem Romani Pontificis in dirimendis controuersijs quibuslibet ad fidem spectantibus.*

Dis-

** Dissertatio XXVI. *De rebus & scriptis S. Iuliani Archiep. Toletani, qui eidem Concilio præfuit.*

Concilium Cæsaraugustanum III. celebratum in ipsa vrbe Cæsaraugusta sub die kalendarum Novembrium, Era 728. anno quarto (nõ primo, vt in editione Labbeana habetur) Orthodoxi atque Serenissimi Egicani Regis, Christi vero 690. exscriptum è codice vetusto Regij Monasterij S. Æmiliani de la Cogolla, in quo plenius eius Acta habentur, quàm in Mss. Toletano, & S. Laurentij. Nullibi autem inveniuntur subscriptiones Episcoporum, quamvis cõstet tunc Episcopum Cæsaraugustanum fuisse Valderedum, vel Valdefredum: vtpote qui subscripsit antea & postea in Concilijs Toletanis XV. & XVI. Eadem verò ratio est de Episcopis, Ioanne Egarensi, Nepotiano Tyrassonensi, Floro Mentesano, & Vbisifredo Ausonensi, qui eisdem Concilijs Toletanis interfuerunt: vti optimè notavit D. Loaysa. Post præfationem, & fidei professionem, iuxta Concilium Nicænum circa mysterium Trinitatis, proferuntur quinque Capitula sub hisce titulis. A. 690.

1. Vt non liceat Episcopis, citra diebus Dominicis, consecrationes Ecclesiarum exercere.

2. Vt confinitimi Episcopi de sacra solemni-

tate Paschali, annua vice Primatem suum requirant.

3. Vt Monasteria, diversoria sæcularium non fiant.

4. De libertis, qui ab Episcopis ex familia Ecclesiæ manumittuntur.

5. Vt defuncto Principe, superstes Regina statum & vestem sæcularem deponat, & in Cœnobio Virginum mancipetur permansura.

** Dissertatio XXVII. *An iure potuerint Patres eius Concilij imponere Reginis viduis onus dimittendi statum & vestem sæcularem, & perpetuò viuendi intra Monasterium Virginum.*

A.693. Concilium Toletanum XVI. celebratum à quinquaginta novem Episcopis, Præside Felice Archipræsule vrbis Regiæ (post delectum gradu & excommunicatum Sisbertum) anno sexto Inclyti & orthodoxi Regis Egicanis, die sexto kalendarum Maiarum, Era 731. anno Christi 693. in Prætoriensi Basilica SS. Petri, & Pauli. Post Præfationem refertur Ingressus modestus & humilis Egicani Regis ad Concilium, ac grata allocutio ad Patres Concilij: quibus libellum tradidit circa plura, quæ tractanda & providenda erant in ea Synodo: indeque discessit, accepta ab Episcopis benedictione.

Li-

Libellus Regis, cui hæc superscriptio erat: *IN NOMINI DOMINI: Flavius Egica Rex sanctissimis Patribus in hac sancta Synodo residentibus.* In eo pijssimus Rex hortatur Episcopos ad omnem iustitiam & sanctitatem servãdam, vt dignè populo præsint & prosint. Commendat ijs puritatem fidei, & observationem mandatorum Dei, non solùm servandam, sed populis tradendam; ac plura alia, quæ ad cultum divinum, reparationem Ecclesiarum, exterminium idololatriæ, superstitionum quarumlibet, & Iudaismi pertinent. Denique corrigenda monet quæcumque sacris Canonibus, legum edictis, & honestati morum contraria invenirentur in Ecclesijs ac populis suæ curæ commissis. Examen verò eorum omnium, ac iudicium, & correctionem, tam in ipsis Episcopis quàm in Viris Illustribus, qui aderant, diligens esse monet, ab omnique personarum acceptione, ambitu, aut quæstu liberum, habitis ob oculos iustis iudicijs Dei, cui arcana cordis patent, & à quo vnicuique debitum præmium aut supplicium redderetur.

Lecto Libello, Episcopi Deo gratias agunt quòd tam pium & Orthodoxum Regem Hispaniæ dederit, qui monitis ac consilijs salutaribus omnes alios ad iustitiam & sanctitatem erudiat trahatque.

Professio Fidei Catholicæ amplissima, & lectu

lectu dignissima, ab Episcopis omnibus publicè prolata, iuxta doctrinam in varijs Concilijs Generalibus antea statutam contra quaslibet hæreses. Initium est: *Credimus & confitemur, &c.* Deinde columna tertia illius movent & explicant quæstionem, sive locutionem illam circa divinas personas, iam antea discussam in Concilio Toletano XV. qua dicitur voluntas de voluntate, sapientia, essentia de essentia: tanquam sensus sit: *Pater voluntas genuit Filiũ voluntatem, &c.* sicut Catholicè dicitur, *Deũ de Deo, lumen de lumine*: id est, Deus Pater genuit Filium Deum: Deus Pater, qui est lumen, genuit Filium, qui pariter est lumen, &c.

Sequuntur Capitula tredecim circa disciplinam Ecclesiasticam & reformationem morum, sub hisce titulis.

1. De Iudæorum perfidia.
2. De Idolorum cultoribus.
3. De stupris.
4. De desperantibus.
5. De reparatione Ecclesiarum.
6. De integra oblata, & ex studio præparata, in sacrificio offerenda.
7. De publicatione Concilij.
8. De munimine prolis Regiæ.
9. De Sisberto Episcopo Ecclesiæ Toletanæ, deposito ob periurium, & seditionem adversus Regem.

10. De his, qui iuramenti sui profanatores extitisse noscuntur.

11. De gratiarum actione.

12. Decretum iudicij, ab vniversis editum, quo Felix Hispalensis in locum Sisberti, Archipræsul Toler. eligitur.

13. Lex edita in confirmationem Concilij.

Edictum Regis Egicani ad Patres Concilij.

Subscriptiones LIX. Episcoporũ, inter quos primùm leguntur quinque Metropolitani, Felix Toletanus (recèns electus) Faustinus Hispalẽsis in Felicis locum suffectus, Maximus Emeritensis, Vera Tarraconensis, & Felix Bracarensis. Sequuntur deinde quinque Abbates, tres Vicarij Episcoporum absentium, & sexdecim Viri Illustres. Porrò de Felice Toletano hæc habet Isidorus Episcopus Pacensis in Chronico Hispaniæ, edendo à nobis Tomo III. *Per idem tempus* (*nimirum* circa Eram 736. sive annum Christi 698.) *Felix Vrbis Regiæ Toletanæ Sedis Episcopus, gravitatis & prudentiæ excellentia nimia pollet, ET CONCILIA SATIS PRÆCLARA ETIAM ADHVC CVM AMBOBVS PRINCIPIBVS AGIT.*

** Dissertatio XXVIII. *An Patres huius Concilij potuerint Sisbertum Præsulẽ Toletanum gradu deijcere absque facultate Romani Pontificis.*

Con-

Concilium Toletanum XVII. Era 732. anno Egicani Regis VII. Christi 664. in Ecclesia S. Leocadiæ celebratum à plerisque Hispaniarum & Galliarum Pontificibus, vt ipsi aiunt in Præfatione. In ea quoque legitur, Regem ipsũ Episcopis tomum, seu codicẽ tradidisse, in quo multa ad Ecclesiasticam disciplinam, vtilitatem regni, & negotia variarum causarum spectantia, ijs maturo consilio pertractanda, & iusto iudicio terminanda cõmisisit. Epigrapha verò hæc est: *IN NOMINE DOMINI Flavius Egica Rex, sanctissimis Patribus in hac sancta Synodo residentibus.* Initium deinde: *Quo mentis ardore, &c.*

A.694.

Professio Fidei Catholicæ à Patribus publicè prolata.

Capitula novem ab ijs statuta sub his titulis.

1. De tribus diebus, quibus in initio Concilij nihil aliud agendum iubetur, nisi tantùm de Fide, ac de alijs rebus spiritualibus, nullo secularium interposito.
2. De servandis ostijs Baptisterij in initio Quadragesimæ.
3. De ablutione pedum in Cœna Domini facienda.
4. De sacris ministerijs, vel ornamentis Ecclesiarum.
5. De his qui Missam defunctorum pro vivis audent malevolè celebrare.

6.

6. De diebus Litaniarum per totos duodecim mensses celebrandis.
7. De munitione coniugis, atque prolis Regiæ.
8. De Iudæorum damnatione.
9. De gratiarum actione.

Lex in confirmatione Concilij edita.

** Dissertatio XXIX. *An Patres eius Synodi iustè deposuerint & communione priuauerint celebrantes, & celebrari facièntes Missam defunctorum pro viuis.*

Sententiæ, quæ in veteribus Conciliorum Exemplaribus non habentur, sed à quibusdam in ipsis insertæ sunt, viginti numerantur sub hisce titulis.

1. De rebus Episcopi proprijs adquisitis.
2. De non alienandis ab Episcopo rebus.
3. De Clericis qui crimen capitale commisserunt.
4. De Episcopis, qui per testamentum de rebus Ecclesiæ aliquibus contulerunt.
5. De Clericis, qui sine epistolis sui Pontificis proficiscuntur.
6. De Presbyteris parœcitanis, res Ecclesiæ distrahentibus.
7. De eisdem, vt quidquid emerint, in nomine Ecclesiæ comparent.
8. Vt Sacerdotes, & Levitæ canes ad venandum, & accipitres non habeant.
9. De venditionibus, quas Abbates facere præsumunt.

Epistola II. eiusdem Benedicti Papæ ad Ervigium Hispaniæ Regem, de eodem argumento. *Ex iisdem Mss.*

** Observatio circa has Epistolas, sicuti circa præcedentes S. Leonis II. Papæ ad Hispanos.

Concilium Toletanum XIV. celebratum ab Episcopis XVII. Era DCCXXII. anno V. Ervigij Regis, Christi DCLXXXIV. tēpore Benedicti II. Papæ, Præside S. Iuliano Archipræsule Toletano. Continet duodecim Capitula sub hisce titulis.

1. De præmemoratione aggregati Concilij, & relatione Principalis edicti, quo iussum est Synodum agitari.
2. De initio relationis, quo Concilij cœpit gestorum Synodalium, & epistolæ Romani Pontificis facere mentionem.
3. De adversitate duplici, qua non potuit generale Concilium fieri.
4. De responsis partis nostræ.
5. De iterata discussione præmemorati Concilij.
6. De pręmemorati Concilij honore collato.
7. De loco, vel ordine, quo iam dictum Concilium collocari oporteat.
8. Adloquutio ad totius compaginem Ecclesię de duabus Christi naturis inseparabilibus, & perfectis.

9. De duarum naturarum Christi voluntatibus, & operibus.
10. De hæreticorum contentionibus evitandis; & vt nō discutiantur, quę summa sunt, sed credantur.
11. De communi omnium iudicio, quo responsa partis nostræ firmata sunt.
12. De relatione gratiarum ad Deum pro peracto Concilio.
Subscriptiones Episcoporum 17. Abbatum 61. & Vicariorum 10. pro Episcopis absentibus.
Concilium Toletanum XV. celebratum à 61. Episcopis, Præside S. Iuliano Archipræsule Toletano, anno primo Serenissimi & Orthodoxi Egicanis Principis, sub die quinto Iduum Maiarum, Era 726. anno Christi 688. in Ecclesia Pretoriensi SS. Apostolorum Petri & Pauli. A.688.
Oratio, sive Allocutio Flavij Egicani Regis ad Patres in ea Synodo congregatos, Virosque Illustres: in quibus desiderium suum regnādi iuste, atque ad præscriptū divinæ legis ostendit, & dubitationes quasdam profert circa nōnulla onera sibi imposita sub iuramento ab Ervigio Rege socero suo: vt eorundem Patrum iudicio fideli, & ab omni personarum acceptione libero, dirimantur, ipseque officio suo faciat satis.
Symbolum Fidei Catholicæ ad præscrip-

tum quatuor primorum Conciliorum Vniversalium, Nicæni, Constantinopolitani, Ephesini, & Chalcedonensis, à tota ea Synodo prolatum fuit.

Quæstio implexa circa propositiones quasdam ab Episcopis Hispaniæ prolatas, & Benedicto II. Papæ suspectas, quibus ij loquentes de diuinis personis dixerant: *VOLVNTAS GENVIT VOLVNTATEM*; sicuti & *SAPIENTIA GENVIT SAPIENTIAM*. Similiter quæstio alia circa id quod dixerant, tres substantias in Christo Dei Filio esse. Exponunt multipliciter, quomodo id dictum fuerit Catholico sensu, & absque vllo errore. Vide etiam infrà Concilium Toletanum XVI.

Deinde ad dubia Egicani Regis respondent, & sententiam suam multiplici testimonio ac ratione confirmant.

Subscriptiones Episcoporum LXI. præeunte S. Iuliano Archipræsule Toletano, Abbatum XI. Vicariorum pro Episcopis absentibus V. & Virorum Illustrium officij Palatini XVII.

** Dissertatio XXV. *An S. Iulianus & reliqui Episcopi in hoc Concilio negauerint auctoritatem supremam & infallibilem Romani Pontificis in dirimendis controuersijs quibuslibet ad fidem spectantibus.*

Dis-

** Dissertatio XXVI. *De rebus & scriptis S. Iuliani Archiep. Toletani, qui eidem Concilio præfuit.*

Concilium Cæsaraugustanum III. celebratum in ipsa vrbe Cæsaraugusta sub die kalendarum Novembrium, Era 728. anno quarto (nō primo, vt in editione Labbeana habetur) Orthodoxi atque Serenissimi Egicani Regis, Christi vero 690. exscriptum è codice vetusto Regij Monasterij S. Æmiliani de la Cogolla, in quo plenius eius Acta habentur, quàm in Mss. Toletano, & S. Laurentij. Nullibi autem inveniuntur subscriptiones Episcoporum, quamvis cōstet tunc Episcopum Cæsaraugustanum fuisse Valderedum, vel Valdefredum: vtpote qui subscripsit antea & postea in Concilijs Toletanis XV. & XVI. Eadem verò ratio est de Episcopis, Ioanne Egarensi, Nepotiano Tyrassonensi, Floro Mentesano, & Vbisifredo Ausonensi, qui eisdem Concilijs Toletanis interfuerunt: vti optimè notavit D. Loaysa. Post præfationem, & fidei professionem, iuxta Concilium Nicænum circa mysterium Trinitatis, proferuntur quinque Capitula sub hisce titulis. A.690.

1. Vt non liceat Episcopis, citra diebus Dominicis, consecrationes Ecclesiarum exercere.

2. Vt confinitimi Episcopi de sacra solemni-

 tate

tate Paschali, annua vice Primatem suum requirant.

3. Vt Monasteria, diversoria sæcularium non fiant.

4. De libertis, qui ab Episcopis ex familia Ecclesiæ manumittuntur.

5. Vt defuncto Principe, superstes Regina statum & vestem sæcularem deponat, & in Cœnobio Virginum mancipetur permansura.

** Dissertatio XXVII. *An iure potuerint Patres eius Concilij imponere Reginis viduis onus dimittendi statum & vestem sæcularem, & perpetuò viuendi intra Monasterium Virginum.*

A.693. Concilium Toletanum XVI. celebratum à quinquaginta novem Episcopis, Præside Felice Archipræsule vrbis Regiæ (post deiectum gradu & excommunicatum Sisbertum) anno sexto Inclyti & orthodoxi Regis Egicanis, die sexto kalendarum Maiarum, Era 731. anno Christi 693. in Prætoriensi Basilica SS. Petri, & Pauli. Post Præfationem refertur Ingressus modestus & humilis Egicani Regis ad Concilium, ac grata allocutio ad Patres Concilij: quibus libellum tradidit circa plura, quæ tractanda & providenda erant in ea Synodo: indeque discessit, accepta ab Episcopis benedictione.

Li-

Libellus Regis, cui hæc superscriptio erat: *IN NOMINI DOMINI: Flavius Egica Rex sanctissimis Patribus in hac sancta Synodo residentibus.* In eo pijssimus Rex hortatur Episcopos ad omnem iustitiam & sanctitatem servādam, vt dignè populo præsint & prosint. Commendat ijs puritatem fidei, & observationem mandatorum Dei, non solùm servandam, sed populis tradendam; ac plura alia, quæ ad cultum divinum, reparationem Ecclesiarum, exterminium idololatriæ, superstitionum quarumlibet, & Iudaismi pertinent. Denique corrigenda monet quæcumque sacris Canonibus, legum edictis, & honestati morum contraria invenirentur in Ecclesijs ac populis suæ curæ commissis. Examen verò eorum omnium, ac iudicium, & correctionem, tam in ipsis Episcopis quàm in Viris Illustribus, qui aderant, diligens esse monet, ab omnique personarum acceptione, ambitu, aut quæstu liberum, habitis ab oculos iustis iudicijs Dei, cui arcana cordis patent, & à quo vnicuique debitum præmium aut supplicium redderetur.

Lecto Libello, Episcopi Deo gratias agunt quòd tam pium & Orthodoxum Regem Hispaniæ dederit, qui monitis ac consilijs salutaribus omnes alios ad iustitiam & sanctitatem erudiat trahatque.

Professio Fidei Catholicæ amplissima, & lectu

lectu dignissima, ab Episcopis omnibus publicè prolata, iuxta doctrinam in varijs Concilijs Generalibus antea statutam contra quaslibet hæreses. Initium est: *Credimus & confitemur, &c.* Deinde columna tertia illius movent & explicant quæstionem, sive locutionem illam circa divinas personas, iam antea discussam in Concilio Toletano XV. qua dicitur voluntas de voluntate, sapientia, essentia de essentia: tanquam sensus sit: *Pater voluntas genuit Filiũ voluntatem, &c.* sicut Catholicè dicitur, *Deus de Deo, lumen de lumine*: id est, Deus Pater genuit Filium Deum: Deus Pater, qui est lumen, genuit Filium, qui pariter est lumen, &c.

Sequuntur Capitula tredecim circa disciplinam Ecclesiasticam & reformationem morum, sub hisce titulis.

1. De Iudæorum perfidia.
2. De Idolorum cultoribus.
3. De stupris.
4. De desperantibus.
5. De reparatione Ecclesiarum.
6. De integra oblata, & ex studio præparata, in sacrificio offerenda.
7. De publicatione Concilij.
8. De munimine prolis Regiæ.
9. De Sisberto Episcopo Ecclesiæ Toletanæ, deposito ob periurium, & seditionem adversus Regem.

10.

10. De his, qui iuramenti sui profanatores extitisse noscuntur.

11. De gratiarum actione.

12. Decretum iudicij, ab vniversis editum, quo Felix Hispalensis in locum Sisberti, Archipræsul Tolet. eligitur.

13. Lex edita in confirmationem Concilij.

Edictum Regis Egicani ad Patres Concilij.

Subscriptiones LIX. Episcoporũ, inter quos primùm leguntur quinque Metropolitani, Felix Toletanus (recèns electus) Faustinus Hispalẽsis in Felicis locum suffectus, Maximus Emeritensis, Vera Tarraconensis, & Felix Bracarensis. Sequuntur deinde quinque Abbates, tres Vicarij Episcoporum absentium, & sexdecim Viri Illustres. Porrò de Felice Toletano hæc habet Isidorus Episcopus Pacensis in Chronico Hispaniæ, edendo à nobis Tomo III. *Per idem tempus* (*nimirum* circa Eram 736. sive annum Christi 698.) *Felix Vrbis Regiæ Toletanæ Sedis Episcopus, gravitatis & prudentiæ excellentia nimia pollet, ET CONCILIA SATIS PRÆCLARA ETIAM ADHVC CVM AMBOBVS PRINCIPIBVS AGIT.*

** Dissertatio XXVIII. *An Patres huius Concilij potuerint Sisbertum Præsulẽ Toletanum gradu deijcere absque facultate Romani Pontificis.*

Concilium Toletanum XVII. Era 732. anno
A.694. Egicani Regis VII. Christi 664. in Ecclesia S. Leocadiæ celebratum à plerisque Hispaniarum & Galliarum Pontificibus, vt ipsi aiunt in Præfatione. In ea quoque legitur, Regem ipsũ Episcopis tomum, seu codicẽ tradidisse, in quo multa ad Ecclesiasticam disciplinam, vtilitatem regni, & negotia variarum causarum spectantia, ijs maturo consilio pertractanda, & iusto iudicio terminanda commisit. Epigrapha verò hæc est: *IN NOMINE DOMINI Flavius Egica Rex, sanctissimis Patribus in hac sancta Synodo residentibus.* Initium deinde: *Quo mentis ardore, &c.*

Professio Fidei Catholicæ à Patribus publicè prolata.

Capitula novem ab ijs statuta sub his titulis.

1. De tribus diebus, quibus in initio Concilij nihil aliud agendum iubetur, nisi tantùm de Fide, ac de alijs rebus spiritualibus, nullo secularium interposito.
2. De servandis ostijs Baptisterij in initio Quadragesimæ.
3. De ablutione pedum in Cœna Domini facienda.
4. De sacris ministerijs, vel ornamentis Ecclesiarum.
5. De his qui Missam defunctorum pro vivis audent malevolè celebrare.

6. De diebus Litaniarum per totos duodecim mensses celebrandis.
7. De munitione coniugis, atque prolis Regiæ.
8. De Iudæorum damnatione.
9. De gratiarum actione.

Lex in confirmatione Concilij edita.

** Dissertatio XXIX. *An Patres eius Synodi iustè deposuerint & communione priuauerint celebrantes, & celebrari facientes Missam defunctorum pro viuis.*

Sententiæ, quæ in veteribus Conciliorum exemplaribus non habentur, sed à quibusdam in ipsis insertæ sunt, viginti numerantur sub hisce titulis.

1. De rebus Episcopi proprijs adquisitis.
2. De non alienandis ab Episcopo rebus.
3. De Clericis qui crimen capitale commiserunt.
4. De Episcopis, qui per testamentum de rebus Ecclesiæ aliquibus contulerunt.
5. De Clericis, qui sine epistolis sui Pontificis proficiscuntur.
6. De Presbyteris parœcitanis, res Ecclesiæ distrahentibus.
7. De eisdem, vt quidquid emerint, in nomine Ecclesiæ comparent.
8. Vt Sacerdotes, & Leuitæ canes ad venandum, & accipitres non habeant.
9. De venditionibus, quas Abbates facere præsumunt.

10. Ne vnus Abbas duobus cœnobijs præferatur.
11. Ne monasterium sine notitia Episcopi construatur.
12. De rebus Ecclesiæ vsu collatis, vt perscriptione temporis non defendantur.
13. De lapsis, qui de Catholica fide in hæresē transeunt.
14. De incestis coniugijs.
15. De his, qui servos suos extra iudicium necant.
16. De laicis, qui in solemnitatibus maioribus ad civitatem non concurrunt.
17. De Clericis, qui ab Ecclesiæ officio diebus solemnibus desunt.
18. De Levitis, ne sine iussu Presbyteri sedeant.
19. De ministris, ne in secretario ingrediantur.
20. De Catholicis, ne hæreticorum connubijs copulentur.
21. De Levitis, & Clericis, ne magi, vel incantatores sint.
22. De seditionarijs Clericis.
23. De scurrilibus, vel iocularibus, Clericis.

Concilium Toleranum 18. Rege Vvitiza, Era 742. anno Christi 704. celebratum in Ecclesia S. Petri, quæ est extra Toletum, ab Episcopis & Magnatibus. Eius Acta non inveniuntur. Videtur habitum sub Gunderico Archipræsule

A.704.

sule Toletano, qui *sanctimoniæ dono illustris fuit, & in multis mirabilibus auctor celebratur*, vt loquitur Isidorus Episc. Pacensis in Chronico,& ex ipso Archiep. Rodericus. Quid de Actis huius Concilij sentiat Baronius, vide apud ipsum ad annum 701. n. 15.

Nota, Lector erudite, potuisse nos fortassis inter Concilia Hispaniæ iure recensere Narbonense celebratum anno quarto Reccaredi Hispaniæ Regis, id est, Christi 589. nam tunc Narbona Regem habebat Reccaredum, continuato dominio per Tarraconensem Provinciã: ideòque in exemplari Ms. Mondexarensi, quod nunc ob oculos habemus, ipsa Concilij inscriptio hæc habet: *In nomine D. N. IESV CRISTI, anno feliciter quarto regni domini nostri gloriosissimi Reccaredi REGIS NARBONÆ, Migetius, Sedatius, Benenatus, Boetius, Pelagius, Tigridius, Agripinus & Sergius.* Verùm quoniam statim additur, *Episcopi Galliæ Provinciæ*, nolui Gallis id Concilium invidere.

** Dissertatio XXX. *De Concilijs alijs Hispaniæ, præsertim Toletanis, quæ nuperi aliquot Scriptores celebrata fuisse volunt primis septem sæculis, an germana censeri debeant, an potiùs supposititia.*

Excursus I. Quinam ea Concilia adstruant, & quibus fundamentis. Vbi de Dextro, Maximo,

mo, Luitprando, Iuliano Perez, alijsque eiusmodi Scriptoribus, quibus adscribuntur Chronica & Adversaria, à centum circiter annis introducta.

Excursus II. Ostenditur breviter, ea Chronica, & Adversaria esse prorsus supposititia & notha: ac proinde quidquid ijs innititur, ex ea parte, omni solido fundamento carere; quamquam nonnulla, immo & plurima in ijs contēta, alioqui vera sint.

Excursus III. De Concilijs prædictis fertur iudicium singillatim: ac primùm de eo, quod Recentiores ij conijciunt celebratum Sęculo I. à SS. Martyribus & Præsulibus Toletanis Elpidio & Iuliano.

Excursus IV. De Concilijs adscriptis Sęculo II. annis 105. & 112. sub S. Eugenio Præsule Toletano.

Excursus V. De Concilio quod aiunt celebratum Sæculo III. à S. Sixto I. Papa, cùm esset Legatus Sedis Apostolicæ in Hispania.

Excursus VI. De Concilijs adscriptis Sæculo IV. tum sub Marino Archiep. Toletano, (aliàs Camerino) anno 311. vel 313. tum sub Natali anno 324. vel 325. tum denique sub Olimpio, Gregorio, Audentio, Asturio, & alijs Toletanis Præsulibus, vniuscuiusque tempore.

Excursus VII. De Concilijs quibusdam tributis Castino Archiepiscopo Toletano intra Sæculum V.

Ex-

Excursus VIII. De Concilijs Seculi VI. quæ celebrata dicuntur, Toleti sub Celso, Hispali sub Ioanne, Tarracone sub Ascanio, Bracaræ sub Castino, Archiepiscopis. Vbi de alio quodam sub Adelfio Toletano Præsule circa annum 597. aut 598.

Excursus IX. De Concilijs adscriptis Sæculo VII. sub S. Helladio circa annum 631. vel 635. & sub S. Ildephonso contra Teudium & Helvidium hæreticos.

Præfatio D. Loaysæ ad varia scripta, sive Opuscula SS. Isidori, & Ildephõsi, atque quorundam aliorum, quæ ipse ad calcem Conciliorum Hispaniæ primus edidit ex Codicibus Mss. in quibus extabant sequenti ordine.

Catalogus Virorum Illustrium ex Hieronymo.

Catalogus alius ex Gennadio.

Catalogus alius ex Isidoro.

Catalogus alius ex Ildephonso, &c.

Additio S. Isidori Hispalensis Episcopi in librum S. Hieronymi, & post eum Gennadij de Viris Illustribus S. Ecclesiæ Catholicæ.

Additio S. Ildephonsi Episcopi Toletani ad libellum S. Isidori de Viris Illustribus sanctæ Ecclesiæ, post Hieronymum & Gennadium.

Vita Iuliani per Felicem.

Vita Salvi Abbatis Albeldensis, incerto Auctore.

Vitæ

Vitæ duodecim incerti Auctoris, quæ in Mss. à D. Loaysa visis, D. Isidoro, & D. Ildephonso præponebantur.

Opuscula hæc gravissimus Scriptor Loaysa non dubitavit inserere Tomo vnico Conciliorum Hispaniæ, & plura alia similia, quamvis non videantur spectare ad scopum præcipuum eius operis. Similiter VV. Clarissimi Philippus Labbe, & Gabriel Cosartius (vt alios anteriores prætercam) novissimæ editioni Concisiorum Parisiensi inseruerunt plurima alia Patrum, Imperatorum, Regum, Historicorum, & eruditorum hominum scripta, quæ apparent ab instituto præcipui Operis aliena. Quare nihil mirum si in quatuor aut quinque vastis voluminibus Conciliorum Hispaniæ id exemplum fuerimus sequuti; præsertim cùm ex ipsa Operis epigraphâ & præfatione constet, nos nullatenus sola Concilia Hispaniæ edenda curasse, sed etiam Epistolas Decretales Pontificum, & alia sacra monumenta ad ipsam spectantia. Inter ea verò collocari potissimùm debet, quod statim iudicamus.

** *Index antiquissimus Canonum omnium contentorum*, partim in Concilijs, prrtim in Decretis Summorum Pontificum editis vsque ad annum circiter 700 nunc primùm, quod sciamus, in lucem edendus ex Ms. Mendexarensi, àpud nos extante, sine Auctoris no-

nomine. Porrò totus ille dividitur in decem libros, quorum quilibet multos titulos complectitur: & deinde singuli ex titulis in plura capita dividuntur, addito vnicuique capiti loco Concilij, vel Epistolæ Decretalis ad eam materiam spectante. Notandũ verò maximè, quidquid ferè decretum est in Concilijs Hispaniæ septem primis sæculis, vel à Pontificibus Romanis scribentibus ad Hispanos, indicari in eo Opere, designato Concilio & Epistola, vbi ea de re sermo est. Nolui itaque invidere Reipublic. litterariæ thesaurum hunc, sed publici iuris facere. Donec verò illud integrè edatur in præcipuò Opere, nunc satis sit indicare eius initium, quod est huiusmodi.

** *In nomine Domini nostri IESV CHRISTI, incipit liber Canon SS. Patrum generaliter.* Hic est titulus Operi præfixus.

Deinde incipit Prologus vniuscuiusque libri, partim versibus hendecasyllabis, partim hexametris, impolitis quidem, & sæpissimè claudicãtibus, alienisque à metro poetico. Initium: *Celsa terribilis polles qui sede.* Finis verò: *Vt facias in me digna compendia multis.*

Similia habentur ante singulos alios libros.

NOTITIA EORVM, QVAE EDENDA SVNT TOMO III.

Ab anno DCCXII. vsq; ad MCXXXV.

AD ILLVSTRISs. DECANVM ET CAPITVLVM MAGNÆ ECCLESIÆ TOLETANÆ, HISPANIArum Primatis, Antiquitate, Sanctitate, Doctrinaque Præsulum, Auctoritate Cōciliorum, Cultu perpetuo Fidei Catholicæ, splendidissimo ornatu, Magnificentia admiranda, gravitate ac nitore Sacrorum Rituū, Nobilitate, Eruditione, & alijs præclaris dotibus DD. Canonicorum, toti Orbi Christiano celeberrimæ, &c.

** CHRONOLOGIA, & Genealogia Regum Hispaniæ, sub quibus Concilia habita sunt, à tempore irruptionis Sarracenorum vsque modò, ex probatis Scriptoribus eruta.

** *Chronica* Variorum scripta ab eo tempore vsque ad annum 1109. de rebus Hispaniæ, & Concilijs in ea celebratis; iam antea à San-

Sandovalio Episcopo Pampilonẽsi edita: *nunc ad fidem Mss. fidelissimorum Magnæ Ecclesiæ Toletanæ correcta & recusa.* Sunt autem ea, quæ sequuntur ordine suo.

** *Chronicon* Isidori Episcopi Pacensis, seu Epitome Imperatorum, & Regum Sarracenorum, vnà cum Hispaniæ Chronico, ab anno Christi 611. vsque ad 754.

** *Chronicon* Adephonsi III. Regis Legionensis, cognomento Magni, ad Sebastianum, de Regibus Hispaniæ ab Vvamba vsque ad Ordonium I. id est, ab anno 672. vsque ad 866. Id opus plerique tribuunt Sebastiano Episcopo Salmanticensi alij potiùs Adephõso Regi, quasi hic longè ante Sebastianum Salmanticensem Episcopum vixerit, & id Opus scripserit, nuncupaveritque alteri antiquiori Sebastiano Magistro suo, qui postea Ecclesiæ Auriensis Episcopus fuit. Sed de hoc suo loco disseremus.

** *Chronicon* Sampiri Asturicensis Episcopi de Regibus Legionensibus, sive Continuatio Chronici Adephonsi Regis vsque ad Ranimirum III. id est, ab anno 866. vsque ad 982.

** *Chronicon* Pelagij Episcopi Ovetensis, sive Continuatio Chronici Sampiri, à tempore Veremundi II. vsque ad Adephonsum VI. nimirum, ab anno 982. vsque ad 1109.

** *Chronicon* Albeldense incerto Auctore scriptum anno 883. & postea auctum à

Vigila Monacho Albeldensi anno 975. *Ex Ms. Ecclesiæ Toletanæ.*

** Observationes variæ in ea Chronica Dissertationibus sequentibus expressæ.

** Dissertatio I. *De anno vero & certo irruptionis Sarracenorum in Hispaniam, eiusque devastationis. Vbi de obitu Roderici Regis.*

** Dissertatio II. *De vera causa miserandæ illius devastationis, aduersus Veterum quorundam præposteras opiniones, & vulgarem sensum aliorum.*

** Dissertatio III. *De statu miserando Ecclesiarum Hispaniensium, præsertim Toletanæ, eiusque Præsulibus, iis asperrimis temporibus.*

** Dissertatio IV. *De Conciliis vere celebratis eo tempore in Hispania, & de aliis suspectis, aut supposititiis, quæ aliqui Recentiores obtrudunt.*

** Delatio, seu Translatio pretiosissimæ Arcæ insignium Reliquiarũ, primum quidem ex Hierosolymis ad Toletum tempore Si-
A.713. sebuti Hispaniarum Regis circa annum 620. postea vero tempore devastationis Hispaniæ, ab Ecclesia Toletana in Ovetensem, anno 712. aut proximè sequenti. *Ex antiquiss. Ms. siue Codice Testamentorum Eccl. Ovetensis.*

** Canonica, vt vocant, Scriptura S. Petri

tri de Taberna, circa brachium S. Petri Apostoli, Roma Cæsaraugustam delatum ab Episcopo Ciricio, ex dono S. Gregorij Magni; & postea tempore irruptionis Sarracenorum trãslatum in Monasterium S. Petri de Taberna, iuxta testimonium Beati Balasturi, qui præsens erat, anno 712. aut proximè sequenti. *Ex Ms. Regij & antiquissimi Monasterij S. Ioannis de la Peña in Aragonia.* A.713.

** Epistola Evantij Archidiaconi Toletani contra aliquos, qui ipsius tempore arbitrabantur, immundum & prohibitum esse Christianis sanguinem animalium, secus verò carnes. Porrò illam superioribus annis edidit V. Cl. Henricus Canisius nomine Evanti Abbatis, sivè Evantij: dubitans an sit ille, cuius meminit Fortunatus libro tertio Epist. ad Euphronium. Sed & Christophorus Brovverus in Notis ad illam suspicatur, Evantium ipsum Fortunati fuisse illum Viennensem Episcopum, quem Gregorius Turonensis lib. 8. cap. 39. testatur obisse anno vndecimo regni Childeberti Austrasiorum. Illum veluti Sanctum celebrat Ado in Temporum libro Ætate Sexta, & cum Episcopis, Artenio Senonum, Rhemigio Bituricum, alijsque, ait perfectè roborasse viginti Capitula Ecclesiastica. Quæ Baronius ad annum 588. censet accipi debere de Synodo II. Matisconensi coacta hortatu Guntrami Regis. A.730.

At quomodo Evantius scriptor huius Epistolæ potuit interesse illi Concilio anno 588. & in ea ipsa citare LIBRVM PASTORALEM S. GREGORII, qui certè nondum erat Pontifex Romanæ Ecclesiæ; & multò minùs scripseret eum librum? Nimirum, quem iam diu Pontifex scripsit. Præterea allegatio ipsa *libri Pastoralis S. Gregorij*, certè est Auctoris iam vita functi, & in Sanctorum Fastos relati: quod certè non contigit Gregorio, nisi multo tempore post annum 588. vtpote qui vixit vsque ad 604. Falluntur itaque qui hanc Epistolam tribuunt illi Evantio Abbati, sive Evanto, aut cuipiam alteri antiquiori.

Verus itaque auctor eius Epistolæ fuit Evantius alius longè posterior, & Archidiaconus Magnæ Ecclesiæ Toletanæ, in cuius Bibliotheca extat ab antiquissimis temporibus manuscripta illius nomine. Ibidem nobis eam hoc ipso anno 1685. ineunte Octobri videre licuit, ea notatione adhibita, quòd auctor diem extremum clauserit Era 775. quæ incidit, in annum Christi 737. Posteà evoluto Chronico Isidori Episcopi Pacensis, qui tunc vivebat, florebatque, hæc invenimus scripta circa Eram 757. cui respondet annus Christi 719. *Per idem tempus Fredericus Accitanæ Sedis Episcopus, Vrbanus Toletanæ Sedis vrbis Regiæ Cathedralis, Veteranus, Melodicus, atque eiusdē*

Se-

Sedis EVANTIVS Archidiaconus, nimium doctrina, sapientia, sanctitate quoque, & in omni secundum Scripturas spe, fide, & charitate, ad confortandum Ecclesiam Dei, clari habentur. Audis Evantium Archidiac. Toletanum florentem pietate & doctrina circa ann. Christi 719. iuxta Auctorem gravem eiusdem temporis. Audi deinde ipsum aliquantò post, nimirum ad Eram 775. id est, ad annum Christi 739. *Per idem tempus viri Doctores, & sanctimoniæ studio satis pollentes, Vrbanus & EVANTIVS, læti ad Dominum pergentes, quiescunt in pace.* Hæc Isidorus, qui αὐτόπτης esse potuit eorum, quæ tunc gerebantur. Similiter Iulianus in Vita S. Ildephonsi (quæ pariter in Ecclesia Toletana extat manuscripta, & à nemine τῆς νοθείας incusatur) ait, Evantium Archidiaconum Vrbano Archipræsuli pio & forti in ferenda persecutione Sarracenorum adiutorio fuisse: quoniam ambo erant præclara docti disciplina, &c. Vide præterea Archi. Rodericum lib. 4. cap. 3. Verus itaque eius Epistolæ scriptor fuit hic Evantius; de quo plura adhuc in Opere præcipuo dabimus.

** Scriptura Fundationis Monasterij S. Vincentij Martyris apud Ovetum in Asturijs, facta à Montano Presbytero, & alijs Dei servis. Inchoatum fuit Opus Era 799. ac proin- A. 761.

de

de anno Christi 761. quinquennio ante obitū Froilani Regis. Perfectū denique fuit Era 822. anno Christi 784. sub Silone Rege. Scriptura ipsa extat eo anno septimo kal. Decēbris facta & signata, tum à Montano & socijs, tum à Fromista Abbate. Est valde notanda ad vestigandum plures sacras Hispaniæ antiquitates. *Ex Ms. antiquiss. apud Sandovalium, & Yepium, quos nuper laudat V. Cl. Ioannes Mabillon Sæculo IV. Benedictino, Parte I. pag. 734. n. 4. allegato eodem instrumento.*

** Epistola Silonis Regis Oveti & Praviæ ad Cixilam Archipræsulem Toletanum, scripta, vt aiunt, Praviæ, Era 815. cui respon-
A.777. det annus Christi 777. Verùm ostenditur, illā esse planè fucatam, & prorsus suppositiam.

** Scriptura Fundationis Monasterij S. MARIÆ de Obona in eisdem Asturijs, facta ab Adelgastro Principe, Silonis Regis filio Era
A.780. 818. anno Christi 780. *Ex antiquiss. Manuscripto ab eisdem A. A. & extante apud Magistrum Fr. Antonium Yepium in Appendice Tomi III. fol. 24.*

** Dissertatio V. *Quàm immeritò Recentiores aliqui fidem earum Scripturarum elevare conati fuerint. Confirmatio auctoritatis earum ex alijs incorruptis & antiquissimis Mss. nuper detectis.*

** Acta Fundationum plurium Mona-
ste-

steriorum Cataloniæ intra idem sæculum octauum, nonum, & decimum, ex antiquissimis eorundem Mss. eruta ab Illustriss. Archipræsule Parisiensi D. Petro de Marca, & publicæ luci data à V. Cl. Stephano Baluzio in Appendice ad Capitularia Regum Francorum, num. XLI. LXII. LXIII. LXXXIX. XCVIII. CXXXII. CXLII. & CXLV.

** Dissertatio VI. Procemialis ad monumenta statim indicanda; *De Hæresi Feliciana, siue Adoptiuorum, orta in Hispaniis, labente eodem octauo sæculo, auctore Felice Episcopo Vrgellensi, & sequace Elipando Archiep. Toletano.*

** Dissertatio VII. *Qualiter Etherius Oxomensis Episcopus, & Beatus Presbyter, aduersus eam hæresim scripserint duos libros doctissimos, eosque miserint ad Elipandum Archipræsulem, adhuc in eo errore pertinacem, ac propterea hæreseos nomine accusatum corã Hadriano I. Papa, & subinde coram Patribus Concilij Francofordiẽsis in Germania.* A.780.

** Synopsis, aut Epitome librorum Etherij & Beati contra Elipandum, extantium Gothicis litteris in Bibliotheca Magnæ Ecclesiæ Toletanæ (vbi illos vidimus) & iam editorum ab alijs, presertim Tomo XIII. Maximæ Bibliothecæ Patrum editionis Anissonianæ, pag. 353. & seqq. A.793.

Epi-

**Epistola Hadriani I. Papæ ad Episcopos Hispaniæ contra Elipandum Archiepiscopum Toletanum, qui inciderat in errorem iam antè traditum à Felice Episcopo Vrgellēsi, effutiente Christum Dominum esse filium Dei adoptivum. Hanc pestiferam doctrinam iustè damnavit Concilium Francofordiense, ab Episcopis vniversi Regni Francorum, Galliæ, Germaniæ, & Italiæ celebratum anno 794. præsente Carolo Magno, & Legatis eiusdem Hadriani Papæ, Theophylacto atque Stephano Episcopis. Verùm & idem Pontifex præterea Epistolam dogmaticam contra eandem hæresim scripsit ad Episcopos Hispaniæ sub hac inscriptione: *HADRIANVS Papa, sanctæ Catholicæ, Apostolicæ, primæque Pontifex Sedis, dilectissimis fratribus & consacerdotibus nostris, Gallicijs, Hispanijsque Ecclesijs Præsidentibus, in Christi roseo sanguine salutem.* Deinde initium est: *Si tamen licet de omnibus, fratribus & consacerdotibus dici.* In ea refert errorem Elipandi, & latè refellit ex divinis litteris, iuxta quas Christus Dominus palam traditur filius Dei naturalis, nullo autem modo adoptivus: præsertim cum fide sanctum sit & definitum in Concilio Oecumenico Ephesino adversus Nestorium, vnicam Christi esse personā, duabus naturis constantem: vt proinde cùm Christus sit Filius Dei na-

A. 794.

naturalis, nequeat esse adoptivus, obstante prorsus vnitate personæ.

Libellus Episcoporum Italiæ, dictus SACROSYLLABVS, contra Elipandum, decreto Concilij missus ad provincias Hispaniæ. Ante illum ponitur hæc inscriptio: *Incipit libellus Sacrosyllabus Catholico salubriter editus stylo, in Concilio diuino nutu habito, in suburbanis Moguntiæ Metropolitanæ ciuitatis, regione Germaniæ, in loco celebri, qui dicitur Franconofurd, sub præsentia Clementissimi Principis Domini Caroli Gloriosiq; Regis, anno felicissimo regni eius XXVI. Placuit igitur sancto venerandoque Concilio, quatenus hic libellus pro causa Fidei ad provincias Galliciæ, ac Hispaniarum mitti deberet, ob noxios recensendos errores: specialiter autem ad Elipandum Toletanæ Sedis Episcopum, in quo omnis huius negotij constat materia quæstionum.* Deinde initium est: *SANCTO incitante Spiritu, &c.* Vbi Episcopi Italiæ, id est, Aquilegiæ, Liguriæ, Austriæ, Hesperiæ (seu potiùs Istriæ) & Æmiliæ, longè, ac latè ex divinis litteris probant, Christum nullatenus esse Filium Dei adoptivum, sed solùm naturalem, verum & proprium. A.794.

Epistola Synodica ab Episcopis Galliæ & Germaniæ ad Præsules Hispaniæ missa adversus eundem corrorem. Epigrapha est: *Sancta-* A.794.

Sy-

Synodus, & venerabiles in Christo Patres, cum omnibus Episcopis Germaniæ, & Galliæ, & Aquitaniæ, & toto Catholicæ pacis Clero, Præsulibus Hispaniæ, & cæteris ibidem Christianitatis nomen habentibus in Domino Deo Dei Filio vero & proprio IESV CHRISTO, æternæ beatitudinis salute. Deinde initium est: *In nomine Domini, &c.*

* Epistola Caroli Magni Regis Francorum potentissimi & gloriosissimi ad Elipandum, & cæteros Episcopos Hispaniæ, adversus eundem errorem. Epigrapha est: *CAROLVS Dei gratia Rex Francorum & Longobardorum, ac Patricius Romanorum, filius & defensor sanctæ Dei Ecclesiæ, Elipando Toletanæ Sedis Metropolitano, & cæteris in partibus Hispaniæ consacerdotibus orthodoxæ fidei, & fraternæ charitatis, in Christo Dei Filio proprio & vero optamus salute.* Initium deinde: *GAVDET pietas Christiana, &c.*

** Dissertatio VIII. *De rebus Etherij, ac Beati, qui aduersus Elipandum Archiep. Toletanum scripserunt.*

** Dissertatio IX. *Quàm immerito Elipandus in defensionem sui erroris allegaret quosdam Præsules Toletanos sanctitate ac doctrina illustres, & in ijs S. ILDEPHONSVM. Vindicatur honor sanctis-*

ctissimi Archipræsulis, & Mariani Doctoris.

★ Fragmenta Actorum Concilij Romani sub Leone III. celebrati anno 799. ab Episcopis LVII. hortatu Caroli Magni, contra Felicem Vrgellensem in Hispania Episcopum, qui auctor fuerat erroris Adoptivorum, & causa errandi multis alijs, sed præcipue Elipando Toletano. *Ex schedis Clariss. Viri Petri Pithœi.* A.799.

★ Professio Fidei tandem edita à Felice Vrgellensi Episcopo ex animi sententia, & omni simulatione posita, in Concilio Aquisgranensi, eodem anno 799. Leonis III. Papæ quarto, Caroli Magni Regis trigesimo secundo. Nimirum, postquam Felix in ea Synodo iterum convictus fuit hęreseos, in quam relapsus fuerat, tandem Catholicam Fidem absque vllo fuco, aut simulatione, professus est. *Ex Auctore Vitæ Alcuini.*

★★ Passio SS. ducentorum Martyrum S. Petri de Caradigna sub persecutione Sarracenorum anno Christi 834. prope vrbem Burgensem, ex Ms. antiquissimis eruta, & declarata velut authentica à Clemente Papa VIII. post examen accuratum DD. Cardinalium, & in ijs Cæsaris Baronij. A.834.

Conciliabulum Cordubense anno Christi 852. habitum hortatu quorundam Episcoporum A.852.

rum

rum à fide degenerum, & iussu Arabis Regis. In quo vetitum fuit mysterium & cultus morientium pro fide sublatus est, præsertim eorum, qui sponte se martyrio offerebant; idque eo prætextu, quod nec miracula ederent instar veterũ Martyrum, nec ipsorum corpora post obitum manerent incorrupta. Hoc Conciliabulum impium detestati sunt plurimi Christiani vltro se offerẽtes quibuslibet cruciatibus pro Christi fide & honore perferendis; alij verò aut fugerunt aut miserè lapsi sunt. Rex verò impius crudelitatis suæ pœnas subita & horrenda morte dedit, dum è solario suo spectaret pendentia e stipitibus SS. Martyrum corpora. *Ex S. Eulogio in Memoriali lib. 2. cap. 15.*

** Dissertatio X. *De Viris sanctitate & doctrina insignibus tam Cordubæ, quàm in alijs locis Hispaniæ, memoratis à S. Eulogio, decursu noni sæculi.*

** Dissertatio XI. *De Monasterijs virorum ac mulierum, memoratis à S. Eulogio intra & extra Cordubam, cuiusnã instituti essent, siue quam regulam profiterentur.*

** Instauratio, aut reparatio insignis A. 871. Monasterij S. Facundi, vulgò Sahagun, facta ab Adephonso III. cognomento Magno, circa annum 871. cum pluribus alijs eodem spectantibus. Vide Ambrosium Morales lib. 15. cap. 6. Chaconem lib. de CC. Martyribus Caradignæ cap.

cap. 12. Yepium Tomo III. Chronici ad annũ 755. pag. 167. cum Mariana, & alijs, quos ipse allegat, ostendens, Monasterium ipsum multis antea sæculis, siue tempore Gothorum ædificatum fuisse. Omnes verò ij innituntur Mss. antiquissimis, quæ nominatim citant.

** Fuga Vualabonsi Abbatis & Monachorum ex vrbe Corduba ob persecutionem Sarracenorum, & confugium ad Adephonsum III. Regem, cognomento Magnum: qui ijs tradidit Monasterium S. Facundi ad habitandum. Ex eisdem Auctoribus nuper citatis circa ipsum ferè annum 871. A.871.

** Scriptura Conventionis inter Monasteria S. Facundi, & S. Petri de Exlonza, facta sæculis sequentibus (nimirum, circa annum 1073. coram Adephonso VI. Legionis Rege, & Vrraca eius sorore, ac Proceribus Regni) ex qua cognoscitur, inter alia, antiquitas Regij Monasterij S. Facundi, ab Historicis frequenter asserta. *Ex appendice Yepij ad Tomum III. fol.* 18.

Epistola I. (aliàs 309.) Ioannis VIII. Papæ ad Adephonsum Regem Hispaniæ, in qua Overensem Ecclesiam constituit Metropolitanam Gallæciæ. Epigrapha est: *Ioannes Episcopus, seruus seruorum Dei, Adephonso Regi Christianissimo, siue cunctis venerabilibus Episcopis, Abbatibus, vel orthodoxis* A.873.

Chri-

Christianis. Deinde initium *Quia igitur,* &c. Extat in editionibus Conciliorum, Biniana, Luparæa, & Labbeana. Videtur scripta circa annum 873. *Ex Historia Sampiri Episcopi primùm à Sandovalio edita, & extante inter Mss. Ecclesiæ Toletanæ.*

Epistola II. eiusdem Ioannis VIII. Papæ (quæ inter alias est CCCX.) ad eundem Adephonsum Regem, in qua monet vt Ecclesiam S. Iacobi cõsecrari curet ab Episcopis, & cum ijs Concilium celebret: rogatque vt ad Romanam vrbem, tunc impetitam à Paganis, mittat aliquot vtiles & optimos Mauriscos cum armis, *quos Hispani Alfaraces vocant.* Ex eadem Historia Sampiri.

Concilium Ovetense anno Christi 873. A. 873. vel 877. aut aliquo ex proximè sequentibus, die 18. kal. Iulij, Era 911. aut alia quavis consequente, celebratum. Aliter enim haberi non potuit, vt Scriptores Hispaniæ tradunt, tempore Ioannis VIII. Papæ: vtpote qui, teste Aimonio, & consentiẽtibus alijs, anno Christi 872. decimo nono Kalendas Ianuarij, ex Archidiacono creatus fuit Pontifex: atque adeò non potuit eius tempore haberi hoc Concilium eodem anno, die decimo nono Kalendas Iulij, id est, quinque mensibus ante ipsius electionem, prout in editionibus frequentibus habetur. Adfuere Concilio Episcopi XVII. præsente Adelphonso Rege

ge. & multis proceribus: qui postquã consecraverant Ecclesiam S. Iacobi, perrexerunt Ovetum ad celebrandam Synodum, vndecim postea inensibus, & eius vrbis Sedem constituerunt Metropolitanã, iuxta mandatum Ioannis VIII. Papæ: & præterea plura spectantia *ad salutem totius Regni Hispaniæ*, vt ibidem dicitur. *Ex Historia Sampiri Asturicensis Episcopi à Sandovalio edita. Qui in Hist. Alphōsi VII. vult illud coactum fuisse anno* 877.

** Acta eiusdem Concilij, nunquam hactenus edita, nuper ex libro antiquissimo Ecclesiæ Ovetensis eruta à Cl. V. D. Antonio de Llanes & Campomanes, Archidiacono Tineensi, & Cathedræ Decretorum Professore in Academia Ovetensi, qui ea ad nos missit. Sunt vero valde notanda, propter plura quæ in eis decernuntur & memorantur. Nunc pauca hæc indicare sufficiat. I. Concilium id congregatum fuit hortatu Adelphonsi Casti Regis Gallæciæ, consilio Caroli Regis Galliarum, & iussu Ioannis VIII. Papæ, ad quos legationes circa id missæ fuerunt. II. Concilio eidem interfuere cum Adelphonso Rege (præter Adulphum Ovetensem Præsulem) novem Episcopi, Theodemirus Columbriensis, Argimundus Bragarensis, Didacus Tudensis, Theoderindus Iriensis, Vincentius Legionensis, Vvimaredus Lucensis, Gemellus Asturicensis, Habundantius Palentinus, &

Ioannes Orcensis. III. Omnes ij Ovetensem Ecclesiam cōstituunt Metropolitanam, eiusque decreti rationem reddunt, ex eversione Hispaniæ à Sarracenis redactę ad montana Asturiarum, veluti ad vnicum Christianorum refugiū: in quo proinde oporteat esse præcipuam Sedē. IV. Ieiunium trium dierum indictum fuit ad decreta iustè sancienda. V. Statuitur, vt eligantur Archidiaconi boni nominis, qui visitent Monasteria & Parochias, ac septies in anno congregentur ad rectam illarum gubernationē, & disciplinam Ecclesiasticam. VI. Archidiaconis, si in eo munere obeundo negligentes fuerint, indicitur pœna septuaginta flagellorum, & privatio dignitatis Ecclesiasticæ, &c. VII. Vt singuli Episcopi Monasteria sibi commissa ædificare, seu reparare curent, in quibus victum cōpetentem habeant, dum iter fecerint ad Concilium Oveti celebrandum. VIII. Afferuntur exempla aliarum Sediū Hispaniæ, ad quas olim dignitas Metropolitana translata fuit; similiter & variarum vrbium quondam Imperialium, sed postea dirutarum, translato in alias dominio. Denique subscribunt Rex, & decem Episcopi prædicti. In fine hæc habentur: *Actum privilegium XVII. kal. Iulii, Era DCCC. XXVIIJ.* In qua data non levis difficultas apparet, quacumque ratione accipiatur. Verùm de hoc fusius agemus proprio loco. Vide Sandovalium vbi suprà fol. 159.

Con-

** Consecratio Sisnandi Compostellani Episcopi facta Era 927. id est, anno Christi 889. quam his verbis describit disertissimus Aragoniæ Chronographus Zurita in Indice ad eundem annum: Elleca Cæsaraugustanus Episcopus A. D. II. Nonas Maij consecrationi Sisnandi Compostellani Episcopi cum Naustio Conimbricensi, Argimiro Lamecensi, Recaredo Lucensi, Homando Egiditano, Theudemiro Visensi, & Iacobo Auriẽsi Episcopis assidet. In ea enim conditione rerum respublica Christiana constituta fuerat, ex quo fidei hostes provinciarum Hispaniarum potiebantur, vt in eum statum perveniret, quo etsi oppressos servitute, atque afflictos piorum cœtus tenerent, in his tamen civitatibus, quibus Episcoporum sedes stabilitæ fuerant, & Archiepiscopi & Episcopi præsiderent, & terminatas diœceses ab Vvamba Gothorum Rege definitas observarent: pios, & sacros cultus retinerent: & piorum populi, quoad eius fieri posset, tametsi aliqui à proprijs sedibus extorres in Gallias profugerent, aut apud immanes, & efferatos hostes in lautumijs, & ergastulis conficerentur acerbissimumque servitutis iugum perferrent, in religionis cultu tuendo, atque conservando, Maurorum conatibus obviam ire niterentur. Quamvis septi, stipati semper, atque inclusi, & non quotannis modò, sed in dies tributa conferrent, & sangui-

naria impiorum iuventus inimicissima esset, Episcoporum tamen sanctitas, & Christiani populi pietas Deum Opt. Max. placatum efficere nitebantur. Statæ inde, solemnesque cærimoniæ Pontificatu continebantur: & Christiana religio pio cultu à maiorum institutis non abhorrebat. Cæsaraugustæ satis constat, reliquis sacris ædibus, sive sartis tectis, sive depopulatis, sanctum, & religiosum templum D. Mariæ Virginis dicatum, quod vulgus de Pilari nuncupat, miseris illis temporibus sanctitatis, religionis, & consilij publici, tanquam sacram aram, & perfugij portum nostris fuisse. Vnde Ellecæ, & Seniori, ac superioribus, posterioribusque Episcopis, Ecclesiasticoque cœtui sacrosancta ea ædes sedem, ac domicilium præbuit: atque inde amplissimos honores eius fani antistitibus semper habitos, & vetustis tabulis, & memoria superiorum temporum pro certo firmare possumus. *Hactenus ille.*

** Privilegium, sive scriptura antiquissima in qua plura testata habentur de Adephonso Rege, cognomento Magno; deque irruptione Arabum in Asturias, & ipsorum strage; de Cōcilio quoque Ovetensi iam memorato, & de multis alijs ad sacras antiquitates Hispaniæ spectantibus. Vide interim Yepium Tomo IV. fol. 448. & seqq.

** Privilegium Vvifredi Comitis Barci-

cinonensis concessum anno Christi 888. in gratiam Monasterij S. Mariæ de Ripoll in Catalonia, die ipso consecrationis templi eius, *quando ibidem tradidit filium suum nomine Rodulphum, cum omni hæreditate sua*, Plurima sunt bona, & possessiones, ac iura, quæ Vvifredus tribuit in eo Privilegio, antiquissimo omnium ejusdem Monasterij quotquot inveniuntur. Lege integrum apud Yepium Tomo IV. Chronici Benedictini, fol. 446. Porrò ex ea scriptura constat, iam eo tempore rationem habitam fuisse Montis serrati, in quo postea celeberrimum DeiparæSanctuarium fuit & adhuc est. Idipsum vberiùs constat ex alio privilegio Comitis Berengarij in gratiam eiusdem Monasterij Ripollensis, apud laudatum Auctorem fol. 447. quod videtur concessum paulo post, anno circiter 890. A.888. A.890.

** Observationes variæ in vtrumque id Privilegium, & præsertim circa Vvifredum Comitem.

** Testamentum S. Gennadij Episcopi Astoricensis, qui floruit potissimùm ab anno 898. quamvis scriptura ipsa facta fuerit septẽdecim post annis, nimirum Christi 915. Porrò illud est valde memorabile, tum propter insignem pietatem & humilitatem, quam in eo ostẽdit Gennadius: tum propter memoriam S. Fructuosi, & S. Valerij quos ait habitasse apud A.898.

Monasterii S. Petri de Montibus, postea densissimis silvis opertum, & vetustate consūptum; verùm à se restauratum, & instructum necessarijs bonis, possessionibus, & libris. Idem se præstisse ait circa aliud Monasterium S. Iacobi de Pennalba, & varias Ecclesias, quibus bona sua, & libros impartitur. Subscribit propria manu Gennadius, & Ordonius Serenissimus Princeps confirmat, ac Geloira Regina, & postea aliquot Episcopi. Extat integrum apud Yepes vbi suprà fol. 447. & seqq.

** Observationes variæ in id Testamentum.

A.900. Concilium Compostellanum, tertio Kal. Decembris celebratum anno Christi 900. ab octo Episcopis. In eo Cæsarius Abbas electus & consecratus fuit simul Archiepiscopus Tarraconensis. Verùm cùm huic institutioni intercessissent Archiepiscopus Narbonensis, & Episcopi Hispani, qui intra eius Metropolim erant, Cæsarius appellavit Romanum Pontificem. *Ex chartulario Ecclesiæ Ausonensis, vulgò Viquensis in Catalonia.*

** Epigrammata Cypriani Cordubensis Archipresbyteri: qui vixit sub imperio Saracenorum circa annū Christi 900. *Ex Ms. Eccl. Toletanæ.*

A.901. Concilium Ovetense anno 901. vel sequēti, celebratum ab Episcopis Hispaniæ, præsen-

ſenſe Theodulpho Epiſcopo, Legato Regis Frãcorum. In eo confirmata fuit Metropolitana dignitas Ovetenſi Eccleſiæ, conceſſa præcedentibus annis à Ioanne VIII. Papa in locum Eccleſiæ Lucenſis, quæ antea eo honore decorata fuerat. Decretum ibidem fuit, vt invigilarent Epiſcopi, ac reliqui miniſtri ſacri, Eccleſiaſticæ diſciplinæ; eoque fine bis in anno, iuxta præſcriptum veterum Canonum, Synodus cogeretur, in qua omnia correctione digna emendarentur. Statutum quoque eſt, vt Epiſcopi earum Eccleſiarum, quæ deſtructæ à Sarracenis fuerant, Ovetum ſe conferentes, & in ea Eccleſia Deo famulantes, ſtipem cõſequerentur; &c. *Ex citata Hiſtoria Sampiri Epiſcopi.*

** Concilium Barcinonenſe anni 906. ſub Arnulpho Archiepiſcopo Narbonenſi à ſeptem Epiſcopis celebratum. In eo diſceptatum fuit, an Eccleſia Auſonenſis deberet eſſe tributaria Eccleſiæ Narbonenſis. *Ex archiuo Eccleſiæ Auſonenſis.* A. 906.

** Privilegium Garſiæ I. Regis conceſſum anno 910. in gratiam Monaſterij S. Iſidori iuxta oppidum de Dueñas, eiuſque Abbatis Ovecci, & Monachorum Deo ſervientium ſub Regula S. Benedicti. Apud Yepes Tomo IV. fol. 445.

** Acta Dedicationis Eccleſiæ Helenenſis (vulgò Elna) cui interfuerant Aſmeradus A. 907.

dus Episcopus Helenensis, Gimera Carcassonensis, Vvigo Gerundensis, & Erifons Vendiscensis. *Ex archiuo Elnensi euoluto ab Illustriss. D. Petro Marca, qui in subleuatione Cataloniæ pleraque vetera monumenta in chartophylaciys eius regionis extantia, aut exscribi curavit, aut secum in Galliam detulit. quorum multa, aut fortè omnia, post illius Archipræsulis obitum, deuenisse censentur ad ipsius olim conuictorem, & postea perpetuum Encomiasten, Stephanum Baluzium.* Annus videtur fuisse 907. aut circiter.

** Privilegium Ordonij II. Regis concessum insigni Monasterio S. Martini Compostellani, datum Era 950. & ostendens longè maiorem eius antiquitatem; pluraque alia digna observatu. *Ex Mss. eiusdem Monast.*

** Privilegium insigne Ranimiri II. Regis in gratiam Monasterij S. Facundi (ex quo colliguntur plura ad illius antiquitatem spectantia) cum subscriptione eiusdem Regis, Episcoporum, & Procerum, anno 915.

A. 915.

** Conventus Episcoporum simul cum Adephonso Rege, ad dicandum Deo Monasterium, & Ecclesiam S. Adriani in Regno Legionis, dono & sumptibus nobilium Guisuadi & Leubinæ coniugis anno 929. *Ex ipsa charta donationis ms.*

A. 929.

** Privilegium insigne Comitis Castel-

læ

læ Ferdinandi Gonzalez, in honorem S. ÆMILIANI Hispaniæ Defensoris adversus Agarenes, concessum anno Christi 934. aut circiter: in quo prelium Septimancense, & victoria insignis habita de Sarracenis, ope SS. Iacobi & Æmiliani narratur. *Ex Ms. Gothico Regij ac celeberrimi Monasterij S. Æmiliani.* Vide aliud memorabile Privilegium ipsius datũ Era 957. id est ann. 919. apud Yepes Tomo IV. fol. 457. pag. 2. A. 934.

** Dissertatio XII, *De fide & auctoritate eius Privilegij, ex varijs Mss. & testimonijs Scriptorum, non modò recentium, sed & veterum confirmata. Difficilia quædam ex computo severioris Chronologiæ, obiecta & soluta. Vbi de vero anno prælij Septimacensis ibidem narrati.*

** Donatio celeberrima S. Rudesindi Episcopi in gratiam insignis Monasterij S. Salvatoris de Cellanova in Gallæcia. Subscribit Ilduara ipsius mater, & Veremundus Rex, plurimique Episcopi & Comites, ac testes. Vide Yepium Tomo V, fol. 424.

** Testamentum pijssimum eiusdem S. Rudesindi, factũ Era 1016. id est, anno Christi 978. Vide loc. cit. fol. 425. A. 978.

** Observationes variæ in ea instrumenta, & circa S. Rudesindum, eiusque matrem Ilduaram.

Con-

** Concilium Helenense coactum circa annum 947. apud S. Genis de Fontagnes in quo, iuxta sententiam Romani Pontificis, depositi fuerunt Episcopi Gerundensis & Vrgellensis: verùm statim Patrum clementia restituti. Statutum in eo fuit, vt Episcopus Helenensis post Archiepiscopum Narbonensem primas haberet in Concilijs eius Provinciæ. *Ex tabulario Eccl. Helenensis.*

A. 947.

** Litteræ Suniarij Episcopi Helenensis circa annum 960. in quibus excommunicat invasores Ecclesiæ, & nominatim Olibanum Comitem, ac Mironem Episcopum eius fratrē. *Ex eodem tabulario.*

A. 960.

** Dissertio XIII. *De rebus Monasterij Albeldensis in Rivogia, vbi optima & probatissima Conciliorum exemplaria scripta fuerunt; & nominatim de Saluo Abbate, qui florebat ibidem circa annum 962.* Vide interim Yepium Tomo V. in Append. Scriptura X. & seqq. ann. 972.

A. 962.

** Scriptura Fundationis Monasterij S. Petri de Bessalù in Catalonia, facta ab Episcopo D. Miro, anno 968. *Ex archiuo eiusdem Monast.*

** Acta Dedicationis Monasterij S. Benedicti de Bagijs (vulgò Baxes) cui interfuerunt Episcopi, Frugifer Ausonensis, Vvisadus Vrgellensis, & Petrus Barcinonensis. *Ex archiuo eiusdem Monast.*

A. 972.

Con-

** Conventus Episcoporum apud Monasterium Rivipollense (vulgò *Ripoll*) in Dioecesi Ausonensi (id est, Viquensi) anno 977. in quo decreta fuit ab Episcopis, & Comitibus libertas eius Monasterij. Interfuere Episcopi, Frugia Ausonensis, Guillardus Vrgellitanus, Sunifarius Helenensis, Vivens (aliàs Vivanus) Barcinonensis: Comites verò, Oliva, Bortelus, & Guizfredus. Dedicata etiam fuit Basilica Rivipollensis. *Ex archiuo eiusdem Monasterij.* A.977.

** Epistola Benedicti VII. Papę ad Abbatem eiusdem Monasterij, cui plura largitur privilegia, & libertates. Data anno 979. Vide Yepium Tomo V. fol. 445. A.979.

** Conventus Vrgellensis Episcoporũ, habitus anno 991. cui interfuerunt, Salla Episcopus Vrgellensis, Aimericus Ripacurtiensis, & Vivadus Barcinonensis. In eo excommunicati fuerunt invasores bonorum Episcopatus Vrgellensis. *Ex archiuo Eccl. Vrgell.* A.991.

** Donatio Veremundi II. Regis facta anno Christi 997. in gratiam Monasterij S. Vincentij de Pombeiro in Gallæcia. *Ex Mss. Gothicis S. Stephani ad Ripas Silenses.* Ibidem legitur subscriptio illa risu digna: *Didacus, qui vult esse Episcopus, & non est.* A.997.

** Conventus Episcoporum apud Barcinonem septimo Idus Martij, anno 1009. in quo confirmatæ fuerunt donationes quædam, Ec- A.1009.

Ecclesiæ Barcinonensi factæ. Interfuerunt Episcopi, Ethius Barcinonensis, Arnulphus Ausonensis, Odo Gerundensis, Salla Vrgellensis, & Oliva Helenensis. *Ex archiuo Ecclesiæ Barcinonensis, vnde eruit Archiepiscopus Marca.*

Concilium Legionense, celebratum in Ecclesia Cathedrali S. MARIÆ eiusdem vrbis, ab omnibus Episcopis Hispaniæ, præsentibus Rege Adelphonso V. eiusque coniuge Regina Geloira, & Optimatibus multis, Era 1050. Editi fuerunt in eo septem Canones ordine sequenti, quorum summa est, quantum conijcere possum ex horrido & obscuro illorum stylo.

A. 1012.

I. Vt in omnibus Concilijs deinceps celebrandis, primo loco examinentur causæ Ecclesiasticæ, & maturo iudicio, atque ab omni errore libero, dirimantur.

II Vt Ecclesia pacificè possideat quidquid ex testamentis obtinuit. Quod si verò aliqui litem circa id moveant, afferatur testamentum ad Concilium: & si illud legitimum inveniatur, nullo sit præterea opus iudicio, sed rata & firma permaneat possessio Ecclesiæ. Si autem testamentum non inveniatur, & tamen ministri Ecclesiæ iuramento testentur, bona illa, de quibus quæstio est, ad illam legitimè spectare; firmetur pariter possessio, &c.

III. Vt omnes Abbates, & Abbatissæ, Mona-

nachi, & Sanctimoniales, sub ditione sui Episcopi Diœcesani permaneant.

IV. Vt nullus audeat rapere aliquid ab Ecclesia: & tollēs de loco cœmeterij aliquid per rapinam, sacrilegij ac rapinæ reus habeatur. Si autem extra ea sacra loca rem Ecclesiæ abstulerit, reddat eam, & subeat pœnam calumniæ adversus Ecclesiam commissæ.

V Vt siquis occiderit aliquem hominem Ecclesiæ, & hæc per seipsam nō possit obtinere quod sibi inde ex iustitia debetur, concedat potestatem Maiorino Regis ad ius ipsius Ecclesiæ prosequendum; & postea ex æquo dividat cum eo pœnam respondentem calumniæ homicidij.

VI. Vt post factum iudicium circa causas Ecclesiæ in Concilijs, examinentur quæ ad Regem, deinde quæ ad populum spectant.

VII. Vt nullus emat hæreditatem servi Ecclesiæ: quod si fecerit, perdat illam & pretium.

** Decreta XL. eiusdem Concilij, spectantia ad bonum Regni, prætermissa in omnibus Conciliorum editionibus, & nunc primùm edenda ex Mss. insigniū Bibliothecarum Toletanæ, Mondexarensis, & Cortesianæ, præter ea, quæ Pelagius Episcopus Ovetensis breviter tradit de eodem Concilio in Alphonso V. Rege. A. 1012.

** Concilium Aragoniæ celebratum in-

incerto anno, hortatu Sanctij Maioris Regis, denominati Imperatoris: vt ipse testatur in Privilegio quodam apud Antonium Yepium Tomo IV. Chronici Benedict. ad annum 840. & Illustriss. D. Ludovicum Egeam Talaierum in Discursu Historico pag. 2. Acta verò Concilij non invenimus.

** Acta electionis, & consecrationis Borreli Episcopi Rotensis (vulgò, *S. Pedro de* A.1017. *Rodas, en el Cōdado de Peralada*) anno 1017. cui interfuerunt Episcopi, Ermengendus Vrgellensis, Adalbertus Carcassonensis, & Petrus Colvenensis. Item, Acta confirmationis factæ ab Episcopi Vrgellensi, cui Ecclesia Rotensis subiecta erat. *Ex archivo Eccl. Vrgellensis.*

** Acta dedicationis Ecclesiæ S. Petri Rotensis anno 1022. ad quam convenerunt A.1022. Vvifredus Archiep. Narbonensis, Stephanus Agathensis Episcop. & Oliva Ausonensis, Ibidem tractatum fuit de excommunicandis invasoribus bonorum S. Petri Rotensis. *Ex Archiuo eiusdem Ecclesiæ.* Lecta insuper fuit ibidem Epistola Benedicti Papæ (erat tunc VIII. eius nominis) de libertate eius Monasterij & firmata est subscriptionibus Episcoporū. *Ibidem.* Vide præterea Epistolam Petri Abbatis Rotensis valde notandum ad eundem Benedictum Papam.

** Conventus Episcoporum eodem anno

no 1022. apud Monasterium Rivipollense 18. Kal. Februarij ad Dedicationem Basilicæ illius Monasterij, & ad confirmanda eius Privilegia. Subscripserunt quinque Episcopi, & præterea Galterius S. R. E. Legatus Episcop Albanensis. *Ex Archiuo Riuipoll.* A.1022.

** Concil. Pampilonense anni 1023. apud Sandovalium in Catal. pag. 37. A.1023.

** ConciliumHelenense, anno 1027. in quo de pace, & treuga, alijsque spectantibus ad disciplinam Ecclesiasticã, multa fuerunt constituta. *Ex Archiuo Ecclesiæ Helenensis* edidit Stephanus Baluzius ad lib. 1. de Concordia. Vide Tomum IX. Concil. col. 1249. vbi extant Acta ipsa valde notanda. A.1027.

** Concilium Pampilonense anno 1032. Præside Pontio Ovetẽsi *Archiepiscopo.* (erat tunc Metropolitana Sedes Ovetensis) de Sede Episcopali, quę eousque Barbarorum metu trãslata fuerat in Monasterium S. Salvatoris de Leyre, Pampilonensi Ecclesiæ restituenda. Vide Baronium ad eundem annum 1032. num. 4. A.1032.

** Privilegium Sancij Maioris Regis in gratiam Monasterij Hyrachensis Navarræ, concessum anno 1033. *Ex Archiuo einsdem Regis Monasterij.* A.1033.

** Concilium Tulugnense (vulgo *Villa de Tuluies en el Condado de Rosellon*) anno 1036. in quo actum fuit de treuga & pace. A.1036.

Con-

** Conventus tres Episcoporum in va-
A.1038. rijs Ecclesiijs Cataloniæ anno 1038. nimirum in Gerundensi, Ausonensi, & Vrgellensi. *Ex schedis Archipræsulis D. Petri Marcæ.* Præterea ex Archivo Gerundensi constat, interfuisse Dedicationi eius Ecclesiæ Guifredum Archiep. Narbonensem, Heribaldum Vrgellensem Episcopum, Berengarium Helenensem, Guifredum Carcassonensem, Guilabertum Barcinonensem, Olivam Ausonensem, Bernardum Conseranensem, & Arnaldũ Magalonensem. Deinde ex Archivo Vrgellensi constat eosdem ferè Præsules interfuisse Dedicationi Vrgellẽsis Ecclesiæ, & præterea Arnulphum Rotensem.

** Hugonis S. R. E. Nuntij Apostolici adventus in Hispanias, & apud Barcinonẽ pro-
A.1040. vinciale munus administrandi res sacras, &c. Vide Zuritam in Indice ad annum Christi 1040.

** Decretum Guifredi Archiep. Narbonensis, & Olivæ Episcopi Ausonensis anno 1045. quo privilegia conferuntur Ecclesiæ S.
A.1045. Michaelis Fluvianensis in Comitatu Emporitano. Subscripserunt Guifredus Archiep. Bernardus Episcopus Conseranensis, Petrus Episcopus, Oliva Episcopus, Arnaldus Episcopus Magalonensis, Frotetius Hemausensis, Berengarius Helenensis, Arnulphus Rotensis. Vvifredus Episcopus: & subsequentibus temporibus, Guil-
lei

lesmus Episcopus Ausonensis, Berengarius Gerundensis, & Berengarius Barcinonensis. Diu verò post hæc tempora, Decretum illud confirmavit Giraldus Ostiensis Episcopus, & Apostolicæ Sedis Legatus. *Ex Archiuo Monasterij Cuxanensis.*

** Acta Dedicationis Monasterij B. Mariæ Arulensis in Diœcesi Helenensi anno 1046. ad quã convenerunt Vvifredus Archiep. Narbonensis, Berengarius Episcop. Helenensis, & Vvifredus Carcassonensis: Abbates quoque, Petrus Rodensis, & Raymundus S. Andrææ. In eo conventu confirmata est libertas Monasterij Arulensis. *Ex Archiuo illius Monasterij.* A. 1046.

** Concilium Helenense circa annum 1047. sub Oliva Episcopo Ausonensi, gerente vices Berengarij Episcopi Helenensis, tunc in transmarinis partibus agentis, in quo decretum fuit, vt servarentur decreta Patrum congregatorum in prato Tulugnensi, qui pacem & treugam statuerant. *Ex Tabulario Ecclesiæ Helenensis, vnde eruit Marca id instrumentum, & alia plura ex præcedentibus.* A. 1047.

Concilium Coyacense pro reformandis moribus Ecclesiæ in Diœcesi Ovetensi celebratum, Era 1088. id est anno Christi 1050. sub Ferdinando I. Rege Castellæ, qui cognominatus est Magnus, tempore Leonis IX. Papæ. Interfuerunt Concilio novem Episcopi, Froilanus A. 1050.

nus Ovetensis, Cyprianus Legionensis, Didacus Asturiensis, Syrus Palentinus, Gomes Visocensis, Gomezius Calagurritanus, Ioannes Pampilonensis, Petrus Lucensis, & Cresconius Iriensis. Adfuit quoque Sancia Regina Ferdinandi vxor, & aliqui Abbates, atque Optimates totius Regni. Conditi sunt in eo tredecim Canones, seu Capitula, quibus præfixus fuit hic titulus.

Decreta Ferdinandi Regis, & Sanciæ Reginæ, & omnium Episcoporum in diebus eorum in Hispania degentium, & omnium eiusdem Regni Optimatum, Era 1088. Capitula verò ipsa, quia valde notanda sunt, placuit hoc loco ad litteram exhibere.

I. In primo igitur loco statuimus, vt vnusquisque Episcopus Ecclesiarum ministerijs cum suis Clericis ordinatè teneat in suis Sedibus.

II. In secundo titulo, vt omnes Abbates se & fratres suos, & Monasteria, & Abbatissæ se & moniales suas, & Monasteria secundùm beati Benedicti regant statuta: & ipsi Abbates & Abbatissæ cum suis congregationibus & Cœnobijs sint obedientes & per omnia subditi Episcopis. Nullus eorum recipiat monachum alienum, vel sanctimonialem, nisi per Abbatis sui & Abbatissę iussionem. Siquis hoc decretum violare præsumpserit, anathema sit.

Ter-

III. Tertio autem titulo statuimus, vt omnes Ecclesiæ & Clerici sint sub iure sui Episcopi; nec potestatem aliquam habeant super Ecclesias aut Clericos laici. Ecclesiæ autem sint integræ, & non divisæ, cum Presbyteris & Diaconis, & cum totius anni circuli libris, cum ornamentis Ecclesiasticis: ita vt non sacrificet cum calice ligneo, vel fictili. Vestes autem Presbyteri sint in sacrificio, amictus, alba, cingulum, stola, casula, manipulus. Altaris verò ara tota sit lapidea, & ab Episcopis consecrata. Hostia sit ex frumento, sana & integra. Vinum sit mundum, & aqua munda: ita vt inter vinum, hostiam, & aquam Trinitas sit significata. Altare sit honestè indutum, & desuper lineum instrumentum mundum. Subtus calicem, & desuper, corporale lineum, mundum & integrum. Presbyteri verò & Diacones, qui ministerio funguntur Ecclesiæ, arma belli non deferant, semper coronas apertas habeant, barbas radant, mulieres secum in domo non habeant, nisi matrem & sororem, aut amitam, aut novercam. Vestimentum vnius coloris & competens habeant. Intra etiam dextros Ecclesię laici vxorati non habitent, nec iura possideant. Doceant autem Clerici filios Ecclesiæ, & infantes, vt Symbolum, & orationem Dominicam memoriter sciant. Siquis autem laicus huius nostræ institutionis violator extiterit anathema sit:

Presbyter verò & Diaconus, si huius iussionis destructor extiterit, sexaginta solidos Episcopo persolvat, & gradu Ecclesiastico careat.

IV. Vt omnes Archidiaconi & Presbyteri, sicut sacri Canones præcipiunt, vocent ad pœnitentiam adulteros, incestuosos, sanguine mixtos, fures, homicidas, maleficos, & qui cum animalibus se inquinant; & si pœnitere noluerint, separentur ab Ecclesia, & à communione.

V. Vt Archidiaconi tales Clericos cõstitutis quatuor temporibus ad Ordines ducãt, qui perfectè totum Psalterium, Hymnos, & Cãtica, Epistolas, Evangelia, & orationes sciant. Presbyteri ad nuptias causa edendi non eant, nisi ad benedicendum. Clerici & laici, qui ad convivia defunctorum venerint, sic panem defuncti comedant, vt aliquid boni pro eius anima faciant: ad quæ tamen convivia vocentur pauperes & debiles pro anima defuncti.

VI. Sexto verò titulo admonemus, vt omnes Christiani die Sabbathi ad vesperascente ad Ecclesiã cõcurrãt, & die Dominica matutina, Missas & omnes horas audiant, opus servile non exerceant, nec sectentur itinera nisi orationis causa, aut sepeliendi mortuos, aut visitãdi infirmos, aut pro Regis secreto, pro Sarracenorum impetu.

Nullus etiam Christianus cum Iudæis in vna domo maneant, nec cum eis cibum sumat

Si-

Siquis autem hanc noſtram conſtitutionem fregerit, per ſeptem dies pœnitentiam agat. Quod ſi pœnitere noluerit, ſi maior perſona fuerit, per annum integrum communione careat; ſi inferior perſona fuerit, centum flagella accipiat.

VII. Septimo quoque titulo admonemus, vt omnes Comites, ſeu maiorini regales, populum ſibi ſubditum per iuſtitiam regant, pauperes iniuſtè non opprimant, in iudicio teſtimonium, niſi illorũ præſentium, qui viderunt, aut audierunt, non accipiant. Quod ſi teſtes falſi conuicti fuerint, illud ſupplicium accipiant, quod in libro iudicum de falſis teſtibus eſt conſtitutum.

VII. Octavo autem titulo mandamus vt in Legione, & in ſuis terminis, in Gallæcia, & Aſturijs, & Portugale, tale ſit iudicium ſemper quale eſt conſtitutum in decretis Adephõſi Regis pro homicidio, pro rauſo, pro ſaione, aut pro omnibus calumnijs ſuis. Tale vero iudiciũ ſit in Caſtella, quale fuit in diebus avi noſtri Sancij Ducis.

IX. Nono quoque titulo præcipimus, vt triennium non includat Eccleſiaſticas veritates; ſed vnaquæque Eccleſia (ſicut canones præcipiunt, & ſicut lex Gotthica mandat) omni tempore ſuas veritates recuperet & poſsideat.

X. Decimo verò titulo decreuimus, vt

ille, qui laboravit vineas aut terras in contentione positas, colligat fruges; & postea habeant iudicium super radicem; & si victus fuerit laborator, reddat fruges domino hæreditatis.

XI. Vndecimo autem titulo mandamus, vt Christiani per omnes sextas ferias ieiunent, & hora congrua cibo reficiantur, & faciant labores suos.

XII. Duodecimo quoque titulo præcipimus, vt si quilibet homo pro qualicumque culpa ad Ecclesiam confugerit, non sit ausus aliquis eum inde violenter abstrahere, nec persequi infra dextros Ecclesiæ, qui sunt triginta passus; sed sublato mortis periculo, & corporis deturbatione * faciat quod lex Gotthica iubet. Qui aliter fecerit, anathema sit, & solvat Episcopo mille solidos purissimi argenti.

*f. deturpatione.

XIII. Tertio decimo titulo mandamus, vt omnes maiores & minores veritatē & iustitiam Regis non contemnant: sed sicuti in diebus Domini Adephonsi Regis, fideles & recti persistant, & talem veritatem faciant Regi, qualem fecerunt Sancio Duci. Rex verò talem veritatem faciat eis, qualem fecit præfatus Comes Sancius. Et confirmo totos illos foros, cunctis habitantibus Legione, quos dedit illis Rex Dominus Adephonsus, pater Sanciæ Reginæ vxoris meæ. Qui igitur hanc nostram constitutionem fregerit, Rex Comes, Vicecomes, maiorinus,

mus, sago, tam Ecclesiasticus, quàm sæcularis ordo, excomunicatus, & à consortio sanctorum segregatus, & perpetua damnatione cum diabolo & Angelis eius damnatus, & dignitate sua temporali sit privatus. Finis. *Hæc ex Codd. Toletano, & Cordubensi.*

Circa titulum tertium, in quo præcipitur Presbyteris, & Diaconibus, VT BARBAS RADANT, vide infra Epistolam XVII. S. Gregorij VII. Papæ ad Orozcum Iudicem Calaritanum, quæ in Registro ipsius est decima libri octavi: & patebit quãti momenti id visum fuerit eidem glorioso & magno Pontifici.

** Decreta quinque priora eiusdem Concilij proferuntur eodem sermone veteri Hispanico, quo concepta & expressa fuerunt à Ferdinando Rege & Episcopis: prout hodie extant in Bibliothecâ Regij Monasterij S. Facundi in Chronico Imperatoris Hispaniæ D. Alphonsi VII. cap. 64. pag. 176. & seqq. A. 1050.

Estos son los degredos establecidos del Rey Don Fernando de Leon, è de la Reyna Doña Sancha, è de todos los Obispos de España, è de los Arçobispos de so Regno, sub Era 1088.

Ego Fernandus Rex, & vxor mea Sancha Regina, por restauraciõ de la Christiandad, faciemos Conzeyo en Castro Goyanza General, en Obispado de Oviedo con os Obispos, è cun

os Abbades è, con os Arçobiſpos de nueſtro Regno: en ò qual Conzeyo eſtobioron preſentes el Obiſpo Don Froyla de Oviedo, el Obiſpo Don Zebrian de Leon, el Obiſpo Don Diego de Aſtorga, el Obiſpo Don Miro de Palencia, el Obiſpo Don Gomez de Viſeo, el Obiſpo Don Gomez de Calaforra, el Obiſpo Don Iuan de Pamblona, el Obiſpo Don Pedro de Lugo, el Obiſpo Don Gregorio de Orenſe.

PRIMVS TITOLOS.

Enno primero titolo mandamos y eſtableciemos que cada vn Obiſpo tenga el biẽ miniſtramiẽto Eccleſiaſtico con ſos Clergos in ſuas Seas ordenadamente.

II. TITOLOS.

Enno ſegondo titolo eſtableſciemos que los Abbades, è los Monges, è los Monaſterios, tengan la regla, è los eſtablecimimientos, que yes diò S. Benito; è los Abbades, è las Abbadeſas con ſos Conventos ſean obedientes à los Obiſpos, è nengun Abbad non reciba monge ayeno, nen Abbadeſa monxa ayena, ſe non for por mandado de ſo Abbad, ò de ſoa Abbadeſa: è ſe algun quiſiere quebrantar eſte noſtro eſtablecimiento, ſea excomũngado.

III.

III. TITOLOS.

Enno tercer titolo mandamos que las Eglesias, è los Clergos sean so poder de so Obispo, è que ningun lego no coya poderio sobre las Eglesias. Seian entregas, è non partidas, con Prestes, con Diagonos, con libros de todo el año, è con ornamentos Eglesiasticos: è non sacrifiquen en calce de madera, nen de vidro, nen de cobre, nen de laton, si non con calce de oro, ò de plata, ò de plombo: è la vestimenta del Preste para sacrificio, amito, alba, scinta, stola, casula, manipulo: è la vestimenta del Diagono, amito, alba, scinta, stola, dalmatica, è manipulo; è non desfallezca de esto nada: è la ara del altar sea de piedra, & consagrada por mano del Obispo, è la hostia de trigo escoyeto, è sana, è entrega: el vino sea muy limpio, el agua limpia & clara: assi que entre la hostia, è el vino, è el agua, sea la Trinidad significada perfectamientre: è el altar sea cobierto honestamientre, è de suso tenga paño de lino blanco è mondo: sobre el calce, è de yuso, sea corporar de lino limpio & entrego. E los Prestes, è los Diagonos, que fazen el ministerio Eglesiastico, no tragan armas: ayan las coronas abiertas, è las barbas raidas: non tengan mogeres en casa, se nõ for madre, è hermana de padre, è de madre: è las vestiduras sean de vn color, è convenientes. Den-

tro los dextros de la Eglesia, que son treinta passadas, non embiete lego casado, nen aya poderio en à Eglesia. E los Clergos enseñen à los fijos de la Eglesia, è à los infantes, el Credo in Deum, è el Pater noster, asi que lo tengan de cor. Se algun lego quisiere corromper esta cōstitution, sea excomungado. El Preste, ò Diagono, que fuere destruidor de esta constitucion, peche al Obispo sesenta sueldos, è sea privado de officio, è de Beneficio.

IIII. TITOLOS.

Enno quarto titolo mandamos què los Arcedianos, è los Capellanes, asi como ye establecidò en as lees Canonicas, que xamèn à cōnfession, à los adulteros, è los que pecan con nas Monjas, è con nas parientas, è con nas animalias, è los ladrones, è los matadores, è los que fazen mal fechos: è se non quisieren venir à penitencia, non entren en la Eglesia, nen los comungen.

V. TITOLOS.

Enno quinto titolo establecemos què los Arcedianos ordenen tales Clergos por las quatro temporas establecidas, que saban todo el Psaltero perfechamientre, è hymnos, è cātigas, è las Epistolas, è los Evangelios, è las oraciones. Nengun Preste vaia comer à bodas, se non beneyzir las mesas. E los Clergos, è los legos, que

fo-

foren à combito de muerto, en tal guisa como el combido, que fagan algun bien por alma del muerto, è xamen al combido pobres, è menguados, è flacos, por alma del muerto.

** Dissertatio XIV. ad Cap. 1. eius Concilij: *An aliqua veri specie negari possit, regulam S. BENEDICTI ante tempus huius Synodi fuisse receptam & observatam in Monasterijs Hispaniæ.*

** Privilegium Comitis Roderici Diaz, & Iustæ eius coniugis, in gratiam Monasterij S. Ioannis de Tabladillo, in Provincia Burgensi, datum anno 924. ex quo confirmantur quæ in hac Dissertatione habentur.

** Scripturæ aliæ veteres, quibus id ipsum manifestè comprobatur.

** Dissertatio XV. ad Cap. 4. & 6. *An Canones Pœnitentiales tempore huius Concilij servarentur in Hispania, & qualiter.*

** Dissertatio XVI. ad Cap. 6. *De accurato & reverenti cultu Dominicæ diei apud Veteres, præsertim Hispanos: & quænam in eo die opera præciperentur, aut prohiberentur, præter hodiernum morem.*

** Dissertatio XVII. ad cap. 11. *De ritu & modo ieiuniorum apud antiquos, præsertim Hispanos, & nominatim die Veneris, prout in hoc Concilio præcipitur.*

** Scriptura D. Garsiæ Regis in gratiã in-

insignis Monasterij S. Mariæ Naxarensis, quod
A. 1052. Sede Episcopali decoravit, translato in illud
Episcopatu olim dicto de Valpuesta. *Ex archiuo Naxarensi.* Vide Yepes Tomo VI. fol. 469. Anno 1052.

** Conventus Episcoporum apud Barcinonem anno 1054. cui interfuerunt Archie-
A. 1054. piscopi, Guifredus Narbonensis, & Raimbaldus Arelatensis: Episcopi verò Guilibertus Barcinonensis, Guillielmus Ausonensis, & Berengarius Gerundensis. In eo verò lectum fuit decretum Raimundi Comitis Barcinonēsis, & Adalmodis Comitissæ, adversus invasores bonorum Ecclesiæ Barcinonensis. *Ex archiuo eiusdem Ecclesiæ.*

** Epistola Legatorum Sedis Apostolicæ, & aliorum Episcoporum, qui ad Concilium convenerant Tolosanum, scripta ad vniversos Christi fideles in Episcopatibus, Gerundensi, Ausonensi, Barcinonensi, Helenensi, & Vrgellen
A. 1055. si viventes: quibus denuntiant excommunicatos invasores Monasterij Rivipollensis in Diœcesi Ausonensi. Videtur id contigisse circa annum 1055. *Ex archiuo Riuipoll.*

** Concilium Compostellanum celebratum anno 1056. Præside Cresconio Præsule Compostellano. *In quo* (ait Baronius ad prædictum annum §. penult.) *cùm fuerint cōplura præclarè constituta, quæ Ecclesiasticā dis-*

disciplinam conservarent, illud inter alia sancitum reperitur, Vt Sacerdotes omnes, Episcopi, atque Presbyteri, Missam quotidie celebrarent: Vt Clerici tempore ieiunij, & Litaniarum, quoties publica delictorum expiatio indiceretur, cilicio induerentur. Subdit statim Baronius. *Hæc tantùm de his ad nos pervenere ex schedis Antonij Augustini.* Verùm id Concilium hactenus ineditum, dabimus publicæ luci ex Ms. Ecclesiæ Toletanæ.

** Acta Dedicationis Ecclesiæ Helenensis: cui interfuerunt Guifredus Narbonensis Archiep. Guifredus Episcopus, Carcassonensis, & Berengarius Helenensis. In eo conventu videtur recitata fuisse Epistola Canonicorum Helenensium in restauratione illius Ecclesiæ, & querela adversus Vicecomitem Castrinovi. *Ex chartulario Ecclesiæ Helenensis.*

** Acta dedicationis Ecclesiæ Barcinonensis anno 1058. ad quam convenerunt Guifredus Narbonensis, & Raimbaldus Arelatensis Archiep. Episcopi verò Guillelmus Vrgellensis, Guillelmus Ausonensis Berengarius Gerundensis, Arnallus Helenensis, Paternus Tortosensis, Guilabertus Barcinonensis. In eo Conventu plura sunt statuta circa res Ecclesiasticas. *Ex Archiuo Ecclesiæ Barcinonensis.* Ibidem quoque lectum fuit decretum Hali Ducis A. 1058.

De-

Deniæ, & Insularum Balearium, quo ad exemplum patris sui Alugehid insulas Baleares, vulgo dictas Maioretas, & Minoretas, & Episcopatum Deniæ, posuit sub iure & Diœcesi Episcopatus Barcinonensis. Subscribunt duo Archiep. prædicti, & præterea Episcopi Magalonensis, & Vrgellensis. *Ex eodem Archiuo.*

A.1060. ** Privilegium Regis Sancij Garsiæ V. eius nominis, anno 1060. concessum in gratiam Monasterij Hyrachensis in Navarra, & Abbatis S. Veremundi: ex quo constat, adhuc tunc extitisse Monasteria duplicia Ordinis S. Benedicti in Hispania. *Ex Ms. eiusdem Hyrachensis Monasterij.*

A.1060. ** Concilium Iaccitanum celebratum in Aragonia, à novem Episcopis, Præside Austindo Archiepiscopo Auxiano, anno 1060. in quo abrogatus fuit ritus precandi Gothicus, Romanus introductus, & translata Iaccam Episcopalis Sedes, quæ antea fuerat Oscæ. Eius Acta sic summatim describit doctissimus & eruditissimus Zurita in Indice ad eundem Christi annum: Sedes Episcopalis Rotæ constituitur, Diœcesisque Palliariensis, & Ripacurtiensis illi contribuuntur. Sanctius Episcopus Aragonensis, Paternus Episcopus Cæsaraugustanus, Arnulphus Episcopus Rotensis, hi Antistites, & Guillelmus Vrgellitanus Vvifredi Cerætaniæ Comitis filius, Hera-

clius

„ elius Bigeronensis, Stephanus Olorensis, Go-
„ mecius Calagurritanus, Ioannes Lectorensis,
„ Episcopi Austindo Auxitano Archiepiscopo
„ assidentes, Iaccæ vetusto Vasconum oppido
„ Concilium eius provinciæ celebrant: quam
„ & cis Pyrenæum, & ea Aquitaniæ regione,
„ quæ Vasconia illis temporibus dicta est, nunc
„ Gascunia vocatur, aut Regi Ramiro paruisse,
„ aut fœdere fuisse adiunctam, non opinione
„ solùm, sed etiam planè ad veritatem hoc vno
„ monumento mihi persuadeo. In primo Con-
„ cilij consessu Rege vnà cum filijs, ac regni
„ proceribus assidente, maxima frequentia, at-
„ que applausu in Dei Opt. Max. laudes popu-
„ lus erumpit. Regem benignissimum, ac sere-
„ nissimum principem compellat: prosperaque
„ acclamatione divinum implorat numen, vt
„ hostium, ac gentium victor existeret. Summa
„ religione, ac pietate eo in Concilio cærimo-
„ niarum sacra, magna corruptela, propter as-
„ siduos bellorum tumultus intermissa, sanciun-
„ tur: depravatique mores patrij in ordinem
„ rediguntur: & perfecta instituta maiorum
„ revocantur. Ne quid ex sanctorum Patrum
„ ritu, negligentiâ, fraudeve prætermittere-
„ tur, sacra omnia piè, riteque ex Catholicis
„ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ decretis, atque
„ sanctionibus instaurantur: ne inter ipsas cla-
„ des, ac feros bellorum exitus aut continuum

ar-

„ armorum vsum, sacræ religionis viderentur
„ nostri negligentiores. Data Sacerdotibus
„ lex, ne quo alio more, quam Romano preca-
„ rentur: neque Gotthica, vtpote peregrina
„ piacula, exsolverentur. Ecclesiastica sedes
„ Iaccæ constituitur; quæ priscis temporibus
„ Oscæ collocata fuerat: decernuntque, vt
„ quãdo diœcesis caput ab impiorum domina-
„ tu eriperetur, illi Iaccetana sedes subijcere-
„ tur: & tanquam filia parentem piè, sanctèque
„ coleret. Fines diœcesis terminantur: ac cir-
„ cumscribuntur. Paternus Cæsaraugustanus
„ Episcopus permissu sacri Concilij Ecclesiam
„ sanctarum Massarum Cæsaraugustæ vrbis, quę
„ innumerabilium martyrum cineribus com-
„ pactæ erant, ád Orbę, & Hiberi confluentes
„ ripas vetustis temporibus constructam, quæ
„ sacris reliquijs consecrata fuerat, & D. En-
„ crati dicata, regio honori tribuens, atque
„ gratificans Iaccetanæ Ecclesiæ contribuit;
„ eamque rem, ac terminatos fines Gregorius
„ VII. Pont. Max. decreto suo postea confirmat.
„ Præter decumas tertia triburorum portio,
„ quam Cæsaraugustani, & Tudelani populi re-
„ ges Mauri pẽsitant, Ecclesiasticis muneribus
„ assignatur. Ex eo Episcopi, qui ad eam diem
„ Aragoniæ cognomento vsi fuerant, Iaccetani
„ etiam appellantur.

A. 1062. Concilium Aragoniæ sub Ramiro Rege

ce:

celebratum apud insigne Monasterium S Ioannis Rupensis, vulgò *de la Peña*, prætermissum in Indice Zuritæ; memoratum verò à Hieronymo Blanca in Commentario Regum Aragoniç, & à Magistro Yepes Tomo 3. Centuria 3. pag. 13. atque in Appendice pag. 12. coactum anno 1062. Porrò ex Actis eius non videtur extare nisi fragmētum quoddam, quod, quia breve est, hoc loco descripsimus eisdem omnino verbis:
„ Residente glorioso Principe Ramiro, vnà cū
„ venerabilibus Episcopis: Scilicet Sanctio, &
„ Garsia, & Gomesano; & Abbatibus Sancti
„ Ioannis Cœnobij: scilicet Belasius, & Pater-
„ nus minor: Residentibus etiam vniversis fra-
„ tribus, & Clericis sui Regni in capitulo præ-
„ nominati Cœnobij, ita Sanctius Aragonensis
„ Episcopus exorsus est loqui: Pro disciplina,
„ & ordine Ecclesiastico; cum diligenti cura, ac
„ providentia tractemus, si placet Domino no-
„ stro Ramiro Regi, ac Episcopis, Abbatibus-
„ que adstantibus, necnon etiam Monachis, ac
„ vniversis Clericis, ea quæ ad ordinationis te-
„ norem pertinent, iuxta divinæ legis præcep-
„ ta, & Nicænorum Canonum constituta, ac
„ cum adiutorio Domini in omne ævum
„ mansura solidemus, sicut est prædestinatum,
„ & constitutum ab inclyto Rege Sanctio, to-
„ tius Hesperiæ domino, in præsentia Episco-
„ porum subscriptorum: scilicet Sanctij Epis-

,, copi Aragonensis, & Sanctij Pampilonensis, ,, & Garsiæ Naxarensis, & Arnulphi Ripacur- ,, tiensis, & Iuliani Casteliensis, & Pontij Ove- ,, tensis, & aliorum plurimorum Episcoporum, ,, nomina quorum longum est dicere. Hoc vero ,, est nostrę institutionis decretũ: *VT EPIS-* ,, *COPI ARAGONENSES EX MO-* ,, *NACHIS PRAEFATI COENOBII* ,, *HABEANTVR ET ELIGANTVR.* ,, Ramirus Rex stans in medio Concilij dixit: ,, Ego laudo, & corroboro decreta genitoris ,, mei Sanctij, ac huic vestræ definitioni subs- ,, cribo. Vniversi Episcopi, ac Abbates simul ,, cum Clericis dixerunt: Laudamus, ac huic ,, subscriptioni nos subscribimus. *Hic meo* ,, *iudicio*, inquit Blanca, *desiderantur non* ,, *pauca.* Quicumque futurorum Regum, successorum nostrorum, transgredientes, & deviantes ab hoc Regali, simul & Pontificali decreto, tentaverit, dissolvere hanc scripturam, in præsenti sæculo Omnipotens Deus, qui est iustus iudex, & Regum Rex, dissolvat, & dividat Regalem honorem, & potentiam Regni eorum, derque illud se diligentibus, & timentibus, & nostra decreta servantibus & in futuro separati à consortio omnium Christianorum, interpellante pro eis Beato Ioãne Baptista cum omnibus Sanctis, participentur in societate cum Dathan, & Abyron, & Iuda traditore in Infer-

no

no inferiori, luentes pœnas perpetui incendij sine fine, per æterna sæcula. Amen. Data est sententia VII. Kal. Iulij Er. 1062. *Hoc loco Era pro anno Christi sumitur, iuxta Blancam, Baronium, & Binium. At nuper scribens Gabriel Cossartius, illorum opinionem multis impugnat, & contendit, hoc Concilium celebratum fuisse Era Cæsaris, non 1062. sed 1072. id est anno Christi 1034. Sed de hoc latiùs agemus in Notis ad id Concilium.*

** Legatio Hugonis Candidi, Presbyteri Cardinalis S. R. Ecclesiæ ad Hispaniarum Reges missi ab Alexandro II. Papa, cùm de summo Pontificatu controversia acerrima esset, anno 1064. Sanctius II. Aragoniæ Rex summo honore Hugonem excepit; & Alexandrum, veluti ritè electum, ac verum Pontificem Romanum, simul cũ Regina, ac populis suis, agnovit, ipsique obedientiam præstitit. Vide Zuritam ad eundem annum: vbi & subdit: *Cœnobia, eorumque vectigalia, quòd ab Episcopis vindicarentur, Rex potestati atque arbitrio Summi Pontificis subijcit, vt à Sede Apostolica cõserventur.*

Concilium Barcinonense ipso anno 1064. celebratum coram Hugone S. R. E. Cardinali & Legato, quem paulo ante secum ex Italia detulerant Episcopi tres Hispani, Munio Calagurritanus, Eximius Aucensis, & Fortunus Alavensis, A. 1064.

qui interfuerant Concilio Mantuano pridem coacto ad schisma extinguendum; vti reverà extinctum fuit, reiecto Cadaloo, tanquam Pontificatus invasore, & recepto Alexandro II. Postò Legatus Barcinone Synodum coegit, in qua leges Gothicas quibus Catalani vtebantur, antiquavit & extinxit: Gothicos verò ritus, in sacris adberi solitos, & paulo antè in Concilio Mantuano recognitos veluti nihil habentes à Catholica religione alienum, nullatenus abrogare potuit, etiam magno conatu adhibito. In eadē Synodo pariter Cadalous damnatus fuit, & Alexander II. verus Pontifex habitus. Neque aliud præterea ex Actis eius Concilij habemus. Vide Baronium, & Marianam ad eundem annum. ac præterea Cossartium in Notis ad idem Concilium Tomo IX. editionis Labbeanæ columm. 1181.

A. 1065. Concilium Helenense in Tulugiensi prato Comitatus Rusilionis celebratum anno 1065. ab Archiepiscopo Narbonensi Domno Guifredo, Berengario Gerundensi, & Raymundo Helenensi Episcopis; simulque à Comitibus Rusilionensium Gauzfredo & Guillaberto filio eius, & à Domino Guillelmo Bissaldunensium Comite, & à Domno Raymundo Cerritanensium Comite: & à Domno Gauzberto Vicecomite de Castronovo, cum cæteris Magnatibus Helenensis Episcopatus. In eo præcipuè tractatum fuit

fuit de treuga & pace, ac varia subinde Capitula constituta statim indicanda.

I Vt nullus homo Ecclesiam infringat, vel cœmeteria, vel sacraria, triginta passuum Ecclesiasticorum in circuitu vniuscuiusque Ecclesiæ, &c.

II Vt in Episcopatu Helenensi nullus infringat violenter dominicaturas Canonicorum, vel Monasteriorum, neque aliquid rapiat inde.

III Vt Clericum arma non ferentem, vel Monachum, vel Sanctimonialem, vel viduã, nemo apprehendat, nec illi quidquam iniuriæ inferat.

IV Vt nemo villanum vel villanam apprehendat, nisi propter eius culpam.

V Vt nemo prędetur quidquam de animalibus ad Episcopum spectantibus.

VI Vt mansiones villanorum nemo incendat, neque evertat.

VII Vt terras in contentione positas nullus villanus laboret.

VIII Vt siquis fideiussor existens, fidem violaverit, solvat, nec propterea pax censeatur fracta. Statuuntur quoque varia onera & pœna violatoribus treugæ (quæ in Mss. *treva* appellatur) & pacis.

IX. Vt servetur *treva Domini*, *videlicet*, *vt omni tempore teneatur ab omnibus*

Christianis ab occasu Solis quartæ feriæ, id est Merchoris die, vsque ad ortum secundæ feriæ, id est, Lunis die. Item continuatum teneatur à prima die Aduentus Domini vsque ad Octavas Epiphaniæ Domini, quando festum S. Hilarij agitur. Item similiter continuatum teneatur à die Lunis, quæ antecedit caput ieiunij, vsque ad diem Lunis, qui est primus post Dominicam Octauarum Pentecostem: & tres festiuitates S. MARIÆ cum suis vigilijs: & Natiuitatem S. Ioannis cum sua vigilia: & festiuitatem Sanctorum Iusti & Pastoris, & Abdon & Sennen, & S. Felicis, & S. Genesij, & S. Nazarij, & S. Laurentij, & S. Michaelis, & festiuitatem omnium Sanctorũ, & S. Martini: & duas festiuitates sanctæ Crucis, & Cathedram S. Petri, & festiuitatem S. Ennesij, quæ est XII. Kalendas Septembris, & decollationem S. Ioannis Baptistæ: cum vigilijs, & cum omnibus noctibus iam dictarum festiuitatum: & omnes dies & noctes quatuor temporum. Siquis autem infra hanc prædictam TREVAM DOMINI aliquod malum alieni fecerit, in duplum ei componat: & postea per iudicium aquæ frigidæ trevam Domini in sede S. Eulaliæ (nimirum, in cathedrali Ecclesia Helenensi) emendet. Hactenus ibi κατὰ πόδας:

quæ

quæ, quia observatione digna sunt, integrè exscribere visum.

X. Vt siquis intra treugam prædictam hominem aliquem de industria, sive præter fortuitum casum occiderit, ex consilio omnium Christianorum toto vitæ decursu exilio damnetur: si autem casu id fecerit, exulet triennio, iuxta Episcopi vel Canonicorum iudicium.

XI. Vt siquis durante spatio eius treugæ insidias struxerit ad occidendum hominem, vel apprehendendum quodquam castellum, nec tamen id exequi potuerit, puniatur iuxta Episcopi & Canonicorum iudicium, ac si opere id perfecisset.

XII. Vt tempore Adventus & Quadragesimæ nemo castrum vel munitionem ædificare præsumat, nisi quindecim retro diebus id inchoaverit.

XIII. Vt iudicium de violatione treugę & pacis penes Episcopum & Canonicos omni tempore sit, eiusque violatores cum protectoribus & adiutoribus, vbi oportuerit, excommunicentur.

Hæc ibi summatim: quæ integre dabimus, prout exscripta fuerunt ab Illustriss. D. Pedro de Marca ex tabulario Regio Barcinonensi, & postea edita in Opere ipsius de Concordia Sacerdotij & Imperij lib. quarto. Vide interea Con-

Concilium Lateran. Generale sub Innocentio II. coactum anno 1139. Can. 12.

Epistola I. Alexandri II. Papæ (inter reliquas XXIX.) scripta circa annum 1065. ad Amalgerium Episcopum Civitatensem, qui ad Sedem Apostolicam misserat Presbyterum quendam homicidam alterius Presbyteri, vt Canonicam pœnitentiam acciperet. Alexander vice annorum viginti octo pœnitentiæ, quos agere deberet, misericorditer indulget, vt Sacerdotio privatus, & omni administratione Altaris in perpetuum, solos quatuordecim annos pœniteat hoc ordine. Tribus, inquit, prioribus „ annis extra Ecclesiam sit, nisi ad extrema „ mortis, absque communione, & mensæ par„ticipatione, & pace sit. Sed à Cœna Domini „ solummodo reconcilietur, vsque ad Octavas „ Pentecostes. Hac præsenti Quadragesima „ quotidie ieiunet in pane & aqua tribus die„bus hebdomadæ vsque in Pascha. Ab octavis „ Pentecostes vsque ad festum S. Michaelis, „ duobus diebus: deinde tres. Post tres annos, „ reddita sibi communione Ecclesiæ & mensæ, „ inter idiotas sit vsque ad expletos septem an„nos, eodem modo totum pœnitentiæ tempus „ servans. Et quia convenit eum esse sub regi„mine Abbatis, mandamus tibi, vt mittas eum „ in aliquo Monasterio, vt ibi condignè pœni„tens salvetur: & si tibi vel Abbati videtur si„bi

A. 1065.

„ tibi remittere, si hunc observasse pœnitentiam
„ videris, post tres annos liceat. *Hactenus*
„ *ibi*.

** Dissertatio XVIII. *De vero sensu eius Epistolæ ad præscriptum antiquorum Canonum Pœnitentialium. Vbi plura tanguntur ad antiquitatem & disciplinam Ecclesiasticam spectantia.*

Epistola II. eiusdem Alexandri II. (aliàs XXXIV.) ad Episcopos Hispaniæ, vt Iudæi non occidantur instar Sarracenorum, dum non nocent Christianis, nec Christianam religionẽ persequuntur. Initium Epistolæ est: *Placuit nobis sermo*, &c. Extat nuper luci commissa in editione Labbeana Conciliorum Tomo IX. col. 1138. Videtur scripta circa annum 1066. quamvis absque die & Consule legatur, instar reliquarum eiusdem Pontificis, qui ab anno 1061 vsque ad 1073. Ecclesiam rexit. Eidem Epistolæ respondet fragmentum alterius ad Berengarium Narbonensem Vicecomitem, editum à Philippo Labbe & Gabriele Cossartio Tomo nuper indicato col. 1154. A.1066.

** Epistola III. eiusdem Alexandri II. ad Aquilinum Abbatem Regij Monasterij S. Ioannis Pinnatensis (vulgò, *de la Peña*) iam antea ex Mss. edita à Ioanne Brizio Martinez in Historia eiusdem Monasterij: ex qua, præter alia, constat, Hugonem Candidum S. R. Eccle- A.1068.

Ecclesiæ Legatum ab eodem Pontifice in Hispaniam missum fuisse, vt Gothicos sacrorum ritus abrogaret, ac Romanos pro ijs sufficeret. Videtur scripta circa annum 1068.

A.1066. ** Testamentum Sereniss. D. Maioris Sanchez, primæ Reginæ proprietariæ in Regno Castellæ, filiæ Comitis D. Sancij: factum præsertim in gratiam Monasterij S. Martini de Fromesta, Era 1104. id est anno, Christi 1066. *Ex archiuo Carrionensi.* Vide Yepium Tomo VI. fol. 460.

A.1068. sive 1071. ** Concilium Leirense, sive Legerense, celebratum in Monasterio Regio S. Salvatoris de Leire, in ipsis confinibus Navarræ & Aragoniæ, Præside Hugone Candido S. R. E. Cardinale & Legato, anno Christi 1068. Id constat ex Privilegio eiusdem Abbatiæ Leirensis edito à Sandovalio in Catalogo Episcoporum Pampilonensium: in quo Sanctius Ranimirus Aragonum Rex ait, Hugonem Cardinalem interfuisse Concilio Leirensi, anno Regni sui sexto, qui est Christi 1068. quamvis Carbonellus in Chronico, & Martinezius in Historia Monasterij Pinnatensis velint id contigisse triennio postea, nimirum anno 1071. innixi antiquis illorum temporum manuscriptis, quæ consignata sunt, vel anno 1071. *cum intravit lex Romana in Sanctum Ioannem* (de la Peña) *XI. Kal. Aprilis, secunda septimana Quadragesimæ;*

fimæ, feria tertia; vel Era 1106. (apud Cossartium malè habetur Era 1110.) *qui est annus Christi* 1068. *anno nono regni Sanctij Ranimiri, primò verò ingressionis Romani Officij in Sancto Ioanne.* Verùm doctissimus Zurita cōstanter censet, anno 1068. accidisse mutationem Officij Divini: quæ certè à Legato Pontificio in hoc Concilio obtenta fuit, cùm tamen illam paucis retro annis impetrare non potuisset in Concilio Barcinonensi, vt suo loco monuimus ad annum 1064. Nam quamvis tunc Gothicæ leges abrogatæ fuerint, non tamen Gothici sacrorum ritus, quibus Hispania ab antiquo tempore dedita erat. In Castella autem non statim abrogati fuerunt, sed solùm in Aragonia, &, quantum colligere possumus, primò omnium intra hoc Concilium.

** Privilegium Sancij Ramiresij Regis Aragonum & Montisonis in gratiam eiusdem Monasterij Legerensis concessum anno Christi 1070. in quo indicatur magna eius antiquitas, & qualiter olim in eo sita esset Sedes Episcopalis Pampilonensis. Integrum vide apud Yepes in Append. Tomi IV. fol. 439. A. 1070.

** Privilegium aliud *Regale simul & Pontificale* concessum à clarissimo Rege Sancio *in Pampilonensi Concilio.* Annus exploratus illius fuit 1023. Vide laudatum Yepium fol. 440. & seq.

Epi-

Epistolæ variæ S. Gregorij VII. Papæ gloriosissimi, & S. Ecclesiæ Defensoris acerrimi (hoc enim elogio decoratur in Martyrologio Romano ad diem 25. Maij) ad Hispaniam spectantes, alijs atque alijs Pontificatus ipsius annis scriptæ: nimirum ab anno 1073. in quo ex Monacho S. Benedicti, & Archidiacono Ecclesiæ Romanæ, electus fuit Pontifex, vsque ad annum 1086. in quo ad cœlum evolavit, post innumeros labores, & persecutiones pro gloria Dei piè & constanter toleratas: vt meritò *alter sui temporis Athanasius* à quibusdam appelletur.

A.1073. Epistola I. (quæ est VII. libri primi) ad Principes Hispaniæ, sive potiùs, vt inscriptione habetur, ad omnes Principes in Hispaniam proficisci volẽtes. In ea Pontifex initio inquit: *Non latere vos credimus, regnum Hispaniæ ab antiquo proprij iuris S. Petri fuisse, & adhuc (licèt diu à Paganis sit occupatum) lege tamen iustitiæ non evacuata, nulli mortalium, sed soli Sedi Apostolicæ ex æquo pertinere.* Deinde certiores eos facit, Comiti Roccio eam Hispaniæ partem concessam fuisse, quam is è manibus Sarracenorum eriperet. Quare prohibet cæteris Principibus ingressum cum copijs militaribus in eandem regionem, nisi interveniat æqua pactio solvendi iura S. Petri. In id exequendum mittit in Hispaniam

Le-

Legatum Hugonem S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, à quo pleniorem de ijs & alijs rebus instructionem habere possint. Epistola data habetur Romæ II. Kalendas Maij, Indictione vndecima, id est, paulo post sui electionē, quę facta fuerat X. Kal. Maij eiusdem Indictionis & anni 1073. vt patet ex formula ipsius, quæ fuit huiusmodi.

,, Regnante Domino nostro IESV CHRISTO, anno clementissimæ Incarnationis eius
,, millesimo septuagesimo tertio, Indictione &
,, Luna vndecima X. Kalendas Maij, feria se-
,, cunda, die sepulturæ domini Alexandri bonæ
,, memoriæ secundi Papæ, ne Sedes Apostolica
,, diu lugeat proprio destituta Pastore, congre-
,, gati in Basilica B. Petri ad Vincula, Nos san-
,, ctæ Romanæ Catholicæ & Apostolicæ Ec-
,, clesiæ Cardinales, Clerici, Acolyti, Subdia-
,, coni, Diaconi, Presbyteri, præsentibus ve-
,, nerabilibus Episcopis, & Abbatibus, Cleri-
,, cis, & Monachis consentientibus, plurimis
,, turbis vtriusque sexûs, diversique ordinis, ac-
,, clamantibus, eligimus nobis in Pastorem &
,, Summum Pontificem, virum religiosum, ge-
,, minæ scientiæ prudentia pollentem, æquita-
,, tis & iustitiæ præstantissimum amatorem, in
,, adversis fortem, in prosperis temperatum, &
,, iuxta Apostoli dictum bonis moribus orna-
,, tum, pudicum, modestum, sobrium, castum,
hos-

1073. A

,, hospitalem, domum suam bene regentem, in
,, gremio huius matris Ecclesiæ à pueritia satis
,, nobiliter educatum, & doctum, atque pro vi-
,, tæ merito in Archidiaconatus honorem vs-
,, que hodie sublimatum, HILDEBRANDVM,
,, videlicet, ARCHIDIACONVM: quem à
,, modò vsque in sempiternum & esse & dici
,, GREGORIVM PAPAM & APOS-
,, TOLICVM volumus, & approbamus.
,, Placet vobis? PLACET. Vultis eum? VO-
,, LVMVS. Laudatis eum? LAVDAMVS.
,, Acta Romæ, decimo Kalendas Maij Indictio-
,, ne vndecima. * Hactenus ibi. Itaque Grego-
rius VII. iuxta significationem eius nominis
adeò vigil fuit in regenda Ecclesia, vt ferè sta-
tim ab electione, prædictam Epistolam & plu-
res alias contentas eodem libro Registri primo
scripserit, & direxerit ad loca dissita.

Nota, Illustriss. Marcam ex archivo Regio Barcinonensi eruisse Epistolam aliam eodem anno 1073. scriptam ad Sancium Aragoniæ Regem: in qua Gregorius, ad exemplum Alexandri II. Decessoris sui, ei ac successoribus permittit liberam dispositionem omnium Ecclesiarum, quas eripuerint de manibus Sarracenorum, vel quas in Regno suo ædificabunt, Sedibus dumtaxat Episcopalibus exceptis. Verùm nobis non licuit Epistolam ipsam legere: ideoque non collocatur inter alias.

Epi-

Epistola II. eiusdem S. Gregorij VII, (aliàs XXIX. libri primi) ad Marianum Turrensem, Orzoccum Arbonensem, Constantinũ Callaritensem, iudices Sardiniæ. Hortatur, vt sequentes exempla parentum suorum, erga Romanam Ecclesiam obedientes se exibeant: dicitque, se multa Legato, quem mittit, referenda commendasse. Data est Capuæ vndecimo Idus Octobris, Indictione duodecima, fluente eodem anno 1073. A.1073.

Epistola III. (aliàs XLI. eiusdem libri primi) ad Orzocor, sive Orzoccum iudicem Calaritanum, scripta Romæ XVII. Kalend. Februarij, Indictione duodecima, anno Domini 1074. Monet vt de causa, quam ei commiserat, communicato cum cæteris Sardiniæ iudicibus consilio, sibi quòd ei visum fuerit, intra annum respondeat. A.1074.

Epistola IV. (aliàs LXIII. libri primi) ad Sancium Aragoniæ Regem, data Romæ, decimo tertio Kalendas Aprilis, Indictione duodecima (anno ipso 1074.) in qua commendat ipsius observantiam erga Ecclesiam Romanam, & laudat quòd in ditione sua Officium Divinum iuxta Romanos ritus celebrari curet. Absentis cuiusdam accusationem non recipit: promittit tamen se missurum Nuntium, qui causam diligenter examinet ac definiat. A.1074.

Epistola V. (aliàs LXIV. eiusdem libri A.1074.

pri-

,, hospitalem, domum suam bene regentem, in
,, gremio huius matris Ecclesiæ à pueritia satis
,, nobiliter educatum, & doctum, atque pro vi-
,, tæ merito in Archidiaconatus honorem vs-
,, que hodie sublimatum, HILDEBRANDVM,
,, videlicet, ARCHIDIACONVM: quem à
,, modò vsque in sempiternum & esse & dici
,, GREGORIVM PAPAM & APOS-
,, TOLICVM volumus, & approbamus.
,, Placet vobis? PLACET. Vultis eum? VO-
,, LVMVS. Laudatis eum? LAVDAMVS.
,, Acta Romæ, decimo Kalendas Maij Indictio-
,, ne vndecima. * Hactenus ibi. Itaque Grego-
rius VII. iuxta significationem eius nominis
adeò vigil fuit in regenda Ecclesia, vt ferè sta-
tim ab electione, prædictam Epistolam & plu-
res alias contentas eodem libro Registri primo
scripserit, & direxerit ad loca dissita.

Nota, Illustriss. Marcam ex archivo Regio
Barcinonensi eruisse Epistolam aliam eodem
anno 1073. scriptam ad Sancium Aragoniæ
Regem: in qua Gregorius, ad exemplum Ale-
xandri II. Decessoris sui, ei ac successoribus
permittit liberam dispositionem omnium Ec-
clesiarum, quas eripuerint de manibus Sarrace-
norum, vel quas in Regno suo ædificabunt, Se-
dibus dumtaxat Episcopalibus exceptis. Verùm
nobis non licuit Epistolam ipsam legere: ideo-
que non collocatur inter alias.

Epi-

Epistola II. eiusdem S. Gregorij VII, (aliàs XXIX. libri primi) ad Marianum Turrensem, Orzoccum Arbonensem, Constantinũ Callarensem, iudices Sardiniæ. Hortatur, vt sequentes exempla parentum suorum, erga Romanam Ecclesiam obedientes se exibeant: dicitque, se multa Legato, quem mittit, referenda commendasse. Data est Capuæ vndecimo Idus Octobris, Indictione duodecima, fluente eodem anno 1073. A.1073.

Epistola III. (aliàs XLI. eiusdem libri primi) ad Orzocor, sive Orzoccum iudicem Calaritanum, scripta Romæ XVII. Kalend. Februarij, Indictione duodecima, anno Domini 1074. Monet vt de causa, quam ei commiserat, communicato cum cæteris Sardiniæ indicibus consilio, sibi quod ei visum fuerit, intra annum respondeat. A.1074.

Epistola IV. (aliàs LXIII. libri primi) ad Sancium Aragoniæ Regem, data Romæ, decimo tertio Kalendas Aprilis, Indictione duodecima (anno ipso 1074.) in qua commendat ipsius observantiam erga Ecclesiam Romanam, & laudat quod in ditione sua Officium Divinum iuxta Romanos ritus celebrari curet. Absentis cuiusdam accusationem non recipit; promittit tamen se missurum Nuntium, qui causam diligenter examinet ac definiat. A.1074.

Epistola V. (aliàs LXIV. eiusdem libri pri- A.1074.

pri·

primi) ad Alphonsum Castellæ, & Sancium Aragoniæ Reges, simulque ad Episcopos in ditionibus eorum constitutos, data Romæ 14. Kalend. Aprilis Indictione duodecima (anno 1074.) in qua hortatur ad recipiendum Romanum Officium, relicto quolibet alio: ac prætetea confirmat sententiam excommunicationis & depositionis latam à Legatis Sedis Apostolicæ Geraldo Ostiensi & Rembaldo, adversus Munionem quendam Simoniacum. Quoniam verò Epistola ipsa continet plura valde notanda, & spectantia ad Ecclesiasticas antiquitates Hispaniæ, placet illam exhibere integrè hoc loco, explanandam postea in Opere præcipuo.

Gregorius Episcopus servus servorum Dei, Alphonso & Sancio Regibus Hispaniæ à paribus, & Episcopis in ditione sua constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem.

CUM Beatus Apostolus Paulus Hispaniam
,, se adiisse significet, ac postea septem
,, Episcopos, ab vrbe Roma ad instruen-
,, dos Hispaniæ populos à Petro & Paulo
,, Apostolis directos fuisse, qui destructâ idolo-
,, latria Christianitatem fundaverunt, religio-
,, nem plantaverunt, ordinem & officium in
,, divinis cultibus agendis ostenderunt, & sangui-

„ guine suo Ecclesias dedicavere, vestra dili-
„ gentia non ignoret, quantam concordiam cũ
„ Romana vrbe Hispania in religione & ordi-
„ ne divini officij habuisse satis patet: sed post-
„ quam vęsania Priscilianistarum diu pollutũ,
„ & perfidiâ Arianorum depravatum, & à Ro-
„ mano ritu separatum, irruentibus prius Go-
„ this, ac demum invadentibus Sarracenis, reg-
„ num Hispaniæ fuit; non solùm religio est di-
„ minuta, verùm etiam mundanæ sunt opes la-
„ befactatæ. Quapropter vt filios charissimos
„ vos adhortor, & moneo, vt vos sicut bonæ
„ soboles, etsi post diuturnas scissuras, demum
„ tamen vt matrem reverà vestram Romanam
„ Ecclesiam recognoscatis, in qua & nos fratres
„ reperiatis; Romanæ Ecclesiæ ordinem & of-
„ ficium recipiatis, non Toletanæ, vel cuiusli-
„ bet alius, sed istius quæ à Petro & Paulo su-
„ pra firmam petram per Christum fundata est,
„ & sanguine consecrata, cui portæ inferi, id-
„ est, linguæ hæreticorum numquam prævale-
„ re potuerunt, sicut cætera regna Occidentis,
„ & Septemptrionis, teneatis. Vnde enim non
„ dubitatis vos suscepisse religionis exordium,
„ restat etiam vt inde recipiatis in Ecclesiasti-
„ co ordine divinum Officium: quod Innocen-
„ tij Papæ ad Eugubinum directa Episcopum
„ vos docet epistola, quod Hormisdæ ad His-
„ palensem missa decreta insinuant, quod To-

P leta-

,, letanum, & Bracarense demonstrant Conci-
,, lia: quod etiam Episcopi vestri ad nos nu-
,, per venientes, iuxta constitutionem Conci-
,, lij per scripta sua facere promiserunt, & in
,, manu nostra firmaverunt. Præterea sicut de
,, alijs excõmunicationibus per legatos Roma-
,, næ Ecclesiæ factis fecimus, depositionem, &
,, excõmunicationem, quam Geraldus Ostiensis
,, Episcopus cum Rembaldo in Munionem si-
,, moniacum, qui super Simeonem venerabilẽ
,, fratrem nostrum Oscensem Episcopum ordi-
,, natus erat, ratam esse decrevimus, atque fir-
,, mavimus, vsque dum resipiscens, de Episco-
,, patu, quem indebitè tenuit, sibi satisfaciat,
,, atque inde recedat. Data Romæ XIV. Kalen-
,, das Aprilis, Indictione duodecima.

Epistola VI. Gregorij VII. (aliàs quinquagesima libri secundi) data Romæ VIII. kalendas Februarij, Indictione decima tertia (anno 1075) ad Sancium Regem Aragoniæ: cuius pie-
A. 1075. tatem ac venerationem summam erga Apostolicam Sedem maximè laudat. Verùm ipsius preces, simul & Sancij Episcopi Aragonensis assidua ægritudine laborantis, vt Clericũ quendam illegitimum, sed vita & moribus laudabilem, constituat ipsius loco Episcopum in Aragonia; non admittit, propter severitatẽ sacrorum Canoum, & disciplinæ Ecclesiasticæ, quæ non sinit, vt illegitimi ad Sacerdotium ascen-

tendant. Deinde providet quomodo Sancius prædictus retineat Episcopatum, administretque per aliquod tempus auxilio aliorum.

Epistola VII. (id est, XVIII. libri tertij) data Romæ mense Maio, Indictione decima quarta (anno 1075.) ad Simeonem in Hispania Episcopum. Commendat eius observantiam erga Romanam Ecclesiam, hortaturque vt Apostolicæ Sedis decreta firmiter amplectatur, & Romanum ordinem observari curet in celebrandis Officijs Ecclesiastieis *per totam Hispaniam & Galliciam*. Nondum enim abrogati fuerant ritus sacri Gothorum, nisi in Aragonia, vt suprà vidimus. A.1075.

Epistola VIII. (nimirum, XXVIII. libri quarti) ad Hispanos, data Carpinetæ quarto kalend. Iulij Indictione decima quinta (anno 1076.) in qua pro pastoralis officij cura monet eos ad piè sanctèque vivendum. Deinde toti Hispaniæ regno in memoriam revocat, qualiter iuxta antiqua statuta sit iuris S. Petri, quãvis temporum iniuria, & Sarracenorum irruptione ac tyrannide, obliterari id cœperit. Cùm verò ij iam victores sint de Sarracenis, hortatur vt legatos Romam mittant: vbi ijs significetur quantum B. Petro debeant, & quid propterea exequendum sit. Initium Epistolæ: *Non ignorare credimus, &c.* A.1076.

Epistola IX. (id est, II. libri quinti) ad Epis-

copos & Clericos Corsicæ insulæ, data Senæ,
A. 1076. kalendis Septembris, Indictione prima incipiente (anno 1076.) in qua ait, se mittere Legatum Episcopum Pisanum electum, qui vice Sedis Apostolicæ quæ ad religionem pertinent exequatur, & cui proinde debitam obedientiam præstent. Initium: *Quoniam propter multas, &c.*

Epistola X. (aliàs IV. libri quinti) ad Corsos, data Romæ decimo sexto kal. Octobris, In-
A. 1076. dictione prima: in qua ijs gratulatur, quòd ab invasoribus vindicantes Corsicā insulam, olim spectantem ad iura S. Petri, reverti velint ad Apostolicam Sedem; & in eo bono proposito eos confirmat. Promittit ijs auxilium promptū, quoties opus habuerint. Hortatur denique vt Legato Sedis Apostolicæ ad eos misso fideliter obsequantur. Initium est: *Scitis fratres, &c.*

Epistola XI. (aliàs XXI. libri quinti) ad Hugonem Abbatem Cluniacensem, data Romę Nonis Maij Indictione prima (anno 1077.)
A. 1077. in qua hæc habet quæ ad Hispaniam spectant, reliquis prætermissis: „ Diversarum gentium „ concursione, & multorum negotiorum fati- „ gatus meditatione, ei parum scribo, quem „ multum diligo. Abbatem itaque, sicut Rex „ Hispaniæ rogavit, & vos consilium dedistis, „ Deo auctore, Episcopum consecravimus: & „ ad eundem Regem, Sacerdotem Cardinalem

Ri-

„ Richardum, vicem nostram illi committen-
„ tes, in Hispaniam dirigimus, cui vt præbeas
„ auxilium, & idoneum socium, fraternitatem
„ tuam rogamus. Hactenus ibi, quod ad rem nostram sit.

Epistola XII. ad Berengarium Gerundensem Episcopum (aliàs XVI. libri sexti) data Romæ quarto Nonas Ianuarij Indictione secũda (anno Christi 1078.) in qua amplectitur devotionis eius affectum erga Sedem Apostolicam, atque vt in eo persistat hortatur, & inter Raymundi Berengarij filios pacem confirmet: quod si minùs consequi possit, saltem inducias fieri curet; interim eis denuntians, alterum eorum, per quem steterit ne pax sequatur, excommunicandum fore, alterum verò, qui Apostolicæ Sedi obedierit, ad obtinendam hæreditatem paternam iuvandum. Præterea, vt Narbonensis Episcopi eius fratris saluti consulat. Epistolæ initium est: *Sicut per filium nostrum, &c.* A. 1078.

Epistola XIII. Gregorij VII. Papæ (aliàs VI. libri septimi) ad Alphonsum Regẽ Castellæ, data Romæ decimo octavo kalendas Novembris, Indictione tertia (anno 1078.) in qua gratulatur ei de fide & obedientia erga Apostolicam Sedem, hortatúrque ad perseverantiam. Mittit claviculam auream in qua aliquid de catenis B. Petri continetur, & Legatum Apostolicum, plura ipsius Pontificis nomi- A 1078.

ne relaturum. Initium est: *Omnipotenti Deo;* &c.

Epistola XIV. (aliàs II. libri octavi) data Ciprani quinto kalendas Iulij Indictione tertia
A. 1079. (anno 1079.) ad Hugonem Abbatem Cluniacensem: in qua perstringit scelus Roberti monachi simoniaci ad Hispanias missi, *qui quanta potuit malignitatis astutia, aduersus B. Petri auctoritatem non timuit insurgere, & centena millia hominum, qui ad veritatis viam redire cœperant, per suggestionem suã in pristinũ errorem reducere.* Monet proinde, vt eum ab introïtu Ecclesiæ, & omni Ecclesiastico ministerio removeat: Regem quoque Hispaniæ illius fraude deceptum hortetur vt resipiscat, proposita ipsi ob oculos indignatione B. Petri, & Romanæ Ecclesiæ, cuius Legatum (nimirum Richardum monachum Massiliensem, Cardinalem iam antea creatum ab Alexandro II. & ad Hispaniam ab ipso Gregorio missum anno 1078.) indecenter tractavit; & per condignam reverentiam, atque humilitatem satisfaciat: alioqui excommunicandum fore, & solicitandos contra ipsum fideles omnes, nec dubitaturũ Pontificem ipsum, si opus fuerit, adventare in Hispaniam ad illum coercendum. Monet denique Hugonem Abbatem, vt omnes Monachos suos in Hispania dispersos revocare curet: ac denique nullam ordinatio-

tionem ibidem vim habituram, nisi ea tantùm, quæ Legati Apostolici auctoritate fuerint probata. Initium est: *Quanta impietas, &c.*

Epistola XV. (aliàs III. eiusdem libri octavi) data absque die & Indictione, sed planè scripta eodem ferè tempore, ac proximè præcedens, ad Alphonsum Castellæ Regem. Dolet in ea Pontifex quòd Alphonsus, olim obediens imprimis ac devotus Sedi Apostolicæ, & verè Christianus Rex, ab ea pietate degeneraverit, admissis suggestionibus diaboli per Robertum pseudomonachum, in perniciem suæ salutis, ac suorum. Hortatur vt respuat illicitum connubium initum cum vxoris suæ consanguinea, nec se ab incestæ mulieris amore abripi sinat. Alioqui evaginandum S. Petri gladium contra ipsum. Robertum verò eius seductorem, & regni perturbatorem, denuntiat intra Cluniacensis Monasterij claustra retrudendum, ab ingressu Ecclesiæ interdictum, in pœnam tanti sceleris. Initium est: *Dici non potest, &c.* A. 1079.

Epistola XVI. (aliàs IV. libri septimi) ad Richardum Apostolicæ Sedis in Hispania Legatum, eodem tempore scripta, ac duæ præcedentes: in qua eum de laboribus & iniuria sibi illata consolatur, & ad tolerantiam constantiamque erigit. Addit, se iam ad Hugonem Abbatē Cluniacensem scripsisse, *Vt Robertum pseudomonachum quàm citiùs ad Monasterium* A. 1079.

re-

redire compellat, eundem ab ingressu Ecclesiæ coerceat, & tam gravis pœnitentiæ squallore diutino afficiat, vt in scelere perpetrato contra Richardum ipsum, & contra Deum, *mulctationem sentiat pœnitentiæ.* Initium est: *Quia missis litteris, &c.*

Epistola XVII. (aliàs X. libri octavi) ad Orzoccum Iudicem Calaritanum, data tertio nonas Octobris (Indictione, vt videtur, quarta,
A.1079. & anno 1079.) in qua devotionem eius agnoscens erga B. Petrum in honore præstito Apostolico Legato pacificè, monet vt quæ ab eo audivit, memoria teneat; nec molestè ferat quòd quendam Archiepiscopum barbam radere coegit; sed ipsum vt Pastorem suscipiens, de eius consilio omnem potestatis suæ Clericum barbam radere compellat. Se noluisse, ait, assensum ijs dare, qui terram ipsius invadendi facultatem sibi concedi petierunt, neque daturum, si fidem servare voluerit: immo si quis id attentaverit, à se prohibitum iri; eumque B. Petri auxilium, si in eius fidelitate permanserit, habiturum. Initium est: *Gratias Omnipotenti Deo, &c.* Vide supra Concilium Coyacense in Hispania celebratum anno 1050. in cuius titulo tertio præcipitur, inter alia, omnibus Presbyteris & Diaconis, *vt barbas radant.*

Epistola XVIII. (alias II. libri noni) ad Alphonsum Castellæ Regem, data sine die, aut In-

Indictione, iustar aliarum eiusdem libri scripta tamen, vt arbitror, anno 1080. post celebratum Concilium Burgense eiusdem anni, mox indicandum. In ea Pontifex, præmissa execratione mendacij, præsertim in ore cuiuslibet Sacerdotis, testatur se multorum odium subijsse, propter iustitiam & veritatem tuendam, ob idque eos sibi detrahere: at non propterea effecturos vt constantiam & integritatem deponat, quæ sunt præcipuæ Episcopalis officij partes. Deinde laudat quòd in Ecclesijs Hispaniæ secundùm morem Ecclesiæ Romanæ officia divina celebranda curet: quoniam in illo antiquo & Gothico, iuxta testimonium religiosorum virorũ, *quædam contra Catholicam fidem inserta esse patulò convincuntur*. De eius vxore, & Abbatia S. Secundi (sic dicebatur, quæ postea S. Facundi, vulgò Sahagum) ait se responsurum per Richardum Cardinalem, & Simeonem Episcopum, S.R.E. Legatos. Quendam sibi propositum ad Archiepiscopatum, quamvis satis prudens & liberalis videatur, non admittit, quòd disciplinæ Ecclesiasticæ fundamento, & litterarum peritia careat; sine qua nemo ritè Episcopus, immo nec simplex Sacerdos esse potest. Quare alium de consilio Legati eligendum decernit. Monet ne in regno suo Iudæos Christianis dominari sinat. De munere ad se misso ab eodem Rege, veluti de dono satis splendido, gratias A. 1080.

agit,

agit, eique, & fidelibus subditis, absolutionem ab omnibus peccatis impartitur, ac beatitudinem æternam exoptat. Epistolæ initium: *Non ignorat prudentia tua, &c.*

** Observationes & Notæ in prædictas Epistolas (sicuti & in reliquas Romanorum Põtificum ad Hispanos) remittuntur in Opus præcipuum; nec possent indicari singillatim in hac Synopsi, nisi ipsa plurimum augeretur. Similiter nec ingerimus hoc loco Epistolam aliam eiusdem Gregorij VII. *ad omnes Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, Reges, Principes, Clericos & Laicos, in Narbonensi Gallia, Guasconia, & Hispania regione constitutos, quando Amatum, Oloronensem Episcopum S.R.E. Legatum missit in Galliam & Hispaniam.* Quæ nihil speciale huius Regni habet, & legi potest nuper edita in Collectione Labbeana Conciliorum Tomo X. col. 411. & postea col. 1817.

** Translatio Sedis Episcopalis Aucensis in Ecclesiam clarissimam Burgensem, facta auctoritate Gregorij VII. & hortatu Alphõsi VI. Regis, anno 1075. Vbi plura spectantia ad eam Ecclesiam, præcipuam totius Castellæ Veteris, & iam diu Metropolitanam, memorantur. *Ex Mss. eiusdem Ecclesiæ.*

Concilium Burgense, tempore Gregorij VII. Papæ, & Alphonsi VI. Regis Castellæ ac

Le-

Legionis celebratum, non anno 1071. (vti vult Mariana libro nono de Rebus Hispaniæ capit. undecimo) nec 1080. (vt cẽset Labbe) sed 1085 vt palam testatur Pelagius Ovetensis, qui tunc vivebat. Ait enim: *Memoratus itaque Papa* (Gregorius VII.) *Cardinalem suum Richaredum Massiliensem Abbatem in Hispaniã transmissit, qui apud Burgensem vrbem Cõcilium celebravit. Confirmavit itaque Romanum mysterium in omne Regnum Era 1123.* A.1085. Cui respondet annus 1085. In eo iuxta crebras Pontificis Romani admonitiones, & voluntatem Regis, annuentibus Episcopis, plura ritè ac sanctè constituta fuerunt. Leges veteres Ecclesiæ, sive antiqui Canones, antea obliterati, in vsum revocati sunt. Vxores multis Sacerdotibus ablatæ, qui impotenti libidine acti, instar Germanorum eiusdem sæculi corruptissimi Presbyterorum, fœminarum coniugio vtebantur. Ea propter sanctissimus Pontifex Gregorius invidiam sibi conflaverat in Germania alijsque locis, præsertim subiectis Henrico III. aliàs IV. Regi schismatico, & flagello crudelissimo S.R. Ecclesiæ: sed faciliùs in Hispania id vitium extirpatum est. Deinde exemplo Aragoniæ, sacri ritus, & ordo Divini Officij, iuxta Romanum morem recepti in Castella & Legione fuerunt, antiquatis Gothorum ritibus & institutis. Acta eius Concilij invenire nobis minimè

nimè licuit, nec in archivo Ecclesiæ Metropolitanæ Burgensis : quanquam Illustriss. Capitulum id curaverit, hortante præsertim Cl. Viro D. Martin Perez de Segura Canonico & Archidiacono Burgensi, insignique Iurisconsulto; & diu multumque exquirentibus Dominis D. Iosepho Calderon de Castillo, & D. Petro de Varriomiron, eiusdem Clarissimæ Ecclesiæ Canonicis & Archiotis: nec in Bibliotheca Toletana. Hæc autem pauca quæ diximus, collecta fuerunt, partim ex Historia Pelagij Ovetensis Episcopi, qui paulo postea scripsit: partim ex Epistolis indicatis S. Gregorij VII. Papæ.

** Dissertatio XIX. *De Missa Mozarabum communi apud Hispanos à tempore S. Leandri Archiep. Hispalensis, vsque ad tempus eius Concilij.*

** Missa ipsa Mozarabum, S. Leandro communiter adscripta, & vsque modò in certis quibusdam Ecclesijs vsu recepta.

** Dissertatio XX. *De ordine Diuini Officij Gothici Mozarabum, antiquato in ea Synodo, qualiter hodie permaneat Toleti, & Salmanticæ.*

** Ordo Divini Officij Mozarabum, horæ, ritus, ac ceremoniæ propriæ, in sacrificio & extrà, toto anno alijs atque alijs diebus ac temporibus, exhibetur ad litteram. *Ex Mss. Eccles. Toletanæ.*

Missa

** Missa S. Iacobi verbis ac ritu Mozarabum. *Ex antiquis Mss.*

** Dissertatio XXI. *Qualiter libri Diuinorum Officiorum Romam delati fuerint, ibidemque examinati, & probati, vsque in Hispania confirmati pluribus postea annis, antequam Romani sacrorum ritus reciperentur.* Vide interea Sandovalium in Alphonso VII. fol. 159. & seqq.

** Tractatus Iuliani & Felicis Toletanorum Præsulum de antiqua Missa Hispaniæ; itemque de Officio Mozarabum approbato ad Alexandro II. Papa, anno 1061. *Ex Mss. Eccles. Tolet.*

** Privilegium memorabile Alphonsi VI. Regis in gratiam Bernardi Abbatis S. Facundi, eiusdemque Monasterij, cui plures exceptiones & libertates concessit, vnà cum vxore sua D. Constantia, & Episcopis, ac Proceribus Regni, qui subscribunt, anno Dominicæ Incarnationis millesimo octuagesimo, Gregorij VII. Papæ octavo, Indictione IV. Ait verò, inter alia, Rex ipse ibidē: *Deus & Dominus noster suppeditavit mihi, vt in Hispaniæ partibus, dominio meo ab eodem commissis, DIGNISSIMVM ROMANAE INSTITVTIONIS OFFICIVM CELEBRARI PRAECIPEREM, &c.* Vide Concil. Burgense nuper indicatum. A. 1085.

Con-

** Conventus Episcoporum ad Dedi-
A.1086. cationem Basilicæ Monasterij Balneolensis in Diœcesi Gerundensi, mense Septembri, anno 1086.

A.1086. ** Donatio amplissima Alphonsi VI. Hispaniæ Regis facta Ecclesiæ Toletanæ, postquam à Sarracenorum tyrannide libertata fuit, anno 1086. Subscribunt, idem Alphonsus, & Constantia Regina, Episcopi duodecim, &c. *Ex Mss. eiusdem Ecclesiæ Toletanæ.* Vide interim Quintanadueñas pag. 511. & seq.

** Donatio eiusdem Alphonsi VI. in gratiam Monasterij S. Facundi, & Bernardi eius Abbatis eodem anno 1086. *Ex Ms. eiusdem Monast.* Vide Yepes Tom. VI. fol. 488.

** Donationes aliæ memorabiles eiusdem Alphonsi Regis in gratiam Ecclesiarum, & Monasteriorum Hispaniæ. *Ex varijs & fidelibus Mss.*

** Privilegium insigne Sancij Ramirez
A.1087. Aragonum & Navarræ Regis, eius nominis VI. in gratiam S. Veremundi Abbatis Hyrachensis & Monachorum, concessum anno Christi 1087. *Ex Ms. archiui Hyrachensis.*

** Observationes circa S. Veremundũ Abbatem, cui concessum est id privilegium.

** Privilegium memorabile Alphonsi
A.1090. VI. concessum anno 1090. in gratiã Monasterij Cluniacensis, cuius se veluti tributarium con-

constituit sub onere solvendi duas mille monetas auri. *Ex Mss. Carrionensi.*

Epistolæ variæ Vrbani II. Papæ ad Hispanos, sive ad Hispaniam spectantes, scriptæ ab anno 1088. in quo electus fuit Pontifex, vsque ad 1099. in quo humana posuit. Ab anno 1088. ad 1099.

Epistola I. (aliàs II. inter reliquas eiusdem Pontificis) ad Bernardum Archiepiscopũ Toletanum, eiusque Successores in perpetuum, scripta Anagniæ Idibus Octobris, anno 1088. Christi, primo Pontificatus Indictione XI. In ea, post plures laudes Alphonsi VI. Castellæ Regis, qui Toletanam vrbem Maurorum potestate exemerat paulo antè, post duram annorum 370. oppressionem, agit de exaltatione Ecclesiæ Toletanæ, & restitutione ad pristinam dignitatem. Quare Bernardum ex monacho S. Benedicti recens electum illius Archiepiscopum, communi Episcoporum, Regis, & populorum consensu, insignibus Pallij Pontificalis donat, ac subinde ipsum, Successoresque, Primates in omnibus Hispaniæ regnis pronuntiat his verbis: *Teque, secundùm quòd eiusdem Vrbis constat antiquitus extitisse Pontifices, IN TOTIS HISPANIARVM REGNIS PRIMATEM PRIVILEGII NOSTRI SANCTIONE STATVIMVS*, &c. Ac præterea: *Primatem te vniversi Præsules Hispaniarum respicient, &* A.1088.
ad

ad te, siquid inter eos quæstione dignum exortum fuerit, referent: salua tamen ratione, Ecclesiæ autoritate, & Metropolitanorum priuilegijs singulorũ. Nimirum ijs verbis Vrbanus videbatur ob oculos habere decretum illud Concilij Nicæni Canone sexto, vbi statuitur: ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις, τὰ πρεσβεῖα σώζεσθαι ταῖς ἐκκλησίαις. id est: *Similiter & in Antiochia, & in alijs provincijs, sua priuilegia, ac suæ dignitates & auctoritates, Ecclesijs serventur:* vt Gentianus Hervetus vertit.

Epistola II. (aliàs III.) eiusdem Vrbani II. ad Archiepiscopum Tarraconensem (Berengarium) qui recusabat agnoscere in Archipręsule Toletano auctoritatem Primatûs in totam Hispaniam. Corripit illum propterea, & præcipit vt honorem obedientiamque exhibeat Toletano Antistiti, præsertim gerenti vices Sedis Apostolicæ in tota Hispania, & provincia Narbonensi. Verba eius brevis Epistolæ hæc sunt.

VR-

VRBANVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI, Venerabili fratri Archiepiscopo Tarraconensi, salutem, & Apostolicam benedictionem.

NOVIT Dilectio tua, frater in Christo „ venerabilis, quo tenore, qua conditio„ ne, pallium tibi, privilegiumque con„ cessimus, &c. Memineris tamen, ita te Ar„ chiepiscopum constitutum, vt tam tu, quàm „ vniversi Provinciæ Tarraconensis Episcopi, „ Toletano, tanquam Primati, debeatis esse „ subiecti. Sic ei à Nobis in Toletanæ Ecclesiæ „ privilegio constitutum est: QVOD NOS „ OMNINO RATVM VOLVMVS PER„ MANERE. Nunc autem multò ampliùs: quia „ nostræ solicitudinis vices in Hispania vni„ versa, & Narbonensi provincia, ministran„ das iniunximus, &c. Datum Kalendis Maij.

Epistola hæc edita fuit eo ordine, quẽ servat in editionibus communibus Conciliorum. Verè autem scripta fuit tribus saltem annis post præcedentem, quæ data fuerat anno 1088. Nam biennio pòst, nimirum anno 1091. scripta fuit ab Vrbano ipso alia ad Berengarium Episcopum Ausonensem, postea Archiep. Tarraconensem, proximè indicanda, cuius mentio

Q fit

sit in hac nuper descripta. Nos tamen communem aliarum editionum ordinem sive seriem servavimus. Plures autem alias Pontificum Romanorum Epistolas circa Primatum ejusdem Ecclesiæ Toletanæ in reliquas omnes Hispaniarum, suo tempore & loco proferemus, quãvis præcipuæ illarum indicatæ fuerint suprà in Notitia Tomi II. circa decretum Gundemari Regis, & eo loco citatæ fuerint ab Illustriss. D. Loaysa.

Instrumentum Donationis factæ de civita-
A. 1090. te Tarraconensi Romanæ Ecclesiæ à Berengario Comite Barcinonensi, scriptum anno Domini 1090. Nimirum in eo Comes Deo, & Apostolorum Principi B. Petro, eiusque *Vicario Romanæ Sedis Apostolico*, donat quidquid sibi competit ex iure paterno, & nominatim Tarraconensem vrbem, cum omnibus ijs, quæ ad illam pertinent; ita, vt tam ipse, quàm eius posteri, non aliter illam possessuri sint, quàm per manum S. Petri, eiusque Vicarij; ac præterea vnoquoque quinquennio solvere ei debeant censum viginti quinque librarum purissimi argenti, &c. Donationi huic consenserunt Berengarius Episcopus Ausonensis, qui ibidem dicitur Archiep. Tarraconensis (nondum tamen donatus pallio vsque ad annum 1091. sequentem) & Episcopus Gerundensis æquivocus Berengarius (sic inibi appellatur, id est,

est, synonymus priori Berengario) ac varij Vicecomites, *per manum Domini Raynerij Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, qui nunc legatione fungitur in partibus nostris.* Hic autem ipse novem annis postea sucessit Vrbano II. dictusque fuit Paschalis II. Donationis initium est: *Quoniam audiuimus*, &c.

Itaque Tarraconensis civitas à Berengario Comite alijsque eiusdem provinciæ Principibus expugnata, & erepta tyrannico Sarracenorum dominio, ab ijs donata fuit Romanæ Ecclesiæ anno ipso 1090. Anno autem proximè sequenti *Berengarius Ausonensis quondam Episcopus*, (verba sunt eidem diplomati addita) *per quem potissimum ciuitas eadem restaurabatur, Sedem Apostolicam adijt, Domino Vrbano Papæ se præsentavit, pallium accepit, priuilegium promeruit, per quod in Tarraconensem Metropolim translatus, Archiepiscopus institutus est.* Porrò privilegium ipsum continetur Epistolâ mox indicandâ.

Epistola III. (aliàs VII.) Vrbani II. scripta Capuæ Kalendis Iulij anno Christi 1091. ad Berengarium Ausonensem Episcopum: in qua A.1091. eum constituit Archiep. Tarraconensem, ipsique ac successoribus canonicè substituendis in perpetuum, concedit, vt iure proprio possideant Tarraconensem Ecclesiam, cum ijs omni-

nibus Ecclesijs, quas antea illa antiquitus sibi subditas habebat, &c. *salua semper in omnibus Romanæ Ecclesiæ auctoritate.* Deinde concedit vsum Pallij *in Missarum solemnijs, intra Ecclesiam solummodo, in præcipuis tantùm festiuitatibus*, quas ibidem nominatim recenset. Præterea hortatur illum ad munus suum ritè ac sanctè obeundum. Insuper præcipit, vt quicumque bona Tarraconensis Ecclesiæ possident, ea restituant ipsi, *præ iudicij diuini formidine, & Sedis Apostolicæ reverentia.* Huius autem decreti transgressoribus, cuiuscumque dignitatis sint, etiam Archiepiscopalis, Imperatoriæ, aut Regiæ, honoris sui & officij periculo subijcit, & à Christo atque Ecclesiæ corpore separat: observatoribus verò benedictionem impartitur. Initium est: *Inter primas Hispaniarum vrbes, &c.*

Epistola IV. (aliàs XXIII. in novissima editione Parisiensi anni 1672. col. 456.) ad Raynerium S. R. E. Presbyterum atque Legatum in Hispania. In ea refert querelam, sive appellationem Antistitum Narbonensis & Barcinonensis ad Sedem Apostolicam contra Abbatem (Frotardum) S. Pontij Tomeriensis; qui Cœnobium S. Cucufatis (vulgò *S. Cujat* in Catalonia) quietè possessum ab Episcopo Barcinonensi perturbavit, excluso per vim Abbate ibidem constituto, iuxta consensum Richardi

di S. R. Ecclesiæ Legati: Abbatem verò Tomeriensem longe alia ad Sedem Apostolicam retulisse. Quare præcipit Raynerio, vt eam causam diligenter examinet, & definitivo atque irretractabili iudicio dirimat: similiter & aliá circa Ecclesiam B. Sylvestri, quam Salmodienses Monachi B. Rufo abstulisse dicebantur. *Ex Ms. extante apud V. Cl. Philippum Labbe*, qui monet ad extremum *videri aliqua deesse in exemplari, quo vsus fuit*. Et certè in eo nec Indictio, nec annus, videtur designari.

Epistola V. Vrbani II. (aliàs XXVII. in laudata editione) ad Berengarium Comitem Barcinonensem, Ermengaudum Comitem Vrgellensem, & Bernardum Comitem Bisuldunensem, in qua agitur de restauratione Ecclesiæ Tarraconensis, quam ijs Principibus summopere commendat; educta fuit ex archivo Archiepiscopatus Tarraconensis ab Illustriss. D. Petro de Marca, qui illius exemplar spoponderat Philippo Labbè. Verùm curatores funeris eius, id non tradiderunt. Fortassis tamen in lucem proferet Stephanus Baluzius in Collectione nova Conciliorum, quam aliquibus retro annis promissit, & inchoatam Lutetiæ Parisiorum audio. Nimirum, ipse diu Marcæ viventi adfuit, & morienti, omniaque illius adversaria, schedas, opuscula, & manuscripta, secum detulisse videtur. Si autem illorũ exemplar aliquod,

maximè desideratum, & non semel quæsitum, ad nos pervenerit, illud luci dabimus in præcipuo Opere, cuius mera Synopsis aut Epitome est liber hic.

** Epistola VI. (aliàs XXVIII.) ad Reynerium S. R. E. Legatum in Hispania: in qua Vrbanus agit de Primatu Archiepiscopatus Toletani; eoque modo asserit se ius id concessisse Archipræsuli Toletano, vt salva sint Metropolitanorum privilegia singulorum. Epistolæ istius exemplar habuit ex chartulario Narbonensi Ill. Marca, & obtulit Philippo Labbè: verùm hactenus non prodijt, nisi fortè iam Baluzius in lucem nuper ediderit.

Epistola VII. (aliàs XXIX.) ad Alphonsum VI. Castellæ & Legionis Regem: in qua distinguens initio duas potestates, alteram Sacerdotalem, alteram Regiam, hanc illi postponit & subditam esse docet. Hinc progrediens ad laudes eiusdem Regis, quòd Christianæ fidei defensor sit, & Ecclesiam Toletanam de Sarracenorum iugo liberaverit, adiuvante Domino; subdit, se eius hortatu Fratrem Bernardum Toletanæ vrbis Præsulem dignè ac reverenter excepisse, ipsique pallium tradidisse, *priuilegium quoque Toletanæ Ecclesiæ antiquæ maiestatis indulsisse. Ipsum enim* (ait Pontifex) *in totis Hispaniarum regnis Primatem statuimus, & quidquid Toletana Ecclesia antiqui-*

ius

tus noscitur habuisse, nunc quoque ex Apostolicæ Sedis liberalitate in posterum habere censuimus. Monet proinde vt ipsum audiat veluti patrem charissimum, & quæcumque Dei nomine nunciaverit, exequatur. Dolet verò Vrbanus, & reprehendit, quòd Rex Episcopum S. Iacobi ceperit, & in captione ab Episcopali dignitate deposuerit, contra quàm sacris Canonibus decernitur. Quare præcipit vt per Archiep. Toletanum statim eum suę restituat dignitati. Nec iustam excusationem censet quòd ea captio & depositio facta sit auctoritate Richardi S.R.E. Cardinalis: quoniam adhuc id sacris Canonibus contradicit, & Richardus tunc legatione Sedis Apostolicæ minimè fungebatur: vtpote quem Victor III. Papa legatione privaverat. Itaque *in remissionem peccatorum, & Sedis Apostolicæ obedientiam* iubet, vt Episcopum suæ dignitati restitutum cum Legatis suis Romam mittat canonicè iudicandũ. Alioqui sciat, se, quamvis invitum, severitate vsurũ. Et vt id exequatur, in memoriam redigit quòd Constantinus Magnus Sacerdotum iudicia nec audire voluerit, indignum arbitratus Deos ab hominibus iudicari. Deinde benedictionem Regi impartitur, & felicia omnia à Deo precatur. *Ex Odolrico Raynaldo ad annum* 1239. *num.* 54. *& seqq.*

Epistola VIII. (aliàs XXX.) ad Tarraconen-

nensem & cæteros Hispaniarum Archiepiscopos: vt quemadmodum ij volunt subditos sibi parere, ita & ipsi obediant Archipræsuli Toletano, tanquam Primati in omnibus Hispaniarum Regnis, eiusque iudicio terminetur siquid grave occurrerit, ob distantiam Romanæ vrbis. Quòd si verò tale sit, vt Primatis iudicio definiri nequeat, ad Apostolicam Sedem referatur, *veluti Sedium omnium Principem.* Denique subdit, vt qui absque proprijs Metropolitanis sunt, Toletano veluti proprio subsint. *Ex eodem Scriptore.*

** Mitto Epistolam illam eiusdem Vrbani II. ad Berengarium Archiep. Tarraconensem, quæ in Collectione Labbeana est n. XXXI. & extat Tomo X. col. 459. quoniam videtur omnino eadem cum illa, quam suprà tertio loco indicavimus. Mitto pariter fragmenta Epistolarum Hadriani IV. & Anastasij IV. Romanorum Pontificum extantia ibidem col. 460. & 461. circa eundem Primatum Ecclesiæ Toletanæ supra Bracarensem & Compostellanam: quoniam eæ Epistolæ infra suo loco & tempori consignabuntur.

A. 1090. Concilium Tolosanum pro expurgando Episcopo Tolosano, & moribus Ecclesiæ Gallicanæ reformandis, celebratum anno Domini 1090. vel aliquo ex duobus proximè præcedētibus, vt alij volunt, rectà non pertinet ad scopum

pum nostri Operis. Verùm aliunde extra illum omnino censeri non debet: tum quia in eo præsens fuit Bernardus Archiep. Toletanus, adsidentibus ipsi Episcopis Galliæ Gothicæ, & Narbonensi Archiepiscopo: tum præterea, quia inde secum videtur in Hispaniam attulisse Officium Divinum Gallicis litteris scriptum: de quo paulo pòst.

** Privilegium insigne Sancij Regis Aragonum, filij Ramiri, & nepotis Sancij Maioris, in gratiam S. Ioannis Pinnatensis datum anno 1090. cum insertione aliorum præcedentium privilegiorum. Vide Yepium in Append. Tomi III. scriptura II.

Concilium Legionense, Præside Renerio, aliàs Raynerio, S. Romanæ Ecclesiæ Cardinale, & per Hispanias legato, vna cum Bernardo A.1091. Toletano Primate, annno Alphonsi VI. Regis vigesimo octavo, Era Hispanica 1129. anno Christi 1091. Porrò eius Acta nullibi extare inveniuntur, ne quidem in Historia Pelagij Episcopi Overensis, qui tunc vivebat, adulta iam ætate. Adhuc tamen supersunt nonnulla testimonia scriptorum, qui non ita multò pòst vixerunt. Imprimis occurrit Rodericus Toletanus, qui libro sexto de Rebus Hispanicis cap. trigesimo, disertè memorat hoc Concilium: nam statim postquam narravit, Garsiam Regem Alphonsi Regis fratrem Legione fuisse sepultum

tum (quod planè accidit anno 1091.) subdit hæc verba: *Interfuit autem Renerius Legatus, & Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, ibidemque (nimirum, Legione) celebrato Concilio cum Bernardo Toletano Primate, multa de Officijs Ecclesiæ statuerunt: & vt etiam de cætero omnes scriptores, omissa littera Toletana, quam Galfilas Episcopus adinvenit, Gallicis litteris vterentur.* Similiter Lucas Tudensis Diaconus, Roderici æqualis, in Chronico Mundi edito quarta parte Hispaniæ Illustratæ, inquit: Rex autem Garsias cùm veniret Legionem, in itinere mortuus est: cuius funeri ambæ sorores, Vrraca scilicet, & Geloyra, more Regio occurrentes, & Renerio Romanæ Ecclesiæ Legato, qui postea Papa effectus est, & cum Bernardo Toletano Archiepiscopo, alijsque Cõprovincialibus Episcopis, & Abbatibus, Legione Synodum celebrabat, omnibus pro eius anima salutarem hostiam Deo offerentibus corpus eius in eadem vrbe cum proceribus suis sepulturæ honorificè tradiderunt, Era 1129. In prædicta verò Synodo almi Sacerdotes de Fide Catholica colloquentes statuerunt, vt secundùm regulam B. Isidori Hispalensis Archiepiscopi Ecclesiastica Officia in Hispania regerentur. Statuerunt etiam, vt scriptores de cætero Gallicam litteram scriberent, & prætermitte-

„ terent Toletanam in officijs Ecclesiasticis:
„ vt nulla esset divisio inter ministros Ecclesię
„ Dei. Hactenus ibi Nonnulla alia invenies apud Marianam lib. sexto cap. vndecimo, quorum tamen aliqua pertinent ad posteriora tempora.

Nota, Lector, regulam S. Isidori de Officijs Ecclesiasticis, ad cuius præscriptum ea administrari cautum fuit in hoc Concilio, non aliam videri nobis, quàm Epistolam illam celebrem eiusdem S. Isidori Hispalensis ad Laudefredum Episcopum Cordubensem, quæ habetur Tomo I huius Operis. Quippe in ea S. Doctor de omnibus & singulis Officijs Ecclesiasticis agit, & proprias vniuscuiusque functiones exponit. Quarum disciplina & executio, cùm iam obliterata esset, aut neglecta aliquibus retro sæculis in Hispania, propter irruptionem Sarracenorum, & bella assidua cum ijs; in hoc Concilio instaurata fuit.

Præterea quod in eo decretum dicitur, *Vt scriptores de cætero Gallicam litteram scriberent, & prætermitterent Toletanam in Officijs Ecclesiasticis*, vt loquitur Lucas Tudensis; non ita accipiendum existimo, quasi nomine aut re litteræ Toletanæ intelligatur Officium Divinum Gothicum; & per *litteram Gallicam* significetur Officium Divinum Romanum, quo Galli vtebantur. Quippe ea communu-

mutatio Divini Officij Gothici in Romanum iam fuerat decreta in Concilio Burgensi anni 1085. vel, vt alijs placet, 1080. & executioni mandata in Regnis Castellæ ac Legionis. Mutatio itaque primùm statuta in hoc Concilio Legionensi, non fuit penes Officium Divinum, sed solùm quoad litteras, sive characteres, qui eousque erant Toletani, sive proprij Mozarabum: verùm ab hoc tempore derelicti fuerunt in Officijs Ecclesiasticis, & mutati in Gallicanos, communes ferè tunc in Ecclesia. Hoc enim indicat Tudensis ipse postremis illis verbis: *Vt nulla esset diuisio inter ministros Ecclesiæ Dei*. Hæc enim causalis omnino extra rem esset, nisi eousque in alijs regionibus libri Officiorum Divinorum in choris Ecclesiarum vsitati, & Missalia quælibet, ac Breviaria, scripta essent Gallicis litteris: quorum exemplaria aliquot Bernardum ex Concilio Tolosano paulo antè celebrato, in Hispaniam attulisse, videtur valde probabile, vt suprà indicavimus.

** Epigrammata quatuor Alonis Grammatici, in laudem Serenissim. Reginæ Constantiæ vxoris Alphonsi VI. Regis Castellæ & Legionis, quæ obijt anno Christi 1093. *Ex Ms. Ecclesiæ Toletanæ*. Porrò is Auctor fuit postea Episcopus Asturicensis: vt testatur Historia Compostellana.

** Privilegium memorabile Alphonsi

VI.

VI. Regis concessum Monasterio S. Servandi apud Toletum: quod, plurimis donis à se locupletatum, subdit Romano Pontifici, & regendum de cætero committit Monachis S. Victoris Massiliensis in Gallia, quorum Abbas erat tunc, & Legatus Sedis Apostolicæ in Hispania, Richardus Cardinalis. *Vt per manum*, inquit, *& custodiam Domini Richardi, sed & omnium in Massiliensi Monasterio subsequentium Abbatum, & Monasterium ad Dei servitium crescat, & Romana Ecclesia statutum suæ hæreditatis censum non perdat, &c.* Subscribunt Episcopi & Proceres. Vide Yepium Tomo VI. fol. 486.

** Notæ in id Privilegium, de antiquis Toleti Monasterijs vsque ad tempus Alphonsi VI.

Concilium Gerundense celebratum anno 1097. Idibus Decembris, *ad corroborandam Ecclesiasticæ libertatis dignitatem*, Præside Bernardo Archiep. & Primate Toletano, Apostolicæ Sedis Legato; adsidentibus Archiepiscopo Tarraconensi, & Episcopis Rotensi, Barcinonensi, ac Gerundensi. Acta illius descripta ab Archipræsule Marca ex tabulario Barcinonensis Ecclesiæ, nondum lucem viderunt, nisi fortè ediderit Stephanus Baluzius in Collectione nova Conciliorum, nondum à nobis visa. A. 1097.

Te-

** Testamentum D. Vrracæ Infantis, filiæ Ferdinandi Regis, & Sanciæ Reginæ, satis pium ac memorabile, in gratiam Monasterij S. Petri de Exlonça prope Legionem vrbem. Annus videtur fuisse 1099. nam ante subscriptiones dicitur: *Facta chartula testamenti, scriptura oblationis II. Idus Martij Era XXXVII. P. M.* (id est, post mille) *regnante Adephonso, &c. in Toleto, vnà cum Bertha Regina.* Subscribunt deinde tres filiæ Regum, Episcopi, & viri illustres. Vide Yepium Tomo IV. pag. 455 & seq.

A. 1099.

Epistolæ Paschalis II. Papæ, qui olim ex Monacho Cluniacense à Gregorio VII. electus Cardinalis, ac postea tempore Vrbani II. diu in Hispania Legatus S. Romanæ Ecclesiæ fuit, Raynerus siue Renerus dictus, ac tandem inuitus in Sedem Apostolicam assumptus Idibus Augusti, anno Christi 1099. regnante in Castella & Legione Alphonso VI. Multa piè & prudenter in Hispania gesserat, antequam summæ rerum præficeretur. Ecclesiæ præfuit octodecim annis, mensibus quinque, & diebus quatuor nimirũ ab Idibus Augusti anni prædicti 1099. vsque ad diem XV. Kalendas Februarij, anni 1118. Quo temporis spatio, prout res & occasio exigebat, varias Epistolas ad Hispaniam spectantes scripsit, mox indicandas.

A. 1099.

A. 1101. Epistola I. (aliàs IV.) Paschalis II. Romæ in

in Laterano scripta II. Nonas Martij Indictione octava, anno Christi 1101. secundo Pontificatus, ad Bernardum Archiepiscopum Toletanum: in qua primò agnoscit magnam Ecclesiæ Toletanæ dignitatem ex antiquo tempore, iuxta Actorum Synodalium decreta, illamque summis elogijs ornat, sicuti & Regem Alphonsum VI. qui Ecclesiam ipsam & vrbem Sarracenorum iugo eripuit. Quapropter Bernardum Archipresulem iuxta statutum Vrbani II. Decessoris sui, *in totis Hispaniarum Regnis Primatem sancit*: ipsique vsum Pallij donat, non in præcipuis solùm festivitatibus, prout antea concessum erat, sed & nominatim in festo Sanctorum Ildephonsi, Isidori, ac Leandri. Subdit deinde: *Primatem te vniuersi Hispaniarum Præsules respicient: & ad te, siquid inter eos graviori quæstione dignum exortum fuerit, referent: salva tamen Romanæ Ecclesiæ auctoritate.* Denique quidquid dominij, iurisdictionis, auctoritatis, aut possessionum, constiterit Ecclesiam Toletanam olim habuisse, totum id ipsi restitui & tradi vult: ac præterea Bernardum amanter hortatur vt se tanto & tam sublimi officio dignum exhibeat, nullâ Christianis aut Sarracenis offensione illatâ, horumque conversionem ad fidem Catholicam curet. Epistolæ initium: *Actorum Synodalium, &c.* Post finem habet: *Ego Paschalis*

lis Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi. Vide suprà Epistolam I. Vrbani II. ad eundem Bernardum.

A.1103. Epistola II. (aliàs X.) ad Didacum Compostellanum Episcopum scripta anno Christi 1103. aut proximè sequenti, prout in varijs exemplaribus habetur: in qua providet reformandis moribus, qui in ea Ecclesia occasione bellorum corrupti erant. Præcipit vt in illa Cardinales Presbyteros, seu Diaconos, constituat idoneos ad rectã eius muneris administrationem. Siqui ex Presbyteris & Diaconis iuxta communem morem patriæ contraxerunt cõnubia ante Romanę legis susceptionem, decernit, vt nati ex ijs, neque à sęculari, neque ab Ecclesiastica dignitate repellantur. Vetat vt de cętero Monachi simul cum Sanctimonialibus habitent, & vtrorumque habitacula dividi pręcipit. Epistolę initium est: *Ecclesia, quam regendam, &c.*

Epistola III. (aliàs XXI.) ad eundem Didacum Compostellanum Episcopum: vt vlciscatur incestum commissum ab Vrraca filia Regis Castellæ, cum Alphonso Aragoniæ Rege, cui nupserat cum impedimento consanguinitatis in tertio gradu. Verba præcipua sunt: *Ad hoc te omnipotens Deus populo suo præesse constituit, vt eorum peccata corrigas, & Domini annunties voluntates.* Et infrà: *Stude igi-*

tur

tur secundùm datam tibi diuinitus facultatem tantum incesti facinus, quod à Regis filia perpetratum est, debita vltione corrigere: vt vel à tanta præsumptione desistat, vel Ecclesiæ consortio, & seculari potestate priuetur, &c. Cætera desiderantur. Verùm eæ minaces Pontificis litteræ non satis fuerunt, vt ij incestuosi desisterent à turpi illo coniugio: ideoque Deum vltorem sunt experti. Vrraca enim morte subitanea, per medium cùm crepuisset, extincta est: Alphonsus verò potiùs eius amasius, quàm maritus, in Sarracenico bello interfectus fuit: prout ex testimonio vtriusque Roderici narrat Mariana lib. decimo de Rebus Hispaniæ cap. 8

Epistola IV. (aliàs LXV.) ad Bernardum Toletanum Primatem, Apostolicæ Sedis Legatum, scripta circa electionem Burgensis Episcopi, quem aliqui Paschalem Archidiaconum, alij quendam germanum Regis fratrem esse volebant. Præcipit Pontifex, vt conuocatis Episcopis prouincialibus loco & tempore opportuno, & auditis partibus, *omni personarum acceptione, omni dolo, & animositatis peruersitate seposita*, iuxta sacros canones ea causa definiatur. Data fuit Lateranis IV. Idus Aprilis, sed incerto anno.

Epistola V. (aliàs LXVI.) ad eundem Bernardum Primatem, in qua confirmat ipsius legatio-

gationem Apostolicam in Hispanijs, eiusquē administrationi permittit Ecclesiam Segoviensem, dum non petierit Episcopum proprium: Deinde Monasterium S. Servandi, spectans ad iura S. Petri, & à Pontificibus Romanis antea commissum Massiliensi Monasterio, sed iam desolatum, fugâ elapsis Monachis ob timorē Sarracenorum; committit eidem Archiepiscopo reparandum ac disponendum; cum onere tamen solvendi censum Palatio Lateranensi singulis annis. Data Lateranis XVI. Kal. Aprilis, anno incerto.

** Donatio nobilissimæ D. Ximenæ Diez, vxoris quondam D. Roderici Diaz, cognomento Cidi Præliatoris, facta anno Christi 1101. in gratiam D. Hieronymi de Petragoras Episcopi Valentini. *Ex archiuo Eccl. Salmant.*

** Donatio D. Raymundi Comitis, & D. Vrracæ vxoris, in gratiam Ecclesiæ Salmanticensis facta anno 1102. *Ex eodem archiuo Salmant.* Vide Yepium pag. 494. & seqq.

** Expostulatio Abbatis Rivipollensis in Catalonia adversus Archiepiscopum Tarraconensem, qui spretis Pontificum Romanorum privilegijs Ecclesias Monasterij Rivipollensis interdixerat ab Officio Divino. Quare in Concilio Nemausensi, idem Archiepiscopus, Berengarius nomine, ea privilegia confirmavit, seu

rata

rata esse voluit. *Ex schedis Archipræsulis Marcæ indicauit Philippus Labbè in Synopsi Conciliorum* Annus est incertus.

** Conuentus Episcoporum habitus anno 1100. ad dedicandam Ecclesiam S. Mariæ Villæbertrandi, in Diœcesi Gerundensi. Interfuerunt, præter Episcopos, Radulfus & Boso, Romanæ Ecclesiæ Legati, ac præterea Richardus Archiepiscopus Narbonensis. Acta ex ipsius Ecclesiæ tabulario descripsit laudatus Marca, nec hactenus, quod sciamus, edita sunt. A.1100.

** Concilium Fusselense celebratum prope Palentiam apud oppidum *Husillos* dictum, spectat ad annum circiter 1104. non verò ad annum 1135. vt minùs bene censuit Sandoualius: quod infrà ostendemus ad eundem annũ, vbi plura de illo. Nam licèt hoc loco collocandum esset iuxta veram Epocham, oportuit tamen de illo agere eo anno, cui communiter adscribitur. Vide ibi. A.1104.

** Priuilegium memorabile D. Vrracæ, filiæ Regis Alphonsi VI. & Reginæ Hispaniæ appellatæ antequam paternum regnum hæreditario iure possideret; concessum anno 1105. in gratiam antiquissimi Monasterij S. Ioannis de Podio, siue Poyo, iuxta littus maris in Gallæcia, à S. Fructuoso fundati pluribus antea sæculis. *Ex Ms. viso ab Episcopo Sandouallo.* A.1105.

** Dissertatio XXII. *An quædam Ap-*

paritio celebris & admiranda in insula TVMBA, ab antiquis scriptoribus memorata, contigerit in Gallæcia iuxta nuper memoratum Monasterium Podiense, an potius in Gallia apud Monasterium S. Michaelis de Tumba.

** Prodigia anno Christi 1109. visa octo diebus ante obitum Alphonsi VI. Castellæ Regis in Ecclesia Legionensi, spectante Clero ac populo. *Ex Historia Pelagij Ovetensis, oculati testis.*

** Elogium Historicum eiusdem gloriosissimi Hispaniarum Regis Alphonsi VI. verè Catholici, & munificentissimi erga Ecclesiam.

** Compostellana Synodus Diœcesana edita sub Episcopo D. Didaco Gelmirez, anno
A.1114. 1114. & nunquam hactenus (quod sciamus) publici iuris facta; quam visum hoc loci integram exhibere. *Ex Ms. Mondexarensi, quod olim fuit penes D. Cardinalem Quiroga, & desumptum est ex Historia Compostellana manuscripta Munionis Adephonsiadæ.*

***

IN-

INCIPIVNT DECRETA DIDACI Eccleſiæ Compoſt. Epiſcopi ad Protegendos Pauperes.

DIVINA diſponente clementia, ego Didacus Sedis Eccleſiæ Beati Iacobi Apoſtoli Epiſcopus, cũ eiuſdem Sedis Canonicorum Iudicum, cæterorumque nobilium virorum conſilio, prædeceſſorum ſtatuta relegendo, ad protegendum populum, ad exhibendum iuſtitiæ normam in toto honore Beati Iacobi, excepta Compoſtellana vrbe, omnibuſque burgis, quò advenæ, aliique plures confluentes ſtatuta nullatenus obſervare valerent; huiuſmodi decreta conſtituo, & conſtituendo confirmo.

De Eccleſijs.

A capite igitur exordium ſumentes, præcipimus, ne quis Eccleſiæ terminos quidpiam capere aut ſibi præſigillari exigente iuſtitia voluerit, Pontificis Vicarium, aut licentiam ſibi dari priùs expoſtulet.

De domibus nobilium & ignobilium, & de pignoribus, & de perpetratis calumnijs.

In domibus nobilium, ſeu vbicumque eorum vxores, aut filij inermes fuerint, Vicarijs,

& quibuscumque alijs pignorandi licentiam resecamus. In cæterorum quoque domibus id ipsum observari præcipimus, excepto si furti, aut homicidij, aut violentæ mulierum violationis, quod vulgò raptum dicitur, aut quadragesimalis tributi causa extiterit. Quod si extra domos rusticanas armenta, cæterave huiusmodi, quæ perpetrata calumnia capiantur inventa minimè fuerint, Vicarius admotis vicinis, & legitimis testibus, domum præsigillet, vel inde pignus abstrahat. Quidquid vt prædictum est pignoratum fuerit, quousque octo dies cōpleantur, integrum conservetur, & vicinis reservandum commendetur, & vsque ad præfinitum terminum illæsum, & ab omni vsu liberum maneat. Si fuerint omnia animalia exercendi operis studio adhibenda totius laboris expertia, servētur. Tandem si calumniæ perpetrator præfinito tempore ad examinandam iustitiam venire neglexerit, nisi necessaria detentus causa fuerit, iustitiæ examinatores pro calumniæ quantitate pignoris partem retineant, cætera dominis suis referantur. Siquis iniustè vel absque domini sui petita licentia quempiam pignorare præsumpserit, duplum restituat, & sexaginta solidos Pontifici persolvat. Verumtamen quisquis prius requisita iustitia coram idoneis testibus cum Vicario pignoraverit, duplum minimè restituat.

De

De Iudicibus.

Hæreditatum, & Ecclesiarum causæ, non nisi ab Optimatibus, & Apostolicæ Sedis Iudicibus, definiantur. Calumnia fideiussoriæ iudicia more antecessorum nostrorum, posthabitis in honore beati Iacobi alijs Iudicibus, Apostolicæ Sedis Iudicibus referantur.

De calumnijs pauperum.

Pauperes & imbecilles, misericorditer calumnias compleant, vt beneficijs suis penitus non priventur.

De proditoribus, & latronibus.

Proditores & latrones nemo protegere, nemo defendere præsumat. Sanè eorum protectores, damna, vel calumnias, quæ illi sustinere meruerant, sustineant.

De furibus.

Fur postquam tertiò furti reus convictus comprehensus fuerit, Principibus terræ atque iustitiæ examinatoribus tradatur. Qui dictante iustitia pro meritis vltionem in eum exerceant, sibique dati gladij causam animadvertant. Noverint enim, quia qui percutit malos, in eo quod mali sunt, minister Dei est: & alibi, punire malos non est effusio sanguinis.

De characteribus.

Characteres coram totius Ecclesiæ conventu

tu sive publico Concilio fieri iubemus: aliter factos valere inhibemus.

De fossataria & luctuosa.

His qui servilis conditionis iugum sustinent, vel qui quadragesimalia tributa persolvunt, redditus solitos, qui fossataria, & luctuosa nuncupantur, relaxamus, si patrum, parentumve suorum hæreditates incolunt.

De die Dominica.

In Dominica die ruricolas ad Civitatem negotiatum ire prohibemus.

De placitis, & cæteris scripturis.

Placita, & cætera huiusmodi scripta, ab authenticis Clericis, sive à Iudicibus, vel ab Archidiacono, sive ab ipsius loci Archipresbytero fiant; sin autem cassa habeantur.

De causis pauperum.

Si quis potentum iudicij causam tractare adversus pauperem, vel diffinire habuerit, similem personam introducat, quæ pro se causam suam diffiniat: ne forte cuiuspiam maiestate pauperis iustitia suffocetur.

De Quadragesima.

Diebus Quadragesimæ characteres fieri, calumniarum causas definire, iudicia exerceri, fossatariam dari, nisi magna expeditionis necessitas ingruerit, nostris quidem, non extraneis, qui pro dominorum suorum velle tractabun-

buntur, excepta furti, rausi, homicidij, Quadragesimalis tributi causa, removimus.

Vt calumniarum causæ in Kalendis discutiantur.

Die Kalendarum Archipresbyteri, Presbyteri, milites rustici, in Kalendarum antecessorum more conveniant. Tunc si quid querelæ vel iniuriæ obortum fuerit, ab Archipresbytero, cæterisque discretis viris veraciter perquiratur, & emendetur. Quod si diffinire nequiverit sequenti die, super illius negotij causa vera indagine facta, Pontifici, atque Apostolicæ Sedis Primatibus referatur, & determinetur.

De causis agendis in sexta feria.

Vniuscuiusque hebdomadæ sexta feria, Pontificalis palatij ianuis reseratis, quidquid querelæ, quidquid iniuriæ fuerit, in præsentia Pontificis, Iudicum, & Canonicorum, intimetur, & diffiniatur.

De lupis exagitandis.

In vnoquoque Sabbato, excepto Paschæ & Pentecostes, Presbyteri, milites, rustici cuiusque negotij immunes lupos exagitantes persequantur: & eis præcipitia, quod vulgus fogios vocat, præparent. Quæque etiam Ecclesia septem ferreas cannas persolvat. Ad hoc negotium quisquis ire distulerit, si sit Sacerdos, nisi infirmo-

morum visitatione detineatur, vel miles, quinque solidos, rusticus verò ovem, vel solidum persolvat.

De Vicarijs,

Milites, & quicumque principatu præeminent, villicationibus suis tales Vicarios statuant, qui, si quid contra decretorum iustitiam egerint, calumniarum causas vnde compleant habeant; sin autem eorum domini perpetrati damni & iustitię calumnias sustineant.

De latronibus.

Quicumque latronem comprehenderit, eum villico terræ tradat; & quæcumque villicus ab eo abstraxerit, horum tertiam partem habeat; sic & de proditoribus.

Ne quis res mortuorum inquietet.

Quoties quis naturæ iura persolverit, illius hæreditates, cæteraque beneficia, vsque ad XL. dies integra, nullaque inquietatione labefacta, qualiter ille dimisserit, consistant. Finitis autem XL. diebus, possessionibus, cæterisque beneficijs sub eodem iure, sub quo qui mortis spiculo ceciderit, qualiterve dimisserit, existentibus, si qua iurgia, aut si qua calumniarum schismata super his fuerint, ab Apostolicæ Sedis iudicibus, cæterisque disertis viris diffiniantur: cæterum ne quis hæredipeta, ne quis sy-

ſycophanta vſurpativè accedat, iuſtitiæ argumentis pleniùs indagetur.

Ne in Dominica ſaiones licentiam habeant pignorandi.

Ab hora nona Sabbati vſque in feriam ſecundam hora prima, nullus ſaio habeat licentiam pignorandi, niſi homicidas latrones, ſcilicet violatores virginum per vim, rauſatores, & proditores, etſi aliquis de extranea patria iuſtitiam poſtulaverit infra ſuprà dictum tempus iuſtitiam ſumat.

Ne conventus alternantium fiat in Eccleſia.

Saionum concilium, vel militum conventus, in Eccleſia, ſive terminis eius fieri prohibemus.

Ne Clerici fiant laicorum villici vel pædagogi.

Clerici neque laicorum villici efficiantur, neque filiorum eorum nutritores, neque à laica perſona dehoneſtentur, vel eorum bona capiāt. Qui aliter egerit, canonicam inſtitutionem componat, & excommunicatus à conventu fidelium ſequeſtretur.

De rebus captiuorum.

Bona eorum, qui capiuntur à Mauris, vſque ad annum plenum intemerata & integra conſer-

ſerventur: vt ſi forte fortuitò captum potuerint redimere, redimant; ſin autem, completo anno, iuxta arbitrium propinquorum, eorum bona diſtribuantur.

De mercatoribus, & peregrinis.

Mercatores Romarij, & Peregrini non pignorentur, & qui aliter egerit, duplet quæ tulerit, & ſit excommunicatus: ſolidos ſexaginta perſolvat domino illius honoris.

De Clericis.

Clerici foſſatariam non dent. Abbates, & Clericos venientes ad Synodum, vel votum, vel tertias afferentes, pignorari vetamus.

De menſuris.

Omnes alias tls, niſi ad menſuram illius petræ, quæ ſtat in campo Compoſtellæ; tam in hac civitate, quàm extra, vendere vel emere prohibemus, & qui aliter egerit, excommunicatus, ſexaginta ſolvat, donec reſipiſcat.

** Obſervationes variæ in ea decreta.

** Relatio, ſive authentica narratio plurimarum rerum ſpectantium ad inſigne & antiquiſsimum Monaſterium S. Martini apud

A.1115. Compoſtellanum, facta ab eodem Didaco Gelmirez illius Epiſcopo, die XVII. Kal. Maij, Era 1153. Subſcribit ipſe primus: deinde Bernardus Archiep. Toletanus, & quatuor Epiſcopi: poſtea *Vrraca totius Hiſpaniæ & Gallæciæ* Re-

Regina, eiusque filius Adephonsus; ac tandem multi alij dignitate Ecclesiastica aut sæculari Illustres. Extat integra apud Clariss. V. Antonium de Yepes Tomo IV. Chronici Benedictini in Appendice fol.436.col. 2. & seqq.

** Concilium Ovetense Provinciale, celebratũ Era 1115. id est anno Christi 1153. A.1115.
tempore Vrracæ Reginæ Legionis, & Castellæ, quæ cum filijs suis,ac filiabus,totaque ferè Hispaniæ nobilitate, interfuit, & subscripsit. Præsules in ea Synodo congregati fuerunt, Bernardus Toletanus,Primas Hispaniæ,& Legatus Sedis Apostolicæ; Pelagius Archiepiscopus Bracarensis; Episcopi, Didacus Iriensis, sive Compostellanus, Nunius Minduniensis, Didacus Auriensis, Alphonsus Tudensis, Hugo Portucalensis, Pelagius Astoricensis, Gonsaluus Conimbricensis, Petrus Segoviensis,Bernardus Secuntinus,Paschalis Burgensis, Sancius Abulensis, Munius Salmanticensis, & Bernardus Zamorensis. In eo plura ad Dei obsequium,& bonum publicum spectantia, decreta fuerunt; præsertim adversus latrones, sacrilegos, violatores Ecclesiarum, aliosque malefactores. Consultum præterea fuit immunitati Ecclesiarum: vt nemo ex ijs, neque in circuitu septuaginta passuum, vi extrahat rem aliquam, vel deliquentem, nisi forte sit manifestè servus, aut publicus latro, aut convictus de proditione aliqua,

aut

aut monachus fugitivus monialisve, aut publicè excommunicatus. Qui autem suadente diabolo aliquid extraxerit ab Ecclesia, eiusve cœmeterio, vsque ad duodecim passus; reddat quadruplum, & pœnitentiam agat iuxta sacros Canones, aut ingrediatur Religionem sub regula S. Benedicti, aut toto vitæ decursu eremitam agat, aut in servitutem se tradat Ecclesiæ, cui iniuriam intulit, aut omnibus vitæ suæ diebus peregrinetur. Denique tanto omnium consensu & ardore constitutio hæc in Concilio lata fuit, vt in eo dicatur, non auctoritate humana, sed instinctu Dei omnipotentis editam fuisse. vt per totum orbem divulgaretur. Et certè illa gratissima omnibus fuit, non Christianis modò, sed & Paganis, ac Iudæis. Ex Mss. Ecclesiæ Toletanæ eruit pauca hæc sermone Hispanico Sandovalius in Historia Vrracæ Reginæ fol. 123. Nos autem illud integrum dabimus, cum omnibus subscriptionibus sæcularium hominum nobilium, quæ profectò sunt longè plures, quàm in vllo alio Concilio hactenus edito. Nimirum trecentas illarum, aut circiter, me numerasse memini.

** Dissertatio XXIII. *De veteri ritu iniungendi in satisfactionem pœnitentibus vitam monasticam, aut eremiticam, aut peregrinationem perpetuam, prout in hoc Concilio decernitur.* Vide infrà Concilium Palentinum coactum anno 1129.

Vita

** Vita B. Geraldi Archiepiscopi Bracarensis, nuper primùm luci publicæ data à Cl. Viro Stephano Baluzio lib. tertio Miscellaneorum, ex Mss. Colbertinis. Videtur ille obijsse circa annum Christi 1110. vt apparebit ex Notis, & ex dicendis infrà circa Concilium Fussellense. A.1115.

Epistolæ Gelasij II. Papæ ad Hispaniam spectantes. Fuit ille natione Campanus, patria Caietanus, Ioannes antea nominatus, à puero optimis disciplinis imbutus, in Monasterio Casinensi sub Oderisio Abbate sanctissimo vitam religiosam professus, ab Vrbano II. (eiusdem instituti Benedictini olim Monacho) ad munus Cancellariæ evocatus, virtutumque merito à Paschale II. (pariter Benedictino) in numerum Cardinalium adscitus: à Clero, Senatu, Populoque Romano, convocatis & congregatis omnibus, quos Pandulphus eius temporis scriptor numerat, Cardinalibus, pari voto & desiderio, invitus ac remitens, Spiritûs sancti gratiâ mediante electus Pontifex octavo Kal. Februarij, anno Christi 1118. Post vnum annum Pontificatus, & plures labores, at multa præclarè gesta, ait prędictus Auctor, Synodo, *quam apud Viennam habuit, transacta, in Monasterio Cluniacensi subita passione, quam Græci pleuritin appellari iusserunt, correptus, suis & multis fratribus vndique* con-

convocatis, facta confessione, corpore cum sanguine Redemptorem accepit, ac iuxta formam monasticam strato terræ corpusculo sancta illa anima quarto Kalendas Februarij anno 1119. carne soluta est. Corpus honorabiliter intra limen Cluniacensis Cœnobij requiescit in pace. Martyrij verò corona dignissimus Pontifex, quo brevi tempore administrati Pontificatus nemo maiora passus est. Hactenus ille.

Epistola I. Gelasij II. (aliàs secunda) ad
A.1118. Bernardum Toletanum Episcopum, Hispaniæ Primatem, scripta Caietæ adversus Mauritium Bracarensem Episcopum, qui negans antea obedientiam Primati Toletano debitam, deindeque Ecclesiam suam dimittens, Enrico Regi excommunicato adhæsit, & ausus est se intrudere in Sedem Apostolicam. Quare præcipit, vt iuxta mandatum Paschalis II. decessoris sui curet electionem alterius Episcopi in Ecclesia Bracarensi, & Mauritium ipsum excommunicatum, periurum, ac Matris Ecclesiæ constupratorem publicum, cæteris Hispaniarum Prælatis denuntiet. Eiusdem ferè argumenti est Epistola I. eiusdem Pontificis ad Gallos, quibus præcipit vt se accingant ad defensionem vltionemque Matris Ecclesiæ adversus prædictum Mauritium, ab Henrico Imperatore intrusum in Sedem Apostolicam.

Dis-

** Dissertatio XXIV. *De rebus Mauritij Archiepiscop. quondam Bracarensis, quem plerique damnant cum Gelasio, nonnulli tuentur cum Henrico Imperatore hodieque.*

** Dissertatio XXV. *De rebus Bernardi Archiepiscopi Toletani celeberrimi, Hispaniarum Primatis, & Legati Apostolici: ad quem tot Pontificiæ Epistolæ illius temporis scriptæ extant.* Vide interea Archiepisc. Rodericum de Rebus Hispan. lib. 6. cap. 26.

** Privilegium erectionis Cathedralis Sedis Cæsaraugustanæ concessum ab Aldephõso I. Aragonum Rege anno Christi 1118. *Ex Arrueg. Catal. Episcop. cap. 21. pag. 663. & Illustriss. Egea in Discursu Histor. pag. 4.* Alia quoque ipsius Privilegia in gratiam Ecclesiarum ab anno 1118. vsque ad 1138. concessa vide apud ipsum Egeam pag. 14. & 15.

Epistola II. (aliàs V.) eiusdem Gelasij II. Papæ ad exercitum Christianorum, civitatem Cæsaraugustanam obsidentium, quibus remissionem peccatorum & indulgentiam ad præscriptum Episcoporum, & iuxta laborem vniuscuiusque, &c. impartitur. Illam, quia brevis est, & notatu digna, similiter & Decretum Episcoporum, visum hoc loci ad litteram exhibere. A. 1118.

GELASIVS EPISCOPVS SERVVS servorum Dei, exercitui Christianorum civitatem Cæsaraugustanam obsidenti, & omnibus Catholicæ Fidei cultoribus, salutem & Apostolicam benedictionem.

LITTERAS devotionis vestræ inspeximus: competitioni, quam pro Cæsaraugustano electo ad Sedem Apostulicam duxistis, favorem libenter accomodavimus. Eundem ergo electum, nostris tanquam beati Petri manibus, largiente Domino, consecratum remittentes ad vos; benedictionem vobis Apostolicæ visitationis impendimus, æquam omnipotentis Dei misericordiam implorantes, vt per Sanctorū præces & merita opus suum ad honorem suum & Ecclesiæ suæ dilatationem vos faciat operari. Et quoniam & vos ipsos, & vestra extremis obijcere periculis decrevistis: siquis vestrum accepta de peccatis suis pœnitentia in expeditione hac mortuus fuerit, nos eum Sanctorum meritis, & totius Ecclesiæ Catholicæ precibus, à suorum vinculis peccatorum absolvimus. Cæterum, qui pro eodem Domini servitio vel laborant, vel laboraverint, & qui præfatæ vrbis Ecclesiæ à Sarracenis & Moabitis dirutæ, vnde reficiatur, & Clericis ibi Deo famulantibus,

bus, vnde pascantur, aliquid donant, vel donaverint, secundùm laborum suorum & beneficiorum suorum Ecclesiæ impensorum quantitatem, ad Episcoporum arbitrium, in quorum parochijs degunt, pœnitentiarum suarum remissionem, & indulgentiam consequantur. Data Alesti, quarto Idus Decembris.

Epistola Encyclica, sive circularis Episcoporum Hispaniæ ad omnes Orthodoxos, iuxta præscriptum Gelasij II. Papæ in gratiam eorum qui auxilium, sive eleemosynam contulerint Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, paulo antea Sarracenis ereptæ.

Vniuersis mundi Ecclesiæ fidelibus, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Presbyteris, omnibus Catholicæ Fidei cultoribus, Petrus, licèt indignus, Cæsaraugustanus Episcopus, salutem & benedictionem.

DIVINA favente clementia, vestrisque precibus, & fortium virorum audacia, Cæsaraugustanam vrbem Christianis manibus subiugari, ac beatæ & gloriosæ Virginis Mariæ Ecclesiam, quæ diu (proh dolor!) subiacuit Sarracenorum ditioni, liberari, satis audivistis, quam beato & antiquo nomine sanctitatis ac dignitatis pollere novistis. At ut

tamen prioris captivitatis mœrore confectam; omnibus pene egere ſapiatis: tum quia non habent vnde dirutæ Eccleſiæ præfatæ parietes & ornamenta reſtitui valeant: tum quia Clerici ibidem divino famulatui die nocteque vacantes, vnde vivant non obtinent. Veſtram itaque deprecamur clementiam, quòd ſi corporali præſentia illam viſitare nequitis, ſaltem eleemoſynarum veſtrarum oblatione clementer viſitetis, illud Pſalmographi recolentes: *Beatus qui*
Pſal. 40. *intelligit ſuper egenum & pauperem; in die mala liberabit eum Dominus.* Illis verò, qui præfatæ Eccleſiæ neceſſariorum ſolatio deſtitutæ, atque ſuæ paupertatis gemitibus condoluerint, & vnum denarium, vel quot valeant, ad eius reſtaurationem miſerint, nos eis divina clementia, ac Domini Gelaſij Papæ auctoritate freti (exemplar litterarum Crucis, quas in noſtra Eccleſia ſignatas habemus, in ſuprascripta pagina ſcriptum invenietis) ac Domini Bernardi Archipræſulis Toletani, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Legati, ac omnium Epiſcoporum Hiſpaniæ :::: pœnitentiæ remittimus. Alij equidem iuxta beneficiorum ſuorum quātitatem, & operum ſuorum meritum, delictorum ſuorum conſequantur remiſsionem. Qui hunc noſtrum Archidiaconum nomine Miorrandum, & ſocios ſuos præſentium litterarum latores, benignè ſuſceperint, vel eis conſuluerint,

rint, à Domino vitam conſequantur æternam. Valete.

Ita Petrus Epiſcopus Cæſarauguſtanus: qui, vt audiſti, vnà cum his, & litteras Apoſtolicas miſit, haſque omnes ſubſcriptione munitas, tum Bernardi Archiepiſcopi Toletani, tum aliorum Hiſpaniæ Epiſcoporum in hunc modum:

Ego Bernardus Toletanæ Eccleſiæ Archipræſul hanc abſolutionem facio, & confirmo.

Ego Soboſcitanus Epiſcopus hanc abſolutionem facio & confirmo.

Ego Sanctius Calagurritanus Epiſcopus hanc abſolutionem facio & confirmo.

Ego Guido Laſcurrenſis Epiſcopus hanc abſolutionem facio & confirmo.

Subſcriptus quoque his reperitur Apoſtolicæ Sedis Legatus, qui tunc morabatur in Hiſpania, hoc itidem modo.

Ego Boſo ſacræ Romanæ Ecrleſiæ Cardinalis, hanc abſolutionem facio ac confirmo.

** Diſſertatio XXVI. *De conceſſione & vſu veteri Indulgentiarum, præſertim apud Hiſpanos: & qualiter intelligenda ſit ea, quam Gelaſius in eo diplomate conceſſit. Vide infrà Canonem XI. Concilij Generalis Lateranenſis I. ſub Callixto II. & Epiſtolam III. Regeſti XIV. Innocentij Papæ III. ex editione Boſqueti.*

Epistolæ Calixti II. Papæ ad Hispaniam spectantes, scriptæ ab anno Christi 1119. Kalendis Februarij, vsque ad Idus Decembris anni 1124. quo tempore Ecclesiam piè & prudenter rexit, eiusque libertatem & immunitatem fortiter asseruit adversus Henricum V. Imperatorem, tandem Ecclesiæ reconciliatum; devicto Burdino Antipapa, & in Monasterium Cavense retruso ad pœnitentiam agendam. Plura illius elogia legere licebit apud Sugerium, Tyrium, & Pandulphum, scriptores eiusdem temporis, & apud Abbatem Vspergensem, qui sæculo sequenti floruit.

A. 1119. vsque ad 1124.

Epistola I. (aliàs VI.) ad Pelagium Bracarensem Episcopum, cuius Ecclesiæ antiquam dignitatem & excellentiam, Sarracenorum tyrannide interruptam, memorat, & auctoritatem Metropolitanam à Paschali II. Papa instauratam confirmat in Sedes Episcopales, quas olim subditas habebat: præterea, & dominium illius temporale in vrbem Bracaram, ac totum id territorium, quod Ecclesia ipsa habuit dono Henrici Comitis, & Theresiæ eius coniugis. Data est sine Indictione & die: initium verò *Bracarensem Metropolim, &c.*

Epistola II. (aliàs XXXIII.) ad Bernardum Toletanum Primatem scripta Mantiæ III. Nonas Novembris, Indictione XV. anno Incarnationis Dominicæ 1122. Pontificatus tertio.

A. 1122.

tio. In ea Primatum Archiepiscopi Toletani *per vniuersa Hispaniarum regna*, instar prædecessorum suorum Vrbani II. & Paschalis II. confirmat, & siqua adversus Bernardum ipsum causa oborta fuerit, soli Apostolicæ Sedi iudicandam reservat. Complutensem Parochiam cum terminis suis, & Ecclesias omnes, ac Diœceses, quas olim iure proprio cognoscitur possedisse Toletana Ecclesia, de cætero ipsi subditas esse vult: præterea Episcopales Sedes, Ovetum, Legionem, Palentiam, eidem subijcit tanquam Metropoli: similiter & reliquas olim sub eius ditione sitas, vbi primùm à Christianis recuperatæ fuerint. Illarum denique civitatum, quæ Sarracenis invadentibus Metropolitanos proprios amisserunt, Toletano Præsuli subdit, donec illos habeant, *SALVO TENORE PRIVILEGII*, inquit, *QVOD A NOBIS COMPOSTELLANAE ECCLESIAE PONTIFICI EST COLLATVM*. Epistolæ initium est: *Postquam supernæ miserationis, &c.*

Epistola III. (aliàs XXXIII.) ad eundem Bernardum Toletanum scripta ipso anno & die, in qua legationem & vices Sedis Apostolicæ ipse commissas à Prædecessoribus suis, confirmat, exceptis Bracarensi & Emeritana Metropoli. Alias quoque eorundem concessiones in gratiam eiusdem Bernardi & Toletanæ Ecclesiæ... A.1123.

cle-

clesiæ, ratas esse vult. Initium: *Pro bonitate tua, &c.*

Epistola IV. (aliàs XXXIV.) ad Ovetensem & Legionensem Episcopos, scripta eodem
A.1122. anno 1122. & die, *vt Toletano Archiepiscopo, atque Primati, TANQVAM METROPOLITANO PROPRIO, reverentiam & obedientiam impendant.* Epistolæ initium: *Prædecessor noster, &c.*

Epistola V. (aliàs XXXV.) ad Episcopos, Abbates, & cæteros in Hispania, scripta eodem
A.1122. die & anno, vt Bernardo Toletano Primati, tanquam Legato Apostolico pareant. Initium: *Notitiam vestram, &c.*

** Epistola VI. (extra corpus cæterarum) in qua Callixtus II. Oldegario Archiep. Tarraconēsi vita & doctrina celebri, vices suas committit ad fidelium defensionem, & Ecclesiarum reparationem. Illam integram exscripsit Diagus lib. 2. de Comitibus Barcinon. cap. 103. & partem Illustriss. Exea pag. 11. ex archetypo S. Ecclesiæ Barcinonensis.

Canon XI. Concilij Lateranensis I. Generalis celebrati sub eodem Callixto II. Papa
A.1123. anno 1122. iuxta Baronium & Binium: sed verius anno sequenti iuxta alios, ita inscribitur: *De ijs, qui Hierosolymitanum, vel Hispanicum iter suscipiunt.* Deinde hæc in ipso „Canone habentur: Eis, qui Hierosolymam pro-

,, proficiscuntur, & ad Christianam gentem defendendam, & tyrannidem infidelium debellandam, efficaciter auxilium præbuerint, suorum peccatorum remissionem concedimus; & domos, & familias, atque omnia bona eorum, in beati Petri, & Romanæ Ecclesiæ protectione, sicut à domino nostro Vrbano Papa statutum est, suscipimus. Quicumque ergo ea distrahere vel auferre, quandiu in via illa morantur, præsumpserint, excommunicationis vltione plectantur. Eos autem, qui pro Hierosolymitano vel Hispano itinere Cruces sibi in vestibus posuisse noscuntur, & eas dimisisse, Cruces iterato assumere, viam ab instanti Pascha vsque ad sequens proximum Pascha perficere, Apostolica auctoritate præcipimus. Alioqui ex tunc eos ab Ecclesiæ introitu sequestramus: in omnibus terris eorũ, Divina Officia, præter infantium Baptisma, & morientium pœnitentias, interdicimus. Hactenus ibi.

** Dissertatio XXVI. *De vero intellectu eius Canonis, simul & indulti Vrbani II. in eo memorati. Vide interea Can. 2. Cõcilij Claramontani.*

** Dissertatio XXVII. *De grauissima pœna interdicti in eo Canone imposita iuxta antiquum Ecclesiæ morem, varijs exemplis confirmatum.*

Dis-

** Dissertatio XXVIII. *De rebus memorabilibus à Callixto II. in Hispania gestis dum esset Legatus, & circa illam quandiu Pontifex fuit.*

** Sermones IV. Callixti II. Papæ in laudem S. Iacobi Apostoli, habiti in Ecclesia Compostellana, dum esset Legatus Sedis Apostolicæ in Hispania. *Ex Mss. veteribus, quibus vsus fuit Ioannes Mariana.*

** Rescriptum Ollegarij Archiepiscopi Tarrconensis ad Raymundum Episcopum Ausonensem suffraganeum suum, quo respondet consultationi circa puerum ludentem qui alium impedivit, ita vt caput eius frangeretur, &c. an irregularis habendus sit. *Ex Mss. edidit Baluzius Tomo II. Miscell.*

** Donatio Petri de Librana primi Episcopi Cæsaraugustani post fugatos Sarracenos, facta anno 1128. in gratiam Canonicorum Ecclesiæ Metropolitanæ S. Salvatoris. *Apud Arrueg. pag. 663. & Illustriss. Exeam pag. 24.*

** Concilium Palentinum celebratum anno Christi 1129. tempore Adephonsi VII. Hispaniarum Imperatoris appellati, Præside Raymundo Archiepiscopo Toletano & Primate, nunc primò publicæ luci datum ex libro tertio Historiæ Compostellanæ Munionis Adephonsiadis manuscriptæ, & ex insigni codice Mon-

Mondexarensis Bibliothecæ, extante apud nos, qui fuit olim D. Cardinalis Quirogæ. Quoniam autem illud breve est, & multa observatione digna continet, placuit totum κατὰ πόδας describere hoc loco.

ACTA CONCILII PALENTINI.

ADEPHONSVS Hispaniarum Rex, venerandæ memoriæ Adephonsi Regis nepos, & illustris Reginæ Dominæ Vrracæ, & egregij Comitis Raymundi filius, totam fere Hispaniam post mortem sui avi, & suæ matris, conturbatam esse videns, Concilium in Palentina civitate prima hebdomade Quadragesimæ Era 1167. celebrare disposuit, & omnes Hispaniæ Episcopos, Abbates, Comites, Principes, & terrarum potestates, ad id Concilium invitavit: vt iuxta eorum consilium, & arbitrium, vrticas scelerũ, quæ post mortem sui avi præfati Regis, & post obitum suæ matris prædictæ Reginæ, in Hispania exortæ fuerant, falce iustitiæ extirparet, & prava in directa converteret. A.1129.

Decreta Pontificum.

QVIA in Ecclesia Dei & in pauperibus Christi multa mala fieri videmus, & regnum Imperatoris nostri Domini Adephonsi filij Comitis Raymundi & Reginę Do-

Dominæ Vrracæ, & quibuſdam pravis homi-nibus diſtrahi, & minui, & diverſis modis cor-rumpi dolemus: Idcirco ego Raymundus Tole-tanæ Sedis Archiepiſcopus & Primas, ac Sanctę Romanæ Eccleſiæ Legatus, vna cum Pontifici-bus, quorum inferiùs nomina ſcripta eſſe vi-dentur, & Imperatore noſtro Adephonſo præ-ſente atque favente, firmam vnitatis ſtabilita-tem inter nos facere ſalubre duximus, qua ſiqui-dem indiſſolubili vinculo caritatis ſtatuimus, vt deinceps & virtute concordiæ vniti, & cir-ca ſalutem fidelium præduce iuſtitia labore-mus, & ſupradicti Imperatoris noſtri eiuſque regni provida circunſpectione, auctore Deo, vigilemus.

Pro ſtatu igitur Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & totius regni ſalute, Concilium celebrantes Palentiæ, inter cætera hęc ſequentia vnanimi-ter ſtatuimus: Vt nullus proditorem publicum & latronem raptorem periurum & excommu-nicatum ſecum habeat, vel apud ſe retineat. Pręcipimus etiam, vt nemo Eccleſiam infra octoginta quatuor paſſus iure hæreditario poſ-ſideat, vt que oblationes excommunicatorum & decimæ non ſuſcipiantur. Principes terra-rum ſine iuſto iudicio non expolient populum, qui ſub eis eſt. Eccleſiæ non dentur laicis pro preſtimonio vel villicatione. Concubinæ Cle-ricorum manifeſtè eijciantur. Eccleſiæ, & hæ-

re-

reditates, & familiæ, quæ fuerunt Sedium & Monasteriorum, vbicumque fuerint, eis restituantur. Monachi vagi ad propria Monasteria reduci compellantur, nec Episcopi eos retineant sine licentia suorum Abbatum. Nullus excommunicatos alterius recipiat. Adulteros & incestuosos omnino separari iubemus. Vt Clerici per manus laicorum Ecclesias nec suscipiant, nec recipiant, neque Vicarij Episcoporum consentiant. Vt Episcopi dissidentes ad concordiam pro debito sui officij compellant. Clericos, monachos, viatores, mercatores, peregrinos sola limina petentes, & mulieres siquis invaserit, monasterio vel exilio deputetur. Portaticum nemo suscipiat, nisi in illis locis, in quibus accipi solebat temporibus Regis Domini Adephonsi; & eodem modo boves nemo rapiat, vel pignoret, vel furetur, sed stent in pace in toto nostro regno. Regi omnes sine dolo & pravo ingenio seu consilio fideliter obediant; quod qui nõ fecerit, excommunicetur. Ecclesiasticis nemo expeditionem, seu armorum gestationem, vel aliquid quod contra canones sit exigere præsumat. Laici tertias Ecclesiarum, seu quascunque oblationes, nulla occasione possideant; sed in dispositione Episcoporum cuncta quæ Ecclesiarum fuerint, habeantur. Qui falsam monetam fecerint, excommunicentur, & à Rege effossionem Ecclesiastico-

rum

rum (oculorum) patiantur. Celebrato Concilio, & Te Deum Laudamus, iuxta Synodalem morem cantato, Compostellanus consilio fratrum à Rege petijt quatenus ea, quæ ad suum, & suorum successorum ius in Emeritana civitate pertinebant, ad Dei & Beati Iacobi honorem sibi conferret. Rex eius petitioni iustè annuit, & hoc privilegium fieri fecit.

De acquisitione ciuitatis Emeritensis, adhuc sub Sarracenorum dominio constitutæ.

Quia ex deliberatione Sanctæ Romanæ
A.1129. Ecclesiæ præduce supernę dispositionis dispensatorio ordine, patruus meus beatæ recordationis Papa Callixtus meritis & reverentia Beatissimi Iacobi Apostoli dignitatem Archiepiscopatus Emeritensis Ecclesiæ in Compostellam Ecclesiam habendam perpetuò transmutavit: Idcirco ego Adephonsus Dei gratia Hispaniæ Imperator, vna cum coniuge mea Regina Domina Berengaria, Archiepiscoporum, ac Principum terræ consilio, qui Palentino Concilio interfuerunt, ad Dei & Beatissimi Iacobi Apostoli patroni nostri honorem & debitam sublimationem, salubre duxi hanc seriem testamenti facere de civitate Emeritana, nunc temporis à Sarracenis possessa, quã Dei opitulari potentia in proximo nos credimus habituros, devicta & ex-

expulſa Sarracenorum infideli ſpurcitia. In qua ſiquidem ſerie omnia præfatæ civitatis, quæ ad regale ius pertinent, vobis Domino Didaco Dei gratia Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopo, & veſtræ Eccleſiæ veſtriſque ſucceſſoribus, cum omnibus ſuis antiquis terminis & debitis caſtris, cæteriſque appendicijs, iure hæreditario poſsidenda perenniter, pro remedio animæ meæ, avorum, parentumque meorum, & devota mente confirmo. Et ſicut avi & proavi mei, magnificis donis, videlicet caſtris, & alijs diverſis penſionibus, Sancti Iacobi Eccleſiam amplificare, & argumentare ad ſalutem animarum ſuarum ſummopere ſtuduerunt: ita confidens de Dei miſericordia, prædictum locum Apoſtoli ſublimare, & exaltare, eos imitando, cupio & promitto. Siquis verò contra hoc factum meum venire tentaverit, à ſacratiſſimi corporis & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti participatione alienus exiſtat, & cum Iuda ſui Domini & Magiſtri proditore conſortium habeat. Omnibus autem hoc obſervantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Facta ſerie teſtamenti Era 1167. quinto Idus Aprilis.

Ego Adephonſus præfatus Imperator, unà cum coniuge mea, quod fieri mandavi, proprio robore confirmo.

Ha-

Hactenus ibi. Subscriptiones Episcoporum desunt.

Dissertatio XXIX. *De rebus Didaci Gelmirez Præsulis Compostellani, & decore atque augmento illius Apostolicæ Ecclesiæ eodem tempore.* Vide Sandovalium in Alphōso VII. fol. 207.

** Privilegium Monasterio Cuxanensi in Aragonia concessum ab Innocentio II. Papa apud Clarummontem, anno 1130. *Ex tabulario Monasterij Cuxanensis.* A.1130.

** Obitus Alphonsi Episcopi Salmanticensis: qui postquam interfuerat Concilio Rhemensi anno 1131. obijt apud Cluniacum, ibique hoc epitaphium meruit à Petro Venerabili Abbate: A.1131.

Vrbs est Hispanę regionis, quam Salamancam
Indigenæ dicunt: hanc ordine Pontificali
Alphonsus rexit, tumulo præsente sepultus:
Qui de Concilio Rhemensi dum remearet,
Hic finem fecit pariter vitæque, viæque.

** Privilegium eiusdem Innocentij II. Papæ, anno 1132. concessum Petro Venerabili Abbati Cluniacēsi ad Monasterium S. Facundi, celebre in Hispania, reformandum. *Habetur Tomo X. editionis Conciliorum Labbeanæ col. 964. & seq. cum subscriptione eiusdem Pontificis, & sex Cardinalium.*

Co:

** Comitia Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, ac variorum Principum, A. 1135. celebrata apud vrbem Legionem anno Christi 1135. ad coronandum Adephonsum VII. Regem Imperatorem Hispaniæ. In ijs præterea multa ad obsequium Dei, & vtilitatem Regni, statuta fuerunt. Imprimis vt servaretur iustitia, cuius defectu eo tempore Respublica penè corrupta erat. Deinde vt Ecclesijs & Monasterijs restitueretur, quidquid à nobilibus vsurpatum fuerat. Vt oppida omnia, quæ incursionibus crebris bellorum desolata erant, denuo popularentur, concesso multiplici privilegio & gratia incolis. Vt iudices, omni acceptione personarũ exclusa, animadverterent in delinquentes, & moribus corrigẽdis invigilarent. Vt Christianæ Fidei puritati consuleretur. Vt nullus esset locus abusibus, superstitionibus, & maleficijs. Vt denique obsequio Dei, & conservationi Catholicæ Religionis, morumque exactorum ad canones Christianæ legis, omnes intenti essent: sicuti à Regibus Adephonso V. Ferdinando Magno, & Adephonso VI. cautum, & feliciter obtentum fuerat. Ex Historia veteri Toletana, vnde desumpsit Sandovalius Episcopus in Alphonso VII. fol. 156. & seqq.

** Decretum Comitiorum Legionensium eodem anno 1135. editum, & subscriptum ab Episcopis Hispaniæ, & Proceribus, circa termi-

T nos

nos Ecclesiarum Cæsaraugustanę & Saguntinę. Illud integrum dabimus ex Illustriss. D. D. Ludovico Exea Talaiero, summo Iustitiæ in Aragonia Præfecto: qui ex Ms. authentico eruit.

** Concilium Fusselense, celebratum apud S. Mariam *de Husillos*, prope Palentiam vrbem, refertur à Sãdovalio nuper laudato fol. 161. in annum Christi 1135. Adfuit in eo, vt ipse ait, Alphonsus VII. se Imperatorem appellans, dominantem apud Toletum, Legionem, Gallæciam, Castellam & Naxaram: similiterque Richardus Vicarius Ecclesiæ Romanæ ac Legatus, Bernardus Archiepiscopus Toletanus, Petrus Archiepiscopus Aquensis; Episcopi verò, Gomesanus Burgensis, Gonsaluus Dumiensis, Adericus Tudensis, Arias Ovetensis, Osmũdus Asturicensis, Raymundus Palentinus, Petrus Legionensis, Petrus electus Compostellanus, Martinus Colimbrensis, Sigefredus electus Naxarensis, Petrus electus Auriensis: Abbates, Fortunius Silensis, Vincentius Arlancensis, Didacus Sahaguntinus, Ioannes electus Oniensis, & Petrus electus Caradignẽsis, cum pluribus Proceribus Regni. In ea Synodo potissimùm disceptatio fuit finium regundorum, sive de terminis dividentibus Oxomensem Episcopatum ab Occensi, seu Burgensi. Deinde quædam circa Officium Divinum tractata sunt. Denique cautum fuit extirpandæ incontinentiæ Cleri-

co-

eorum, quorum multi tanquam vxorati vivebant; sed irrito pene conatu, cùm id vitium altas radices egisset, donec annis sequentibus eliminatum fuit.

Hæc ferè Sandovalius loco allegato. Sed enim, vt concedam in sententiam gravissimi Præsulis, & in exquirendis atque illustrandis veteribus Hispaniæ monumentis diligentissimi, plura prohibent, ni fallor, decretoria. Imprimis enim, multis annis ante millesimum centesimum trigesimum quintum, in quo Sandovalius collocat id Concilium, iam obierat Bernardus Archiep. Toletanus. Nam sexennio antè, id est, anno Christi 1129. Raymundus Archiep. Toletanus, eiusdem Bernardi successor, interfuerat Concilio Palentino: vt suo loco vidimus. Quomodo ergo Bernardus pluribus retro annis vita functus potuit interesse Concilio Fussselensi anno 1135? Deinde, cùm illud celebraretur, Vicarius, sive Legatus Sedis Apostolicæ in Hispania, erat Guido Cardinalis: nō autem Richardus, qui longè antea præcesserat, temporibus Vrbani II. & Paschalis II. quorum prior humana posuit anno 1099. posterior anno 1118. Concilium ergo Fusselense, cui Richardus præfuit, longè ante annum 1135. fuit. Denique id ipsum constat ex Vita B. Geraldi Archiep. Bracarensis, scripta à Bernaldo ipsius discipulo, eiusdem Ecclesiæ Archidiacono, &

nuperrimè in lucem edita ex Ms. bibliothecæ Colbertinæ à Stephano Baluzio lib. tertio Miſcellaneorum, pagina 179. & ſeqq. Nimirum ex §. II. illius conſtat, Bernardum Archiepiſc. Toletanum tempore Vrbani II. Roma redeuntem, adduxiſſe ſecum Geraldum ex Aquitania Toletum, & in ea Eccleſia ipſum præcentorem, ſeu ducem chori (vulgò *Chantre*) conſtituiſſe. Deinde ex §. III. habemus, vacante Eccleſia Bracarenſi (quæ eouſque deſolata fuerat) Gerardum vnanimi Bracarenſium conſenſu electum fuiſſe ipſorum Archiepiſcopum, & conſecratum à Bernardo apud S. Facundum. Vlteriùs ex §. VI. patet, Geraldum Romam petijſſe ad Paſchalem II. (qui anno 1099. electus fuit Pontifex in locum Vrbani II. paulo antea defuncti) & ab eo Pallium impetraſſe: ac deinde Concilio Palentino, cuius Præſes erat Richardus Cardinalis, exhibuiſſe privilegium Eccleſiæ ſuæ Roma allatum. Verba præcipua eius §. exſcribo: *Vt autem beatus Geraldus Sedi Bracarenſi propriam dignitatem reſtitueret, Romam petijt, & à Domino Papa Paſchali honorificè ſuſceptus, pallium, & privilegium, & auctoritatem Eccleſiæ ſuæ inde apportavit. In Concilio enim Palentino, QVOD VENERABILIS RICHARDVS CARDINALIS ROMAE CELEBRAVIT, Epiſcopis, & Abbatibus, &* op-

optimis Clericis Hispaniæ circunsedentibus, Romanum priuilegium in auribus omnium recitatum est: & iuxta tenorem ipsius priuilegij Bracaræ Metropolis suffraganei Pontifices venerabili Geraldo Bracarensi Metropolitano, iustitia dictante, & Cardinali præcipiente, obedientiam & reuerentiam promisserunt, &c.

Hinc plura apertè colliguntur I. Concilium id longe ante annum 1135. immo & ante annum 1129. celebratum fuisse: quoniam Bernardus Toletanus, qui interfuit, iam antè obierat, & in eius locum successerat Raymundus, qui alreri Concilio antiquiori Palentino anni 1129. præfuit. II. Synodum Fusselensem coactam fuisse tempore Paschalis II. quo viuente Richardus erat Vicarius Apostolicæ Sedis in Hispania, à tempore Vrbani II. vt ex Epistolis vtriusque eius Romani Pontificis suprà indicatis constat. Deinde Paschalis ipse Geraldo pallium & privilegium dedit, quod in Concilio Fusselensi lectum & receptum fuit: ac certè paulo post concessum illud. Neque enim moras pateretur in eo exequendo Geraldus vir sanctissimus, & Ecclesię suę amantissimus, ob cuius honorem Romam contenderat. Fuit itaque celebratum Fusselense Concilium tempore Paschalis II. ac proinde ab anno 1099. vsque ad 1118. nam toto eo spatio 18. annorum Pas-

chalis Pontifex fuit. Denique, ex eadem Vita constat, Geraldum diu, aut saltem aliquot annis, fuisse Bracarensem Archiepiscopum, ante Mauritium, qui tunc erat Episcopus Colimbriaensis (ita habetur ibidem §. XVI.) & post sancti Viri obitum electus fuit Archipræsul Bracarensis. Hic anno 1118. iam dimiserat Ecclesiã suam, seque intruderat aut intrudi consenserat in thronum Romani Pontificatus: vt constat ex Epistola I. Gelasij Papæ (aliàs II.) ad Bernardum Toletanum scripta, & à nobis suprà indicata ad eundem annum 1118. & Bernardo ipsi honorem Primatus deferre noluerat. Immo & ante Gelasij Pontificatum, iam Paschalis II. expertus fuerat rebellem Mauritium Archiep. Bracarẽsem: ideoque præceperat Bernardo Toletano, vt in eius locum sufficeret alium Bracaræ Præsulem. Patet igitur, Mauritium tempore Paschalis II. atque adeò ante annum Christi 1118. fuisse Archiep. Bracarensem, ac proinde multis retro annis, & sub eodem Paschali Pontifice, B. Geraldum in hoc Concilio Fusselensi exhibuisse privilegium suæ Ecclesiæ concessum. Itaque licèt non possimus designare certum eius Synodi tempus, videtur celebrata fuisse non longè ab anno 1104. regnante adhuc in Hispania Alphonso VI. qui obijt anno 1109. non autem Alphonso VII. vt ex Historia Toletana refert Sandovalius.

Ne-

Neque obstat quòd Alphonsus ille, qui Concilio interfuit, iam tunc denominetur Imperator: quæ appellatio videtur propria Alphõsi VII. in Hispania. Huic enim difficultati facilè occurritur: quoniam Alphõsus VI. postquam expugnavit magnam Castellæ & Toletani Regni partem, interdum legitur decoratus Imperatoris titulo: & Alphonsus VII. eius nepos antequam solemni ritu coronaretur Legione anno 1129. iam appellabatur Hispaniæ Imperator: quorum vtrumque in veteribus monumentis eorum temporum legitur. Quid? quod longè ante vtrumque Alphonsum, Rex Aragonum, & Castellæ Comes D. Sancius, Imperatoris titulo decorabatur: & ante illum Bermudus dictus fuit *Imperator Gallæciæ*. De quo videsis politissimam Historiam Regum Aragoniæ nuper editam à V. Cl. Petro Abarca in eodem Sancio Maiore cap. 1. Itaque Fusselensis Synodus regnante Alphonso VI. ac proinde ante annum 1109. celebrata videtur. Sed de his hactenus.

** Dissertatio XXX. *De rebus memorabilibus Alphonsi VII. Hispaniarum Imperatoris, & præsertim de eius magnificentia in Ecclesias & Monasteria.*

NO-

NOTITIA EORVM, QVAE EDENDA SVNT TOMO IV.

AB ANNO CHRISTI MCXXXVI. vſque ad M D.

AD ILLVSTRISSIMVM D. D. FRANCISCVM DE GVZMAN, EXCELL. DVCVM MEDINAE Sidoniæ Præclarum Germen, olim Togatum in Collegio Maiori Valliſoletano S. Crucis, nunc Magnæ Eccleſiæ Toletanæ Hiſpaniarum Primatis digniſsimum Archidiaconum, &c.

ANNALES Hiſpaniæ continuati vſque annũ 1248. *Nunc edendi ex Ms. Eccleſ. Toletanæ, cura & ſtudio Clariſsimi Viri D. D. Michaelis del Olmo, Canonici eiuſdem ac Bibliothecarij.*

** Annales alij Hiſpaniæ continuati vſque ad annum 1290. *Ex Ms. eiuſdem Magnæ Eccleſ.*

** Concilium Burgenſe celebratum Era
A.1136. 1174. id eſt anno 1136. tempore Innocentij II. Papæ, regnante in Hiſpania Alphonſo VII. iam coronato Imperatore (vt ſuprà vidimus ad annum 1135. in Comitijs Legionenſibus) Præſide

side Guidone Cardinale, S. R. Ecclesiæ Legato & adsidentibus multis Episcopis: in quo multa circa ordinem Divini Officij statuta fuerunt, & deliberata ad conciliandos animos Regum Navarræ, Aragoniæque, invicem præliantium; ac præterea Regis Hispaniæ Alphonsi. Porrò ipse prædicti Concilij mentionem facit in Privilegio eodem anno Burgis concesso die secunda Octobris in gratiam Ecclesiæ Astoricensis: cui, simul cum vxore sua Berenguela Regina, confirmat donationem quorundã oppidorum, factam ab ipsius matre Regina D. Vrraca: & addit, eum esse secundum annum, *quo coronam Imperij primitus in Legione suscepit.* Subscribunt Sancia soror eiusdem Imperatoris, A.1136. Didacus Archiep. S. Iacobi; Episcopi verò, Petrus Legionensis, Petrus Palentinus, Petrus Segoviensis, & Berengarius Salmanticensis: ac præterea multi ex Proceribus Regni. Acta verò ipsa authentica eiusdem Concilij expectamus à Clariss. Viro D. D. Ioãne Luca Cortesio, Regio Consiliario in Supremo Indiarum Senatu. Vide interea Episcopum Sandovalium in Alphonso VII. fol. 161. pag. 2.

** Concilium Vallisoletanum celebratum hortatu eiusdẽ Alphonsi VIII. anno 1137. A.1137. Præside Guidone iam memorato S. R. E. Cardinale, & Legato. Illius mentio habetur in privilegio eiusdem Alphonsi concesso in gratiam

Mo-

Monasterij Vallis-paradisi inter Zamoram & Salmanticam die quarta Octobris, Era 1175. (id est, anno ipso 1137.) in quo præsertim leguntur duo ad nostrum scopum spectantia, alijs prætermissis. Primum est, eo tempore celebratum fuisse Concilium Vallisoleti à Guidone Legato. Secundum, Guidonem ipsum interfuisse colloquio inter Imperatorem Alphonsum, & Regem Portugalliæ Nimirum, cùm inter eos Principes non levia bellorum præludia excitata fuissent, Guido studuit vtrumque invicem conciliare. Et hoc ipsum videtur fuisse, circa quod deliberandum, atque omnibus modis tentandum, Legatus Vallisoleti Concilium celebrandum curavit. Nam in eum finem potissimùm Româ missus fuerat. Hæc solùm vestigia illius Concilij invenire licuit apud laudatum Sandovalium loco citato, fol. 163. pag. 1.

** Scriptura Fundationis Monasterij
A.1137. Vallis-paradisi, facta ab Alphonso VII. Rege eodem anno 1137. in qua memoratur Concilium Vallisoleti paulo ante celebratum. *Ex archiuo eiusdem Monast.* Vide Yepium Tomo VII. in Appendice fol. 20.

** Dedicatio Ecclesiæ Illustriss. & antiquissimi Monasterij S. Æmiliani in Rivogia, mense Novembri, anno eodem 1137. coram
A.1137. Alphonso VII. Hispaniarum Imperatore, eiusque vxore Imperatrice Berenguela, & multis

Pro-

Proceribus Regni. *Ex Mss. eiusdem Monasterij, visis à Sandovalio.*

** Inscriptio marmorea & antiquissima litteris Gothicis, extans multis retro sæculis in sepulchro S. Æmiliani, quiescentis intra eandem Ecclesiam, ostenditur omnino germana, & vindicatur à nuperis quorundam argumentis. Est autem hæc, litteris communibus expressa: *Purgatissimi Apostolicique viri ÆMILIANI corpus hic humatum iacet: qui postquam eremiticam vitam multis annis egit, & clericalē, tandem monasticā professus sub regula admirabilis BENEDICTI, curam gerens Abbatialem, obijt in Domino clarus miraculis, & prophetiæ spiritu, Era 612.*

** Scriptura Alphonsi VII. Regis, eiusque vxoris Berengariæ: in qua Monasterium Salmanticense S. VINCENTII annentum & subdunt Cluniacensi, præmisso iam consensu Berengarij Episcopi Salmanticensis. Data Naxaræ anno 1143. Subscribunt Rex & Regina, coram Guidone S. R. E. Legato. Vide Yepium in Append. Tomi VII. fol. 22. A. 1143.

Epistolæ Cœlestini II. Papæ spectantes ad Hispaniam, scriptæ anno 1144. paulo ante obitum: nam sex mensibus vix peractis in Pontificatu, ad quem evectus fuerat octavo Kalendas Octobris 1143. desijt vivere, octavo

Idus

Idus Martij anni ſequentis 1144.

Epiſtola I. (aliàs III.) ad Archiepiſcopum Toletanum ſcripta IV. Kal. Martij, vt iuxta
A.1144. decretum antea editum à Guidone Cardinali, & Legato Sedis Apoſtolicæ, reſtitui faciat Aurienſi Epiſcopo quaſdam parochias vſurpatas ab Epiſcopo quodam Aſtorienſi, paulo antè vita functo. *Ex Illuſtr. Caſtejone in Primatu Toletano, vnde deſcripſerunt Labbe & Coſſartius Tomo X. Concil. col.* 1032.

Epiſtola II. ad Cluniacenſes data ſexta die Martij (id eſt, triduo ante obitum) in qua ijs
A.1144. tradit Monaſterium S. Vincentij Salmanticenſis (vbi hæc ſcribimus) iuxta voluntatem Berengarij eiuſdem Vrbis Epiſcopi, & aſſenſum Prioris eiuſdem loci, conſenſumque Alphonſi VII. Hiſpaniarum Regis. *Ex Biblioth. Cluniacenſi, vnde pariter eruerunt A.A.* antè laudati.

** Diſſertatio I. *De aduentu S. Petri Venerabilis Abbatis Cluniacenſis ad viſitādum, reformandumque Monaſteria quædam Hiſpaniæ, & in ijs Salmanticenſe S. VINCENTII, eo circiter anno* 1144. *& de quibuſdā obſeruatu dignis quæ illi contigerunt.*

** Viſio admiranda Petri Engelberti, olim civis Stellæ vrbis Navarræ, & poſtea Monachi Naxarenſis, narrata & iuramento confirmata ab illo, coram Petro Venerabili Abbate,

&

& tribus Episcopis.

Epistolæ Lucij Papæ spectantes ad Hispaniam. Is ob præclaras animi dotes electus Pontifex ipso mense Martio anni 1144. quo decesserat Cælestinus II. tot laboribus & calamitatibus afflictus fuit, vt vndecim post mensibus, & quatuordecim diebus, vitam finierit.

Epistola I. (aliàs III.) ad Raymundum Archiep. Toletanum scripta Laterani III. Idus Maij Indictione VII. anno Christi 1144. in A.1144. qua *nobilis & famosæ Ecclesiæ Toletanæ* (verba ipsius sunt) & Archiepiscoporum ipsius Primatum, & vsum Pallij in pręcipuis festiuitatibus, iuxta amplissimam aliorum Romanorum Præsulum formulam, confirmat. *Ex Primatu Toletano Castejonis, qui ex veteribus Mss. eruit.*

Epistola II. (aliàs IV.) ad Arhiepiscopos & Episcopos per Hispaniam constitutos, eodem die & anno scripta: in qua eos certiores A.1144. facit de confirmatione Primatus Toletani *per vniuersa Hispaniarum regna, &c.* Vide apud Castexonem citatum, & Labbeum Tomo X. Conciliorum col. 1037.

** Epistola Alphonsi Regis Portugalliæ ad Lucium II. Papam, in qua regnum suum Ecclesiæ Romanæ tributarium constituit: immo A.1144. & testatur à se factum antea tempore Innocentij II. Papæ; siquidem, inter alia ait: *Ego Ade-*

Idus Martij anni ſequentis 1144.

Epiſtola I. (aliàs III.) ad Archiepiſcopum Toletanum ſcripta IV. Kal. Martij, vt iuxta decretum antea editum à Guidone Cardinali,
A.1144. & Legato Sedis Apoſtolicæ, reſtitui faciat Auriensi Epiſcopo quaſdam parochias vſurpatas ab Epiſcopo quodam Aſtorienſi, paulo antè vita functo. *Ex Illuſtr. Caſtejone in Primatu Toletano, vnde deſcripſerunt Labbe & Coſſartius Tomo X. Concil. col.* 1032.

Epiſtola II. ad Cluniacenſes data ſexta die Martij (id eſt, triduo ante obitum) in qua ijs
A.1144. tradit Monaſterium S. Vincentij Salmanticenſis (vbi hæc ſcribimus) iuxta voluntatem Berengarij eiuſdem Vrbis Epiſcopi, & aſſenſum Prioris eiuſdem loci, conſenſumque Alphonſi VII. Hiſpaniarum Regis. *Ex Biblioth. Cluniacenſi, vnde pariter eruerunt A.A.* antè laudati.

** Diſſertatio I. *De aduentu S. Petri Venerabilis Abbatis Cluniacenſis ad viſitãdum, reformandumque Monaſteria quædam Hiſpaniæ, & in ijs Salmanticenſe S. VINCENTII, eo circiter anno* 1144. *& de quibuſdã obſeruatu dignis quæ illi contigerunt.*

** Viſio admiranda Petri Engelberti, olim civis Stellæ vrbis Navarræ, & poſtea Monachi Naxarenſis, narrata & iuramento confirmata ab illo, coram Petro Venerabili Abbate,

&

& tribus Episcopis.

Epistolæ Lucij Papæ spectantes ad Hispaniam. Is ob præclaras animi dotes electus Pontifex ipso mense Martio anni 1144. quo decesserat Cælestinus II. tot laboribus & calamitatibus afflictus fuit, vt vndecim post mensibus, & quatuordecim diebus, vitam finierit.

Epistola I. (aliàs III.) ad Raymundum Archiep. Toletanum scripta Laterani III. Idus Maij Indictione VII. anno Christi 1144. in qua *nobilis & famosæ Ecclesiæ Toletanæ* (verba ipsius sunt) & Archiepiscoporum ipsius Primatum, & vsum Pallij in pręcipuis festiuitatibus, iuxta amplissimam aliorum Romanorum Præsulum formulam, confirmat. *Ex Primatu Toletano Castejonis, qui ex veteribus Mss. eruit.* A. 1144.

Epistola II. (aliàs IV.) ad Arhiepiscopos & Episcopos per Hispaniam constitutos, eodem die & anno scripta: in qua eos certiores facit de confirmatione Primatus Toletani *per vniuersa Hispaniarum regna, &c.* Vide apud Castexonem citatum, & Labbeum Tomo X. Conciliorum col. 1037. A. 1144.

** Epistola Alphonsi Regis Portugalliæ ad Lucium II. Papam, in qua regnum suum Ecclesiæ Romanæ tributarium constituit: immo & testatur à se factum antea tempore Innocentij II. Papæ; siquidem, inter alia ait: *Ego* A. 1144.

Adephonsus Dei gratia Portugalensis Rex, per manum Domini G. (nimirum Guidonis) Diaconi Cardinalis, Apostolicæ Sedis Legati, Domino & Patri meo Papæ Innocentio hominium feci, & terram quoque meam B. Petro, & S. R. Ecclesiæ offero sub annuo censu quatuor Vnciarum auri; ea videlicet conditione & tenore, vt omnes qui terram meam post decessum meum tenuerint, eundem censum annuatim B. Petro soluant; & ego, tanquam Miles B. Petri, & Romani Pontificis, tam in me ipso, quàm in terra mea, vel in ijs etiam, quæ ad dignitatem & honorem meæ terræ, ac etiam defensionem & solatium Apostolicæ Sedis, habeam; & nullam potestatem alicuius Ecclesiastici, sæcularisue dominij, nisi tantùm Apostolicæ Sedis, vel à latere ipsius missi, vnquam in terra mea recipiam. Facta oblationis & fortitudinis charta Id. Decembris Era 1180. Subscribit deinde Rex & Episcopi, Ioannes Bracarensis, B. Colimbriensis, Petrus Portugalensis. *Ex Mss. Bibliothec. Colbertinæ edidit Baluzius lib.* 2. *Miscell.* pag. 220. Verùm corrigenda est data Epistolæ. nam Erâ 1180. id est, anno Christi 1142. immo & toto sequenti, nondum ascenderat Lucius ad summum Pontificatum, vsque ad mensem Martium anni 1144. Quare censeo, scriptam fuisse Id. De-

Decembris eiusdem anni, & proinde legendum Erâ 1182. Circa rem ipsam verò vide Innocentium III. lib. 13. Epistol. 99. 441. 447. 448. lib. 14. Epist. 59. lib. 15. Epist. 24.

** Rescriptum Lucij II. Papæ ad eundem Alphonsũ Portugalliæ Regem, in quo eius obsequium erga S. Romanam Ecclesiam, iam antea factum tempore Innocentij II. grato animo admittit, & confirmat: ipsumque, ac filios, & successores eius, sub tutela Beati Petri recipit. Data Epistolæ ponitur *Kalendis Maij.* Sed enim occurrit statim parachronismus, minimè notatus à Baluzio; qui vtramque eam Epistolam primus edidit. Nam vt rescriberet Lucius Alphonso (qui ad ipsum scripserat Idibus Decembris anni 1144. vt mox ostensum fuit) oportebat Rescriptum hoc fuisse datum Kalendis Maij sequentis anni 1145. At tunc iam obierat Lucius II. qui eodem anno quinto Kal. Martij ex hoc sæculo migravit: vt constat ex codice Vaticano, cuius verba exscribit Baronius. Itaque certum apparet, Rescriptum hoc datum fuisse non Kalendis Maij, immo nec Martij, sed alterius mensis præcedentis eiusdem anni 1145. A. 1145.

Epistolæ Eugenij III. Papæ ad Hispaniam spectantes. Fuit ille Monachus, & discipulus S. Bernardi Abbatis Clarævallensis. Propter insignem pietatem creatus Pontifex anno Domini Ab anno 1145. ad 1153.

ni 1145. & ob præclara gesta venerabilis toti Ecclesiæ, post octo Pontificatus annos, Clero & populo desiderium sui reliquit Tibure, octavo Idus Iulij anno 1153. Porrò inter eius Epistolas primùm collectas in editione Conciliorum Labbeana, ad scopum huius Operis spectant solæ sequentes.

Epistola I. (aliàs LXXXI.) ad Raymundum Archiep. Toletanum. Gratulatur quòd Bracarensis Archiepiscopus ei tanquam Primati honorem exhibuerit: reprehendit tamen quòd terminos illius invaserit, se ingerens in ordinationem Episcopi Zamorensis, quæ spectabat ad Metropolitam Bracarensem: præterea quòd cum hoc durè se gesserit in exigenda professione obedientiæ. Data VIII. Idus Iunij, & certè non vltra annum 1150. in quo Raymundus obijt. Quare post illam scriptæ fuerũt, quas subiungo, ad Ioannem eius successorem, quamvis ante illas collocentur in editione Labbeana, ordine præpostero.

Epistola II. (aliàs LXXII.) ad Ioannem Toletanum Archiepiscopum: cuius Primatum *per vniuersa Hispaniarum Regna*, iam longè antea stabilitum ab alijs Pontificibus Romanis, & nominatim ab Honorio II. & Lucio II. confirmat, simul & dignitatem Metropolitanam in Ecclesias Oxomensem, Secobiensem, Seguntinam & Palentinam. Data est Idibus Februa-

bruarij, Indictione I. anno Incarnationis Dominicæ 1152. Pontificatus anno VIII. Sed legendum censeo anno VII. nam Idibus Februarij anni 1152. Eugenius nõdum inchoaverat octavum Pontificatus annum: vtpote qui, iuxta omnes, electus fuerat anno 1145. post sepultum Luciũ II. mense Martio. Ἀλλὰ ταῦτα ὡς ἐν παρέργῳ.

Epistola III. (aliàs LXXIII.) ad Bracarensem Archiepiscopum, vt Primatem Toletanum agnoscat, cui cùm litem intentasset, & iussus fuisset Romæ comparere; visus est cedere, & diffidere de iustitia causæ, dum non adfuit, nec vllam rationabilem excusationem allegavit. Data Viterbij VII. Idus Maij.

Epistola IV. (aliàs LXXIV.) ad Alphonsum Hispaniæ Regem: in qua pollicetur ipsi auxilium adversus Sarracenos, & testatur se nihil contra ipsum gessisse in gratiam Regis Portugalliæ, quin potiùs confirmasse Primatum Toletanum adversus Præsulem Bracarensem, de quo inquit: *Pro eo quòd eidem Toletano in hoc non obsequitur, suspensionis tenetur sententia innodatus.* Deinde lamentatur paupertatem Cauriensis Ecclesiæ, cui proinde Episcopus assistere non poterat, & hortatur vt illi subveniat. Mittit præterea Rosam Auream gestari solitam quotannis à Romano Pontifice Dominica quarta Quadragesimæ, & tandem grates

refert quòd Episcopos & Abb. Regni sui misisset ad Rhemense Concilium celebratum ab eodem Pontifice. Data in territorio Lingonensi V. kalend. Maij & saltem post eam Synodum, quæ Rhemis coacta fuit anno 1148. Mitto plura quæ occurrunt circa has omnes Eugenij Epistolas, proferenda in Opere præcipuo, & Notis ad illas.

Epistola V. (aliàs LXXV.) ad eundem Regem. Memorat Eugenius multa, quæ in eius gratiam gesserat; & nominatim, quòd ad ipsius preces decoraverit Ecclesiam Compostellanam speciali prærogativa deferendi crucem ante Prælatum suum; & conservaverit Metropolim Toletanam in iustitia, quam habere dicebatur supra Ecclesiam Bracarensem; cuius Episcopus acquiescere nolens, propterea *per longum tẽpus ab officio Episcopali suspensus fuit.* Cumque è sua Sede iter fecisset ad Longobardiam, vbi Eugenius erat, ad obtinendam absolutionem; non potuit illam impetrare, donec coram ipso Pontifice & Cardinalibus promisisset intra terminum sibi præfixum obedientiam & honorem debitum Toletano Præsuli: alioqui se permansurum in eadem suspensionis sententia. Itaque concludit, nisi vsque ad proximam Dominicã in Ramis Palmarum obedierit Toletano Præsuli, denuo suspensum iri Bracarensem ab Episcopali officio, donec adimpleat quod

quod sibi sæpe ab ipso Pontifice præceptum fuit. *Data*, inquit, *Laterani XIV. Idus Ianuarij*. Sed id corrigendum planè: cùm à Nonis Ianuarij vsque ad Idus, summùm VIII. dies numerentur. Verùm quacumque die Ianuarij data fuerit hæc Epistola, evincit planè, tres precedentes scriptas fuisse ante annum 1152. Mirum autem, id non occurrisse diligentissimis & exactissimis alioqui in Chronologia viris Labbeo & Cossartio, qui omnium primi has Epistolas collegerunt Tomo X. Conciliorum col. 1092. & seqq.

Epistola VI. (aliàs LXXVI.) ad Bracarensem Archiepiscopum. Hortatur illum exemplo Christi ad obediendum, & reprehendit quòd præceptis Apostolicæ Sedis parere contempserit, quibus vrgebatur ad exhibendum obedientiam Toletano Primati. Quare nisi illam impendat vsque ad proximam Dominicã in Ramis Palmarum, suspensionis pœnam ab officio Episcopali imponit. Data Lateranis IV. Kal. Ianuarij.

Epistola VII. (aliàs LXXVII.) ad Bernardum Archiep. Tarraconensem. Increpat eum quòd obedientiam debitam non præstiterit Ioanni (non autem Ildephonso, vt habet editio Labbeana) Archipræsuli Toletano, tanquam Primati, nec mandato Sedis Apostolicæ id præcipientis responderit per se, vel per procurato-

rem. Quare præcipit, vt vel absque mora ipsi debitum honorem & obedientiam præstet; vel se sistat Romæ ad reddendam rationem Dominica prima Quadragesimæ proximè sequentis. Alioqui ex illa die vsu Pallij interdicit. Data Romæ apud S. Petrum III. Kal. Iulij.

Epistola VIII. (aliàs LXXVIII.) ad Ioannem Toletanum Archiep. cui significat quid scripserit ad Bernardum Archiep. Tarraconensem, & præterea quid viva voce præceperit Ildephonso Archiep. Bracarensi, circa obedientiam ipsi tanquam Primati exhibendam. Data III. Kal. Iulij.

Epistola IX. (aliàs LXXIX.) ad Bernardum Archiep. Tarraconensem: in qua tertiò illum monet, vt obediētiam debitam exhibeat Archipræsuli Toletano tanquam Primati; vel siquam exceptionem habet, proxima Dominicæ Resurrectionis solemnitate illam alleget coram Apostolica Sede. alioqui se id minimè toleraturum. Data V. Idus Februarij.

Epistola X. (aliàs LXXX.) ad Hispaniarum Episcopos: Vt Toletano Archiepiscopo tanquam Primati obediant absque vlla contradictione. Data apud S. Petrum Idibus Februarij.

Epistola XI. (aliàs LXXXII.) ad Tarraconensem Archiepiscopum Apostolicæ Sedis Legatum: Vt instar prędecessorum suorum obedien-

dientiam & honorem impendat Roderico Archiepiscopo Toletano, tanquam Primati Hispaniarum, prout ab ipso Pontifice in Concilio Rhemensi admonitus fuit: aut proxima Dominicæ Resurrectionis die per se, vel per procuratorem, ad Sedem Apostolicam accedat rationem redditurus. Data Ferentini III. Idus Maij.

Epistola XII. (aliàs LXXXIII.) ad Clerú & Populum Toletanum: Vt coerceant Muzarabes, qui denegantes obedientiam Archiepiscopo Toletano, Ecclesias de manu laicorum recipiebant: & in sacramentis Missarum, & alijs Divinis officijs, tonsura quoque Clericali, & vestimentis, suam antiquam consuetudinem subsequentes, ab Apostolica Sede diversa sentire præsumebant: *cui tanta est a Domino collata potestas, vt quod pro sanis dogmatibus, fidelium moribus, Dominico tempore scripsit, hodie teneatur acceptum; & quod illa repulit, hactenus inefficax habeatur: quantò magis quæ ob reverentiam Catholicæ Fidei in sacramentis Missarum, & alijs Divinis officijs instituisse dignoscitur, &c.* Data absque die & anno. Vide quæ suprà observavimus ad annum 1080.

** Concilium Tarraconense celebratum anno 1146. tempore Eugenij Papæ III. In eo Sedes Tarraconensis appellata fuit caput totius Hispaniæ citerioris. Actorum exemplar A. 1146.

secum in Galliam detulit Archipræsul Marca, fortasse iam editum aut edendum à Baluzio.

** Expugnatio Almeriæ facta ab exercitu Christiano sub Alphonso VII. Hispaniarum Imperatore, anno 1147. & versibus expressa à scriptore eiusdem temporis: quæ, licèt impolita sit, & barbarismis plena, vti ferebant sæcula illa; digna tamen lectu est propter plura memoranda Hispanorum facinora ad fidei exaltationem, adversus Sarracenos, qui Almeriam occupabant. Habetur iam diu edita apud Sandovalium in Alphonso VII. Nos illam correctiorem recudere studebimus ex Ms. Toletanæ Ecclesiæ.

A. 1147.

** Concilium Palentinum, seu potius Comitia ab Alphonso VII. cum Episcopis & Proceribus Regni celebrata apud Palentiam, Era 1186. id est anno Christi 1148. Imprimis convocati fuerunt sacri Præsules ad legendum edictum Eugenij III. Papæ, præcipientis vt se conferrent ad celebrandum Rhemis in Gallia Concilium Generale, & examinandum ibidem quatuor theses exoticas Gilberti Porretani Episcopi. Illarum exemplar misit Eugenius ad Regem Alphonsum: vt examinentur ab Episcopis Hispaniæ, prolato de ijs iudicio, vt vel per seipsos, vel interventu gravium & doctorum hominum, illud Rhemis aperirent. Porrò aliquos ex ijs missos fuisse ad eam Synodum, constat

A. 1148.

stat ex Epistola IV. Eugenij ad ipsum Regem suprà indicata, in qua ei gratias propterea refert. Deinde plura alia ad bonum Regni spectantia, decreta fuerunt in eo Concilio Palentino: cuius mentio habetur in privilegijs eodem anno 1148. & sequenti concessis Monasterio Carrezetensi apud Vierzum prope Villam francam: quæ allegat Sandovalius loco nuper indicato fol. 196.

** Privilegium Alphonsi VI. confirmatum Burgis ab Alphonso VII. ipsius nepote, anno eodem 1148. in gratiam Monasterij S. Mariæ de Aguilar, valde notandum. Subscribit ille in eo, veluti regnans in Castella, Estremadura, Toleto, Cæsaraugusta, Almeria, Naxara, Legione, & Gallæcia: similiter & eius filij Sancius ac Ferdinandus, & (quod mirere) Garsias Navarræ Rex, qui Burgis aderat cum Imperatore. Sequuntur deinde in subscriptionibus, Raymundus Archiep. Toletanus, & Episcopi octo, ac plures Regni Proceres, quorum nomina legere licebit apud Sandovalium vbi suprà pag. 2. fol. 196. Nota pro dictis suprà ad Epistolam I. Eugenij III. qualiter Raymundus Præsul Toletanus hoc tempore adhuc viveret, eiusque obitus non acciderit vsque ad annum 1150. A.1148.

Epistolæ Hadriani IV. Papæ ad Hispaniam spectantes ab anno 1154. tertio Non. Decembris,

bris, in quo propter Regnum Norvegiæ ab ipso conversum ad Christianam fidem, & plures præcellentes virtutes, ac doctrinam & eruditionem Græcam Latinamque, electus fuit Romanus Pontifex. Præclara sunt quæ gessit, & in ijs quòd nec obolum quidem erogaverit in suos propinquos: adeò, vt nec matri suæ aliquid dederit, sed alendam reliquerit eleemosynis Cantuariensis Ecclesiæ: vt narrat gravis scriptor eius temporis Ioannis Sarisberiensis Epist. 24. ad S. Thomam Cantuariensem. In ijs & alijs piè gestis vixit vsque ad annum 1159 mense Octobri, in quo diem obijt; sive 1160. Kalendis Septembris, vt inquit Continuator Sigeberti.

Epistola I. (aliàs XXIII.) ad Ludovicum VII. Francorum Regem: Ne sacram expeditionem cum Anglorum Rege suscipiat in Hispaniam, inconsultis eius terræ Principibus. Data Laterani XII. Kal. Martij.

Epistola II. (aliàs XXX.) ad Ioannem
A. 1156. Archiepiscopum Toletanum. In ea post plures eximias eius Magnæ Ecclesiæ laudes, simul & Alphonsi VI. ac VII. Hispaniæ Regum, illius Primatum in omnia Hispaniarum Regna splendidè confirmat, & vsum Pallij in præcipuis festivitatibus. Data ponitur apud Castejonem & Labbeum XIV. Kal. Martij, Indictione IV. anno Dominicæ Incarnationis 1154. Pontifica-

cæterùs Hadriani II. Sed corrigendum id est, & legandum 1155. aut potiùs sequenti 1156. nam anno 1154. nondum erat Pontifex XIV. Kal. Februarij, immo nec multis mensibus postea, vsque ad diem tertium Decembris, in quo electus fuit. Quin nec potuit ea Epistola dari anno 1155. cùm die XIV. kal. Martij nondum esset inchoatus secundus annus Hadriani vsque ad Decembrem sequentem. Quare absdubio trāspositæ fuerunt litteræ numerales IV. in exemplari Castejonis, quæ deberēt esse VI. vt proinde fuerit annus 1156.

Epistola III. (aliàs X X X I.) ad eundem Ioannem Archiep. Toletanum, qui se Pontifici præsentaverat. Primatum ipsius stabilitum antea à varijs Pontificibus, & nominatim à Paschali II. Calixto II. Honorio II. & Eugenio III. confirmat, etiam supra Archiepiscopum Compostellanum; non obstante privilegio Anastasij IV. qui hunc exemerat ab obedientia & subiectione erga Toletanum Primatem. Data Beneventi V. Idus Februarij.

Epistola IV. (aliàs X X X I I.) ad eundem Ioannem Arch. Toletanum: Vt inquirat in crimina Pampilonensis Episcopi: de cuius vita multa sinistra ad Sedem Apostolicam delata fuerant : si verò causam dicere, aut iudicio stare noluerit, illum suspendat ab omni spiritualium & temporalium administratione. Data Beneventi XII. kal. Martij.

Epi-

Epistola V. (aliàs XXXIII.) ad Bracarensem Archiepiscopum: Vt Toletano Primati obediat, alioqui incursurus suspensionis pœnam ab Hiacyntho Cardinali Legato Sedis Apostolicæ latam. Data Beneventi XIV. kal. Februarij. Ex Tomo X. editionis Conciliorum Labbeanæ col. 1168.

** Conventus Episcoporum apud Salmanticam anno 1154. cum Rege Alphonso VII. ad componendum litem inter Præsules Ovensem & Lucensem, &c. Vide Sandovalium in Alphonso VII. fol. 206. & 207. vbi eius scripturam profert observatu dignam, in gratiam Episcopi Ovetensis, seu compensationem iniuriæ, quâ se affici causabatur.

A. 1154.

** Concilium Generale apud Vallisoletum anno 1155. coactum à Cardinale Hyacintho, Legato Sedis Apostolicæ, regnante in Hispania Alphonso VII. Nulla illius mentio invenitur, nisi in Privilegio D. Sanciæ sororis eiusdem Regis concesso Monasterio S. Petri de Exlonza prope Legionem vrbem. Vide Sandovalium in eodem Alphonso VII. fol. 208.

** Epistola VI. Adriani IV. ad Tarraconensem & Narbonesem Archiepiscopos, data Surij IX. Kal. Iulij, in qua ait, se Raymundum Comitem Barcinonensem, totamque terrã eius sub B. Petri protectione suscipere, quandiu pugnaverit contra Sarracenos. *Ex Mss. Archipræsulis Marcæ.* Epi-

** Epistola VII. ad Berengarium Archiep. Narbonensem, & Artaldum Episcopum Helenensem, adversus Gaufredum Comitẽ Ruscinonensem, qui legitima vxore dimissa aliam superinduxerat. Post confirmatam verò Sedis Apostolicæ sententiam iam antea prolatam cõtra illum, subdit Adrianus: *Statuimus vt eidem Comiti nunquam sit liberum, legitima etiam vxore defuncta, eam sibi matrimonio copulare, quam non est dubium manifesto adulterio polluisse: filios autẽ, quos ex adultera in adulterio procreauit, qui spurij à iure censentur, decernimus perpetuò hæreditate paterna carere.* Data sine die aut anno, quamvis videatur scripta circa annum 1157. *Ex archiuo Barcinonensi eruit Archiep. Marca, & ex ipsius schedis nuper edidit Baluzius lib. 2. Miscellaneorum pag. 224.* A.1154.

** Conventus Episcoporum in Diœcesi Helenensi ad dedicandam Ecclesiam S. Mariæ Arulensis anno 1157. Interfuerunt Berengarius Archiep. Narbonensis, Apostolicæ Sedis Legatus, Artaldus Episcopus Helenensis, Berengarius Gerundensis, Petrus Ausonensis, & Guillelmus Barcinonensis: Abbates verò novem. *Ex archiuo Monasterij Arullensis apud Marcam.* A.1157.

** Conventus Episcoporum Aragoniæ anno 1157. in quorum præsentia Raymundus

Be-

Berengarii Comes Barcinonensis, & Arago-
A.1157. niensium Princeps ac Marchio, confirmavit donationes factas Monasterio S. Ruffi Valentinensis in provincia Viennensi. Nimirum, Ecclesiarum quæ subiectæ erant Monasterio S. Ruffi in tota terra eiusdem Marchionis. Interfuerunt, Bernardus Archiep. Tarraconensis, Guillelmus Episcopus Ilerdensis, Rodericus Calagurritanus, Berengarius Gerundensis, Petrus Cæsaraugustanus, Bernardus Vrgellensis, Martinus Turiasonensis, & Guillelmus Barcinonensis. *Ex archiuo Prioratus S. Mariæ de Terracia eruit Marca.*

** Litteræ Ermengaudi Comitis Vr-
A.1157. gellensis, datæ circa annum 1157. quibus abdicat consuetudinem capiendi bona Vrgellensiũ Episcoporum morientium. *Ex archiuo Fuxẽsi edidit Baluzius.*

** Epistolæ Alexandri III. Papæ, qui ab anno 1159. ad 1181. Pontificatum gessit, in-
Ab anno 1159. ad 1181. numeræ fuerunt: quarum permultas ad Gallos Duchesnius, Labbeus, & Cossartius, è latebris eruerunt. Non est dubium autem quin multas ad Hispanos dederit in tam diuturno viginti duorum ferè annorum Pontificatu. At nulla hactenus in editione illa Conciliorum apparuit, nisi in qua confirmat Ordinem Militarem S. Iacobi, postea locum habitura ad annum 1175. Nunc quasdam alias indicare visum, par-

tim

tim extantes in Archivo Regio Barcinonensi; vnde descripsit Archiep. Marca, & ex ipso fortasse iam Baluzius edidit; partim à nobis hinc inde excerptas.

** Epistolæ duæ Alexandri III. Papæ adversus Gaufredum Comitem Ruscinonensem, qui adulteram pertinacitèr retinebat, contemptis Eugenij III. & Adriani IV. monitionibus, ac sententijs. Datæ apud Montempessulanum 14. Kalendas Septembris. *Ex Archiuo Regio Barcinon.*

** Epistola III. Alexandri III. ad suffraganeos Ecclesiæ Tarraconensis. Dolet de cæde Hugonis Archiep. Tarraconensis, illosque admonet & hortatur, vt quàm primùm vnà cum Capitulo Ecclesiæ Tarraconensis alium eligant Archiep. *Ex Archiuo Regio Barcinon.*

** Epistola IV. Alexandri III. ad Archiep. Tarraconensem, Apostolicæ Sedis Legatum, & saffraganeos. Vt moneant Regem Aragonum, ne Robertum, qui in necem Hugonis Archiepiscopi Tarraconensis conspiraverat, in Regno suo habitare permittat: quòd si acquiescere noluerit, in Regno eius omni occasione & appellatione remota, divina, præter Baptismum parvulorum, & pœnitentias morientium, prohibeant officia celebrari. *Ex eodem Archiuo Regio.* Huc spectat Epistola alia eiusdem Pontificis ad Regem ipsum, quem rogat, & vrget, ne Ro-

Robertum in suo Regno commorari permittat. Vnde & subdit: *Si autem monitis nostris non duxeris acquiescendum, Venerabili fratri nostro Tarraconensi Archiepiscopo, Apostolicæ Sedis Legato & suffraganeis eius, dedimus in mandatis, vt Regnum tuum interdicant, & in te etiam auctoritate nostra sententiam excommunicationis promulgent. Ex eodem Archiuo Regio.*

** Epistola V. eiusdem Alexandri ad Regem Aragonum, qua illi gratias agit quòd eundem Robertum, fratrem eius Berengarium, matremque eorum, expulerit è Regno. Deinde hortatur, vt totam eorum progeniem in perpetuum excludat ab eodem Regno, eorumque bona Fisco addicat. *Ex eodem Archiuo Barcinonensi.*

** Epistola Berengarij de Tarragona ad Regem Aragonum, in qua testatur, Hugonem Archiepiscopum Tarraconensem non fuisse occisum à fratre suo Roberto, cuius mortem denuntiat. *Ex eodem Archiuo Regio.*

** Epistola VI. eiusdem Alexandri III. ad Berengarium Abbatem Monasterij S. Felicis Gixolensis in Catalonia, eiusque Monachos, quos, iuxta decretum prædecessoris sui Vrbani II. recipit sub protectione S. Petri, & Apostolicæ Sedis: atque ipsi Monasterio confirmat iura & bona quæcumque habet aut habuerit de cætero

tero

tero, donatione Principum, oblatione, vel quolibet alio modo. Deinde designatis nominatim plurimis possessionibus eius Cœnobij, inquit ad Abbatem Berengarium: *Obeunte verò te, eiusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilij sanioris, secundùm Dei timorem, & B. Benedicti Regulam, providerint eligendum, &c.* Subscribunt Pontifex, & sex Cardinales apud Dolense Monasterium, VII. kalend. Iulij, Indictione XI. Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo sexagesimo tertio, Pontificatus Alexandri III. anno quarto. Extat integra apud Yepium Tomo 3. Chronici Benedict. in Appendice fol. 27.

** Epistola VII. ad Sancium Abbatem S. Mariæ Montis de Ramo in Gallæcia: qua id Monasterium recipit sub protectione Sedis Apostolicæ, & amplissima ipsius iura confirmat. Data Senonis anno 1163. Subscribunt duodecim Cardinales.

** Epistola VIII eiusdem Alexandri III. ad Vibianum Abbatem Ecclesiæ S. Mariæ de Monte-læto, sive Hyrachensis, in Navarra prope Stellam Vrbem. Quam Ecclesiam, Monasteriumque recipit sub protectione S. Petri, & Apostolicæ Sedis: & plures eius prærogativas, A. 1172.

pos-

possessionesque confirmat. Subscribit Pontifex, & cum eo vndecim Cardinales, Tusculani 8. kalend. Iulij, anno Incarn. Domin. 1172. Pontificatus Alexandri *XIII*.

** Epistola IX. ad Archiepiscopum Toletanum: vt severè animadvertat in multos, qui interdicto & excommunicatione innodati, præsumpserunt divina officia celebrare. Nimirum, si quadraginta aut pauciores sint, vt omninō ab officio Sacerdotali deponantur. Si autem multò plures fuerint, præcipui ex ijs eadem afficiantur pœna, alij minore; omnibus rationabili pœnitentia iniuncta. Extat in Appendice Concilij Oecumenici Lateran. *III.* apud Binium cap. 51.

** Epistola X. ad Episcopum Legionensem: Vt Clericus qui non ordinatus Sacerdos, publicè celebrare præsumpserat, nunquam Sacerdotium accipiat, & aliquot annis à Diaconatu suspensus sit. & pœnitentiam agat. Habetur vbi supra apud Binium cap. 61.

** Epistola XI. eiusdem Alexandri *III.* ad Petrum Ferdinandi Magistrum Militiæ S. Iacobi, cuius Ordinem, sive Institutum splendi-
A. 1175. dè confirmat, anno Incarnationis Dominicæ 1175 Subscribunt tredecim Cardinales.

** Epistola XII. ad Zamorensem Episcopum, qui vocatus ad Concilium ab Hyacintho Cardinale, Apostolicæ Sedis Legato, noluit acce-

accedere; & cùm propterea excommunicatus fuisset, adhuc se in Episcopum consecrari fecit, &c. Præcipit vt ad Sedem Apostolicam, per se, vel per idoneos nuncios, accedat, rationem redditurus. Extat in Append. Concilij Lateran. III. cap. 28.

** Concilium Salmanticense I. indictum ab Hyacinto Cardinale, S. R. Eccl. Legato, tempore Alexandri III. Papæ: vt patet ex contextu toto Epistolæ præcedentis.

** Litteræ Cerebruni Archiep. Toletani, Hispaniarum Primatis, testantis, corpus B. Prudentij Episcopi requiescere in Regio Monasterio S. Mariæ Naxarensis. Deinde Indulgentia *quadraginta dierum de iniuncta pœnitentia*, visitantibus illius Ecclesiam in festo Assumptionis Deiparæ. Actũ id Era 1213. id est, anno Christi 1175. die 2. Idus Maij. *Ex archiuo Naxarensi.* Vide Yepes Tomo VI. fol. 466. A. 1175.

** Litteræ Aznaris Episcopi Calagurritani, idipsum testantis, & largientibus aliquid ad arcam sancto corpori faciendam, *verè contritis, & verè confessis, tribuentis quadraginta dies de iniuncta sibi legitimè pœnitentia*, &c. *exceptis prima Quadragesima, & legitimis ferijs, quibus in pane & aqua aliqui ieiunare tenentur.* Actum id XI. Kal. Martij anno Domini 1246. Additur statim: *Post*

triennium non valent. Similes quoque extant Litteræ Vibiani Episcopi Calagurritani datæ in gratiam eorũ, qui intervenerint festo Translationis S. Prudentij intra Ecclesiam S. Mariæ Naxarensis, concessis quadraginta Indulgentiæ diebus. Datæ anno Domini 1267. *Ex archiuo Naxarensi.* Vide Yepium vbi suprà.

** Dissertatio II. *Quo sensu dies indulgentiæ eo tempore intelligerentur apud Hispanos, & quam parcè concederentur.*

** Litteræ aliæ Cerebruni Archiepisc. Toletani: qui hortatu Regum Alphonsi VII. & Eleonoris Reginæ, permittit Monialibus S. Clementis apud Toletũ, vt Congregationi Ci-
A. 1175. stercienfi vniantur. Datæ anno Christi 1175. Vide Yepium Tomo VI. in App. fol. 21.

** Epistola Vrbani III. Papæ ad Martinum Abbatem S. Petri de Exlonza, prope vrbem Legionem, data XI. Kal. Iulij, Indictione
A. 1186 quarta, Incarnationis Dominicæ anno 1186. Pontificatûs eius anno primo. In ea confirmat iura eiusdem Monasterij, & plures gratias ac privilegia concedit. Subscribit Pontifex, & post ipsum viginti Cardinales, aut circiter. Vide Yepes Tomo IV. Chronici fol. 456. & seq.

** Concilium II. Salmanticense habi-
A. 1190. aut circiter. tum circa annum 1190. Præside Cardinale Guillelmo, & adsidentibus Episcopis Regnorũ Legionis ac Portugalliæ, nominatimque Vitali

Præ-

Præsule Salmanticensi. In eo post accuratum examen, declaratum fuit irritum matrimonium contractum inter Alphonsum IX. & Theresiam Reges Legionis.

** Privilegiũ Cœlestini III. Papæ, concessum anno 1194. Abbatibus Regij Monasterij S. Facundi.

** Dissertatio III. *De Varijs Priuilegijs singulariter concessis, tum ab eodem Cœlestino III. tum ab alijs Pontificibus antiquis, eidem Regio Monasterio.* Antiquis, inquam, & singularibus. nam recentium aut cõmunium nulla fit mentio in hoc Opere.

** Epistola eiusdem Cœlestini III. Papæ ad Capitulum Tarraconense, data Romæ XV. Kal. Iulij anno 1194. in qua mandat Canonicis, vt Guillelmum Raymundi de Montecharano, qui Tarraconensem Archiepiscopum trucidaverat, eiusque complices, pulsatis campanis, & candelis accensis, solemniter denuntient anathematizatos, donec Guillelmus ipse ac Sedem veniat Apostolicam. *Ex archiuo Tarraconẽsis Ecclesiæ apud Archiep. Marcam.* A. 1194.

** Epistola alia eiusdem Cœlestini III. Papæ ad Episcopos, Tirasonensem, Oscensem, & Oxomensem, in eadem causa. Vbi & mentio est necis Hugonis Archiep. Tarraconensis. Ex eodem archivo. A. 1195.

** Epistola Nicolai Episcopi Tusculani ad Archiep. & Capitulum Ecclesiæ Tarraconensis, in qua scribit, Guillelmum Raymundi interfectorem Archiepiscopi Tarraconensis accessisse ad Sedem Apostolicam, ibique pro perpetrato facinore pœnitentiam ei iniunctam fuisse, quæ in eisdem litteris integrè narratur. *Ex eodem archiuo.*

** Conventus Episcoporum apud Salmanticam circa annum 1198. ad dirimendam litem inter Episcopos Ovetensem & Auriensem, circa terminos vtriusque Diœceseos.

** Erectio celeberrimæ toto Orbe Academiæ Salmanticensis facta ab Alphonso IX. circa annum Christi 1200. Inscriptio quædam iuxta maximum Iuris Pontificij Gymnasium, ita habet:

A. 1200.

ANNO D. MCC.
ALPHONSVS IIX. CASTELLÆ REX PALENTIÆ VNIVERSITATEM EREXIT: CVIVS ÆMVLATIONE ALPHONSVS IX. LEGIONENSIS REX SALMANTICÆ ITIDEM ACADEMIAM CONSTITVIT. ILLA DEFICIENTIBVS STIPENDIIS DEFECIT. HÆC VERO IN DIES FLORVIT, FAVENTE PRÆCIPVE ALPHONSO REGE X.

Epi-

** Epistolæ Innocentij III. Pontificis sanè gravissimi & sapientissimi, ad Hispaniam spectantes, ab anno 1197. in quo omnium quidem plausu, verùm invitus & lugens, fuit electus Pontifex, vsque ad annum 1216. in quo post Ecclesiam sanctè & prudentissimè gubernatam, toti Orbi Christiano desiderium sui reliquit.

Ab anno 1197. ad 1216.

Moneo autem eruditum Lectorem, me hoc loci non omnes Innocentij Epistolas ad Hispaniam spectantes indicaturum: quoniã multæ illarum cum plurimis aliò spectantibus nondum in lucem prodierunt. Neque etiam mentio erit earum, quæ spectant ad annos 1198. 1199. & 1200. quarum duo libri Romæ editi fuerunt anno 1543. & postea cum illius Operibus Coloniæ anno 1575. apud Martinũ Cholinum. Nec insuper aliarum, quas Severinus Binius edidit in sua Collectione Conciliorum. Nec denique eorum omnium, quæ extant in quinque libris Decretalium Constitutionum eiusdem Innocẽtij, editis sæculo præcedenti. Solùm itaque indicabo hoc loci eas, quas Cl. Vir Franciscus Bosquetus, primùm IC. deinde meritissimus Episcopus Monspeliẽsis in lucem edidit Tolosæ Tectosagum anno 1635. Porrò se illas excerpturum, & ad me missurum promisserat Cl. Vir D. D. Ioannes de Arnedo,

Berengarij Comes Barcinonensis, & Arago-
A.1157. niensium Princeps ac Marchio, confirmavit donationes factas Monasterio S. Ruffi Valentinensis in provincia Viennensi. Nimirum, Ecclesiarum quæ subiectæ erant Monasterio S. Ruffi in tota terra eiusdem Marchionis. Interfuerunt, Bernardus Archiep. Tarraconensis, Guillelmus Episcopus Ilerdensis, Rodericus Calagurritanus, Berengarius Gerundensis, Petrus Cæsaraugustanus, Bernardus Vrgellensis, Martinus Turiasonensis, & Guillelmus Barcinonensis. *Ex archiuo Prioratus S. Mariæ de Terracia eruit Marca.*

** Litteræ Ermengaudi Comitis Vr-
A.1157. gellensis, datæ circa annum 1157. quibus abdicat consuetudinem capiendi bona Vrgellensiũ Episcoporum morientium. *Ex archiuo Fuxẽsi edidit Baluzius.*

** Epistolæ Alexandri III. Papæ, qui ab anno 1159. ad 1181. Pontificatum gessit, in-
Ab anno 1159. ad 1181. numeræ fuerunt: quarum permultas ad Gallos Duchesnius, Labbeus, & Cossartius, è latebris eruerunt. Non est dubium autem quin multas ad Hispanos dederit in tam diuturno viginti duorum ferè annorum Pontificatu. At nulla hactenus in editione illa Conciliorum apparuit, nisi in qua confirmat Ordinem Militarem S. Iacobi, postea locum habitura ad annum 1175. Nunc quasdam alias indicare visum, par-

tim

tim extantes in Archivo Regio Barcinonensi; vnde descripsit Archiep. Marca, & ex ipso fortasse iam Baluzius edidit; partim à nobis hinc inde excerptas.

** Epistolæ duæ Alexandri III. Papæ adversus Gaufredum Comitem Ruscinonensem, qui adulteram pertinacitèr retinebat, contemptis Eugenij III. & Adriani IV. monitionibus, ac sententijs. Datæ apud Montempessulanum 14. Kalendas Septembris. *Ex Archiuo Regio Barcinon.*

** Epistola III. Alexandri III. ad suffraganeos Ecclesiæ Tarraconensis. Dolet de cæde Hugonis Archiep. Tarraconensis, illosque admonet & hortatur, vt quàm primùm vnà cum Capitulo Ecclesiæ Tarraconensis alium eligant Archiep. *Ex Archiuo Regio Barcinon.*

** Epistola IV. Alexandri III. ad Archiep. Tarraconensem, Apostolicæ Sedis Legatum, & saffraganeos. Vt moneant Regem Aragonum, ne Robertum, qui in necem Hugonis Archiepiscopi Tarraconensis conspiraverat, in Regno suo habitare permittat: quòd si acquiescere noluerit, in Regno eius omni occasione & appellatione remota, divina, præter Baptismum parvulorum, & pœnitentias morientium, prohibeant officia celebrari. *Ex eodem Archiuo Regio.* Huc spectat Epistola alia eiusdem Pontificis ad Regem ipsum, quem rogat, & vrget, ne Ro-

Robertum in suo Regno commorari permittat: Vnde & subdit: *Si autem monitis nostris non duxeris acquiescendum, Venerabili fratri nostro Tarraconensi Archiepiscopo, Apostolicæ Sedis Legato & suffraganeis eius, dedimus in mandatis, vt Regnum tuum interdicant, & in te etiam auctoritate nostra sententiam excommunicationis promulgent. Ex eodem Archiuo Regio.*

** Epistola V. eiusdem Alexandri ad Regem Aragonum, qua illi gratias agit quòd eundem Robertum, fratrem eius Berengarium, matremque eorum, expulerit è Regno. Deinde hortatur, vt totam eorum progeniem in perpetuum excludat ab eodem Regno, eorumque bona Fisco addicat. *Ex eodem Archiuo Barcinonensi.*

** Epistola Berengarij de Tarragona ad Regem Aragonum, in qua testatur, Hugonem Archiepiscopum Tarraconensem non fuisse occisum à fratre suo Roberto, cuius mortem denuntiat. *Ex eodem Archiuo Regio.*

** Epistola VI. eiusdem Alexandri III. ad Berengarium Abbatem Monasterij S. Felicis Gixolensis in Catalonia, eiusque Monachos, quos, iuxta decretum prædecessoris sui Vrbani II. recipit sub protectione S. Petri, & Apostolicæ Sedis: atque ipsi Monasterio confirmat iura & bona quæcumque habet aut habuerit de cætero,

tero, donatione Principum, oblatione, vel quolibet alio modo. Deinde designatis nominatim plurimis possessionibus eius Cœnobij, inquit ad Abbatem Berengarium: *Obeunte verò te, eiusdem loci Abbate; vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur; nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilij sanioris, secundùm Dei timorem, & B. Benedicti Regulam, providerint eligendum, &c.* Subscribunt Pontifex, & sex Cardinales apud Dolense Monasterium, VII. kalend. Iulij, Indictione XI. Incarnationis Dominicæ anno millessimo centessimo sexagesimo tertio, Pontificatus Alexandri III. anno quarto. Extat integra apud Yepium Tomo 3. Chronici Benedict. in Appendice fol. 27.

** Epistola VII. ad Sancium Abbatem S. Mariæ Montis de Ramo in Gallæcia: qua id Monasterium recipit sub protectione Sedis Apostolicæ, & amplissima ipsius iura confirmat. Data Senonis anno 1163. Subscribunt duodecim Cardinales.

** Epistola VIII eiusdem Alexandri III. ad Vibianum Abbatem Ecclesiæ S. Mariæ de Monte-læto, sive Hyrachensis, in Navarra prope Stellam Vrbem. Quam Ecclesiam, Monasteriumque recipit sub protectione S. Petri, & Apostolicæ Sedis: & plures eius prærogativas, A. 1172.

pos-

possessionesque confirmat. Subscribit Pontifex, & cum eo vndecim Cardinales, Tusculani 8. kalend. Iulij, anno Incarn. Domin. 1171. Pontificatus Alexandri *XIII*.

** Epistola IX. ad Archiepiscopum Toletanum: vt severè animadvertat in multos, qui interdicto & excommunicatione innodati, præsumpserunt divina officia celebrare. Nimirum, si quadraginta aut pauciores sint, vt omninò ab officio Sacerdotali deponantur. Si autem multò plures fuerint, præcipui ex ijs eadem afficiantur pœna, alij minore; omnibus rationabili pœnitentia iniuncta. Extat in Appendice Concilij Oecumenici Lateran. *III*. apud Binium cap. 51.

** Epistola X. ad Episcopum Legionensem: Vt Clericus qui non ordinatus Sacerdos, publicè celebrare præsumpserat, nunquam Sacerdotium accipiat, & aliquot annis à Diaconatu suspensus sit, & pœnitentiam agat. Habetur vbi supra apud Binium cap. 61.

** Epistola XI. eiusdem Alexandri *III*. ad Petrum Ferdinandi Magistrum Militiæ S. Iacobi, cuius Ordinem, sive Institutum splendidè confirmat, anno Incarnationis Dominicæ 1175 Subscribunt tredecim Cardinales.

A. 1175.

** Epistola XII. ad Zamorensem Episcopum, qui vocatus ad Concilium ab Hyacintho Cardinale, Apostolicæ Sedis Legato, noluit acce-

accedere; & cùm propterea excommunicatus fuisset, adhuc se in Episcopum consecrari fecit, &c. Præcipit vt ad Sedem Apostolicam, per se, vel per idoneos nuncios, accedat, rationem redditurus. Extat in Append. Concilij Lateran. III. cap. 28.

** Concilium Salmanticense I. indictum ab Hyacinto Cardinale, S. R. Eccl. Legato, tempore Alexandri III. Papæ: vt patet ex contextu toto Epistolæ præcedentis.

** Litteræ Cerebruni Archiep. Toletani, Hispaniarum Primatis, testantis, corpus B. Prudentij Episcopi requiescere in Regio Monasterio S. Mariæ Naxarensis. Deinde Indulgentia *quadraginta dierum de iniuncta pœnitentia*, visitantibus illius Ecclesiam in festo Assumptionis Deiparæ. Actũ id Era 1213. id est, anno Christi 1175. die 2. Idus Maij. *Ex archiuo Naxarensi.* Vide Yepes Tomo VI. fol. 466. A. 1175.

** Litteræ Aznaris Episcopi Calagurritani, idipsum testantis, & largientibus aliquid ad arcam sancto corpori faciendam, *Verè contritis, & verè confessis*, tribuentis *quadraginta dies de iniuncta sibi legitime pœnitentia*, &c. *exceptis prima Quadragesima, & legitimis ferijs, quibus in pane & aqua aliqui ieiunare tenentur.* Actum id XI. Kal. Martij anno Domini 1246. Additur statim: *Post* A.

trienium non valent. Similes quoque extant Litteræ Vibiani Episcopi Calagurritani datæ in gratiam eorũ, qui intervenerint festo Translationis S. Prudentij intra Ecclesiam S. Mariæ Naxarensis, concessis quadraginta Indulgentiæ diebus. Datæ anno Domini 1267. *Ex archiuo Naxarensi.* Vide Yepium vbi suprà.

** Dissertatio II. *Quo sensu dies indulgentiæ eo tempore intelligerentur apud Hispanos, & quam parcè concederentur.*

** Litteræ aliæ Cerebruni Archiepisc. Toletani: qui hortatu Regum Alphonsi VII. & Eleonoris Reginæ, permittit Monialibus S. Clementis apud Toletũ, vt Congregationi Ci-
A. 1175. stercienſi vniantur. Datæ anno Christi 1175. Vide Yepium Tomo VI. in App. fol. 21.

** Epistola Vrbani III. Papæ ad Martinum Abbatem S. Petri de Exlonza, prope vrbem Legionem, data XI. Kal. Iulij, Indictione
A. 1186 quarta, Incarnationis Dominicæ anno 1186. Pontificatûs eius anno primo. In ea confirmat iura eiusdem Monasterij, & plures gratias ac privilegia concedit. Subscribit Pontifex, & post ipsum viginti Cardinales, aut circiter. Vide Yepes Tomo IV. Chronici fol. 456. & seq.

** Concilium II. Salmanticense habi-
A. 1190. aut circiter. tum circa annum 1190. Præside Cardinale Guillelmo, & assidentibus Episcopis Regnorũ Legionis ac Portugalliæ, nominatimque Vitali

Præ-

Præsule Salmanticensi. In eo post accuratum examen, declaratum fuit irritum matrimonium contractum inter Alphonsum IX. & Theresiam Reges Legionis.

** Privilegiũ Cœlestini III. Papæ, concessum anno 1194. Abbatibus Regij Monasterij S. Facundi.

** Dissertatio III. *De Varijs Priuilegijs singulariter concessis, tum ab eodem Cœlestino III. tum ab alijs Pontificibus antiquis, eidem Regio Monasterio.* Antiquis, inquam, & singularibus. nam recentium aut cõmunium nulla fit mentio in hoc Opere.

** Epistola eiusdem Cœlestini III. Papæ ad Capitulum Tarraconense, data Romæ XV. Kal. Julij anno 1194. in qua mandat Canonicis, vt Guillelmum Raymundi de Montecharano, qui Tarraconensem Archiepiscopum trucidaverat, eiusque complices, pulsatis campanis, & candelis accensis, solemniter denunctient anathematizatos, donec Guillelmus ipse ac Sedem veniat Apostolicam. *Ex archiuo Tarraconẽsis Ecclesiæ apud Archiep. Marcam.* A. 1194.

** Epistola alia eiusdem Cœlestini III. Papæ ad Episcopos, Tirasonensem, Oscensem, & Oxomensem, in eadem causa. Vbi & mentio est necis Hugonis Archiep. Tarraconensis. Ex eodem archivo. A. 1195.

** Epistola Nicolai Episcopi Tusculani ad Archiep. & Capitulum Ecclesiæ Tarraconensis, in qua scribit, Guillelmum Raymundi interfectorem Archiepiscopi Tarraconensis accessisse ad Sedem Apostolicam, ibique pro perpetrato facinore pœnitentiam ei iniunctam fuisse, quæ in eisdem litteris integrè narratur. *Ex eodem archiuo.*

** Conventus Episcoporum apud Salmanticam circa annum 1198. ad dirimendam litem inter Episcopos Ovetensem & Auriensem, circa terminos vtriusque Diœceseos.

** Erectio celeberrimæ toto Orbe Academiæ Salmanticensis facta ab Alphonso IX.
A. 1200. circa annum Christi 1200. Inscriptio quædam iuxta maximum Iuris Pontificij Gymnasium, ita habet:

ANNO D. MCC.
ALPHONSVS IIX. CASTELLÆ REX PALENTIÆ VNIVERSITATEM EREXIT: CVIVS ÆMVLATIONE ALPHONSVS IX. LEGIONENSIS REX SALMANTICÆ ITIDEM ACADEMIAM CONSTITVIT. ILLA DEFICIENTIBVS STIPENDIIS DEFECIT. HÆC VERO IN DIES FLORVIT, FAVENTE PRÆCIPVE ALPHONSO REGE X.

Epi-

** Epistolæ Innocentij III. Pontificis sanè gravissimi & sapientissimi, ad Hispaniam spectantes, ab anno 1197. in quo omnium quidem plausu, verùm invitus & lugens, fuit electus Pontifex, vsque ad annum 1216. in quo post Ecclesiam sanctè & prudentissimè gubernatam, toti Orbi Christiano desiderium sui reliquit. Ab anno 1197. ad 1216.

Moneo autem eruditum Lectorem, me hoc loci non omnes Innocentij Epistolas ad Hispaniam spectantes indicaturum: quoniã multæ illarum cum plurimis aliò spectantibus nondum in lucem prodierunt. Neque etiam mentio erit earum, quæ spectant ad annos 1198. 1199. & 1200. quarum duo libri Romæ editi fuerunt anno 1543. & postea cum illius Operibus Coloniæ anno 1575. apud Martinũ Cholinum. Nec insuper aliarum, quas Severinus Binius edidit in sua Collectione Conciliorum. Nec denique eorum omnium, quæ extant in quinque libris Decretalium Constitutionum eiusdem Innocẽtij, editis sæculo præcedenti. Solùm itaque indicabo hoc loci eas, quas Cl. Vir Franciscus Bosquetus, primùm IC. deinde meritissimus Episcopus Monspeliẽsis in lucem edidit Tolosæ Tectosagum anno 1635. Porrò se illas excerpturum, & ad me missurum promisserat Cl. Vir D. D. Ioannes de Arnedo,

olim Togatus in Collegio Maiore Complutensi, & Primarius sacrorum Canonum Professor in eadem Academia; nũc dignissimus Magnæ Ecclesiæ Toletanæ Canonicus, & Consiliarius Eminentiss. D. Cardinalis; ingenio, eruditione, pietate, & suavissima morum indole præcellens. Verùm antequam id perficeret, nos ipsi anticipato labore prævenimus. Quare solas illas nunc indicabimus, prætermissas in omnibus Conciliorum editionibus.

* Innocentij III. Epistolæ ad Hispaniã spectantes, scriptæ anno Christi 1210. quantum conijcere possum, Pontificatûs ipsius 13. iuxta editionem Cl. Viri Francisci Bosqueti, factam Tolosæ Tectosagum anno 1635.

EPISTOLÆ EX REGESTO XIII.

** Epistola 1. (aliàs 5.) Roderico Archiepiscopo Hispaniarum Primati, eiusque
A. 1210. successoribus canonicè substituendis in perpetuum: quâ Primatus Ecclesiæ Toletanæ, & cętera privilegia confirmantur. Data Romæ IV. Nonas Martij, Indictione XIII. Annus fuit, vt dixi 1210.

** Epistola 2. (aliàs 9.) ad Capitulum Toletanum: vt mittat sui Subdiaconi procuratorem, in possessionem Canonicatûs concessi

cessi ab Archiep. & alijs, non obstante iuramento ab ipsis præstito. Data Kal. Martij eodem anno.

** Epistola 3. (aliàs 10.) ad Hispanū Toletanæ Ecclesiæ Decanum, vt Andræam de Gabiniano Subdiaconum studeat recipi in Canonicum, prout decreverant Archiep. Rodericus, & aliqui Canonici cum eo Romæ constituti. Data eodem die & anno.

** Epistola 4. (aliàs 11.) Ferdinando Gondisalvi Magistro Militiæ D. Iacobi, eiusque Fratribus, Clericis & Laicis, tam præsentibus, quàm futuris, communem vitam professis in perpetuum: in qua confirmat Ordinem & Militiam S. Iacobi, & privilegia ab Alexandro Papa cōcessa. Data VIII. Idus Martij eiusdem anni.

** Epistola 5. (aliàs 57.) Episcopo & Magistro : : : : Flo. Archidiacono Zamorensi, & Abbati de Morerola, Diœcesis Zamorensis: in qua ijs committit inquisitionem super excessibus Canonicorum Portugalensium. Data eodem anno III. Idus Maij. A. 1210.

** Epistola 6. (aliàs 58.) Burgensi Episcopo: in qua terminat litem ortam super libertate Monasterij Oniensis, cum Episcopo Burgensi. Data X. Kal. Maij eodem anno.

** Epistola 7. (aliàs 59.) Zamorensi & Legionensi Episcopis: in qua commit-

rit executionem sententiæ, contra quam restitutio in integrum obtenta est. Data VIII. Kal. Maij eodem anno.

** Epistola 8. (aliàs 60.) Zamorensi Episcopo, & Magistris Mauricio Archidiacono Toletano, & Michaeli Canonico Secobiensi: vt testes recipiant super causa prædicta, sicut & cautionem ab Episcopo Burgensi. Data eodem die & anno.

** Epistola 9. (aliàs 61.) eisdem: in qua ijs committit causam de consensu partium, quæ inter Burgensem Ecclesiam, & Clericos S. Mariæ de Castro Soris, vertebatur, ab ipsis, si partes consenserint, debito fine terminandam, vel instructam ad Sedem Apostolicam remittendam. Data IV. Kal. Maij eodē anno.

** Epistola 10. (aliàs 62.) eisdem: in qua confirmat sententiam latam à delegatis, & executionem demandat, & super quibusdam articulis testium receptionem. Data IV. Kal. Maij, eodem anno.

A. 1210. ** Epistola 11. (aliàs 69.) Fratribus Monasterij Oniensis: in qua confirmat cōpositionem factam de tertijs decimarum inter Monasterium Oniense, & Episcopum Burgensem.

** Epistola 12. (aliàs 70.) Episcopo Zamorensi, & Mauritio Archidiacono Toletano, & Magistro Michaeli Canonico Secobien-

biensi: vt recipiant testes super præscriptione à Monasterio Oniensi allegata.

** Epistola 13. (aliàs 75.) Episcopo, & Magistro Florentio Archidiacono Zamorensi, & Abbati de Morerola, Zamorensis Diœcesis: vt super damno illato Episcopo Portugallensi à Rege, & eius ministris, satisfactionem faciāt exhiberi.

** Epistola 14. (aliàs 76.) Portugallensi Episcopo: in qua confirmat compositionem factam inter Sancium Regem, & Episcopum Portugallensem, cuius tenor inseritur.

** Epistola 15. (aliàs 78.) Archiepiscopo & Suffraganeis Tarraconensis Ecclesiæ: in qua refert confessionem fidei Vualdensium, ad fidem reversorum, & eorum propositum, seu vitæ regulam confirmat.

** Epistola 16. (aliàs 157.) Episcopo & Cantori Zamorensi, & Abbati de Morerola, Diœcesis Zamorensis: in qua confirmat electionem Cantoris celebratam ab Episcopo, ad quem post sex menses ius devolutum erat, negligentiâ Episcopi & Capituli.

** Epistola 17. (aliàs 176.) Abbati & Conventui S. Mariæ de Carrazeto, Ordinis Cisterciensis: in qua confirmat quandam concessionem Regis Legionis.

** Epistola 18. (aliàs 179.) Compostellano Archiepiscopo: vt restituantur Mona- A. 1210.

chi

chi eiecti in Monasterio Lorvano, & illis iterum exclusis, Moniales primùm à Regina Theresia inductæ reducantur.

** Epistola 19. (aliàs 183.) Archiepiscopis, & Episcopis per Hispaniam constitutis, vt ad subsidium Regis Castellæ contra Sarracenos, Christianos Principes, & subditos exhortentur.

** Epistola 20. (aliàs 187.) Palentino & Burgensi Episcopis, & Abbati de Morimundo Cisterciensis Ordinis, vt Abbatissæ non benedicant Moniales, nec publicè prædicent.

** Eiusdem Innocentij III. Epistolæ ad Hispanos scriptæ anno 1211. Pontificatûs 14.

EX REGESTO XIV. INNOCENTII III. id est, libro 2. apud Bosquetum.

** Epistola 1. (aliàs 3.) Archiepisco-
A. 1211. po Tolerano, & Tirasonensi, & Colimbriensi, & Zamorensi Episcopis: in qua ad precem Fernandi primogeniti Regis Castellæ eis mandat, vt subditos ad bellum contra Sarracenos moneant & hortentur, sub peccatorum remissione: *Monentes*, inquit, *ex parte Dei, & nostra, subditos vestros, in remissionem eius* (eis) *omnium peccaminum iniungendo, &c. Pari quoque remissione gaudere cõcedimus peregrinos, qui propria devotione, vndecũque*

que processerint in idem opus fideliter exequendum. Data Lateranis VIII. Kal Martij, Pontificatûs ipsius anno 14. qui fuit Christi 1211. *Vide supra Tomo III. Epistolam II. (alias V.) Gelasij II. Papæ scriptam anno* 1118. *ad exercitum Christianorum Cæsaraugustanam vrbem obsidẽtium: similiter & infra Epist. XX. & XXI. anno, vt videtur,* 1211.

Eiusdem tenoris est alia Epistola scripta ad quosdam Hispaniæ Præsules, ad precem sive in gratiam Petri Aragonum Regis.

** Epistola 2. (aliàs 4.) Alphonso Illustri Regi Castellæ, de eodem argumento, & de Legato in Hispaniam mittendo: ac pœna in eos, qui durante prælio adversus Sarracenos treugam vel pacem violaverint. Data eodem anno & die, ac præcedens.

** Epistola 3. (aliàs 5.) Fernando Primogenito Alphonsi Illustris Regis Castellæ, de eodem argumento.

** Epistola 4. (aliàs 8.) Illustri Regi A. 1211.
Portugalliæ. Reprehendit illum ob plures excessus, adversus Ecclesiæ libertatem, & contra Episcopum Colimbriensem. Notandę sunt verò interminationes illæ: *Ne dum eas* (Ecclesias) *ancillare niteris, & redigere sub tributo, ob ingratitudinis vitium, Dominus in servitutem redigat Regnum tuum, & in potestatem*

tem antiqui te tribuat exactoris: quòd non oppressor esse debes, sed defensor earundem. Deinde execrandum est illud Regis delictum: *Te te rebus Ecclesiasticis plus debito intromittens, Ecclesias, & Ecclesiastica Beneficia confers quibusuis personis, & aufers destituendo illos, qui sunt canonicè per prædictum Episcopum in Ecclesijs suæ Diœcesis instituti.* Similiter & illud: *Personas insuper Ecclesiasticas à Regno exire prohibes, & intrare: & si fortè illarum aliqua licentiam obtinet exeundi, ne ad Apostolicam Sedem accedat, priùs præstet corporaliter iuramentum: & si secus attentet agere, capitur, spoliatur, & publicæ custodiæ mancipatur. Quæ omnia dictus Episcopus personaliter est expertus.* Verùm opus esset hoc loci exscribere totam Epistolam satis longam, & Apostolico Innocentij spiritu plenam, nisi in hoc Opusculo brevitati studeremus. Data fuit VII. Kal. Martij eiusdem anni 1211.

** Epistola 5. (aliàs 9.) Compostellano Archiepiscopo: cui narrat delicta Regis Portugalliæ, præcipitque vt illum moneat ad restituendū bona ablata Episcopo Colimbriensi, & satisfaciendum pro damnis illatis: alioqui verò compellat per opportunam censuram, & pœnam in compromisso statutam. Data eodem anno & die.

Epi-

** Epistola 6. (aliàs 10.) Eidem Compost. Archiepiscopo: vt omni præiudicio, & acceptione personarum semota, exequatur quæ in præcedenti Epistola continentur, & Epistolam Pontificiam ad Regem scriptam, legi faciat ipsi à Clerico aliquo illuc misso, qui & reprehendat Cancellarium Regis, nolentem illi fideliter referre mandata Sedis Apostolicæ. Data eodem anno & die. A. 1211.

** Epistola 7. (aliàs 28.) Illustri Regi Aragonum. Revocat donationes ab eo factas in minori ætate, cum clausula, vt Iudex Ecclesiasticus illas revocet. Data Lateran. II. Idus Aprilis eodem anno 1211.

** Epistola 8. (aliàs 57.) Toletano Archiepiscopo. Excusat se quòd non possit de Primatia iudicare, ob turbulentiam bellorum in Hispania, vsque ad opportunum tẽpus. Data Kalendis Iunij eiusdem anni.

** Epistola 9. (aliàs 58.) Illustri Regi Portugalliæ. Gratulatur ipsi ob pœnitentiam de multis sceleribus anteactis: & cõfirmat eius testamentum, excepta ea clausula, qua sibi dispositionem Monasteriorum reservabat. Data VI. Kal. Iunij eiusdem anni.

** Epistola 10. (aliàs 59.) Eidem Regi Portugalliæ. Memorat ipsius delicta, & eorũ absolutionem datam à Præsule Bracarensi electo, ratam habet; hortaturque, vt quæcumque

in

In testamento suo piè disponit, dum vivit exequatur in salutem animæ suæ. *Excellentiæ tuæ*, inquit, *consulimus bona fide, vt adimpleri facias, cùm præsens vita vegetat tuos artus; non expectans, vt post mortem tuam ea alij exequantur, quæ potes facere per te ipsum.* Data Lateranis, VII. Kal. Iunij eodem anno.

** Epistola 11. (aliàs 60.) Compostellano Archiep. & Bracarensi electo, & Zamorensi Episcopo: vt testamentum Regis Purtugalliæ suprà Epist. 9. confirmatum à Sede Apostolica, faciant observari.

A. 1211.

** Epistola 12. Nobili mulieri M. filiæ S. quondam Regis Portugallensis: quam sub protectione B. Petri recipit, & pacificè possidere vult quidquid ex testamento Regis patris sui, à Sede Apostolica confirmato, & ex donatione sibi facta ab alijs, legitimè ipsi competit. Data Lateran. III. Idus Octobris, eodem anno 1211.

** Epistola 13. (aliàs 116.) Archiepiscopo Compostellano, & Vlixbonēsi & Egitaniensi Episcopis: Ne patiantur molestiam aliquam inferri prædictæ filiæ Regis Portugalliæ circa hæretitatem & bona, quæ legitimè ad ipsam spectant. Data Nonis Octobris, eodem anno.

** Epistola 14. (aliàs 117.) Nobilibus mu-

mulieribus Tarsiæ Reginæ, & : : : : S. filiabus S. quondam Regis Portugal. Vt pacificè & absque vllius contradictione possideant, quæ ex Regis testamento, vel aliunde sibi legitimè cõpetunt. Recipit quoque eas sub protectione S. Petri. Data III. Idus Octobris eodem anno.

** Epistola 15. (aliàs 118.) Compostellano Archiep. & Zamorensi & Astoricensi Episcopis: vt si quis fortè Tarsiam Reginam, eiusve filias, temerè inquietaverit circa bona ex testamento Regis Portugal. vel aliunde spectantia, ab ijs per Ecclesiasticam censuram reprimatur. Data Nonis Octobris eodem anno.

** Epistola 16. (aliàs 119.) Priori & Conventui S. Vincentij Vlixbonensi. Confirmat quãdam compositionem inter eos, & Episcopũ Vlixbonensem factam. Data Nonis Octobris eodem anno 1211. A. 1211.

** Epistola 17. (aliàs 120.) Abbati, Subpriori, & Sacristæ Alcobatiæ Vlixbonensis Diœcesis: vt dictam compositionem faciant observari.

** Epistola 18. (aliàs 122.) Cæsaraugustano & Tyrasonensi Episcopis, & R. Lain Archidiacono Iaccensi, Oscensis Diœcesis: quibus committit inquisitionem in Ecclesia Pampilonensi, & vt Episcopum ibi eligi faciant, alio deposito, &c. Continet plura observatu digna, præsertim circa Regem Navarræ, qui

malè

malè se gesserat erga Apostolicam Sedem, & personas quasdam Ecclesiasticas. Data Lateran. Nonis Novembr. & eodem anno.

** Epistola 19. (aliàs 152.) Abbati S.
A. 1212. Salvatoris de Breda Gerundensis Diœcesis, & Magistris Vitali Subdiacono nostro, & Arnaldo, Canonicis Ilerdensibus: in qua ijs delegat correctionem Monasterij S. Cucufati, tam in capite, quàm in membris, secundùm Deum, & instituta Canonica. Data Lateran. kal. Februarij, Pontificatûs anno 14. qui iam tunc erat Christi 1212.

** Epistola 20. (aliàs 154.) Illustri Regi Castellæ. Condolet ipsius infortunijs, & auxilium offert contra Sarracenos, concessa *remissione omnium peccatorũ*, ijs, qui ex Regno Franciæ, vel vndecumque venerint ad subveniendum ipsi in eo sacro bello. Data II. Nonas Februarij eodem anno. Vide suprà Epist. 1. huius Regesti.

** Epistola 21. (aliàs 155.) Senonẽsi Archiepiscopo, & Suffraganeis eius: vt hortẽtur fideles ad peregrinationem in Hispaniam contra Sarracenos, proposita ijs omnium peccatorum venia: *Mandamus*, ait, *quatenus subditos vestros sedulis exhortationibus moneatis, in remissionem omnium peccatorum ex parte Dei & nostra, verè pœnitentibus iniungentes, vt ei præscripto termino in hoc*

necessitatis articulo succurrentes, necessarium impendant auxilium, in rebus pariter & personis: vt per hæc, & alia bona, quæ fecerint, cœlestis regni gloriam consequantur. Eandem gratiam largitur peregrinis aliis vndecumque venientibus ad idem opus fideliter exequendum. Data II. kal. Februarij eodem anno.

EX REGESTO XV. EIVSDEM Innocentij III. id est libro 3. apud Bosquetum.

** Epistola 1. (aliàs 15.) Toletano & Compostellano Archiepiscopis: vt imminente bello Sarracenorum, Reges Hispaniæ ad treugam, & mutuum auxilium, præsertim Legionẽsem, hortentur: vtque litibus supersedeant. Data Lateran. Nonis Aprilis, Pontificatûs anno 15. qui erat Christi 1212. A. 1212.

** Epistola 2. (aliàs 24.) A. Illustri Regi Portugallensi, & hæredibus eius in perpetuum. Recipit Portugalliæ Regnum sub protectione Sedis Apostolicæ cum onere census annui. Data XVI. kal. Maij Indict. 15. anno 1212.

** Epistola 3. (aliàs 80.) Helenensi Episcopo. Delegat illi examen & executionem propositi quorundam pœnitentium, qui sub ordine

dine Pauperum Catholicorum communem vitam agere, & opera misericordiæ exercere optabant. Data Lateran. VII. kal. Iunij eodem anno 1212.

** Epistola 4. (aliàs 87.) Abbati de Macencira Viseensis Diœcesis Cantori, & P. Roderici Canonico Colimbriensi. Committit ijs executionem sententiæ delegatorum de remotione Abbatis. Data V. kal. Iunij eiusdem anni.

** Epistolæ 5. 6. 7.8.9.10.& 11. (aliàs
A. 1212. 58. & seqq.) ad Hispaniam scriptæ in favorem Durandi de Osca, & Durandi de Naiaco, ac reliquorum Fratrum Pauperum, è secta Vvaldensium conversorum ad Religionem Catholicam: vt cum ijs benignè ac misericorditer agatur, nullâ offensione illatâ. Datæ omnes eodem anno.

** Indictio supplicationis generalis in Vrbe ad Deum feria quarta infra Octavam Pētecostes anni 1212. faciēdæ, tàm à viris, quàm à fęminis, omnis status & conditionis, cum strictiori ieiunio, & nudis pedibus, ac processione solemni, pro pace vniversalis Ecclesiæ, ac populi Christiani: specialiter tamen pro exercitu illius in Hispania mox adversus Serracenos pręliaturo. Habetur eodem Regesto XV. Innocentij III. post Epistolam 179.

** Epistola 11. (aliàs 180.) Alphonsi Ca-

Caſtellæ Regis ad Dominum Papam Innocentium III. in qua narrat ex inſtituto prælium ſuum, & aliorum Regum Chriſtianorum, adverſus Sarracenos, & admirandam victoriam de ijs obtentam, potiùs divino auxilio, quàm humanis viribus aut induſtria; cæſis ex ijs pluſquam centum millibus armatorum, & ex noſtris vix viginti quinque. Porrò iuxta eam narrationem, quæ lectu iucundiſsima eſt, victoria vltima & præcipua contigit quinto decimo kalendas Auguſti, feria ſecunda, ſive die Lunæ, anno Chriſti 1212.

** Epiſtola 12. (aliàs 181.) Innocentij III. Papæ gratulatoria ad Regem Caſtellæ Alphonſum de victoria adverſus Sarracenos obtenta: in qua ſuum, & Romani Populi gaudium, & gratias Deo exhibitas narrat ob adeò inſigne beneficium. Data VII. kal. Novembris, anno eodem.

** Epiſtola 13. (aliàs 211.) Nobili Viro Simoni Comiti Montiſ fortis: vt Regi Aragonum, eiuſque Vaſallis, ablata reſtituat. Data Laterani XVI. kal. Februarij, fluente iam anno 1213. A. 1213.

** Epiſtola 14. (aliàs 212.) Eidem Simoni Comiti Montiſ fortis, vt Regi Aragonum legitima exhibeat ratione feudi obſequia. Data 18. kal. Februarij, eodem anno 213.

** Epiſtola 15. (aliàs 219.) Mariæ Il-

lustri Reginæ Aragonum. Controversiam super divortio cum Petro Rege componere, & coniuges in gratiã reducere nititur. Est lectu dignissima ad sciendum, quàm iustè, & absque vllo præiudicio, vel acceptione personarum, gravissimus ille Pontifex, in hac & omnibus alijs causis, sententiam proferret. Data XIV. kal. Februarij eodem anno.

EX REGESTO XVI. INNOCENTII III. ideſt, lib. 4. apud Bosquetum.

A. 1213. ** Epistola 1. Zamorensi & Portugallensi Episcopis, & Magistro Florentio Archidiacono Zamorensi. In ea iudiciũ delegat super finibus Diœceseon Egitanæ & Colimbriẽsis. Data Laterani VI. kal. Martij, anno sexto decimo Pontificatûs, iã inchoato; verùm fluente anno Christi 1213.

** Petitiones Illustris Petri Regis Aragonum in Concilio apud Vaurum coacto anno 1213. simul & Responsio Patrum congregatorum ad ipsum. Habentur Regesto eodem XVI. Epist. 42.

** Epistola 2. (aliàs 43.) Fr. A. Narbonensis Archiepiscopi, Legati Sedis Apostolicæ, ad Serenissimum Virum, & Christianissimum Principem D. Petrum Dei gratia Regem Aragonum: vt abstineat ab hæretico-

rum

rum defensione. *Vide infrà Epistola IV.*

** Epistola 3. (aliàs 47.) Archiepiscopi Tarraconensis, & Episcoporum, & Abbatũ, qui cum ipso præsentes fuerunt, ad SS. Papam Innocentium III. in qua insinuant iuramentum Comitis Tolosani, & Consulum eius vrbis. Habentur quoque inibi Professiones Comitis Fuxensis, Comitis Convenarum, & Gastonis de Bencarno, in obsequium Petri Regis Aragonũ. Data vltima (nam sunt aliæ præcedentes) est II. Kal. Aprilis anno 1213. A. 1213.

** Epistola 4. (aliàs 48.) Illustri Regi Aragonum: Ne in posterum partibus hæreticorum faveat. Data Laterani Kal. Iunij 1213.

** Epistola 5 (aliàs 49.) Abbatibus de Reflorijs, & de Palmi, & Priori de Reflorijs; Bracarensis & Tudensis Diœcesis: Vt cuidam defuncto in pœnitentiæ proposito, absolutionem & sepulturam indulgeant. Data III. Idus Maij eodem anno.

** Epistola 6. (aliàs 52.) Abbatibus de Spina, & de Vrsaria, Placentinæ (fortè Palentinæ) & Auriensis Diœcesis: Vt Regem Portugalliæ præstita cautione absolvant ab excõmunicatione, quam incurrerat.

** Epistola 7. (aliàs 75.) ad Archiepiscopum & Capitulum Compostellanum: Vt Concanonicum accipiant Normanum ipsius Põtificis consanguineum. Data Kal. Iulij anno 1213.

** Epistola 8. (aliàs 87) Petro Illustri Regi Aragonum. Confirmat Privilegium olim concessum (& suo loco relatum) ab Vrbano II. Aragoniæ Regibus, tanquam B. Petri ministris, & collocatis sub protectione Sedis Apostolicæ cum onere persolvendi ipsi annuatim quingentos monetæ Iaccensis mancusos aureos. Data Laterani IV. Non Iulij.

** Epistola 9. (aliàs 153.) Archiepiscopo Toletano. Commendat eius fidei Ecclesias recens ab infidelibus recuperatas. Data 13. Kal. Ianuarij eodem anno 1213.

** Epistola 10. (aliàs 171.) Petro Cardinali & Legato Apostolico: Vt Comites Con-
A. 1214. venarum, & Fuxensem absolvat. Data XI. kal. Febr. cùm iam flueret annus 1214.

** Sunt præterea Epistolæ Innocentij plurimæ à Stephano Baluzio editæ, quas iam diu petij à Bibliopolis Lugdunensibus, & quotidie expecto, suis locis collocandæ in Opere præcipuo. Sunt denique nonnullæ aliæ apud Yepium Tomo V. Chronici Benedictini fol. 451. & Tomo VII. fol. 12. quas pariter recudemus.

** Epistola Alphonsi Castellæ Regis ad Philippum Regem Galliæ: in qua postulat auxilium contra Sarracenos. Ex Ms. viso à Baluzio. Videsis Arch. Rodericum lib. 8. cap. 2. & Marianam lib. 11. cap. 23. Videtur scripta anno 1210.

Frag-

** Fragmentum Concilij Vaurensis celebrati anno 1213. adversus Petrum Aragoniæ Regem, hæreticis Albigensibus faventem, pluraque alia eodèm spectantia, ex Petro Vallisarnensi, vnde Bzovius totam rem hausit, ad prædictum annum 1213. A. 1213.

Epistola Innocentij III. ad Petrum Regem Aragonum scripta eodem anno 1213. circa ea, quæ acta fuerunt in Concilio Vaurensi contra illum. A. 1213.

Fragmentum eorum, quæ acta fuerunt in Concilio Lateranensi IV. aliàs XII. Synodo Generali sub Innocētio III. iuxta codicem vetustum Ecclesiæ Toletanæ, circa controversiam de Primatu Hispaniæ inter Rodericum Archiepiscopum illius ex vna parte, & Archiepiscopos Tarraconensem, Bracarensem, Compostellanumque, vel illorum defensores ex alia. Interea videsis Loaysam in Notis ad Decretum Gundemari, Marianam lib. 12. cap. 4. Zuritam libro 2. Annalium cap. 68. & Cossartium in Notis ad idem Fragmentum Tomo XI. Conciliorum pag. 235. & seqq. præter ea, quæ suprà indicavimus circa Tomum II. ad Decretum ipsum Gundemari. A. 1215.

** Dissertatio IV. *An narratio eius controversiæ inter Rodericum Archiepiscopum, & alios Præsules Hispaniæ, in Concilio Lateranensi, sit vera: an potiùs intrusa.*

Epistola 1. (aliàs 4.) Honorij III. Papæ ad Rodericum Archiep. Toletanum, circa cōtroversiam de Primatu Hispaniæ cum Archiep. Bracarensi, quibus constitutum fuerat tempus ab Innocentio III. comparendi Romæ per se, vel per procuratores, vt auditis vtriusque allegationibus, causa derimeretur. Scripta videtur
A. 1217. fuisse anno primo Pōtificatûs Honorij, Christi verò 1217. *Ex Castejone in Opere de Primatu Toletano.*

Epistola 2. (aliàs 5.) ad Archiep. Bracarensem de eodem argumento: ex qua & præcedenti constat, procuratorem illius moras nectere
A. 1217. re solitum ad producendos testes: ideoque terminum certum præfigit. Data Romæ kal. Martij, anno 1. Pontificatûs. *Ex Castejone cit.*

Epistola 3. (aliàs 6.) ad Rodericum Archiep. Toletanum data Romæ Kal. Februarij, Indictione VI. Incarnationis Dominicæ anno
A. 1218 1218. Pontificatûs Honorij secundo: in qua Roderico, eiusque successoribus tribuit Primatum in Hispalensi Metropoli ac provincia, si quando ad Christianorum potestatem redierit. *Ex Castejone laudato.*

** Dedicatio sumptuosissimæ, & pul-
A. 1222. cherrimæ Ecclesiæ Cathedralis Burgensis facta anno 1222. ab Episcopo D. Mauritio, præsentibus S. Ferdinando Rege Castellæ, & Infante Molinæ eius fratre. *Ex Ms. Ecclesiæ eiusdem.*

Plu-

** Plura vetera monumenta spectantia ad honorem ac decus eiusdem clarissimæ Ecclesiæ, ante Dedicationem prædictam, ab anno Christi 1075. & deinceps, dabimus ex archivo ipsius. A. 1229.

Concilium Turiasonense in Aragonia celebratum, Præside Ioanne, Monacho Cluniacensi, Cardinale & S. R. Ecclesiæ Legato in Hispanias, adsidentibus Archiepiscopis Toletano & Tarraconensi; Episcopis verò, Burgensi, Calagurritano, Segobiensi, Seguntinensi, Oxomensi, Ilerdensi, Oscensi, Turiasonensi, & Baionensi; mense Maio, anno Domini 1229. In eo examinatum fuit matrimonium Iacobi Regis Aragonum, & Leonoræ, inventumque bona fide initum; verùm omnino irritum ob impedimentum cognationis.

Rem ita enarrat Spondanus ad eundem annum ex Scriptoribus Hispanis: Hoc item
„ anno, Ioannes monachus Cluniacensis, na-
„ tione Gallus, ex Diœcesi Ambianensi, nobili
„ familia Halgrina, ex Archiepiscopo Bisunti-
„ no doctrina & virtutibus claro creatus à
„ Gregorio Papa Cardinalis Episcopus Sabi-
„ nensis, & Sedis Apostolicæ Legatus in His-
„ panias missus, Cōcilio Turiasonense in Reg-
„ no Aragoniæ, sub finem mensis Aprilis cele-
„ brato (cui interfuerunt Toletanus & Tarra-
„ conensis Archiepiscopi, aliique Episcopi)

cau-

,, causa cognita coniugij Iacobi Aragoniç Re-
,, gis, quod octo ante annis tenera admodum &
,, impotenti adhuc ætate cum Leonora matertera Ferdinandi Castellæ Regis natu multò
,, grandiori inierat, auctoritate Apostolica dissolvit, ob propinquitatem cognationis, cuius
,, nulla facta gratia fuerat: sivè id expetente Re-
,, ge tœdio huiusmodi nuptiarum, sive non no-
,, lente, sanè nequaquam contradicente, nisi
,, quod cavit de legitimitate Alphonsi pueri,
,, quem ex Leonora, bona vtriusque parentis fi-
,, de susceperat, & in spem successionis educa-
,, bat. Sicque secundùm Regis voluntatem pro-
,, nunciatum est, locum esse divortio, eoque
,, non obstante Alphonsum verum esse ac legi-
,, timum patris successorem: ac Leonora ad
,, suos remissa, oppidis dotalibus quæ in Ara-
,, gonia habebat retentis, multaque supellecti-
,, le, auro, gemmis, ac veste pretiosa secum as-
,, portata. Narrant hæc pluribus Surita, Gome-
,, sius, Mariana, & alij rerum Aragonicarum &
,, Hispanicarũ Scriptores. Cumque nihilomi-
,, nus, post aliquot annos nonnulli prædictum
,, Alphonsum in periculum successionis addu-
,, cere vellent; Gregorius Pontifex sententiam
,, Legati confirmans, eundem Alphonsum au-
,, ctoritate Apostolica legitimum esse, ac reg-
,, nandi capacem, semel iterumque declaravit,
,, eo quod natus Iacobo fuisset, cùm bona fide
legi-

„ legitimum illud matrimonium ab omnibus
„ credebatur. *Hactenus Spondanus.*

Addit Zurita in Indice, de eisdem Iacobo
„ & Eleonora: Cùm filium ex ea Rex bona fide
„ suscepisset, antequam Legatus sententiam fe-
„ rret: Regem conceptis verbis, hac formula
„ expressa atque constituta, ne à me eius verba
„ invertantur, ita præfatum comperio. Vobis,
„ Domine Legate, & omnibus Archiepiscopis,
„ & alijs Ecclesiasticis personis, qui hic assi-
„ stunt, necnon & nobilibus & popularibus in-
„ notescat; quòd nos charissimæ vxori nostræ
„ Alienor per Ecclesiam coniuncti fuimus: &
„ credidimus nos eidem legitimè fuisse con-
„ iunctos, & ex ea suscepimus charissimum fi-
„ lium nostrum dominum Alphonsum, quem
„ nos arbitrantes legitimum, hæredem & suc-
„ cessorem Regni nostri iam pridem constitui-
„ mus: & à vassalis & nobilibus Regni nostri
„ eidem fecimus iurari & assecurari Regnum
„ nostrum. Nunc autem coram vobis constitu-
„ ti, & nescientes quid super nostra coniun-
„ ctione decernere proponatis, in præsentia
„ vestra & omnium assistentium, quod de su-
„ prædicto filio nostro, sicut prædictum est, fe-
„ cimus, confirmamus: & si legitimatione in-
„ digere aliquatenus videatur, nos auctoritate
„ & potestate Regia legitimamus ad omnia, ad
„ quæ legitimari potest auctoritate Regia: &
hæ-

„ hæredem, & successorem Regni nostri con-
„ stituimus & declaramus: & præcipimus quod
„ sicut ei iuratum est Regnum, tanquam verus
„ hæres, post nos ab omnibus vassallis nostris,
„ & à toto Regno in dominum recipiatur &
„ Regem. Petimus quoque à vobis, & supplica-
„ mus, Domine Legate, & ab omnibus Archie-
„ piscopis, qui hîc præsentes sunt, vt hoc fa-
„ ctum nostrum litterarum vestrarum testimo-
„ nio roboretis.

„ Nos igitur, inquit Legatus, ad instantiam
„ prædicti Regis presentibus annotari fecimus
„ in testimonium veritatis. Hæc autem acta
„ sunt præsentibus Domino R. Toletano Ar-
„ chiepiscopo, Domino S. Archiepiscopo Ta-
„ rraconensi, & venerabilibus Patribus Bur-
„ gen. Calagurritanen. Segovien. Seguntinen.
„ Oxomen. Ilerdensi, Oscensi, Tirasonen. &
„ Bajonen. Episcopis. Apud Tirasonam III.
„ Kal. Maij, anno Domini 1229.

A. 1233. aut circiter. ** Conventus octo Episcoporum, & in ijs Martini Præsulis Salmanticensis, circa annũ 1233. ad ineundam concordiam, seu dirimendam controversiam, inter Ferdinandum III. Castellæ Regem, eiusque sorores Sanciam, ac Dulcem, circa ius ad regnum. Sententia autem pro Ferdinando lata fuit.

A. 1242. Concilium Tarraconense adversus Vvaldenses hæreticos celebratum, & eorum celatores,

pes, occultatores, defensores, fautoresque, anno 1242. Præfuit Archiepiscopus Tarraconensis, & adfuit S. Raymundus de Pennaforti, qui ibidem appellatur *Pœnitentiarius Domini Papæ*, & iam abdicaverat Magisteriū Generale totius Ordinis Prædicatorum. In eius Actis, quæ recudemus ex Bzovio ad eundem annum, initio proponuntur variæ quæstiones, simulque diriimuntur circa omnes prædictos de hæresi convictos, aut suspectos. Deinde præscribitur formula pœnitentiarum, quæ singulis, proportione servata, iniungi debent. Præterea traditur formula sententiarum adversus hæreticos absolutos, pertinaces & fautores. Denique exhibetur formula purgationis à suspicione hæreseos, & iuramenti testium expurgantium. Vide interea Tomum XI. Collectionis Labbeanæ, col. 592. & seqq. post Binium ad eundem annum 1242. in Notis, pag. mihi 845. aliàs 714.

Fragmenta alterius Concilij Tarraconensis celebrati anno 1244. exscripsit Archiepisc. Marca ex tabulario Ecclesiæ Narbonensis, quæ fortasse iam edita fuerunt, aut edentur à Baluzio. A. 1244.

Epistola Innocentij IV. Papæ ad S. Raymundum de Pennaforti, Ordinis Prædicatorū Magistrum, & ad Provincialem Hispaniæ, data sexto Pontificatûs anno, Christi verò 1249. In qua gratulatur ijs, quòd fidem Catholicam in A. 1249.

Reg-

Regno Aragoniæ illibatam servari curent, & iniungit præterea vt aliquot sui Ordinis viros doctos & graves eligant & constituant Inquisitores hæreticæ pravitatis. Initium: *Inter alia desiderabilia*, &c.

** Privilegia aliquot S. Fernandi Regis Castellæ in gratiam Academiæ Salmanticensis, & generatim circa Ecclesias, ac Monasteria Hispaniæ. *Ex Mss. Academiæ.*

** Elogium Historicum eiusdem sancti & gloriosissimi Regis.

** Diploma Alexandri IV ad Alphonsum Regem Legionis; in quo confirmat erectionem Academiæ Salmanticensis. *Ex Mss. ipsius.*

** Privilegium Alexandri Papæ IV. anno 1258. concessum in gratiam antiquissimi
A. 1258. & clarissimi Monasterij S. Æmiliani de la Cogolla in Rivogia, nobili territorio Castellæ Veteris. *Ex archiuo eiusdem Regij Monasterij, vnde Philippus II. plura monumenta sacræ antiquitatis, & vetustissimum exemplar Conciliorum in Regiam S. Laurentij Biblothecam transtulit.*

** Dedicatio Ecclesiæ Carthaginensis, post vrbem Sarracenis ereptam circa annum 1267.

** Privilegia Alphonsi X. Regis Hispaniæ, cognomento Sapientis, in gratiam Sal-

mant. Academiæ, & monumenta varia Doctorum eiusdem temporis. *Ex Mss. Academiæ.*

Concilium Tarraconense celebratum die 7. Iduum Septembris, anno 1279. Præside Bernardo Archiepiscopo ad procurandam canonizationem Raymundi de Pennaforti, paucis retro annis vitâ functi. Acta illius ita refert Bzovius ex eruditissimo pariter & accuratissimo Aragoniæ Chronographo Hieronymo Zurita: A. 1279.
„ Tarracone in Aragonia ad septimum Idus
„ Decēbris Bernardus Tarraconensis Archie-
„ piscopus, Arnaldus Barcinonensis, Bernar-
„ dus Gerundensis, Raymundus Ausetanus, qui
„ se Vicensem cognominat, Guillelmus Iler-
„ densis, Petrus Vrgelitanus, Arnaldus Derto-
„ sanus, Petrus Cæsaraugustanus, Iacobus Os-
„ censis, Iaspertus Valentinus, Episcopi; item
„ Abbates & alij Prælati Concilium celebrâ-
„ runt. Ex eius decreto litteris enixè Nicolaū
„ Pontificem interpellârunt, vt Raymundi Pē-
„ nafortij viri sanctissimi memoria sua certa
„ destinataque sententia religione omnium
„ consecraretur, aræque ei inter Divos ritu
„ solemni statuerentur: vtpote cuius viri san-
„ ctitas insigni tunc splēdore apud omnes pre-
„ fulgeret. Nihil tunc in gratiam illorum con-
„ cedere voluit Nicolaus, quod Rex Petrus à
„ Procida seductus iam turbas Italiæ molire-
„ tur, neque censum Romanæ Ecclesiæ pēdere
„ vellet. Hactenus ille.

De-

** Dedicatio Ecclesiæ Metropolitanæ Hispalensis, post vrbem in Christianorum potestatem redactam à S. Fernando Castellæ Rege. *Ex Breviarijs antiquis.*

Sententia excommunicationis Martini II. Papæ, aliàs IV. anno 1282. lata in Vrbe-veteri, die Ascensiouis Domini, non quidem expressè contra Petrum Regem Aragoniæ, cuius nulla ibi mentio (in quo falsus fuit Binius) sed contra invasores Regni Siciliæ, &c.

A. 1282.

Sententia eiusdem Martini IV. in Petrum Aragoniæ Regem, eiusque sectatores, quoniam sub prætextu invadendi Africam, invasit Siciliam, propriam Ecclesiæ ditionem, & partem eius occupavit, pluraque alia ibidem memorata scelera commisit, & Carolo illius Regi titulum legitimum Regis abstulit. Ipsi, & Imperatori Palæologo eius fautori, nisi resipiscant, & satisfaciant, anathema indicit, &c. Data XII. Kal. Aprilis 1283.

** Dissertatio V. *Quomodo alijs & alijs sæculis Pontificis Romani excommunicaverint Reges, Imperatoresque.*

A. 1283.

Epistola eiusdem Martini IV. Papæ ad Eduardum I. Regē Angliæ scripta anno 1283. in qua monet, vt prohibeat duellum inter Carolum Regem Siciliæ, & Petrum, quem appellat *excommunicatum, & quondam Aragonum Regem.* Dignissima verò lectu est, ob

exe-

exectationes gravissimas eius sceleris, quod in duello committitur, & omni homini, præsertim Christiano, horrori esse debet. Data apud Vrbem veterem Nonis Aprilis, anno tertio Pontificatûs.

** Concilium Salmanticense ab aliquibus collocatur anno circiter 1285. celebratũ tempore D. Fratris Petri, cognomẽto *Factor*, Episcopi Salmanticensis; tanquam in eo examinata fuerit causa Templariorum. Ita Ægidius Gonzalez in Historia Salmant. & Tamayus in Martyr. Hispano ad diem 13. Maij pag. 165. Sed enim eo tẽpore, immo & multis post annis, nõdum videtur excitata fuisse quæstio illa, nec ij ad dicendam causam vocati inveniuntur, vsque ad initium sæculi sequentis. A. 1285.

** Epistola Bonifacij VIII. Papæ ad Abbatem Regij Monasterij S. Facundi, in qua certiorem illum facit de sua recenti electione in Pontificem Romanum. Data anno 1294. *Ex archiuo eiusdem Monasterij.* A. 1294.

** Epistola Bonifacij VIII. anno 1298. ad Salmanticensem Academiam, in qua ait, se mittere librum sextum Decretalium, quod ipse composuit, vt à Doctoribus è suggesto exponatur. *Ex Mss. Academ.* A. 1298.

Concilium Pennafidelense, id est, apud oppidum de *Peñafiel*, celebratum anno 1302. Præside D. Ægidio (iuxta Ms. Biblioth. Mon- A. 1302.

dexarensis, quo vtor; iuxta aliorum verò sententiam omnino certam, & consentaneam catalogis Archipræsulum Toletanorum, Gundisalvo Diez Palomeque, qui eo anno 1302. eam Ecclesiam regebat) Archiep. Toletano, Hispaniarum Primate, Regni Castellæ Cancellario, & adsidentibus Episcopis, Alvaro Palentino, Bernardo Segobiensi, Simone Seguntino, Ioanne Oxomensi, Paschasio Conchensi. Celebratum, inquam, prout in eius prologo habetur, *pro subditorum commodo, animarumque salute, morum reformatione, & Ecclesiarum.* In eo habentur quindecim Capitula, quibus hi tituli præfiguntur.

1. Quòd quilibet Clericus recitet horas Canonicas.
2. Quòd nullus Clericus teneat concubinam publicè.
3. Quòd migrantibus : : : : : *Cætera in titulo desunt. Verùm sic integrè exhiberi posset*: Quòd migrantibus ex hac vita Sacramenta Pœnitentiæ & Eucharistiæ diligenter tribuantur: Sacerdos verò qui negligẽter in eo se habuerit, in perpetuum Beneficio priuetur.
4. Quòd nullus Sacerdos suo Parochiano tradat corpus Christi donec : : : : : *Addendum*, de confessione Sacramentali illius constet. Notanda verò sunt verba priora

eius

eius Capituli IV. *Secundùm Apostolum:* Probet se vnusquisque, & sic de pane illo edat: *ex quo manifestè docemur, quòd nullus corpus Domini debet suscipere, nisi fuerit per cordis contritionem, oris confessionem, & operis satisfactionem, probatus: aliàs autem suscipiens, iudicium sibi manducat,* &c.

5. Quòd qui revelat sigillum confessionis : : : *Adde iuxta Capitulum ipsum*, tanquam deportatus, & in metallum damnatus, perpetuo carceri mãcipetur, pane & aqua pro vitæ sustentatione solummodo reservatis.

6. Quòd quilibet Episcopus Toletanę Provinciæ publicet : : : : Clericis. *Nimirum,* Constitutionem paulo antè editam à Bonifacio Papa VIII. contra laicos nocentes Clericis, & bonis ipsorum.

7. Quòd decimæ solvantur de omnibus.

8. Quòd Sacerdotes, vel per se, vel per idoneos ministros, faciant hostias de farina triticea.

9. De vsuris.

10. De Baptispmo.

11. De festo S. Ildephonsi colendo.

12. De Salve Regina cantanda.

13. De Immunitate Ecclesiarum. *Est autem Capitulum id maximè dignum observatione: quoniã in eo etiam Reges ipsi sub-*

duntur excommunicationi ob immunitatem Ecclesiæ violatam, si moniti non resipiscant; & eorum terræ supponũtur Ecclesiastico interdicto: multò autẽ magis alij Regibus inferiores.

14. De captione Ecclesiarum. *Nimirum, vt quilibet, cuiuscumque dignitatis sit, captor Episcopi, aut Canonici Ecclesiæ Cathedralis, aut socij, si admonitus non destiterit, excõmunicetur, & terra illius Ecclesiastico subiaceat interdicto.*

15. De non emendis possessionibus Ecclesiasticis per certas personas. Actum apud Pẽnam fidelem tertiò Idus Maij, anno Domini 1302. Subscribunt Episcopi prædicti.

** Obseruationes variæ in id Conciliũ.

** Dissertatio VI. ad cap. 15. *An tanta & tam formidabilis pœna, imposita Sacerdotibus sigilli violatoribus, sit consentanea doctrinæ aliorũ Conciliorũ, & Canonũ.*

** Dissertatio VII. ad cap. 13. *De potestate & vsu Episcoporũ priscis tẽporibus circa excõmunicandos Reges, Imperatoresq́;*

** Synodus in Aragonia, anno 1303.

A. 1303. habita apud Oscam vrbem, in Palatio D. Martini Oscensis Episcopi: in qua publicè recitatũ fuit insigne Priuilegium D. Ramiri Regis Aragonum, subscriptũ à nouem Episcopis, & olim datum in Concilio Iaccensi, anno 1063. in obse-

sequium Dei,& B. Piscatoris (ita ibi S.Petrus appellatur) similiter & Privilegium Sancij filij eiusdem Regis,ad reparationem & instaurationem Ecclesiæ Oscensis, quæ destructa fuerat à Barbaris, &c. *Ex Ms. Magnæ Eccl. Toletanæ, in quo ea omnia plenè habentur.*

** Decretum Clementis V.Papæ editũ anno 1308. vt Valentinus Præsul,Regius tunc Cãcellarius, de Templarijs omnibus, qui inter reos erant relati, cognita causa, sententiã proferat. Vide Zuritam in Indice ad eundem ann. A. 1308.

Concilium Salmanticense III. celebratum anno 1310. in causa Templariorum iussu Clementis Papæ V. qui ea de re scripsit ad omnes Reges,& Archiepiscopos;ac proinde ad Ferdinandum Regem Castellæ ac Legionis,Iacobum Aragoniæ, Ludovicum Navarræ, Dionysium Portugalliæ, & ad Archiepiscopos Toletanũ, Compostellanumque, formula omnibus cõmuni,extante in Actis Concilij Generalis Viennensis. Quid verò tractatum & conclusum fuerit in Cõcilio hoc Salmant. similiter & à quibus Prælatis celebratum sit,narrat IoannesMa-„ riana lib. 15. cap. 11. Pridie, inquit,Kal.Au-„ gusti litteræ à Pontifice datæ, quibus inqui-„ rendi in Castellæ Templarios, Compostellæ „ & Toletano Archiep. potestatem permittit, „ adiuncto Americo Inquisitore ex Prædicato-„ rio Ordine (num eo,à quo Directorium In- A. 1310.

,, quisitorum editum extat?) alijsque Præsuli-
,, bus. In Aragonia idem negotium Episcopis
,, Raymundo Valentino, Semeno Cæsaraugu-
,, gustano, datum est. Idem in reliquis provin-
,, cijs toto Christiano Orbe factum: eo tempe-
,, ramento, vt inquisitione habita, de summa re-
,, rum tantùm in Cõcilijs Provincialibus cog-
,, nosceretur. *Et paulò pòst*: In Aragonia, co-
,, rreptis armis, arcium se munitione tueri cõ-
,, stituunt. *Mox*. Victi Templarij; ferroque
,, vincti. In Castella Rodericus Ivanius Ordi-
,, nis Pro-magister, socijque omnes, à Gundi-
,, salvo Toletano Præsule ad dicendam causam
,, vocati: vincula iniecta abs Rege omnibus. Sal-
,, manticæ in Vectonibus Patrum Concilium
,, habitum est. Rodericus Cõpostellanus, Ioan-
,, nes Vlysiponensis, Vascus Idigitanus, Gon-
,, salvus Zamorensis, Petrus Abulensis, Alphõ-
,, sus Civitatensis, Dominicus Placentinus, Ro-
,, dericus Mindoniensis, Alphonsus Asturicen-
,, sis, Ioannes Tudẽsis, Ioannes Lucensis, affue-
,, runt. De vinctis atque supplicibus quæstione
,, habita, causaque cognita, *PRO EORVM*
,, *INNOCENTIA PRONVNTIATVM*
,, *COMMVNI PATRVM SVFFRA-*
,, *GIO*. Ad Pontificem tamen Romanum reie-
,, cta totius rei summa deliberatio. Ea contra
,, Patrum decretum valuit: deletoque Ordine,
,, bona abs Rege occupata; atque oppida om-
nia

„ nia sunt. In Calæcis Ponsferratus, Farumque:
„ in Legionensi tractu Valduerna, Tavara, Al-
„ mansa, Alcanitium: Tagum inter & Anam
„ ad Portugalliæ fines, Valētia, Alconeta, Scri-
„ cium, Nertobriga, Capella, Carcuvium: in
„ Bœtica, Palma: in Vaccæis, Villalpandum:
„ in Contestanis, Garavaca: in Carpetaniâ,
„ Montalbanum, aliaque oppida, prædia, do-
„ mus, tota ditione Castellæ Regum, quę nu-
„ merare singula longum esset. Hactenus ille.

** Rerum ad Templarios spectantium, & eorum, quę circa eorum causam decreta sunt à Clemente V. & iudicibus delegatis, præsertim in Hispania, narratio accurata per annos digesta, & nondum, quod sciamus, prælo edita. *Ex Ms. Mondexarensi, quod olim fuit D. Cardinalis Quirogæ: habeturque similiter in Ms. apud Monasterium S. Hieronymi Matritense.*

** Dissertatio VIII. *An Templarij in Hispania, præsertim hac nobis citeriore, inno xij fuerint, quidquid sit de alijs.*

Fragmentum Concilij Generalis Viennensis ex Clementina de Magistris cap. 1. vbi Salmanticensis Academia constituitur, seu agnoscitur vna, inter quatuor pręcipuas Orbis Christiani. A. 1311.

** Privilegia præcipua & insigniora S. Fernandi, & quorundam ex successoribus Hispaniæ Ab anno 1200. ad 1400.

paniæ Regibus, concessa Academiæ Salmanticensi, tam sæculo antecedenti Concilium Viennense, quàm sequenti. *Ex tabulario eiusdem Magnæ Academiæ.*

** Privilegia insigniora à Pontificibus Romanis olim concessa eidem Salmanticensi Academiæ. *Ex eodem tabulario.*

Concilium Salmanticense IV. iussu Clementis V. celebratum ab Archiep. Compostellano
A. 1312. cum suffraganeis anno 1312. in quo nona pars decimarum applicata fuit in vtilitatẽ Vniversitatis, & stipendia Doctorum. Bulla Clementis eodem anno expedita, incipit: *Dudum nobis Venerabilis fratris Petri Episcopi Salmantini petitio continebat*, &c.

Compositio facta ab eodem Clemente V. inter Regem Aragonum, & Hospitale S. Ioannis Hierosolymitani, super quibusdam terris Regni sui: & ordinatio Manasterij de Montesa Valentinæ Diœcesis. Initium, *Ad fructus vberes*, &c.

Cõpositio alia inter Regem Aragoniæ, & Hospitale S. Ioannis Hierosolymitani, super facto Magistri Ordinis Calatravæ, & ordinatio Monasterij de Montesa. Initium, *Piæ matris Ecclesiæ cura*, &c.

Concilium Tarraconense anno 1312. ce-
A. 1312. lebratum ad causam Templariorum examinandam: in quo ij, matura deliberatione præcedẽte,

te, absoluti fuerunt ab hæresibus, eisque Canonica pœnitentia indicta. Neque enim tam culpabiles inventi fuerunt, ac fama ferebat, quamvis tormentis adacti fuissent ad cõfessionem criminum. Præfuit Concilio Guillelmus Tarraconensis Archiepiscopus, adsidentibus Episcopis, Raymundo Valentinensi, Eximino Cæsaraugustano, Martino Oscensi, Berengario Vicensi, & Francisco Dertusensi. Ilerdensis autem infirmitate gravi impeditus, non potuit Synodo interesse. *Ex archiuo Ecclesiæ Tarraconensis, apud Marcam, teste Labbeo in Synopsi, pag.* 385. Mirum autem est, præcipuos rerum Aragoniensium Chronographos Zuritam & Blancam, sicut & Marianam Hispaniensium, de eiusmodi Concilio altùm siluisse, quamvis plura alia circa Tẽplariorum causam memorent.

** Diploma Clementis V. Papæ ad Iacobum Regem Aragonum, vt Catalanorum copias dimoveat ex terra Attica, seu regione Athenarum, in quam penetrârant, cæso Duce, & trucidato eius exercitu. Id veluti execrabile, & summè damnosum Christianis populis, & Ecclesijs illius Regionis, execratur Pontifex: & quoniam plerique eorum militum erant subditi Regis Aragonum, ipsum monet, vt quantocyùs faciat illos omnes inde discedere. Dat. Montilijs Carpentanoracenn. Diœcesis, XIX. kal. A. 1314.

paniæ Regibus, concessa Academiæ Salmanticensi, tam sæculo antecedenti Concilium Viennense, quàm sequenti. *Ex tabulario eiusdem Magnæ Academiæ.*

** Privilegia insigniora à Pontificibus Romanis olim concessa eidem Salmanticensi Academiæ. *Ex eodem tabulario.*

Concilium Salmanticense IV. iussu Clementis V. celebratum ab Archiep. Compostellano
A. 1312. cum suffraganeis anno 1312. in quo nona pars decimarum applicata fuit in vtilitatẽ Vniversitatis, & stipendia Doctorum. Bulla Clementis eodem anno expedita, incipit: *Dudum nobis Venerabilis fratris Petri Episcopi Salmantini petitio continebat*, &c.

Compositio facta ab eodem Clemente V. Inter Regem Aragonum, & Hospitale S. Ioannis Hierosolymitani, super quibusdam terris Regni sui: & ordinatio Manasterij de Montesa Valentinæ Diœcesis. Initium, *Ad fructus vberes*, &c.

Cõpositio alia inter Regem Aragoniæ, & Hospitale S. Ioannis Hierosolymitani, super facto Magistri Ordinis Calatravæ, & ordinatio Monasterij de Montesa. Initium, *Piæ matris Ecclesiæ cura*, &c.

Concilium Tarraconense anno 1312. ce-
A. 1312. lebratum ad causam Templariorum examinandam: in quo ij, matura deliberatione præcedẽ-

te,

te, absoluti fuerunt ab hæresibus, eisque Canonica pœnitentia indicta. Neque enim tam culpabiles inventi fuerunt, ac fama ferebat, quamvis tormentis adacti fuissent ad cõfessionem criminum. Præfuit Concilio Guillelmus Tarraconensis Archiepiscopus, adsidentibus Episcopis, Raymundo Valentinensi, Eximino Cæsaraugustano, Martino Oscensi, Berengario Vicensi, & Francisco Dertusensi. Ilerdensis autem infirmitate gravi impeditus, non potuit Synodo interesse. *Ex archiuo Ecclesiæ Tarraconensis, apud Marcam, teste Labbeo in Synopsi, pag.* 385. Mirum autem est, præcipuos rerum Aragoniensium Chronographos Zuritam & Blancam, sicut & Marianam Hispaniensium, de eiusmodi Concilio altùm siluisse, quamvis plura alia circa Tẽplariorum causam memorent.

** Diploma Clementis V. Papæ ad Iacobum Regem Aragonum, vt Catalanorum copias dimoveat ex terra Attica, seu regione Athenarum, in quam penetrârant, cæso Duce, & trucidato eius exercitu. Id veluti execrabile, & summè damnosum Christianis populis, & Ecclesijs illius Regionis, execratur Pontifex: & quoniam plerique eorum militum erant subditi Regis Aragonum, ipsum monet, vt quantotyùs faciat illos omnes inde discedere. Dat. Montilijs Carpentanoractenn. Diœcesis, XIX. kal. A. 1314.

kal. Febr. Pontificatûs anno 9. Is autem fuit Christi 1314. Vide Zuritam in Indice ad eundem annum, vbi illud integrum exhibet.

** Institutio & erectio clarissimæ & antiquissimæ Ecclesiæ Cæsaraugustanæ in Metropolitanam, facta à Ioanne Papa XXII. aliàs
A. 1317. XXI. cum consensu DD. Cardinalium, anno 1317. apud Avenionem, ad instantiam Iacobi Aragonum Regis. Deinde anno sequenti designati sunt Episcopi suffraganei, Oscensis, Tirasonensis, Pampilonensis, Calagurritanus, Segorbricensis, & Albarracinensis, qui antea sub Metropolitano Tarraconensi erant. Porrò translato D. Eximeno de Luna in Ecclesiam Tarraconensem, idem Pontifex primum Archiepiscopum Cæsaraugustæ elegit D. Petrum de Luna, qui tunc Avenione versabatur. Vide Zuritam ad annum 1318. initio.

** Concilium Provinciale Cæsaraugu-
A. 1318. stanũ celebratum à primo eius vrbis Archiep. D. Petro de Luna, adsidentibus Episcopis Martino Oscensi, Petro Tirasonensi, Michaele Calagurritano, & Calceatensi, alijsque, tum Archidiaconis, tum Vicarijs Episcoporum absentium: in quo solemniter publicata fuit erectio Sedis Cæsaraugust. in Metropolim, die 13. Decembris, anno 1318. Vide Carrillo in Catalogo Præsulum eius Ecclesiæ pag. 258.

** Conciliũ Tarraconense Provinciale ce-

celebratum à Domino Eximeno de Luna ipso anno 1318. quo Archiep. Tarraconensis electus fuit. Vide laudatum Carrillo pag. 256.

Concilium Vallis Oletanum in Diœcesi Palentina celebratum auctoritate Guillermi Sabinensis Episcopi, & Sedis Apostolicæ Legati, anno Christi 1322. tēpore Ioãnis Papæ XXII. A. 1322.
„ alias XXI. Initiũ eius est: In nomine *D. N.*
„ *IESV CHRISTI*, istæ sunt Constitutiones
„ per Nos Fratrem Guillermum Dei permissio-
„ ne Episcopum Sabinensem, Apostolicæ Se-
„ dis Legatum, factæ ac editæ in Concilio ce-
„ lebrato per nos apud Vallem-Oleti, Palenti-
„ næ Diœcesis, Prælatis omnibus nostræ lega-
„ tionis ad celebrandum dictum Concilium
„ cōvocatis, anno à Natiuitate Domini 1322.
„ IV. Nonas Augusti, qua die præfatum Con-
„ cilium extitit terminatum.

Deinde in Præfatione Legatus ipse exponit causam eius Concilij indicendi, dum ait:
„ Iniunctum nobis legationis exposcit offi-
„ cium, vt attentis studijs, & cura pervigili, ad
„ reformandos in Clero & populo legationis
„ prædictæ mores, & actus devios, prout ex al-
„ to præmittitur, intendamus, & in ijs præci-
„ puè apponamus remedium, in quibus maius
„ periculum conspicimus imminere, &c.

Deinde statuuntur 27. Capitula observatu dignissima, ordine sequenti. Addemus verò in gra-

gratiam & vtilitatem Lectorum, ſynopſim, ſeu epitomen aliquorum ex ijs, donec in præcipuo Opere Capitula ipſa integrè exhibeamus.

1. De Conſtitutionibus. * Vt Metropolitani annis ſingulis, aut ſaltem quovis biennio, Concilia Provincialia celebrent, Epiſcopi verò quotannis Synodum: in quibus tractetur & ſtatuatur quidquid expedierit circa obſervantiam Canonum, relevationem Eccleſiarum, correctionem exceſſuum, & reformationem. Prælatis ipſis, ſi id non fecerint, indicitur pœna ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſiæ. Deinde præcipitur ijs, vt tã in ipſis Concilijs, quàm in viſitationibus, curent ſubditorum ſanctitatem, & morum honeſtatem, præſertim Clericorum; & inquiſitionem earum rerum ſuis vicarijs iniungant.

2. De Officio Ordinarij. * Quoniam notitia Catholicæ Fidei cuilibet orthodoxo eſt neceſſaria ad ſalutem, præcipitur Parochis, vt Latina & vulgari lingua ſimul, in ſcriptis habeant articulos fidei, præcepta Decalogi, Sacramenta Eccleſiæ, ſpecies vitiorum & virtutum; eaque quatuor in anno publicent populo, diebus ibidem aſsignatis.

3. De foro competenti.* Vt iudices ſæculares, qui Clerum ad ſuum tribunal compellũt, publicentur excommunicati, iuxta decretum Bonifacij VIII.

4. De

4. De Ferijs. * Vt nullus in diebus Dominicis & festivis agros colere audeat, aut artificia manualia exercere præsumat, nisi vrgente necessitate, vel evidente pietatis causa, & tunc de speciali licentia Sacerdotis.

5. De Testibus. * Vt falsi testes, advocati, mediatores, & alij eos inducentes ad falsa testimonia perhibenda, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, à qua absolvi nequeant, nisi priùs satisfecerint.

6. De vita & honestate Clericorum. * Vt Archiepiscopi & Episcopi in honestate morum & decentia habitûs externi, exemplo omnibus sint, etiam vbi equitare contigerit; & cappis aut vestibus sericis non vtantur: Missas in solemnitatibus maioribus in Ecclesijs celebrent, non autem secretò in capellis suis: horas Canonicas cum Clericis suis attentè recitent, & in Ecclesijs suis Cathedralibus Divina officia solemniter celebrent, nisi fuerint impediti. Deinde cuilibet Clerico sæculari vel regulari, etiam in dignitate constituto, præcipitur, iniuncta pœna, ne intersit sponsalibus, baptismo, aut nuptijs, filiorum vel filiarum suarum, aut nepotum recta linea descendentium, sive legitimi, sive illegitimi sint.

7. De cohabitatione Clericorum & mulierum.* Statuuntur pœnæ variæ adversus Clericos habẽtes concubinas, præsertim infideles.

Plu-

Plura horrorem incutientia proferuntur contra id crimen execrabile in sacris hominibus, & summè probrosum.

8. De Clericis non residentibus.

9. De Præbendis.

10. De Parochijs.

11. De Decimis.

12. De statu Monachorum.

13. De religiosis domibus.

14. De iure patronatus.

15. De Baptismo.

16. De observatione ieiuniorum.

17. De immunitate Ecclesiarum.

18. De consanguinitate & affinitate.

19. De Simonia.

20. De Magristris.

21. De Iudæis & Sarracenis.

22. De adulteris.

23. De raptoribus.

24. De sortilegis.

25. De purgatione Canonica.

26. De purgatione vulgari.

27. De Pœnitentijs.

** Monumenta Translationis, sive Depositionis sinistræ manûs, & partis brachij S. Ioannis Baptistæ, Præcursoris Christi Domini, apud Perpinianũ in Comitatu Ruscinonis: quæ cum antiqua & venerabili ipsius imagine asservantur ibidem in Cœnobio Ordinis Prædi-

ca-

catorum, ab anno 1323. vſque modò. Potiora illorum, quæ obſervatu dignisſima ſunt, dabimus in præcipuo Opere. Interea vide Martyrologium Hiſpanum ad diem 24. Iunij. pag. 596. & ſeqq. ſimulque Opuſcula Archipræſulis D. Petri Marca nuper edita à Baluzio pag. 402. & ſeqq. A. 1323.

** Concilium Toletanum celebratum à Sereniſsimo Infante D. Ioanne Aragonio Arciep. Toletano, pietate & honeſtate morum illuſtriore, quàm Regio ſanguine, anno Chriſti 1323. ad inſtaurandam diſciplinam Eccleſiaſticam, & reformationẽ populi Chriſtiani. Continet 17. Capitula obſervatu dignisſima ſub titulis ſequentibus.

Præfatio Concilij.

1. Inſtructio articulorum fidei, Sacramentorum Eccleſiæ, præceptorum Decalogij, virtutum, vitiorumque.
2. De conſuetudine.
3. De officio Archipresbyteri.
4. De Clericis peregrinis ſine litteris non recipiendis.
5. De officio Ordinarij.
6. De teſtibus.
7. De vita & honeſtate Clericorum.
8. De Clericis non reſidentibus in Eccleſia, vel Præbenda.
9. De Præbendis.

10. De sepulturis.

11. De Parochijs, & alienis Parochianis.

12. De decimis.

13. De celebratione Missarum.

14. De Baptismo & eius effectu.

15. De Reliquijs, & veneratione Sanctorũ.

16. De Ecclesijs ædificandis.

17. De pœnitentijs & remissionibus.

Ex Ms. Mondexarensi nunc primùm prodit, collatum cum alio Ms. Toletano.

Concilium Toletanum celebratum ab eodem Archiepiscopo D. Ioanne Aragonio anno
A. 1324. Domini 1324. Epigrapha illius est: * Incipiũt Constitutiones per R. Patrem & Dominum Ioannem, miseratione divina Tolet. Archiep. Primatem Hispaniarum, ac Regis Castellæ Cãcellarium, factæ & editæ in Concilio per eum celebrato anno Domini 1324. die 21. Novembris, quo dictum Concilium extitit terminatũ.

Præfatio de puniendis excessibus, & reformandis moribus, ac Concilijs quolibet anno, aut saltem biennio quoque celebrandis à Metropolitano, & Episcopis suffraganeis, iuxta præceptũ D. Guillermi Sabiniẽsis Episcopi, ac Legati in Hispania. Sequuntur octo Capitula.

1. Vt Episcopi vocati ad Conciliũ veniant.

2. De vestibus Clericorum.

3. Vt Clerici fructibus Capellaniarum nõ abutantur.

4. Vt nullus Curatum Beneficium administret, nisi antè legitimè per Episcopum Diœcesanum instructus fuerit.

5. Vt Clerici bona Ecclesiæ filijs suis non conferant.

6. Vt Presbyteri pro Missis celebrandis pecuniam non exigant.

7. Vt Presbyteri non nisi vnam Missam celebrare præsumant.

8. Illos, qui Sarracenis subsidia impendunt, excõmunicatos esse. *Ex Ms. Mondex.*

** Dissertatio IX. in cap. 6. *Quonam iure ac sensu in eo Concilio notentur simoniæ Presbyteri exigentes pecuniam pro celebratione Missarum.*

** Concilium Complutense ab eodem Archiep. D. Ioanne de Aragon celebratũ anno Christi 1325. cui titulus hic est in Ms. Mondexarensi: * R. in Christo Pater & Dominus D. Ioannes Dei gratia Toletanus Archiep. III. Idus Decembris, anno Domini 1325. apud Alcalam suæ Diœcesis in plena Synodo, ad hoc peculiariter convocata.* Cõstat verò ex Concilio celebrato sequenti anno, & proximè indicando, interfuisse huic Synodo Episcopos suffraganeos Metropolis Toletanæ. A. 1325.

Deinde sequuntur explanationes quædam, aut moderationes quorundam decretorum, antea ab eodem Archiep. editorum, circa resti-

monium, habitum, & immunitatem Clericorũ, diuisionesque in Beneficijs, & Præstimonijs. *Ex Mss. Toletano & Mondexarensi.*

** Concilium Cõplutense celebratum
A. 1326. anno 1326. Præside eodem D. Ioanne de Aragon, Archiep. Toletano, & adsidentibus Episcopis, Petro Segobiensi, Ioanne Oxomensi, Fernando Conchẽsi; & Procuratoribus Episcoporum Palentini, Seguntini, ac Cordubensis. In eo duo potissimum statuuntur. Alterum est, vt Episcopi suffraganei suis Metropolitanis, quam iuxta sacros Canones debent; obedientiã promittant; & quilibet eorum intra annũ ab adepta consecratione teneatur se præsentare Archiep. Toletano, ipsique obedientiam promittere: aliàs verò incurrat suspensionẽ ab ingressu Ecclesiæ. Alterum est, vt Ecclesiarum immunitati & libertati consulatur, eiusque violatores excõmunicati in vna Diœcesi, vitentur in alia eiusdem Prouinciæ, seu Metropolis, &c. *Ex Mss. Toletano & Mondexarensi.*

** *Concilium Tarraconense* Prouinciale celebratum anno 1323. Præside D. Ximeno de Luna. Vide Carrillo suprà pag. 256. fin.

** *Constitutiones Synodales Toleta-*
A. 1326. *næ*, editæ nomine D. Ioannis de Aragon Archiep. & publicatæ per D. Ioannem Vincentiũ Decretorum Doctorem, eius Vicarium Generalemq; die 2. Februarij anno 1326. In ijs tria

po-

potissimùm statuuntur. I. Vt causæ criminales maiores Clericorum, non à minoribus Prælatis, sed à maioribus iudicentur, & finiantur. II. Vt sicut citator citati contumaciam potest in Iudicio accusare, sic & citatus contumaciam citatoris. III. Vt Clerici omnes, etiam non beneficiati, nec maioribus Ordinibus initiati, habitum & tonsuram congruentem præseferãt: addita pœna competenti si secus egerint. *Ex Ms: Toletano & Mondexarensi.*

** Dissertatio X. *De rebus gestis à præstantissimo ac clariss. Infante D. Ioãne de Aragon Archiep. Toletano, & postea Patriarcha Alexandrino.* Vide interea Zuritam in Indice ad annos 1326. & 1334. A. 1326.

** Privilegium insigne Alphonsi XI. Hispaniæ Regis in gratiam Ecclesiæ Salmanticensis concessum intuitu Bernardi eius Episcopi, anno 1326.

** *Constitutiones Metropolis Cæsaraugustanæ*, editæ à varijs Præsulibus eius clarissimæ Ecclesiæ, ab anno 1328. vsque ad 1495. atque in vnum corpus relatæ à Domino Alphũso ab Aragonia, perpetuo illius administratore, anno 1498. Porrò quæ spectãt ad annos 1328. & 1338. & 1342. partim provinciales, partim synodales; conditæ fuerunt à primo Archiep. eius Ecclesiæ D. Petro Lopez de Luna, de quo suprà. Quæ pertinent ad annos 1352. & 1357. A. 1328.

& 1361. & 1377. æditæ fuerunt ab Archiep. D. Lupo Fernandez de Luna. Quæ spectant ad annos 1393. & 1395. ab Archiep. D. Garsia Fernandez de Heredia. Quæ ad an. 1417. à D. Frãcisco Clemente Perez Archipræsule. Quæ ad an. 1429. à Cardinali de Fuxo, Legato Sedis Apostolicæ. Quæ ad ann. 1462. & 1475. à D. Ioanne de Aragonia, Archiep. sive Administratore Sedis Cæsaraugustanæ. Denique quæ spectant ad an. 1479. & 1487. & 1495. cum collectione omnium præcedẽtium, editæ sunt à D. Alphõso de Aragonia Archiep. seu Administratore perpetuo Ecclesiæ Cæsaraug. qui & postea anno 1517. alias edidit.

Constitutiones prædictas misit ad nos Illustriss. Capitulum Ecclesiæ Metropolitanæ S. Salvatoris, hortatu præsertim Cl. Viri & eruditissimi D.D. Iosephi de Exea & Descartin, Canonici & Scholastici eiusdem S. Ecclesiæ, & ab ineunte iuventute Primarij sacrorum Canonũ Professoris in Academia Cæsaraugustana; simul cum alijs libris spectantibus ad sacras Regni Aragoniæ antiquitates. Curabimus autem vt Constitutiones prædictæ edantur in præcipuo Opere, quoniam plurima in ijs observatu digna sunt, præsertim circa disciplinam Ecclesiasticam, & correctionem morum.

** *Concilium Toletanum* Provinciale, celebratum à D. Eximeno (aliàs Simone) de

Luña Archiep. olim Tarraconensi, anno 1333. apud Complutum: adsidentibus ipsi Episcopis Seguntino, Palentino, Oxomensi, Giennensi, Segobiensi, & Conchensi. Scopus eius Synodi, vt initio præmittitur, fuit vt consuleretur decori Ecclesiæ, & Clerici ab iniquorum pressuris defensi, Ecclesiastica potirentur libertate. Acta verò illius non extant, neque in Ms. Toletano, neque in Mondex. sed dũtaxat initium. A. 1333.

** *Concilium Salmanticense V.* Provinciale, celebratum anno 1335. Præside D. Ioanne Archiep. Compostellano, adsidentibus Episcopis, Sancio Abulensi, Roderico Zamorẽsi, Laurentio Salmanticensi, Alphonso Cauriensi, Ioanne Ciuitatensi, Bartholomæo Egitaniẽsi, Benedicto Palentino, Saluato Lamecensi; & insuper (quod mirêre) Procuratoribus Ecclesiarum Vlixbonensis, & Eborensis, aliarumque Cathedralium. Habitum fuit intra ipsam Ecclesiam Cathedralem Salmanticensem, vt ibidem dicitur, *ad laudem Dei, & totius Curiæ supernorum; necnon ad reformationem nostrorum, & correctionem debitam subditorum, & manutenendam Ecclesiasticam libertatẽ.* Deinde habentur in eo XVII. decreta. I. De officio Vicarij. II. De appellationibus. III. De vita & honestate Clericorum. IV. De institutionibus. V. De decimis. VI. De reliquijs & veneratione Sanctorum. VII. De obseruantia A. 1335.

ieiuniorum. VIII. De immunitate Ecclesiarum. IX. De clandestino matrimonio. X. De consanguinitate & affinitate. XI. De secundis nuptijs. XII. De Iudæis & Sarracenis. XIII. De raptoribus. XIV. De vsuris. XV. De sortilegis. XVI. De pœnitentijs & remissionibus. XVII. De sententia excõmunicationis. Decreta ipsa probata & publicata fuerunt Salmanticæ in Ecclesia Cathedrali die 24. Maij, anno 1335. *Ex Ms. Ecclesiæ Toletanæ, quod hac ipsa die* 10. *Februarij* 1686. *recepimus cũ pluribus alijs monumentis veteribus missis ab Illustrissimo Capitulo per manus Clariss. V. D. Michaelis del Olmo suprà laudati.*

** Epistolæ duæ Arnoldi Cescomitis Archiepiscopi Tarraconensis, de Sarracenis ab Hispania pellendis, scriptæ anno 1337. *Ex Ms. Tarraconensis Ecclesiæ.*

Concilium Toletanum ad reformandos Ecclesiæ mores, celebratum anno 1339. Præside
A. 1339. D. Ægidio de Albornoz, adsidentibus Episcopis, Petro Segobiensi, Alphonso Seguntinensi, Ioanne Giennensi; ac procuratoribus Episcoporum Palentini, Oxomensis, Cordubensis, & Conchensis. Paæfatio illius hanc epigrapham habet: * Ægidius miseratione divina Archiep. Toletanus, Hispaniarum Primas, & Regni Castellæ Cancellarius, venerabilibus in Christo fratribus, Dei gratia Episcopis, suffraganeis nostris,

stris, & alijs civitatis, & Diœcesis, ac Provinciæ Toletanæ Prælatis, ac eorum Capitulis, salutem in Christo salutis auctore. Post præfationem subiunguntur quinque Capitula sequenti ordine.

1. De non alienando Ecclesiæ dominio.
2. Vt nullus, nisi litteratus, ad Clericatum promoveatur.
3. Vt ex qualibet Cathedrali vel Collegiata Ecclesia, saltem vnus ex decem Clericis assumatur, qui ad studia Theologiæ, & iuris Canonici, accedere compellatur.
4. De procuratoribus Episcoporum ad Concilium mittendis.
5. Vt rectores Ecclesiarum nomina suorum parochianorum annuatim in scriptis redigãt.

** Dissertatio XI. in cap. 2. *Quàm cõtrarium sit iuri Diuino & Canonico, & quantorum malorum causa, quòd homines illitterati initientur Ordinibus sacris; præsertim verò quòd Sacerdotes instituantur.*

** Concilium Barcinonense celebratũ anno 1339. Præside Cardinale Rhodensi, Apostolicæ Sedis Legato, adsidentibus Archiepiscopo Tarraconensi, & omnibus Episcopis eius Provinciæ: præsentibus Rege, ac Reginis Aragonum & Balearium, multisque alijs Principibus. Scopus eius Synodi fuit, deliberare de subsidijs Ecclesiasticis Regi Aragonum conferen- A. 1339.

dis. Vide Zuritam ad eundem annũ in Indice:
Conciliũ Toletanum auctoritate D. Ægidij de Albornoz celebratum anno 1347. tempore Clementis Papæ VI. adsidentibus Episcopis Blasio Palentinensi, Garsia Conchensi, & Ioanne Giennensi, ac procuratoribus reliquorum Episcoporum eiusdem Provinciæ. Continet quatuor Capitula.

A. 1347.

1. De vita & honestate Clericorum. * Vt nimirum, Præsules equitantes (subindeque inferiores Clerici) gerant habitum decentem, & statui competentem, ibidem designatum. Alioqui solvant *mille marabetinos vsualis monetæ*, &c.
2. De immunitate Ecclesiarum. * Ne facilè procedatur ad cessationem divinorum, sed post examen accuratum causæ, aut vbi læsio immunitatis fuerit evidens. Deinde ne raptores, invasoresque bonorum Ecclesiæ statim excommunicationem incurrant, sed præmissis certis conditionibus, & statuto tempore.
3. De pœnitentijs & remissionibus. * Ne extranei elemosynarum quæstores admittantur sine litteris Papæ aut Metropolitani & iuxta præscriptum Clementis V. in Concilio Viennensi.
4. De simonia. * Ne pro licentijs, quas Episcopi tribuunt ad studia litterarum, vel anima-

marum coram ad tempus, vel pro litteris dimissorijs, recipiantur plusquã sex marabetini, & duo denarij pro cancellaria, & vnus marabetinus pro regesto.

** Dissertatio XII. in cap. 1. & 4. *Quisnam esset valor marabetinorum tẽpore huius Concilij, & quàm varius alijs atque alijs temporibus in Hispania.* Vide interim testamentum Archiepiscopi D. Petri Tenorio, cõditum anno 1398. fol. 125. Historiæ ipsius: vbi quilibet florenus aureus reputatur pro 25. marabetinis.

** Elogium Historicum præstantissimi Hierarchæ D. Ægidij de Albornoz, S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, & Archiepiscopi Toletani, qui eidem Concilio præfuit.

** *Concilium Hispalense* anno 1352. Præside D. Nuño Archiepiscopo celebratum, cuius meminit in schedis suis Doctor Ioannes Torres de Alarcon, & recenter D. Didacus Ortiz de Zuñiga Eques Hispalensis in Annalibus Ecclesiasticis eius vrbis ad annum prædictum. Canones illius videntur non extare: solumque deprehenditur, in eo cautum fuisse, ne compatres in Baptismo essent plusquam quatuor; & ne locus de cætero esset quibusdã abusibus introductis in Matrimonio. A. 1352.

** Monumenta varia Episcopi Salmãticensis D. Ioannis Lucero, qui interfuit prælio

lio Algezirensi, & post eius vrbis expugnatio-nem simul cum Episcopis Zamorensi ac Pacē-si Mezquitam illius purificavit, sacravitque B. Virgini. Ipse etiam cum alijs interfuit diri-mendæ controversiæ circa matrimonium D. Petri Castellæ Regis. Cùm verò ad Segobien-sem Ecclesiá promotus fuisset, obijt an. 1359. &
A. 1359. tumulatus fuit in celeberrimo Sacello *S. BARBARÆ*, vbi ab eo tempore vsque mo-dò peragitur nocturno tempore tremendum examen omnium eorum, qui Licenciati audire volunt in Salmanticensi Academia, ad Docto-ratus honores postea promerendos.

Concilium Toletanū anno Christi 1355.
A. 1355. celebratum auctoritate D. Blasij (aliàs Vasci) Fernandez de Cordoba, præsentibus procura-toribus Episcoporum eius Metropolis. Conti-net duo Capitula.

1. Quòd transgressiones Constitutionum Pro-vinciæ Toletanæ, nō obligent ad culpam, sed ad pœnam, nisi aliter in ijs palam fue-rit ordinatum.
2. De Constitutionibus D. Ioannis Legati Se-dis Apostolicæ, editis in Concilio per ip-sum celebrato apud Vallem-Oleti, qualiter obligare censeantur.

** Censura excommunicationis latæ à Guillelmo S. Mariæ in Cosmedin Cardinale, & Legato Pontificis adversus Castellæ Regem

D.

D. Petrum, & pœna C.M. marcharum argenti indicta, ob violata pacta cum Rege Aragoniæ. Eodem quoque decreto cautum, ne Eduardus Angliæ, & Petrus Portugalliæ Reges, Leonora Regina, Regis Aragoniæ noverca, & Ferdinandus eius filius Princeps Vvalliæ, Lãcastriæ Dux, Ludovicus Navarræ Regis frater, alijque Principes, vllam cum Rege ipso Castellæ societatẽ aut communicationem haberent, quod sacro anathematis fulmine inustus esset. Vide Zuritam in Indice ad annum 1357. circa medium. A. 1357.

** Concilium Complutense Nationale Præside D. Petro Tenorio Archiep. Toletano coactum anno circiter 1379 ad deliberandum, cuinam parendũ esset, an Vrbano VI. an potiùs Clementi VII. tanquam vero Pontifici. Videtur ea gravissima quæstio tunc in medio relicta, suspensis inter vtrumque animis. Vide Narbonam in Vita Tenorij fol. 35.

** Concilium Salmanticense VI. sive Conventus Episcoporum; Præside D. Petro de Luna Cardinale, & Legato Clementis VII. denominati Papæ, Avenione residentis an. 1381. Adfuit Toletanus Pręsul D. Petrus Tenorio, & multi alij Antistites Academiæ Doctores: post quorum omniũ deliberationem conclusum fuit legitimum ius Clementis VII. ad summũ Pontificatum præ Vrbano VI. ipseque veluti certus & exploratus Pontifex salutatus fuit, reiecto A. 1381. vel 1382.

Vrbano, veluti nō ritè electo. Ex archivo Eccl. Salmant. cuius manuſcripta hortatu noſtro exquirere curârunt nobiliſsimi Domini D. Henricus Eſcon Decanus, & D. Adrianus Conique Canonicus eiuſdem clariſsimæ Eccleſiæ. Vide intereà Marianam ad annum indicatum lib. 17. cap. 4. & Zuritam in Indice ad annũ ipſum, vbi ait: * Ioannes Caſtellæ Rex Salmanticæ A. D. ,, (nempe 1381.) XIV. kal. Iunij, conſilij man- ,, datique paterni immemor , quaſi adiudicata ,, Vrbani & Clementis cõtroverſia, quæ Chri- ,, ſtianorum Principum diſtractione Eccleſiam ,, ipſam dilacerat , ſe Clementem tanquam ve- ,, rum Chriſti Vicarium ſuſcipere, atque agnoſ- ,, cere profitetur: ſuiſque edicit, vti ab vniver- ,, ſo Regno , generatimque à ſingulis obſerve- ,, tur, obtemperetúrque. * Ex monumẽtis verò Academiæ , quæ indicantur in Prologo Statutorũ fol. 3. pag. 1. habemus id contigiſſe, non anno 1381. ſed ἀμέσως ſequenti 1382. die 20. Maij, regnante in Caſtella Ioanne I.

A. 1387. ** *Concilium Prælatorum ac Procerum* apud Navarram habitus anno 1387. in quo viſum omnibus, Clementem eius nominis VII. ritè Pontificem electum fuiſſe. Vide Marianam ad eundem annum lib. 18. cap. 11.

A. 1388. *Concilium Palentinum* Nationale celebratum in Eccleſia Ordinis Minorum anno 1388. Indictione ſecunda , Præſide D. Petro de Luna

Car-

Cardinale tituli S. Mariæ in Cosmedin Legato Clementis VII. denominati Papæ, cui adhærebat tūc Hispania, eiusque Rex Ioannes I. Interfuerunt, imprimis Rex ipse; deinde Archiep. Toletanus, Compostellanus, & Hispalensis: Episcopi verò Burgensis, Legionensis, Ovetensis, Carthaginensis, Palentinus, Calagurritanus, Oxomensis, Segobiensis, Conchensis, Cordubēsis, Giennensis, Zamorensis, Salmāticensis, Abulensis, Civitatensis, Cauriensis, Placentinus, Pacensis, Gadicensis, Astoricensis, Auriensis, Lucensis, Mindoniensis, Segūtinus, & Tudensis.

Initio habetur Prefatio sub hac epigrapha: * Petrus miseratione Divina S. Mariæ in Cosmedin Diaconus Cardinalis, Apostolicæ Sedis Legatus ad perpetuam rei memoriam.* Deinde proponit, se pro onere officij commissi invigilasse in observādis ijs, quæ ad vtilitatē Ecclesiæ, correctionemque morū in his Regnis spectabant, & ea contulisse cū aliquibus Prælatis, ac nonnullis viris doctis & prudentibus, tandēque edidisse Constitutiones varias, ad quarum publicationem & observationem in proprijs Diœcesibus constringit omnes Præsules Hispaniæ sub illa formula *in virtute sanctæ obedientiæ.* Deinde sequuntur Capitula septem valdè vtilia, in quorum exemplaribus soli tituli breves præfigūtur: nos verò vniuscuiusque eorum epitomen hoc loco breviter repræsentamus.

1. De

1. De officio Ordinarij. * Vt omnes Prælati invigilent correctioni quorumlibet prorsus Clericorum, ad præscriptum sacrorum Canonum: & si quis eorum commiserit crimen capitale, seu morte dignum, severè in eum animadvertant: alioqui verò subeant pœnam suspensionis per vnum annum ab officio, beneficio, & dignitate, cum inhabilitate obtinendi quidquam aliud de cætero.

2. De cohabitatione Clericorum & mulierum. * Pœnæ variæ, tum adversus Clericos sæculares, Regularesve, palam concubinarios, additis execrationibus adversus id enorme flagitium in hominibus Deo sacris: tum prætereà adversus Prælatos, qui in ijs corrigendis & puniendis negligenter se habuerint.

3. De Clericis coniugatis. * Vt ij non gaudeant privilegio Innocentij II. Papæ concedentis exemptionem à foro sæculari, nisi habitum Clericalem gestent, & tonsuram, coronamque iustæ magnitudinis, cuius figura ibidē depingitur.

4. De rebus Ecclesiæ non alienandis. * Ne Archiepiscopi, aut alij Prælati, vel Magistri Ordinum militarium, bona Ecclesiastica conferant personis sæcularibus, etiam sub titulo Commendæ in perpetuum vel ad tempus: sed potiùs observent quæ circa hoc statuta fuerunt in Concilijs Generalibus Lugdunen-

nensi & Viennensi. Si autem secus fecerint, ex communicationem incurrant, & alienatio ipsa sit prorsus irrita.

5. De Iudæis & Sarracenis. * Vt Iudæi & Sarraceni seorsim proprijs locis habitent, absque communicatione cum Christianis, nisi fortè causa commercij, aut operum mechanicorum, quæ vendunt.

6. De Ferijs per infideles colendis. * Ne Iudæi, aut Sarraceni, Dominicis diebus aut festivis, mercimonia vendere, aut artes suas exercere, vel opera mechanica facere sinantur.

7. De adulterijs. * Vt coniugati publicè concubinam retinentes, similiter & non coniugati habentes concubinam infidelem, excõmunicationem incurrant. Si autem duobus ante obitum mensibus inveniatur quispiam corũ concubinam habere, quamvis tunc ab excommunicatione absolvatur, tam ille, quàm ipsa, Ecclesiastica sepultura careat.

Cõstitutiones ipsæ fuerunt publicatæ apud Palentiam in Ecclesia Fratrum Minorum IV. Nonas Octobris anno prædicto 1388. *Ex Ms. Mondexarensi.*

** Fundatio gravissimi Monasterij S. Mariæ de Guadalupe, Ordinis S. Hieronymi, Ecclesiæ Doctoris Maximi, facta anno 1389. ab insigni Archiep. Toletano D. Petro Tenorio, de consensu Illustrissimi Capituli eius Magnæ A. 1389.

Eccle-

Ecclesiæ, instante Rege D. Ioanne I. Castellæ, & probante Benedicto XIII. denominato Papa.

A. 1389. ** Inventio corporum S. Encratis Virginis Martyrisque, & S. Lupercij Martyris, apud Cæsaraugustam ad Orbæ fluvij ripas, & constructio Basillicæ in honorem vtriusque, anno 1389. Vide Zuritam ad eundem annum.

** Dissertatio XIII. *De pluribus spectantibus ad sacram ædem S. Encratis Virginis à priscis sæculis, præsertim tempore SS. Braulionis & Isidori.*

A. 1393. ** Litteræ Pontificiæ, quibus committitur Dominico Albiensi Episcopo, Legato Sedis Apostolicæ, absolutio Henrici Regis Castellæ ab excommunicatione contracta, propter captionem Archipræsulis Toletani D. Petri Tenorio. Datæ Avenione quarto Kalendas Iunij anno 1393. *Ex Ms. Ecclesiæ Toletanæ.* Vide Marianam lib. 18. Rerum Hispaniæ cap. 18. & vitam Archipræsulis Tenorij fol. 84. Porrò Legatus Pontificius Regi in satisfactionem iniunxit, vt publicè stans aperto capite Missam audiret in Sacrario Ecclesiæ Burgensis. quod ille religiosè & cum subditorum ædificatione præstitit. Deinde post auditam Missam provolutus ad genua Legati, & inclinato capite, absolutionem à censuris precatus, illã obtinuit, cautione præmissa sarciẽdi damna Ecclesiæ illata, & obedientia sanctè promissa

Apo-

Apostolicæ Sedi. Testes fuere Episcopi tres, & Proceres multi, quorum nomina proprio loco. dabimus. *Ex Ms. Eccles. Tolet.*

** Diploma Benedicti XIII. aliàs Petri de Luna, recèns electi in Pontificem Romanum vnanimi Cardinalium apud Avenionem commorantium consensu, anno 1394. missum ad Ioannem Regem Aragonum: in quo certiorem facit electionis suæ, simul & resistentiæ, ad eum honorem summum, nec minùs periculosum, præsertim turbido illo schismatis tempore, in se recipiendum. Hortatur præterea Regem ipsum, vt modis omnibus pacem & concordiam Ecclesię tandiu desideratam procuret. Dat. Avenione V. Idus Octobris, Pontificatus ipsius anno primo. Initium: *Mirabiles elationes maris, &c.* Dabimus integrum in Opere præcipuo. Interim vide apud Zuritam ad eundem annum. A. 1394.

** Preces variorum Principum Christianorum ad Benedictum XIII. eo anno 1394. & seqq. ac legationes diversæ, vt Pontificatu se abdicet, & cedat iure, si quod habet, ad tollendum schisma, & restituendam pacem Ecclesiæ. Vide Zuritam, Blancam, & Marianam, eo anno & seqq. A. 1394.

** Privilegium Bonifacij Papæ IX. concessum anno 1397. Monasterio Insigni Montis-Serrati, vt in die Nativitatis Deiparæ, & septem A. 1397.

tem sequentibus, visitantes illius Ecclesiam, obtineant eandem indulgentiam plenariam, quam Honorius III. petente B. Francisco; concessit visitantibus Ecclesiam de Portiuncula in civitate Assisij. *Ex monumentis eiusdem Monasterij.*

** Clariss. V. D. Petri de Marca Archiep. Parisiensis, Dissertatio *De origine & progressu cultus B. MARIAE Virgini in Monte-Serrato exhibiti.* Illam scripsit in ipso Monasterio die X. Aprilis 1651.

A. 1398. ** Recessus totius Regni Galliarum, & plurimorum Cardinalium, à Benedicto XIII. apud Avenionem; ac commotio adversus ipsum omni armorum vi, quòd nollet abdicare Pontificatum, alijs contrà illius causam tuentibus, anno 1398. mense Septembri. Vide Zuritam ad eundem annum.

** Legatio Regis Aragonum ad Benedictum XIII. Avenione circumsessum, & hosti-
A. 1398 liter oppugnatum intra Palatium Apostolicum, simulque ad Regem Francorũ, anno ipso 1398. ad abolitionem schismatis, & pacem Ecclesiæ procurandam. Responsio Benedicti, simul & Regis: pactio quoque proposita ab eius Consiliarijs, & plura alia eodèm spectantia. Interim vide laudatum Auctorem eodem loco.

** Obitus magnanimi & munificentis-
A. 1399. simi Hierarchæ, D. Petri Tenorio, Archipræsu-

sulis Toletani, anno 1399. eiusque elogia varia apud Scriptores sparsa.

** *Conventus Episcoporum*, aliorumque Virorum pietate & doctrina præstantium, apud Complutum, cum Henrico Castellæ Rege: in quo decernitur recessus à Benedicto XIII quòd abdicare nollet; & electio veri atque explorati Pontificis in Oecumenicum Conciliũ remittitur. Zurita illum collocat anno sæculari 1400. similiter & Mariana lib. 19. cap. 5. Alij volunt anno præcedenti 1399. contigisse. Verùm, vt inconstantia sunt iudicia hominum, & affectiones mutationi obnoxiæ, superveniente Septembri mense eiusdem anni, aut proximè sequentis, celebrata fuerunt Comitia Vallisoleti ab Henrico Rege cum Episcopis & Proceribus Regni circa eam controversiam, propensioribus erga Benedictum animis. Alphonsus Roderici Salmanticensis Academiæ I. C. & Alphonsus Erguellus Ordinis Minorum Minister, nomine eiusdem Regis Henrici legationem obeunt ad Benedictum ipsum Avenione commorantem, & excusatione præmissa quòd Rex impulsione Petri Friæ Cardinalis Hispani ab eo defecisset, spem ingerunt impendendæ obedientiæ stabilis. Deinde anno 1403. quarto kal. Maij idem Henricus Vallisoleti solemni ritu pronuntiat se Benedicto pariturum, eiusque iussis ac ditioni totum Regnum subdit. Similiter A. 1400.

Rex Galliæ Carolus cum toto Regno subita conversione Benedicto ex Avenionensi obsidione erepto, obedientiam præstat. Vide interim Zuritam ad eosdem annos, & Marianam lib. 19. cap. 11.

** Fundatio Insignis Collegij S. Bartholomæi Salmanticensis, cognomento Veteris, facta ab Illustriss. D. Dicaco de Añaia & Maldonado, Episcopo Salmanticensi, & postea Legato
A. 1401. Regio ad Concilium Constantiense, ac tandem Archiep. Hispalensi, anno 1401. Diplomata Benedicti XIII. anno 1414. & Martini V. anno 1418. in confirmationem eiusdem Fundationis. *Ex Mss. eiusdem Collegij.*

** Legatio Benedicti XIII. ad Bonifacium IX. pariter denominatum Papam, missa anno 1404. per Petrum Rabanum S. Pontij
A. 1404. Tomeriensis Episcopum, Petrum Zagarriga electum Antistem Ilerdensem, N. Abbatem Regij Monasterij S. Facundi, & Bertrandum Rodolfum Ordinis Minorum Ministrum: vt apud ipsum vtilitatem & pacem S. Ecclesiæ procurent.

** Diploma Gregorij XII. Romæ electi anno 1406. in locum Innocentij VII. ad Benedictum XIII. in qua eum hortatur ad quærendam
A. 1406. & procurandam serio Ecclesiæ pacem, spondetque se Papatu cessurum, modo ipse tantundem præstet. Datum die duodecimo à sui ele-

electione, mense Decembri. Superscriptio: *Petro de Luna, quem nonnullæ gentes in hoc miserabili schismate Benedictum XIII. appellant, &c.* Vide Tomum XI. editionis Conciliorum Labbeanæ, col. 2084. & Zuritam ad annum prædictum 1406.

Rescriptum Benedicti XIII. ad Gregorium XII. pari stylo, consentientis in easdem conditiones, modò ambo in tuto loco liberè ea de re congrediantur. Superscriptio: *Angelo dicto Corario, quem nonnulli sibi in pernicioso schismate adhærentes Gregorium nominant, &c.* Datum Massiliæ apud S. Victorem. Vide Tomum prædictum col. 2086. A. 1406.

Epistola eiusdem Benedicti XIII. ad Paulum Lucensium Dynastam, in qua acriter invehitur adversus Angelum Corarium, aliàs Gregorium XII. data anno Pontificatus XIV. qui fuit Christi 1408. A. 1408.

Concilium Perpinianense convocatum à Benedicto XIII. anno 1408. Kal. Novembris, ad concordiam Ecclesiæ procurandam, & abolendum schisma. Adfuere centum viginti Episcopi ex Hispania & Gallia, qui ipsius partibus adhærebant. Acta illius dabimus ex Theodorico à Niem lib. 3. Schismatis cap. 36. & 37. præter ea, quæ observarunt Zurita, Mariana, Raynaldus, & Cossartius. Nunc indicare quædam sufficiat. I. Patres omnes congregatos ibidem A. 1408. & 1409.

dem existimasse Petrum de Luna fuisse ritè electum, ipsique tanquam vero Christi Vicario, honorem & obedientiam detulisse. II. Adhuc tamen vnanimiter rogarunt, vt Pontificatum abdicaret, propter vnionem & pacem Ecclesiæ, dum Angelus Corarius, aliàs Gregorius XII. tantumdem præstaret. III. Nonnulla ad eum finem spectantia & opportuna proposuerunt. IV. Benedictus ipsorum propositioni videtur rectè ac prudenter respondisse, vsque adeò vt ingenti omnium plausu & acclamatione exceptum fuerit quidquid se facturum decrevit, iuxta eorum Patrum desiderium. Verùm hæc modò indicasse sufficiat vsque ad præcipuum Opus, in quo Acta ipsa proferemus.

A. 1408. Litteræ clausæ missæ Domino Benedicto per Cardinales partis suæ, vna cum alijs litteris patentibus, per quas vocatur ad Conciliũ apud Pisas. Ex Spicilegio eruditissimi Lucæ D'Acherij Tomo VI.

Responsio Benedicti XIII. ad præcedentes litteras apud Perpinianum data, septimo Idus Novembris, Pontificatus anno XV.

A. 1409. Epistola Concilij Pisani, in quo Gregorius XII. & Benedictus XIII. gradu deiecti fuerunt, electo Alexandro V. à Cardinalibus vtriusque factionis, anno 1409.

Sententia definitiva Concilij Pisani contra Petrum de Luna & Angelum Corarium.

For-

Forma servata in Concilio Pisano, & Acta pleniora illius, ex Tomo VI. Spicilegij D'Acheriani.

** Privilegium Benedicti XIII. concessum Academiæ Salmanticensi apud Paniscolam 7. Kalendis Augusti anno 1411. in quo ipsius Scholastico, sive Cancellario, amplissimam iurisdictionem largitur, soli Apostolicæ Sedi subiectam. *Ex chartulario Academiæ.* A. 1411.

** Constitutiones Salmanticensis Academiæ à Benedicto XIII. editæ eodem anno 1411. in quibus mentio fit aliarum à se antea factarum, dum esset Visitator Apostolicus eiusdem Vniversitatis. *Ex chartulario eiusdem.*

** Concilium Salmanticense VII. celebratum anno 1410. præsentibus Legatis Regum, & pluribus Academiæ Doctoribus: in quo ius Petri de Luna examinatum, & probatum fuit, ipseque tanquam verus totius Ecclesiæ Pontifex acclamatus. *Ex Mss. Eccl. Salmanticensis.* Titulus Synodi in membrana hic est: *Liber Synodalis editus per D. fr. Gundisalvum, Dei gratia Episcopum Salmanticensem, Magistrum in Theologia, Ordinis Prædicatorum, sub anno Domini 1410. Pontificatus D. Benedicti Papæ XIII. anno 2.* (Corrige, & substitue 16. nam electio Benedicti facta fuerat anno 1394.) *Fuit publicatus eodem anno in Ecclesia Cathedrali Salmantina in Synodo.* Con-

** *Concilium Hispalense* anno 1412?
A.1412. celebratum à Patriarcha perpetuo Ecclesiæ Hispalensis Administratore. Eius Acta non inveniuntur: memorantur tamen in Constitutionibus D. D. Petri de Castro Quiñones, ex quibus constat statutum fuisse vt Clerici in Ecclesijs officio Divino alijsque rebus sacris diligenter incumberent: vtque dies Nativitatis Deiparæ festus haberetur, & coletur officio duplici solemni.

** *Conuentus Episcoporum & Procerum* in Aragonia apud Caspem habitus anno 1412. ad decernendum, quisnam ex petitoribus Regni Aragoniæ ius præ alijs haberet. Delecti fuerunt ad id deliberandum, Dominicus Oscensis Episcopus, Franciscus Aranda, Berengarius Bardaxius, Aragonij omnes: ex Catalaunis Sagariga Tarraconensis Archiepiscopus, Valseca, atque Bernardus Gualbius, sive Gualbesius: ex Valentinis denique D. Bonifacius Ferrer Prior Cœnobij Carthusianorum Portæ Cœli, & S. Vincentius Ferrer ipsius frater, Apostolus eius sæculi, ac tandem Petrus Beltrandi Decretorum Doctor. Vide singulorum elogia apud Hieronymum Blancam in Commentarijs ad eundem annum.

** Sententia ipsa, sive Declaratio no-
A.1412. vem Iudicum, pro Ferdinando Infante Castellæ, publicato Rege Aragonum die 25. Iunij, anno Do-

Domini 1412. Prolata fuit publicè à S. Vincentio Ferrerio, & communi plausu excepta. Habetur integra apud Blancam ad eundem annum 1412. Initium *In nomine D. N. IESV-CRISTI. Pateat vniuersis, &c.*

** Diploma Benedicti XIII. denominati Papæ datum Valentiæ in Ederanis, anno A.1414. Pontificatus prætensi vigesimo primo, Christi verò 1414. in quo sequentia circa Iudæos decreta habentur, prout apud Marianam lib. 10. cap. 6. legere est, allegante Ms. Ecclesiæ Toletanæ.

1. Thalmudici libri vetantor.
2. Convicia in nostra sacra puniuntor.
3. Nulla Iudæis permittitor potestas iudicandi, aut quemlibet alium honorem in Republica obtinendi.
4. Synagogæ nullæ denuo ædificantor: vnaque tantùm esto in singulis civitatibus.
5. Medici, pharmacopolæ, proxenetæ ex eâ gente, nullii sunto.
6. Nullus Christianis Iudæis ministrato.
7. Rubro croceovè signo à cæteris distinguuntor: viri in pectore, in fronte fæminæ.
8. Vsurarum libertas præscinditor, etiam venditionis specie prætenta.
9. Qui Christiana sacra susceperint, ijs ius esto, in propinquorum bonis succedere nihilominus.

10.

10. Ter annis singulis ad Christianam concionem audiendam, de præcipuis Religionis capitibus congregantor.

A.1415. ** Colloquium Sigismundi Imperatoris, & Ferdinandi Aragonum Regis cum Benedicto XIII. apud Perpinianum, si fortè possent persuadere, vt abdicaret Pontificatum, ad tollendum schisma, anno 1415. sed frustra. Vide Zuritam, Blancam, & Marianam ad eundem annum.

** Diploma Benedicti XIII. datum anno 1416. in quo auget cathedras & stipendia
A.1416. Doctorum Salmanticensis Academiæ. *Ex archiuo illius.*

Relatio Ambasiatorum Concilij Constantiensis missorum ad Petrum de Luna, & Regem Aragonum, facta coram Patribus eiusdem Concilij, anno 1416.

Subtractio amplissima ab obedientia Benedicti XIII. apud Perpinianum facta à Ferdi-
A.1416. nando Aragonum Rege die sexta Ianuarij anno 1416. & propter eius infirmitatem subscripta ab Alphonso ipsius Primogenito. *Ex Ms. D. Cardinalis Barberini.*

A.1416. Litteræ Caroli Navarræ Regis datæ apud Stellam vrbem 16. Iulij anno 1416. quibus palam recedit ab obedientia Benedicti XIII. *Ex Ms. D. Cardinalis Barberini.*

Subtractio Ioannis Comitis Fuxi ab eadem

dem obedientia. *Ex eodem Ms.*

Procuratorium D. Ioannis II. Regis Castellæ & Legionis, missum ad Concilium Constantiense anno 1416. pro pace & vnione Ecclesiæ firmanda. Continet plura memoratu digna. A. 1416.

** De rebus insignis Præsulis D. Didaci de Añaia Episcopi Conchensis, & postea Archiep. Hispalensis, Fundatorisque Illustriss. Collegij S. Bartholomęi Salmant. qui interfuit, tanquam Legatus, Concilio Constantiensi. *Ex antiquis Mss. eiusdem Collegij*

** Oratio eiusdem D. Didaci de Añaia redeuntis ex Concilio Constantiensi ad Petrũ de Luna, vt abdicet Pontificatum, sed frustra, anno 1417. aut sequenti. *Ex Histor. Collegij S. Barthol. pag. 35.* A. 1417.

** Processus in causa hæresis & schismatis factus coram S. Synodo Constantiensi, & eius Comissarijs contra Petrum de Luna. *Ex Ms. D. Cardinalis Barberini.*

** *Constitutiones Academiæ Salmãticensis* editæ à Martino V. Papa, cum abrogatione aliarum præcedentium, anno 1422. in quibus præterea iubet, vt quotannis Rector & Consiliarij sub religione iuramenti promittãt fidelitatem & obedientiam Sedi Apostolicæ: ac probat iusiurandum ab eadem Academia præstari solitum Regibus Castellæ & Legionis, A. 1422.

nis,

nis, vbi coronam accipiunt. *Ex tabulario Academiæ.*

** Obitus Petri de Luna, aliàs Benedicti XIII. ipso die Pentecostes anno 1423. & varia de illo iudicia Scriptorum, præsertim Hispanorum.
A.1423.

** Diploma Martini V. Papæ ad D. Didacum de Añaia, in quo Archiepiscopatum Hispalensem, ipsi antea ablatum, simul & honorem antiquum, restituit, 5. Ianuarij anno 1423.
A.1423.

** Diplomata duo Martini Papæ V. in gratiam Ioannis de Contreras, Archiepiscopi Toletani, eiusque Successorum: vt tanquam Primates Hispaniarum in Capella Pontificis Romani, Concilijs, sessionibus, Consistorijs, & locis huiusmodi, præferantur Notarijs, & alijs quibuslibet Archiepiscopis non Primatibus, ad instar Patriarcharum. Datum fuit posterius ex ijs Romæ Nonis Ianuarij anno Pontificatus Martini septimo, Christi 1424. Vide Marianam lib. 20. cap. 14. vbi vtrumque diploma describit ex monumentis Ecclesiæ Toletanæ. Lege præterea Narbonam in Vita Archiep. D. Petri Tenorio pag. 28. quam mutuò accepimus à Clariss. & eruditissimo Viro D. Petro Valero Regio Consiliario in Supremo Aragoniæ Senatu.
A.1424.

Concilium Dertusanum Provinciale, in Ca-

Catalonia habitum à Petro Fuxensi Cardinale, Apostolicæ Sedis Legato, anno 1429. adsidentibus Episcopis Provinciæ Tarraconensis: in quo, sublato Antipapa Ægidio de Munione, Benedicti XIII. seu Petri de Luna successore, extinctum fuit penitus schisma quinquaginta annorum, & Episcopi aliquot Hispani, qui eousque pertinaces exstiterant, professi sunt obedientiam Martino V. Papæ, duodecim retro annis ritè electo in Concilio Generali Constantiensi. Porrò hortatu & auctoritate Cardinalis Fuxi, Præsidis eius Concilij, Ægidius Munionis, qui antea denominabatur Clemens VII. titulum Pontificis abdicavit, & insignia deposuit: sed ne exulceratus maneret, Episcopatus Balearium ei collatus fuit. Cardinales, qui apud ipsum erant, loco moti sunt, & gradu phantastico deiecti. Alphonsus Rex Aragonum, qui eousque metum inijcere volebat Martino V. nunc eius gratiam promereri studuit. Alphonsus Borgia, qui reducendis ad saniorem mentem Ægidio & socijs, strenuā navavit operam, Valentinus Præsul renuntiatus fuit. quo gradu ascenso, viam fecit sibi annis sequentibus ad Romanum Pontificatum. A. 1429.

Ante acta verò Concilij ipsius exhibetur Diploma Clementis VII. id est, Ægidij Munionis, Cardinali Legato traditum, in quo pro pace Ecclesiæ, & extinctione schismatis, abdicat Pon-

Pontificatum, apud Peniscolam 7. Kal. Augusti, anno quinto sui Pontificatus.

Deinde Cardinales Ægidio adhærentes, eodem die (nimirum 26. Iulij) post abdicationem prædictam, solemni ritu ingressi ad Conclave, vnanimiter elegerunt in Romanæ Ecclesiæ Pontificem *Reverendissimum in Christo Patrem & Dominum Odonem de Columna, in sua Obedientia nominatũ Martinum* V. Eiusque electionis authenticum testimonium tradiderunt Cardinali de Fuxo, Legato Apostolico; ac simul cum Ægidio Munione obedientiam exibuerunt, reconciliationemque impetrarunt, coram multis Episcopis, & Legatis Regijs. Cuius rei authenticum testimonium editum fuit, suo loco à nobis inserendum. Solemnis Missa de Spiritu sancto coram Legato & reliquis omnibus celebrata fuit, & Concio habita.

Iam verò Concilio celebrando simul cum Cardinali Legato interfuere Vicarij Generales Archiepiscopatum Tarraconensis & Cæsaraugustani, tunc vacantium, & Episcopi Ilerdensis, Dertusensis, ac Valentinensis. Deinde cum ipso Rege ac Regina Aragonum supervenerunt Episcopi, Tirasonensis, Gerundensis, Oscensis, Vicensis, Elnensis : tum Vicarij Episcoporum Barcinonensis, Vrgellensis, Segobricensis, & Sedis Maioricensis tunc vacantis. Ad hæc ex

Ca-

Capitulis tredecim Ecclesiarum, gemini vniuscuiusque Procuratores, alter Canonicus, alter Theologiæ vel Canonum Doctor, aut Licentiatus, vel saltem Baccalaureus. Tum prætereà Abbates Regulares, quatuor Augustiniani, quatuordecim Benedictini, decem Cistercienses, vnus Præmonstratensis. Post eos omnes collocantur ibidem Magister Montesiæ, Magister Ordinis Mercedis, ac tandem Prior Ecclesiæ B. Mariæ Mercedis in Barcinone. Denique memoratur generatim ingens numerus Priorum Conventualium, Decanorum, Præpositorumque Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum, qui obedientiam profitentes Martino V. Papæ, ad id Concilium venerunt, cum ingenti omnium lętitia, & gaudio Legati Apostolici: cuius egregiæ virtutes summo sanguinis splendori, & Hierarchicæ dignitati coniunctæ, diem illum Christiano orbi felicissimum attulerunt.

Sequuntur deinde Acta Concilij, sanè gravissima, singulis Sessionibus distincta, quorum summam, seu epitomen hoc loco breviter proponemus vsque ad Opus præcipuum.

Sessio I. Legatus proponit Concilio, quatuor sibi potissimùm curæ fuisse in legatione obeunda. I. Vt extirpentur omnia schismata, & Paniscolenses reducantur. II. Vt Rex Aragonum cum D. Martino V. Papa reconcilietur, & pacem habeat. III. Vt libertas Ecclesiastica in A. 1429.

ea

ea regione reparetur, & integritati suæ restituatur. Vt Ecclesiæ, & totus status Ecclesiasticus eius ditionis, reformētur. Porrò ex ijs quatuor iam tria peracta fuisse. Itaque postremum ex ijs esse, in quo laborandum sit. Respondit suo ac cæterorum nomine Dominicus Episcopus Ilerdensis, paratos omnes esse ad excipiendam reformationem.

Sessio II. & III. Legatus ægritudine prohibitus decernit, vt quibusdam gravibus & doctis viris committatur inquisitio accurata eorum omnium, in quibus reformatione opus est. In quo non parum temporis consumptum fuit, donec ij post maturam considerationem ad ipsum retulerunt scripto omnia; quæ censuerunt correctione digna.

Sessio IV. Legatus, quamvis æger, orationem habet ad Concilium, in qua miserabilem Ecclesiæ statum durante schismate memorat, & labores quos ipse pluribus annis passus fuit pro ea extirpanda, præsertim à Paniscolensibus: rogatque Pōtificis Romani nomine, vt pro sumptibus præteritis, qui sanè ingentes fuerunt, D. Alphonso Aragonum Regi tradant quinquaginta florenorum millia, in gratiam Sedis Apostolicæ. Annuunt omnes, & vltro sexaginta mille offerunt Apostolicæ Sedi, eidem verò D. Legato viginti tria millia florenorum aureorum.

Seſsio V. Legatus octo Epiſcopis præſentibus, & Abbatibus, ac reliquis in Concilio aſſidentibus, offert octo litteras patentes, ſive edicta Regis Aragonum, circa Eccleſias & Clerum Aragoniæ, ad vtilitatem & concordiam illarum, quę in Actis ipſis exſcribuntur, & earum ſumma hæc eſt.

1. Rex Alphonſus iurat, ſe edicta non facturum contra libertatem Eccleſiarum, neque de bonis earum quidquam accepturum, neque in iura Cameræ Apoſtolicæ manum appoſiturum.
2. Vetat omnem falſi criminis impoſitionem adverſus Clericos, vexationemque eorum: ſimiliter & lęſionem omnem immunitatis, libertatiſque Eccleſiaſticę.
3. Regijs omnibus miniſtris, officialibuſque ſeverè prohibet incarcerationem, lęſionemque omnem Clericorum, tam quoad perſonas, quàm quoad bona & poſſeſsiones ipſorum.
4. Decernit nequis criminoſos Clericos manuteneat vel defendat contra iudices Eccleſiaſticos, ſed potiùs eorum iuriſdictioni illos permittat.
5. Prohibet Vicecancellarijs & Conſiliarijs, vt perturbent aut impediant proceſſus cōſtitutionum provincialium contra invaſores Eccleſiarum, & Clericorum.

6. Invehitur contra Ecclesiasticos, qui fraudulenter impetrant litteras Regias, vt de suis criminibus impuniti maneant, & pręcipit vt ad suos iudices remittantur.

7. Pręcipit Consiliarijs & ministris, vt Iudices Ecclesiasticos in processibus contra vsurarios, & circa exequutionem piarum voluntatum, ac visitationem, nullatenus impediant, sed potiùs ijs opem ferant.

8. Ne quęstores eleemosynarũ id munus exerceant sine litteris testimonialibus Diœcesani.

Oblatis ijs litteris nomine Regis Alphonsi, A. 1429. Cardinalis Legatus cum alijs Concilij Patribus, procedit ad decreta varia, sive Capitula viginti, lectu dignissima, quorum nunc dumtaxat titulos damus, brevitatis causa.

1. De vita & honestate Clericorum, quibus certę vestes prohibentur.

2. Contra Clericos concubinarios.

3. Contra Religiosos Ordinis Militaris concubinarios.

4. Quòd constituti in sacris, & Beneficiati, habeant propria Breviaria.

5. Vt nullus non idoneus promoveatur ad sacros Ordines.

6. De modo instruendi populum circa doctrinam fidei.

7. Quòd in privatis domibus Sacramenta non ad-

administrentur, nec celebrentur Missę pro nuptijs, sepulturis, vel novis nuptijs.

8. Quòd sine auctoritate Ordinarij nullum Beneficium instituatur, vel recipiatur, nisi dos eius ad sustentationem vitę sufficiat.

9. Quòd neophyti per censuram Ecclesiasticã, & aliàs, districtè compellantur infantes suos intra octo dies à die nativitatis deferre ad Baptismum.

10. Quòd Vicarij, & officiales principales Episcoporum, seu Ordinariorum Ecclesiasticorum, debeant esse in sacris Ordinibus constituti.

11. Contra illos, qui familiaritatem Regis impetrant fraudulenter.

12. Contra eos, qui sub colore miserabilitatis, vel modis alijs exquisitis, Clericos ad vetita iudicia trahere moliuntur.

13. Contra inflammantes animos potentum adversus Ecclesiam, eiusque libertatem.

14. De negligentia Pręlatorum Regularium, circa subditorum corrigendos excessus.

15. Contra iudices delegatos, metas sui officij excedentes.

16. Excommunicantur quęstores, qui sine litteris Diœcesani quęstum facere, vel prędicare attentabunt.

17. Providet adversus excessus Clericorum, & Religiosorum, ne sine litteris Ordinario-

rum ad audiendas confessiones admittantur.

18. Quod Ecclesiarum Prelati bona decedentium, qui de bonis suis debitè disposuerũt, non audeant occupare.

19. Quod medici non visitent infirmum vltra tertiam vicem, qui in illa infirmitate non fuerit confessus.

20. Quod circa Iudæos & Sarracenos seruetur Clementina de ijs loquens; similiter & quidquid circa illos decretum fuit in sacris Canonibus & Concilijs.

Editis ijs Capitulis, Legatus benedixit omnibus in Concilio assidentibus, & potestatem fecit redeundi ad loca propria. *At ij veniam postularunt, supplicantes vt PLENARIAM INDVLGENTIAM, & remissionem omnium peccatorum in mortis articulo cuilibet eorum, qui præsentes in Concilio fuerunt, & ijs qui ad Concilium debitè miserunt, iuxta facultatem super hoc ei cõcessam de speciali gratia, concedere dignaretur. quod idem D. Legatus fecit liberaliter, & concessit iuxta facultatem in Registro Sedis Apostolicæ Romæ descriptam.* Itaque concessa ea indulgentia, & benedictione omnibus data, absolutum fuit Concilium illud: cuius Acta primus omnium, quem sciamus, Abrahamus Bzovius in lucem edidit.

Pri-

** Privilegia Eugenij IV. Papæ concessa Academiæ Salmanticensi, anno 1431. A. 1431.

** Monumenta varia admirandi & incomparabilis Doctoris D. Alphonsi Tostati, Collegæ ac Rectoris S. Bartholomæi; Academiæ Salmanticensis Magistri, Professoris, & Cancellarij; postea Episcopi Abulensis, & Scriptoris celeberrimi, ab anno circiter 1425. in quo gradum Theologicum Magisterij accepit Salmanticæ, vsque ad annum 1455. in quo sanctè moriens, Orbi Christiano ac litterario desiderium sui reliquit: *Ex Mss. eiusdē Collegij S. Bartholomæi, & variorum scriptorum testimonijs.*

** Epistola Alphonsi Regis Aragonum scripta ad Concilium Basileense, in vigilia Paschæ, 7. Aprilis, anno 1436. In ea Rex gratulatur Patribus ob labores susceptos in procuranda vnione Bohemorum, & Græcorum reductione. Deinde ait, se mittere Basileam Legatos suos, tum dignitate, tum doctrina præstantes, vt ipsius nomine tam pio operi consummando suppetias ferant. Initium: *Sacratissima Synodo, &c.* A 1436.

** Apologia doctissima Cardinalis Turrecrematæ Hispani, viva voce prolata pro Eugenio IV. in Concilio Florentino Oecumenico, anno 1439. contra Basileenses; & hoc tempore lectu dignissima adversus recentem

Declarationem Illustriss. Cleri Gallicani.

** Oratio Cardinalis Albigensis prolata anno 1469. in laudem Hispanorum Gallorumque, & mutuam eorum concordiam. *Ex Spicilegio τοῦ μακαρίτȣ Lucæ D' Acherij Tomo VIII.*

** Concilium Matritense celebratum anno 1473. Præside D. Roderico de Borgia Cardinale Legato, ad reformationem status Ecclesiastici, & inscitiæ Sacerdotum. *Ex Mariana & Spondano ad prædictum annum.*

Concilium Toletanum Provinciale in oppido Arandæ celebratum anno 1473. à D. Alphonso Carrillo de Acuña Archiepiscopo Toletano, *ad reformandos Cleri populique mores*; adsidentibus Episcopis suffraganeis, D. Ioanne Arias Segoviensi, D. Didaco de Mendoza Palentinensi, & Procuratoribus Episcoporum Giennensis, Conchensis, ac Seguntinensis, *& alijs pluribus Episcopis & Procuratoribus, qui huic publicationi in Ecclesia S. Ioannis eiusdem oppidi voluerunt interesse*, vt ibidem ad finem dicitur. Capitula XXIX. in eo edita fuerunt, ordine ac verbis sequentibus.

A.1473.

1. Quod Archiepiscopi Provincia in biennio, & Episcopi Synodalia annuatim Concilia celebrent.

2. Quod Rectores Ecclesiarum habeant in scrip-

scriptis articulos fidei, &c. & publicent populo.

3. Quòd non promoveantur ad sacros Ordines, nisi scientes loqui Latinè.

4. Quòd non admittantur Clerici aliarum Diœcesium sine litteris commendatitijs.

5. Quòd Prælati non incedant publicè sine roqueto, nec induantur sericis vestibus, nec calcent sotulares albos; & quòd ad mensam ipsorũ legantur sacræ Scripturæ.

6. Quòd non induantur Clerici vestibus sericis, rubeis, vel viridibus, nec calcent sotulares albos vel rubeos, nisi cum nigris desuper sotularibus.

7. Quòd observẽtur dies Dominici & festivi.

8. Quòd Clerici non induantur luctuosis vestibus.

9. Quòd processus qui debet fieri contra Clericos, qui publicè tenent concubinam, &c.

10. Quòd non scienti loqui Latinaliter non conferantur Parochiales Ecclesiæ, nec Canonicatus, & Dignitates.

11. Quòd Clerici non ludant ad taxillos.

12. Quòd Episcopi ter, & Sacerdotes quater saltem in anno celebrent.

13. Quòd nulli prædicent sine licentia Prælatorum, & quòd Quæstores legant dumtaxat litteras, quas sibi concesserint Diœcesani, nihilque aliud proponant.

14. Quòd Clerici in minoribus deferant tonsuram vnius regalis, & habitum congruentem: alioquin perdant Privilegium: & quòd litteræ Ordinum præsententur coram Diœcesanis.

15. Quòd Clerici in sacris Ordinibus constituti, aut Beneficiati, non vivant cum dominis temporalibus ad auxilia armorum præstanda.

16. Quòd non fiant nuptiæ, nec carnales commistitiones, nec solemnitates tempore à iure vetito.

17. Quòd qui clandestinè contraxerint, nisi ad minùs quinque testes adfuerint, excommunicationis sententiam incurrant.

18. Quòd qui violenter occupaverint possessionem Beneficiorum, sunt excommunicati ipso facto.

19. Quòd non fiant in Ecclesijs repræsentationes inhonestæ, dum Divina aguntur.

20. Quòd decedentes in duello careant Ecclesiastica sepulturâ, & non dicantur pro eis Divina, nec recipiantur oblationes.

21. Quòd prohibentes tractaturas decimarum, &c. sint excommunicati.

22. Quòd raptores careant Ecclesiastica sepultura.

23. Quòd excommunicatus in vna Diœcesi, vitetur in alijs.

24. Quòd civitas, vel illa, de qua Clerici fuerint expulsi, subiaceat interdicto.
25. Quòd Ordines gratiosè concedantur.
26. Quòd pœnæ supradictæ contra Beneficiatos, habeant locum etiam in Rectoribus & Dignitatibus.
27. Quòd Episcopi in suis Diœcesibus absolvant à censuris prædictis.
28. Quòd hæ Constitutiones infrà duos menses publicentur, & deinde post quadraginta dies obligent.
29. Quòd ponantur testes Synodales in qualibet Diœcesi per Prælatos.

Ex chartularijs Ecclesiarum Toletanæ & Conchensis.

** Dissertatio XIV, ad Cap. XX. *Quàm execrabiles & remedio dignæ sint repræsentationes minùs honestæ in Ecclesijs.*

** Dissertatio XV. ad Cap. XX. *Quàm consentanea sit iuri Diuino & Canonico pœna in hoc Concilio imposita morientibus in duello.*

** Dissertatio XVI. *An vllam excusationem probabilem habere potuerint qui in Hispania ante tempus huius Concilij ad duellum procedebant, etiam coram ipsis Regibus, & spectante populo.*

** Dissertatio XVII. *De quibusdam fo-*

solemnibus & publicis duellis inter Hispanos, post tempus eius Concilij, ante Tridentinum, quid sit sentiendum.

** Dissertatio XVIII. *Quàm iustè imposita sit in Regnis aliquibus pœna infamiæ, simul & capitis, decertantibus in duello; & quàm meritò ea ipsa apud Hispanos imponenda atque exequenda esset.*

** *Conuentus Complutensis* L I I. A.1479. Doctorum insignium in Theologia & iure Canonico (tot enumerat Matamorus lib. de Academijs Hispaniæ, vbi de Salmantina agit) ex commissione Sixti IV. coactus anno 1479. Præside D. Alphonso Carrillo Archiepiscopo Toletano, adversus errores Petri de Osma, eorumque damnatio edita ab ipso Pontifice. Vide interim Canum de Locis lib.:::Castro contra Hæreses verbo *Confessio* ad finem, & Gaultetum in Chronico, *S*æculo XI. cap. 14.

** Dissertatio XIX. *Historica & Dogmatica aduersus errorem Petri de Osma, arbitrati confessionem peccatorum non adstringere iure Diuino, sed solùm Ecclesiastico. Vbi plura ex priscis Hispaniæ Concilijs proferuntur contra eam hæresim, tandem ab ipso reiectam.*

** Privilegium Sixti IV. concessum Hispaniæ Regibus Catholicis Ferdinando & Elisabethæ absque limitatione loci, vt idoneos vi-

viros præsentent ad quoslibet suorum Regnorũ Episcopatus. Similiter & aliud Adriani VI. idipsum confirmantis in gratiam Caroli V. Imperatoris. Vide interim Garciam de Beneficijs p. 7. cap. 10. num. 14. Borrelum de Præstantia Regis Catholici cap. 50. num. 4. & 21. Barbossã in cap. *Cùm longè* 25. & in cap. *Adrianus* 22. dist. 63. Zuritam Tomo IV. lib. 20. cap. 51. Marianam lib. 24. cap. 16. Hæc omnia confer cum Concilijs Toletano XII. cap. 6. & XVI. cap. 12. suprà indicatis pag. 141. & 153.

** Privilegium Innocentij VIII. Papæ concessũ Academiæ Salmanticensi, anno 1484. vt habeat Iudices Conservatores modo & forma ibidem præscriptis. *Ex tabulario Academiæ.* A.1484.

** Fundatio Collegij Maximi S. Crucis apud Vallisoletum facta ab Amplissimo Principe D. Petro Gonçalez de Mendoza, Cardinale Hispaniæ, Archipræsule Toletano, anno 1484. & à Sede Apostolica confirmata. A.1484.

** Instauratio Dedicationis sumptuosissimi Templi Magnæ Ecclesiæ Toletanæ, facta anno 1493. coram D. Ferdinando Rege Catholico, ab Amplissimo Cardinale Hispaniæ D. Pedro Gonçalez de Mendoza, Archipræsule Toletano. Cuius rei extat inscriptio elegans supra ianuas eiusdem Templi ad Occidentem.

Noti-

NOTITIA EORVM, QVAE EDENDA SVNT TOMO V.

Ab Anno M. D. vsque ad M. DC. X.

AD ILLVSTRISSIMVM D. D. ANTONIVM RONQVILLO BRICEñO, FRANCORVM COMItem, Iacobæi Ordinis Equitem, Regium & spectatissimum Consiliarium in Supremis Cameræ, Castellæ, atque Inquisitionis Senatibus; olim Maioris Collegij Ovetensis Togatum, & in Salmanticensi Academia Primarium Iuris Cęsarei Professorem.

** COLLEGII Maximi S. Ildephonsi initia anno 1500. confirmata à Sede
A. 1500. Apostolica, Authore Amplissimo Cardinale D. Fr. Francisco Ximenez de Cisneros, Archipræsule Toletano, &c. Viro insignis doctrinæ, ac pietatis admirandæ.

** Elogium Historicum eiusdem D. Cardinalis.

Plurima Pontificum Privilegia, sive Diplomata, aut Bullas ad Hispaniã spectantes, à tempo-

pore Eugenij Papæ, hoc est, ab anno 1432. & deinceps vsque modò, prætermittimus in hoc Opere, quoniam extant in Bullario Cherubini, & in Constitutionibus ac Privilegijs Regularium, cuiuslibet ferè Ordinis, quę omnium manibus teruntur.

Constitutiones Synodales singulorum Hispaniæ Archiepiscopatuum, & Episcopatuum, etiam Toletanas, ab anno 1500. vsque modò editas, ob eãdem rationem missas facimus; tum præterea quòd non Latino, sed Hispano sermone scriptæ inveniantur.

** Primordia Collegij Conchensis vnius ex quatuor Maximis apud Salmanticensẽ Academiam, erecti ab Illustriss. D. D. Didaco Ramirez de Villaescusa de Haro, Episcopo Conchensi, &c. eiusque confirmatio Pontificia, circa annum 1508. A. 1508.

** Elogium Historicum eiusdem Clarissimi Præsulis.

** Nomina, patriæ, dignitatesque Prælatorum, & Doctorum qui ex Hispania convenerunt ad celebrandum Concilium Oecumenicum Lateranense sub Iulio II. & Leone X. Pontificibus RR. ab anno 1511. ad 1518. ac quorundam ex ijs elogia. A. 1511.

Mandatum Ferdinandi Regis Catholici Aragonum, & Gubernatoris Regnorum Castellæ ac Legionis, &c. pro Regina D. Ioanna ipsius A. 1511.

ſius filia, ad Concilium Oecumenicum Lateranenſe, coactum à Iulio II. Papa, cui obſequium & auxilium offert per ſe, ac per Legatos ſuos, ad illud celebrandum & perficiendum. Litteræ datæ ſunt Burgis die ſecunda Decembris anno 1511. Initium: *Notum facimus, &c.*

A.1512. Mandatum Sereniſs. Regis Portugalliæ D. Emmanuelis, miſſum ad Concilium Lateran. per Oratorem D. Triſtanum de Acuña, & Doctores Didacum Pacheco, ac Ioannem de Faria, anno 1512.

A.1513. Schedula Bernardini de Caravaxal Hiſpani, & Friderici de S. Severino, olim Cardinalium abiurantium ſchiſma; & eorum ad priſtinam dignitatem reſtitutio, ex indulgentia Leonis Papæ X. ſub quo Concilium Lateranenſe continuatum fuit, ab anno 1513.

** Diſſertatio I. *De rebus Bernardini Caravaxal Cardinalis.*

A.1513. Oratio Balthaſaris del Rio Scholaſtici Eccleſiæ Mindonienſis, habita in Concilio Lateranenſi ſive exortatio ad inviĉtiſsimum Regem Hiſpaniæ D. Ferdinandum, anno 1513. vt cum cæteris Chriſtianis Principibus opem ferat Eccleſiæ adverſus Turcas, tunc irruentes & ferocientes in Hungariam.

A.1513. ** Inchoatio ſplendidiſsimi & admirandi Templi Eccleſiæ Cathedralis Salmanticenſis, die Iovis 12. Maij anno 1513. cui primum

mum lapidem solemni ritu posuit D. Franciscus de Bobadilla Episcopus. Illud autem tantæ magnitudinis,& adeò exquisiti artificij est, vt assiduo labore & immenso pene sumptu ab eo tempore vsque ad hunc annum 1686. adhuc restet quarta eius pars,aut circiter, extruenda. Inscriptio hæc initio posita legitur.

HOC TEMPLVM INCEPTVM EST ANNO A NATIVITATE DOMINI M.D.XIII. DIE IOVIS, XII. MENSIS MAII.

** Erectio Collegij Maximi S. Salvatoris, vulgò Ovetensis, anno 1517. facta ab Illustriss. D. D. Didaco de Muros, Episcopo primùm Civitatensi; deinde Ovetensi,&c. eiusque confirmatio obtenta ab Apostolica Sede. A.1517.

** Elogium Historicum eiusdem Amplissimi Præsulis.

** Initia Collegij Maximi Salmanticẽsis, quod *Archiepiscopale* dicũt, denominatione sumpta ex ipsius Fundatore D. D. Alphonso Fonseca, Archipræsule primùm Compostellano, dein Toletano, anno 1521. & Pontificia illius confirmatio. A.1521.

** Elogium Historicum eiusdem D. Archipræsulis.

** Exordia aliorum plurium Collegiorum

rum Academiæ Salmanticensium, cum confirmatione Sedis Apostolicæ, exhibebimus in præcipuo Opere, iuxta proprium vniuscuiusque annum.

** Itinerarium Adriani VI. Pontificis Maximi, Hispaniarum antea Gubernatoris, & A.1522. Magistri doctrinæ ac morum Caroli V. Imperatoris, ex Victoria vrbe, vbi primam suæ electionis ad Pontificatum notitiam habuit, vsque ad Barcinonem, &c. Auctore D. Blasio Ortiz, Canonico Toletano, Decretorum Doctore, editum Toleti anno 1546. apud Ioannem de Ayala: quamvis res ipsa accidisset longè antea, nimirum anno 1522.

** Elogium Historicum Adriani VI. præsertim ob res gestas in Hispania.

CIRCA CONCILIVM TRIDENTINVM.

Mandatum Caroli V. Imperatoris, cognomento Maximi, Hispaniarum Regis, ad Concilium Tridentinum: cui celebrando auxilium offert per Legatos suos, alterum Germanum, & Hispanum alterum. Litteræ datæ fuerunt Augustæ Vindelicorũ, die primo Iulij, anno 1551.

Oratio Legatorum Caroli V. ad Concilium, post exhibitionem mandati prædicti.

Responsum Synodi ad Oratores Imperatoris.

IN-

INDEX CHRONOLOGICVS.

Orationum, & Actorum variorum, quæ ab Hispanis gesta fuerunt in Concilio Tridentino, iuxta editionem Lovaniensem anni 1567. & ex alijs monumentis.

Concio Dominici de Soto, Ordinis Prædicatorum, Primarij apud Salmanticẽses Theologi, & à Confessionibus Caroli V. Imperatoris, habita in Concilio Tridentino Dominica prima Adventus, *De extremo iudicio, anno* 1545. A. 1545.

Elogium Dominici de Soto.

Oratio Clarissimi Principis D. Didaci Hurtado de Mendoza Oratoris Cæsarei coram Legatis Sedis Apostolicæ, habita Tridenti die tertia Maij anno 1546. A. 1546.

Elogium D Didaci Hurtado de Mendoza.

Oratio Illustriss. D. D. Francisci de Toledo Oratoris Cæsarei ad Synodum Tridentinam habita die octavo Aprilis 1546. A. 1546.

Responsio Synodi ad ipsum Oratorem.

Litteræ invictissimi & Christianissimi D. Ioannis III. Regis Lusitaniæ & Algarbiorũ, &c. ad Summum Pontificem Paulum III. scriptæ apud Eboram die 29. Iulij, anno 1545. & in

Concilio Tridentino recitatæ.

Concio R. P. Fr. Bartholomæi Carranzæ, Theologi Hispani Ordinis Prædicatorum, postea Archiep. Toletani, habita ad Synodū Tri-
A.1546. dentinam, Dominica prima Quadragesimæ, anno 1546. in illa verba Actorum 1. *Domine, si in tempore hoc restitues regnum Israel?*

** Dissertatio II. *De rebus Bartholomæi Carranzæ.*

Apologia Gasparis Cardillo Villalpandæi Segobiensis, Doctoris Theologi, pro indictione Concilij Tridentini, adversus Ioannem Fa-
A.1546. bricium Montanum, edita anno 1546. in qua expostulationes, nugas, & convicia adversus indictionem Synodi, eiusque Patres, refellit nervosè & disertè, adversus Montanum ipsum, & Sectarios omnes Tridentinam Synodum criminantes.

Elogium Gasparis Cardillo Villalpandæi, Theologi Hispani.

Oratio Francisci Herediæ, Doctoris Theologi, Eleemosynarij & Concionatoris Ecclesiæ Cathedralis Tirasonensis, in solemni die Om-
A.1552. nium Sanctorum ad Patres habita in Concilio Tridentino, anno 1552.

Elogium Francisci Herediæ.

Comparitio Oratoris Sebastiani Portugalliæ Regis die 9. Februarij 1562.

Litteræ Sebastiani Regis Portugalliæ ad Con-

Concilium Tridentinum exhibitæ per eius Oratorem die 9. Februarij anno 1562. in Congregatione Generali, & postea in Sessione secunda, die 26. eiusdem mensis.

Mandatum Sebastiani Regis Portugalliæ in persona sui Oratoris in Concilio Tridentino, in eius comparitione coram Generali Cōgregatione, nona die Februarij, & in Sessione secunda die 26. eiusdem mensis, anno 1562. A. 1562.

Oratio habita nomine Serenissimi Portugalliæ Regis D. Sebastiani, in Concilio Tridētino, 9. Februarij, 1562.

Responsum Sanctæ Synodi, datum Illustrissimo Oratori Serenissimi D. Regis Portugalliæ, in eius cōparitione, die 9. Februarij 1562.

Comparitio Oratoris Philippi II. Hispaniarum Regis Catholici, eiusque mandatum exhibitum in Concilio Tridentino, die 16. Martij, 1562. & in Sessione tertia die 14. Maij eiusdem anni. A. 1562.

Oratio Galeatij Brugoræ Patricij Mediolanensis, & Patroni Regij Fisci, habita Tridenti in Concilio Patrum, nomine Illustrissimi & Excellentissimi Marchionis Piscariæ, Oratoris Regis Catholici, die 16. Martij, 1562. A. 1562.

Responsum Sanctæ Synodi in admissione Oratoris Philippi Hispaniarum Regis Catholici die 16. Martij 1562. & in Sessione tertia die 14. Maij.

Comparitio Illustrissimi Comitis de Luna, A.1563. Oratoris Philippi II. Regis Catholici Hispaniæ, in Generali Congregatione die 21. Maij 1563.

Protestatio facta ab Illustriss. D. Comite de Luna, Oratore Philippi Regis Catholici, in eius prima Comparitione, in Generali Congregatione, die 21. Maij, 1563. super præcedentia, quam sibi deberi proximam Oratoribus Regis Romanorum asserit.

Responsum Oratorum Christianissimi Regis ad Protestationem Oratoris Regis Catholi-A.1563. ci, super præcedentia in Generali Congregatione, die 21. Maij 1563.

Mandatum Philippi II. Hispaniarum Regis Catholici exhibitum ab Illustriss. D. Comite de Luna eius Oratore, in Generali Congregatione exhibitum die 21. Maij 1563. verùm antea scriptum Matriti 20. Octobris 1562.

Oratio Petri Fontidonij Segobiansis, Doctoris Theologi, habita ad Patres in sacro Cõcilio Tridentino, nomine Illustrissimi Viri D. Claudij Fernandez Quignonis Comitis Lunæ Oratoris Regis Catholici, die 22. Maij, 1563.

Elogium Petri Fontidonij, Theologi Hispani.

Responsum S. Synodi in admissione Illustriss. D. Comitis de Luna, Oratoris Serenissi-A.1563. mi Philippi Regis Catholici, datum in Generali

rali Congregatione die 21. Maij, anno 1563.

Oratio Reverendiss. P. Fr. Francisci de Zamora Hispani, Generalis Ministri Ordinis Minorum, habita ad Patres Concilij Tridentini, Dominica II. Quadragesimæ anno 1562. A.1562.

Oratio Gasparis Cardillo Villalpandæi Segobiensis, Doctoris Theologi, ad Sacrosanctam Synodum Tridentinam habita, anno 1562. in A.1562. qua ex instituto demonstrat, Calicem Sanguinis Christi non esse laicis ministrandum.

Oratio Ioannis Fonsecæ Hispani, Theologi Reverendiss. D. Archiepiscopi Granatensis, A.1562. habita in Concilio Tridentino, Feria VI. in Parasceve, anno 1562.

Concio Illustris ac R. D. Didaci de Payva & Andrade, Lusitani, Doctoris Theologi, ad Patres Tridentinos, habita Dominica II. A.1562. post Pascha, anno 1562. ad illa Christi verba apud Ioannem cap. 10. *Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis.*

Elogium Didaci de Payva & Andrade.

Concio Doctoris Petri Fontidonij, Hispani, Segobiensis, Theologi Illustr. ac Reverendissimi Petri Gonçalez de Mendoza, Episcopi A.1562. Salmantini, habita ad Sacrosanctam Synodum Tridentinam, Dominica Sanctissimæ Trinitatis, vigesima quarta Maij, 1562. ad illa verba: *Absque Synagogis facient vos,* Ioannis cap. 16.

 Ora-

ORATIO Gasparis Cardillo Villalpandæi, Segoviensis, Doctoris Theologi, *De Primatu S. Petri*, ad Concilium Tridentinum habita ipso die festo SS. Apostolorum Petri & Pauli, anno 1562. ad illa verba: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.* Math. 16.

A. 1562. Concio Evangelica Ioannis Baptistæ Burgos, Augustiniani, Doctoris sacræ Theologiæ & iuris Canonici, ad Patres Concilij Tridentini, habita Dominica tertia Adventus, anno Domini 1562. *De quatuor exstirpandarum hæresum* præcipuis remedijs.

A. 1562. Oratio *De nomine IESV* ad Sacrosanctam Synodum Tridentinam, auctore Gaspare Cardillo Villalpandæo, Segobiensi, Doctore Theologo, anno 1563.

A. 1563. Concio *De tribus Domini nostri IESV CHRISTI tētationibus, habita Tridēti* per Fr. Ioannem à Ludegna, Doctorem Theologū Dominicanum, Dominica prima Quadragesimæ, anno 1563.

A. 1563. Oratio R. P. Magistri Fr. Ioannis Gallo, Burgensis Hispani, Theologi Serenissimi Regis Hispaniæ Philippi II. Ordinis Prædicatorum, in laudem sanctissimi Doctoris Thomæ Aquinatis, habita ad Patres Tridentinos anno, vt videtur, 1563.

A. 1563. Disputatio Theologica *De Cœlibatu Sacer-*

cerdotum, qua Fr. Ioannes de Lugdegna Hispanus, Doctor Theologus, Ordinis Prædicatorũ, respondet ad duos ex articulis Theologicis de Matrimonio, propositis publicè in Oecumenica Synodo Tridentina, adversus Calvinum Lutherum, ac gregales vtriusque, anno, vt apparet, 1563. A. 1563.

Oratio ad Patres in sacra & Oecumenica Synodo Tridentina habita à R. P. Fr. N. Contreras Hispano, Ordinis Minorum Regularis Observantiæ, Theologo Regis Catholici, Dominica secunda Quadragesimæ, anno 1563. ad Ecclesiæ reformationem persuadendam. A. 1563.

Concio R. P. Magistri Christophori Sanctorisij, Hispani Burgensis, Ordinis Eremitarum D. Augustini, *De signis veræ Ecclesiæ agnoscendæ*, habita ad sacrosanctam Oecumenicam Synodum Tridentinam, Dominicam tertia Quadragesimæ, anno 1563. A. 1563.

Oratio, sive Apologia, Petri Fontidonij, Hispani, Doctoris Theologi, ad Germanos, pro sacro & Oecumenico Concilio Tridentino, adversus Ioannem Fabricium Montanum: occasione desumpta ex verbis illis Proverbiorum 26. *Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur.* A. 1563.

No-

Nomina Oratorum, Prælatorum, & Doctorum insignium (præter suprà laudatos) Hispanorum, qui interfuerunt eidem Concilio Tridentino ab anno 1545. vsque ad 1563. quorum multis in Opere præcipuo consignabimus singularia elogia.

Ex Oratoribus Ecclesiasticis.

Ab anno 1545. ad 1563. DON Fr. Martinus Roxas Portalrubeo Hispanus, Orator Religionis Hierosolymitanæ.

Oratores Regis Catholici Philippi II. quinque suprà laudati.

Porrò ex ijs Comes de Luna obijt Tridenti 20. Decembris 1563. absoluto iam Concilio, ibique sepultus fuit.

Archiepiscopi Hispani.

D. Petrus Guerrero Archiep. Granatensis.
** Elogium illius.

D. Antonius Parrages de Castillexo, Archiep. Calaritanus.

D. Fr. Bartholumæus de Martyribus, Lusitanus, Ordinis Prædic. Arch. Bracarensis.
** Elogium ipsius.

D. Gaspar Cervantes de Gaeta Hispanus, Arch. Messanensis, postea Cardinalis.

Epis-

Episcopi Hispani.

D. Petrus Augustinus Episcopus Oscensis, & Iaccensis. Ab anno 1545. ad 1563.

D. Ioannes Suarez Lusitanus, Ordinis S. Augustini, Episc. Conimbricensis.

D. Martinus Perez de Ayala Hispanus, Episcopus Segoviensis.

** Elogium illius.

D. Bartholomæus Sebastianus Hisp. Episcopus Pacensis.

D. Ioannis Antolinez Brecianos de la Ribera Hisp. Episc. Iuvenacensis.

D. Didacus de Almansa Hisp. Episcopus Cauriensis.

D. Gaspar de Cosal Lusitanus Ordinis S. August. Episc. Leyrensis.

D. Antonius de S. Michaele Hispanus Ordinis S. Francisci Episc. Montis Marani.

D. Acisclus Moya de Contreras Hisp. Episcopus Vicensis.

D. Arias Gallego Hisp. Episcopus Gerundensis.

D. Hieronymus Gallego Hispanus, Episcopus Ovetensis.

D. Ioannes de Muñatones Hisp. Ordinis S. Augustini, Episc. Segoviensis.

D. Franciscus Blanco Hisp. Episcopus Auriensis.

D. Franciscus de Aguirre Hisp. Episcopus Crotonensis.

D.

D. Andræas de Cuesta Hispanus, Episcopus Legionensis.

D. Antonius Corrionero Hisp. Episcopus Almeriensis.

D. Antonius Augustinus Hispanus Episc. Ilerdensis, postea Arch. Tarraconensis.

** Elogium illius.

D. Lupus Martinez Hispanus Episc. Elnensis.

D. Ioannes de Quiñones Hispan. Episcopus Calagurritanus.

D. Didacus Cobarrubias de Leyva Hisp. Episc. Civitatensis, postea Segobiensis, demum Conchensis designatus, & Præses Senatus Castellæ.

** Elogium illius.

D. Guillermus Cassador Hispan. Episcopus Barcinonensis.

D. Petrus Gonzalez de Mendoza Hispan. Episcopus Salmanticensis.

D. Martinus de Cordoba & Mendoza Ordin. Prædicatorum, Episc. Dertusanus.

D. Petrus de Xaque Hisp. Ordinis Prædicatorum Episcopus Niochensis.

D Melchior de Vozmediano Hispan. Episcopus Guadixensis.

D. Didacus de Leon Hispan. Ordinis Carmel. Episcopus Columbriensis.

D. Didacus Ramirez Hisp. Episcopus Pampilonensis.

D. Fran-

D. Franciscus Delgado Hispan. Episc. Lucensis.
D. Iacobus Gibertus de Nogueras Hisp. Episcopus Aliphanus.
D. Petrus Fragus Hisp. Episcopus Vsallensis, postea Algarensis.

Abbates Hispani.

D. Augustinus Loscus Abbas S. Benedicti de Ferraria Congreg. Cassinensis. Hispanus.
D. Cosmas Damianus Benedictin. Hispanus. Abbas Villæbertrandi, & Theolog. Philip. II.

Generales Hispani.

R. P. Fr. Franciscus de Zamora, Generalis Ordinis Minorum, de quo suprà. Ab anno 1545. ad 1563.
R. P. Didacus Laynez Generalis Societat. Iesu.
** Elogium illius.

Theologi Hispani à Pontifice missi.

Magistri Fr. Petrus de Soto Ordinis Prædicat.
** Elogium illius.
Alphonsus Salmeron Societat. Iesu Theologus.
** Elogium illius.
Franciscus Turrianus, sive de Torres, eiusdem Societatis.
** Elogium illius.
Antonius Solisius, Doctor Theologus.
M. Fr. Hieronymus Bravo, Ordinis Prædicatorum.

Theologi Hispani missi à Philippo II.

D. Cosmas Damianus Abbas Villæbertrandi, de quo suprà.

Fer-

Ferdinandus Tricius, Doctor Theologus, Canonicus Cauriensis, postea Episc. Auriensis, & Salmant.

** Elogium illius.

Ferdinandus Vellosillus, Doctor Theologus, Canonicus Seguntinus, postea Episcopus Lucensis.

R. P. Fr. Ioannes Ramirez, Minister Provincialis S. Iacobi.

R. P. Fr. Alphonsus de Contreras, Comissarius Ordinis Minorum in Curia Hispaniȩ.

R. P. Fr. Michael de Medina, Ordinis Minorum, sacræ Theologiæ Doctor.

** Elogium illius.

R. P. Fr. Ioannes de Lobera sacræ Theologiæ Lector Salmanticæ, & socius Provincialis S. Iacobi.

Cosmus Palma Fonteyo, sacræ Theol. Doctor, socius Abbatis Villæbertrandi.

M. Fr. Ioannes Gallo Ord. Prædicatorum, de quo suprà.

R. P. Fr. Petrus Fernandez, in societate eiusdem Magistri.

Doctores Canonum missi à Philippo II.

Antonius Cobarrubias, Auditor Granatensis, Didaci frater.

Ab anno 1545. ad 1563.

** Elogium illius.

Ferdinandus Mincasensis, Decretorum Doctor,

Theo-

Theologi Regis Portugalliæ:

M. Fr. Franciscus Forerius, Ordinis Prædicatorum.

D. Iacobus Payva de Andrade, de quo suprà.

Adde D. Melchiorem Cornelium Decretorum Doctorem, & Consiliarium.

Theologi Hispani Procuratores: Episcoporum absentium.

Petrus Zumel, Doctor Theologus, pro D. Episcopo Malacitano.

Ioannes Delgadus, D. Theologus, pro D. Episcopo Tudensi.

Gaspar Cardillo, de quo suprà, pro D. Episcopo Abulensi.

Ioannes de Ludeña, de quo suprà, pro D. Episcopo Seguntino.

Fr. Franciscus Orantes, Lector Vallisoleti, pro D. Episcopo Palentino.

Theologi & Canonistæ Hispani, socij Episcoporum.

Franciscus Sancius, Decanus Theologorum Salmanticensis Acad. & Canonicus cum D. Episcopo Salmantic. Ab anno 1545. ad 1563.

Petrus Mercatus Theologus cum D. Episcopo Vicensi.

Doctor Truxillo Theologus, Canonicus Legionensis cum D. Episcopo Legion.

Doctor Sobanus Theologus, cum eodem D. Episcop. Legionensi.

Pe-

Petrus Fontidonius, de quo suprà, cum D. Episcopo Salmanticensi.

Ioannes Villeta, Doctor Theologus, cum D. Episcop. Barcinonensi.

Ioannes Fonseca, Doctor Theologus, cum D. Archiep. Granatensi.

Michael Oroncuspe, Doctor Theologus, cum D. Episcop Pampilonensi.

Alphonsus Fernandez de la Guerra Doctor Theol. cum D. Episcopo Guadixensi.

Michael Ytero, Doctor vtriusque iuris, cum D. Episcopo Pampilonensi.

Iosephus Puebla, Doctor Theologus, cum Episcopo Civitatensi.

Ioannes Chacon, Doctor Canonum, cum D. Episcopo Almeriensi.

Antonius Garsias, Doctor Theologus, cum D. Episcopo Ovetensi.

Benedictus Arias Montanus, Doctor Theologus, cum D. Episcopo Segoviensi.
** Elogium illius.

Ioannes de Barcelona Theologus, cum D. Episcopo Vrgellensi.

Petrus Martyr Coma Ordinis Prædicatorum, cum D. Episcopo Gerundensi.

Petrus Zatores Ordinis Prædicatorum, cum D. Episcopo Dertusensi.

Ioannes de Burgos Ordinis S. Augustini.

Christophorus Sanctotisius Ordinis S. August. de quo suprà.

Ad

Addendus Magister Melchior Canus Ord. Prędicatorum, Primarius Theologus Salmanticensis, qui certè interfuit Concilio Tridentino, quamvis in omnibus Conciliorum editionibus fuerit prætermissus.

Addendi & alij Hispani, de quibus *in præcipuo* Opere.

Theologi Lusitani.

Ludovicus de Sotomaior Ordinis Prædicatorum, cum D. Episcopo Tudensi.

Antonius de Padua Ordinis Minorum.

Summa omnium prædictorum.

Hispani.

Regij Oratores Philippi II. quinque.
Archiepiscopi tres.
Episcopi viginti septem.
Oratores sacri duodecim.
Abbates duo.
Generales duo.
Theologi Pontificij quinque.
Theologi Regij decem.
Theologi Procuratores Episcoporum quinque.
Theologi socij Episcoporum sexdecim.
Theologi alij seorsim tres.
Doctores Canonum tres.
Omnes numero septuaginta tres.

Lusitani.

Regius Orator vnus.
Archiepiscopus vnus.
Episcopi tres.
Theologi duo.
Doctor Legum vnus.

** *Concilium Limense I.* Provinciale in Peruvia celebratum anno 1552. ad cultum Dei, propagationem Fidei, disciplinam Eccle-
A. 1552. siasticam, & reformationem morum. Acta verò pleraque illius rescissa fuerunt longè postea in Concilio Limano III. anno 1583. Actione secunda: quia *in ijs & legitima auctoritas desideratur, & pleraque meliùs postea disposita sunt*, vt ibidem dicitur.

Concilium Toletanum Provinciale celebratum in eiusdem vrbis Ecclesia Patriarchali,
A. 1565. Assumptioni Deiparæ Virginis consecrata, anno 1565. sub Romanis Pontificibus Pio IV. & Pio V. regnante in Hispania Philippo II. Præside D. D. Christophoro Roxas de Sandoval (aberat enim Archiepiscopus Carrança) adsidentibus Episcopis comprovincialibus, Petro Siguntino, Didaco Segoviensi, Christophoro Palentino, Fr. Bernardo Conchensi, Honorato Oxomensi, & Didaco Abbate de Alcalà la Real.

Oratio D. Episcopi Conchensis Presidis ad Patres Concilij.

Actio I. Decretum S. Synodi Tridentinæ de celebrandis Concilijs Provincialibus.

Symbolum & Protestatio Fidei, iuxta formulam in Tridentino præscriptam.

Actio II. celebrata Idibus Ianuarij anno 1566. *De Reformatione*, tam in ipsis Episcopis, quàm in eorum subditis. Continet autem A. 1566.
31. Capitula lectu dignissima, præsertim circa residentiam Episcoporum omni iure debitam, & vigilantiam erga gregem sibi commissum, & honestatem familiæ domesticæ, & victum frugalem, ac moderatum cultum, & curam singularum Parochiarum; Clericorumque, per se, ac per suos Vicarios, Visitatoresque; & Synodum quotannis celebrandam, & examen, ac provisionem Beneficiorum iustè faciendam; pluraque alia gravis momenti.

Actio III. celebrata die 25. Martij continet 27. Capitula: in quibus Episcopi admonentur sui officij: ac primùm, vt publicum archivum habeant, in quo sint & serventur instrumenta omnia iurium & bonorum dignitatis suæ: deinde, qualiter se gerere debeant circa ordinandos, Concionatores, Canonicos, Dignitates, Presbyteros, Confessarios, & cultum Dei in Ecclesijs, earumque reparationem. Ad hæc, de vita & honestate Clericorum, de sumptibus Ecclesiarum, administratione & receptione Sacramentorum, tutela Virginum Deo sacrarum

in Monasterijs & recessu ab omni familiarita-te cum externis. Vota & iuramenta edendi publica spectacula, veluti agitationes taurorum, in cultum Dei, vel Sanctorum, declarantur aliena à vera religione, & irrita; ac prohibentur de cætero sub pœna excommunicationis ipso facto subeunda. Deinde ad Synodos Provinciales ritè & vtiliter de cætero celebrandas, deliguntur viri probi & prudentes, quibus curæ sit observare quænam reformatione egeant, aut corrigenda sint, idque sub religione iuramenti aperire teneantur.

Subscribunt omnes supradicti Episcopi. Elogia insigniorum ex ijs, dabimus suo loco.

** *Concilium Granatense* Provinciale, celebratum anno circiter 1565. Præside D. Petro Guerrero Archiepiscopo eius vrbis.

** *Concilium Bracarense* Provinciale ab Episcopis Lusitaniæ celebrarum eodem
A. 1565. anno 1565. (vt testatur Spondanus ad eundem annum num. XXII.) expectamus ab Illustriss D. Archiepiscopo Vlyssiponēsi, edendum in Opere præcipuo.

** *Concilium Cæsaraugustanum* Provinciale coactum eodem anno memorat Spondanus loco indicato, & fusiùs Carrillo in Catalogo Præsulum Cæsaraugustæ, pag. 281. Præfuit in eo D. Alphonsus de Aragon Archiep. & nepos D. Ferdinandi Regis Catholici. Interfuerunt

at

runt Episcopi, Vticensis, Pampilonensis, Calagurritanus, Oscensis, & Iaccensis. Plura piè & sanctè ordinata sunt, iuxta Concilium Tridentinum. Acta illius expectamus ab Illustriss. Capitulo Ecclesiæ Metropolitanæ S. Salvatoris Cæsaraugustæ, à quo plura alia monumenta sacra accepimus, in superioribus indicata.

** *Concilium Valentinum* Provinciale celebratum ipso anno 1565. indicat laudatus Spondanus Nos illius Acta, & aliorum plurium in ea Metropoli coactorum, quotidie expectamus ab Excellentissimo D. Archiepiscopo & Prorege D Fr. Ioanne de Rocaberti, qui eam curam in se recepisse testatus est iteratis ad nos litteris. Præsertim verò observatu dignissima sunt, quæ celebravit eximius ille Archipræsul Valentinus D. Ioannes de Ribera.

** *Concilium Salmanticense* Provinciale VIII. celebratum anno 1565. Præside D. D. Gaspare de Zuñiga & Avellaneda, & postea A. 1565. confirmatum cum quibusdam declarationibus, & certis moderationibus, à B. Pio V. Papa anno 1571. Interfuerunt Episcopi suffraganei, Ioannes Æmilianus Legionensis, Petrus Ponze de Leon Placentinus, Didacus Sarmiento de Sotomaior Astoricensis, Hieronymus de Velasco Ovetensis, Petrus Gonzalez de Mendoza Salmanticensis, Alvarus de Mendoza Abulensis, Franciscus Delgado Lucensis, Ioannes de Ribe-

ra Pacensis, Didacus de Torquemada Tudensis; Iacobus Simancas Civitatensis, Ioannes Emmanuel Civitatensis, Ferdinandus Tricio Auriensis: ac præterea Procuratores Ecclesiarum.

Epistola Illustriss. Archiep. Compostellani convocatoria ad Concilium.

Actio I. In qua lectum & reverenter exceptum fuit Decretum Synodi Tridentinæ de celebrandis Concilijs Provincialibus: deinde Protestatio Fidei Catholicæ ab omnibus facta est, die 8. Septembris eiusdem anni 1565.

A. 1566. *Actio II.* celebrata 8. Kal. Aprilis, anno 1566. in qua habentur XLII. Decreta vtilia & salutaria ad cultum Dei, disciplinam Ecclesiasticam, vitam & honestatẽ Clericorum, reformationemque populi: quorum indicem solum ordine suo exhibemus.

1. Vt promovendi ad Cathedrales Ecclesias, idoneum testimonium afferant titulorum, quos allegant, & in Academia aliqua Hispaniæ gradum litterarium habeant.
2. Interrogationes faciendæ ijs, qui promoveri desiderant.
3. De edictis statuendis vacante Ecclesia Parochiali, & examine Oppositorum.
4. Vt puerorum Collegia ac Seminaria erigãtur, erecta promoveantur.
5. Vt cultus sacrarum Imaginum, & vestis, decens sit, iuxta Synodum Tridentinam.

6.

6. De cultu reliquiarum, prævio Episcoporum examine.

7. Vt cultus Divini Officij ritè peragatur, & Ecclesiæ Capitulum quavis sexta feria celebrent, &c.

8. Vt in omnibus Ecclesijs sacratissimum Corpus Christi decenter habeatur in præcipuo altari, & species consecratæ quibusque octo diebus renoventur.

9. Vt dies festi, præsertim Nativitatis, & Corporis Christi, ritè celebrentur, reiecto omni cultu profano, indecenti, aut minùs honesto, & quibuslibet repræsentationibus historiæ profanæ, immo & sacræ, nisi priùs ab Episcopo, vel eius nomine, examinatæ & probatæ fuerint.

10. Exhortatio ad cultum Dei, & processionē in die Corporis Christi, ordinatè ac decenter peragendam.

11. Ne in hebdomada Passionis permittantur repræsentationes vllæ, vel actus, nisi decentes & vtiles promovendæ devotioni. Conciones nocturnæ ijs diebus prohibentur.

12. Ne in processione virorum se flagellātium vllus permittatur abusus. Porrò fœminas nullatenus admittendas esse ad publicam flagellationem.

13. Vt sacri ritus decenter omnino, & absque vlla superstitionis specie, agantur, &c.

14. Vt Episcopus cum duobus Capitularibus exquirat, quid iuxta Synodum Tridentinam, & sacros Canones, spectet ad vniuscuiusque officium in Ecclesia; idque ab omnibus respectivè addisci & observari faciat, pulsa procul ignorantia, & excusatione.

15. Vt suffragijs secretis Episcopi & Capitularium deligatur Magister Ceremoniarum, quò ille decenter & exactè ab omnibus observentur.

16. Quæ assistentia exigatur ad lucrandas distributiones.

17. Quibus diebus nihil lucrentur absentes, etiam infirmi.

18. Vt Cantor quovis Sabbato denuntiet officia singulorum pro sequenti hebdomada.

19. Vt qui deambulant in Ecclesia, Claustro, aut Capellis, dum Divina aguntur, amittant distributiones illius diei.

20. Vt omnes Beneficiati in choro cum alijs cantent, & nullus privatim recitet, vel legat; & Canonici examinentur in cantu, vt id ritè impleant, alioqui puniantur ab Episcopo, &c.

21. Vt in choro silentium observetur, imposita pœna irremissibili.

22. Vt Canonici qui non assistunt concioni, non lucrentur distributiones Missæ aut processionis.

23.

23. Vt in Missis maioribus semper cantentur Gloria, Credo, Præfatio, & Paternoster.

24. Vt in maioribus solemnitatibus Prælatus cũ toto Capitulo maiori in Missa ad offerendum procedat à choro vsque ad altare.

25. Vt omnes prorsus Canonici, Beneficiati, & Ministri, etiam Sacerdotes, Feria V. in Cœna Domini recipiant Eucharistiam de manu Celebrantis, absque dispensatione vlla.

26. Vt quoties Beneficiati & Ministri Cathedralis & Collegiatæ Ecclesiæ cum processione fuerint egressi, eadem solemnitate servata ad Ecclesiam, vnde exierant, revertantur.

27. Vt is, qui rationes habet præsentium & absentium, iuret se fideliter id acturum, & scribat accuratè in libro, illumque custodiat, &c.

28. Vt nullus nisi Sacerdos, præsideat in choro, vbi Sacerdotes adsunt.

29. Vt pœnæ severiores aliàs impositæ circa prædicta, maneant in suo robore.

30. Contra eos qui repræsentationes, sive inania oblectamenta, vel spectacula in Ecclesijs fieri curant. Porrò nullum in sacris cõstitutum admittendum, vt mimum, vel histrionem, aut ioculatorem agat, sive in rebus profanis, sive sacris, sub pœna, &c.

31. Ne quisquam, cuiuslibet dignitatis sit, tradat

dat legenda alteri, vel legat, libellos, formulas, tractatus, aut colloquia, in quibus habeantur moralia aut spiritualia documenta manuscripta, nisi priùs ab Episcopo, vel eius iussu examinentur, & probentur, &c.

32. Vt in concionibus & disputationibus publicis ita veritates fidei tradantur & confirmentur, vt argumenta contra illam non proferantur vulgati sermone, & proposita non solvantur, nisi præmissa arguentis protestatione, &c.

33. Pueros erudiendos non esse, nisi libris ad pietatem ducentibus, ab Episcopo designãdis; nec quenquam admittendum, vt Christianam doctrinam ijs tradat, nisi ab illo examinatum.

34. De ijs quæ observanda præcipiuntur ad electionem rectam præbendarum, quæ in Ecclesijs Cathedralibus & Collegiatis cõferuntur, examine competitorum præmisso. Decretum id multa continet observatu digna.

35. Canonicum Doctoralem teneri ad curandum iura Ecclesiæ, & Episcopi (excepta lite occurrente inter ipsum & Capitulum) Magistralem autem adstringi vt concionẽ habeat diebus consuetis, &c.

36. Vt Canonicus Scripturæ prælegendæ deputatus, id officium adimpleat: quòd si au-

di-

ditores desint, Clerici idonei ab Episcopo compellantur ad audiendum, &c.

37. Ne Canonicus Pœnitentiarius sit Vicarius, aut Visitator: vt possit ritè intra Ecclesiam munus suum obire.

38. Pœnitentiarij esse, vt confessiones omnium ad se venientium confessiones excipiat, præsertim ministrorum Ecclesiæ, & consultationibus respondeat. Quomodo Episcopus illi facultatem absolvendi tribuat, illamque ampliare, aut restringere possit.

39. Quibus diebus & horis excusentur à choro, Doctoralis, Prælector Scripturæ, Magistralis, & Pœnitentiarius.

40. Qualiter Episcopi, & Capitula Ecclesiarũ, debeant promovere subditos ad studia litterarum.

41. Vt qui mittuntur ad studia, præsentes reputentur ad lucrandum, exceptis distributionibus, &c.

42. Præsentibus decretis nihil censeri derogatum Metropolitano, aut Episcopis, de eo, quod vnicuique illorum competit.

Subscriptiones Præsulum.

Actio III. habita IV. Kal. Maij, an. 1566. A. 1566.

Præfatio D. Archiep. Compostellani, in qua monet, agendum postea esse de ijs quæ spectant ad Episcopos, Ecclesias Cathedrales, & Clerum: vt omnes diligenter expendant, & maturo iu-

di-

dicio deliberent, quænam correctione aut reformatione digna sint. Actio verò ipsa continet totidem alia XLII. Capitula, ac præcedens; quorum indicem subiungo.

1. Qualiter Episcopi, iuxta doctrinam Synodi Tridentinæ, & ex vi proprij muneris, debeant, aut residere, prædicare, visitare, Sacramenta administrare, actus Pontificales exercere, examinibus interesse, omnibus patere certis horis, visitare carceres suos, inferiores causas, præsertim pauperum, publicè audire, & inquirere diligenter quomodo se gerant ipsorum Vicarij, ministri, officialesque; ac tandem qualiter se exhibere debeant omnibus, tum iudices æquos, tum patres indulgentes.

2. Vt Episcopi, Parochi, & ipsa Provincialis Synodus futura curent diligenter prædicationem verbi divini, iuxta doctrinam & formulam à Concilio Tridentino præscriptam: & præterea vt incarceratis prædicetur interdum.

3. Vt Episcopi, veluti patres pauperum, tum publicè ipsorum inopiæ subveniant, tum largè in abscondito; & ministrum habeant præterea, cui pauperum omnium, præsertim infirmorum, cura sit.

4. Vt Episcopi decenter & moderatè se gerant in habitu externo, tam suo, quàm domesticorum, vt exemplo cæteris sint.

5. Cùm modesta supellectili Generale Con-

„ Concilium, ex aliorum etiam Conciliorum
„ sententia, Prælatos iubeat esse contentos
„ pretiosis domorum ornamentis, splendidis,
„ curiosis, vel profanis, scilicet, lectis, tapetis,
„ stragulis, auro, argentoque, plumatis, sive
„ telis, quibus intextum sit aurum, argentum-
„ que, Episcopi non vtantur. Quòd si quem-
„ quam illorum mandatum fuisse prætergressũ
„ futura Provincialis Synodus iudicaverit;
„ præter amissionem rerum, in quibus deli-
„ quisse illum censuerit (quæ quidem eiusdem
„ Synodi arbitrio pio alicui vsui applicabun-
„ tur) in eum pro modo culpæ animadvertat.
„ Cæterum Pontificalibus ornamentis, eiusve,
„ quæ altaris ministerio, cultuique divino de-
„ stinata erant, nullus hoc loco modus præs-
„ cribitur.

„ 6. Frugali victu quotidiano vti, cùm
„ & naturâ saluberrimum, & sacris testimo-
„ nijs honestissimum esse probetur, Prælati
„ eam mensis adhibeant parsimoniam, quam
„ ab illis custodiri, & plurima iam dudum
„ Concilia, & nunc sancta Synodus Tridenti-
„ na iubet. Illud quoque provideant diligen-
„ tiùs vt assidua lectione potiùs, colloquijsque
„ moderatis ac doctis, quàm sumptuosa epula-
„ rum & condimentorum varietate, mensa
„ semper referta sit, otiosis hominibus & scur-
„ ris ab actis. *Capitulum hoc, & præcedens,*
vi-

visum ad litteram exscribere, quamvis cæ-tera per compendium exhibeam.

7. Vt pœnæ pecuniariæ in foro Ecclesiastico impositæ, non ad privatas cuiuspiam rationes, sed in causas pias referantur, & ad impensas in executione iustitiæ faciendas.

8. Vt in collatione Præbendæ, & cuiuslibet Beneficij, etiam Curati, nec Prælatus, nec quisquam inferior, ratione tituli, aut institutionis, vel investituræ, aut possessionis, aut sigilli, aut quovis alio prætextu, aliquid accipiat, &c.

9. Aliæ exactiones similes prohibentur Episcopis, & quibuslibet inferioribus.

10. Similiter nec aliquid recipiant pro sepulturis, vel earum apertionibus.

11. Ne Episcopi compellant Clericos ad hospitia, nisi tempore visitationis.

12. Vt Episcopi potissimùm curent in domesticis & familiaribus probitatem morum, & studia litterarum, electo ad id Magistro aliquo idoneo.

13. Vt Episcopi omnem curam adhibeant in servandis & renovandis scripto privilegijs & iuribus suæ dignitatis & Ecclesiæ intra archivum &c.

14. Quænam consuetudines & statuta Ecclesiarum Cathedralium, censeri debeant ritè recepta, & quidnam circa id præstare debeat Episcopus.

15.

15. Ne Episcopi vtantur Episcoporum titularium opera, nisi sint viri notæ pietatis & doctrinæ, ac iuxta præscriptum Concilij Tridentini.

16. Vt Provisores, seu Vicarij Episcoporum, à die susceptæ administrationis intra sex menses teneantur accipere gradum Licentiati aut Doctoris, ratione litterarum, in aliqua publica Vniversitate, & sacrum Ordinem intra annum; Visitatores autem Presbyteri sint & saltem Baccalaurei.

17. Vt nulla mulcta irrogata in foro Ecclesiastico cedat in vtilitatem Provisoris, Vicarij, aut Visitatoris, vel alterius iudicis, sed solùm in causas pias arbitrio Episcopi.

18. Ne ij, aut notarij, vel alij officiales, munus aliquod, vel donum accipiant; idque sub gravi pœna.

19. Vt Episcopi saltem quovis triennio diligenter visitent Provisores & Visitatores suos (interim triginta diebus ab officio suspensos) & alios ministros compellant ad reddendum syndicatum. Quòd si verò aliquis eorum ante id spatium abdicare velit officium, non liberetur à reddenda ratione sui pro tempore, quo illud gessit.

20. Adversus eiusdem criminis reos (quantum commodè fieri poterit) vnicus processus fiat; atque eius expensæ, non à quovis eo-

eorum in solidum, sed à singulis pro rata parte repetantur.

21. Novum opus faciendum, quodcumque illud sit, ad Ecclesias spectans, dare, locarève nemo possit, nisi Episcopus, aut cui ipse commisserit.

22. Fiscales solùm eligantur constituti in sacris, aut qui post annum initientur.

23. Fiscales & notarios absque commissione iudicis competentis non posse facere probationes aut informationes criminum, &c.

24. Vt notariæ tribunalium Ecclesiasticorum non vendantur, nec locentur, sub pœna, &c.

25. Vt notariæ perpetuò alicui concessæ, quovis modo postea vacaverint, liberè concedantur, & auferantur ab eo, ad quem illarum provisio spectat, &c.

26. Ne notarij eligantur, nisi vita, moribus, & peritia in eo munere probati, &c.

27. Vt notarij Ecclesiastici quidquid acceperint, ad finem processus scribere compellantur. Alioqui duplum restituant, causis pijs applicandum.

28. Vt quoties alicuius notarij officium finitur, tradantur successori protocola, sive regesta omnia illius, & fiat eorum inventarium, in archivo Episcopali servandum, &c.

29. Minores viginti duobus annis nota-

sarios Episcopi non creent.

30. Receptores testium & probationum (quos posthac à notarijs nominari non liceat) aliorum criminum non quærant informationes, quàm eorum, quorum causa missi sunt, &c.

31. Vt in Ecclesiijs, in quibus nondum est Præbenda Doctoralis, Magistralis, Lectoralis, vel Pœnitentiaria, iuxta diplomata Pontificum, & decretum Synodi Tridentinæ, instituatur vbi primùm vacaverit Canonicatus aliquis, &c.

32. Vt Præbenda Pœnitentiariæ, quæ deinceps vacaverit, præmisso triginta diebus edicto, & publicato in Academijs Salmant. Complut. ac Pintiana, conferatur, ac prævio examine litteraturæ, & aliarum qualitatum.

33 Vt Archidiaconatus, & aliæ Dignitates, ac dimidia pars Canonicatuum, in Ecclesijs Cathedralibus, & insignibus Collegiatis huius Provinciæ, solùm conferantur Licentiatis, aut Doctoribus, titulo litterarum adeptis eos gradus in Vniversitate approbata, iuxta monitum Concilij Tridentini, &c. A. 1566.

34. De residentia Dignitatum præcepta in Tridentino, vt computetur ab eo tempore, à quo aliæ incipiunt.

35. Vt primis cuiusque mensis secundis ferijs, Capitulum spirituale habeatur, de rebus sacris & ad cultum Dei spectantibus, cui etiam

Epis-

Episcopus intersit, alijsque Capitulis, quoties potuerit, & expedire putaverit.

36. Vt in festo Corporis Christi nulla omnino processio publica aut privata fiat in Monasterio aliquo, aut Parochia, sed sola generalis, cui assistere teneantur Regulares omnes, quos Tridentina Synodus assistere iubet.

37 Moneant Episcopi Parochos, immo
„ adhibita severitate compellant, vt iuvandis,
„ confortandisque morientibus, sedulam ope-
„ ram dent: congruit enim illorum ministerio,
„ extremè laborantibus suis, & adversus com-
„ munem hostem adeò periculosè decertanti-
„ bus, adesse.

38. Vt diebus Dominicis, festivis, alijsque, quibus ex necessitate pro populo Missa celebranda est, Missa maior semper de eadem die sit, nec ob vllam causam omittatur, &c.

39. Parochi funera parochianorum domo in sepulchrum deducere teneantur. Religiosi verò apud se humandum cadaver suscepturi, vltra Monasterij portam, vel cœmeterium, crucem ferentes non procedant.

40. In supplicationibus publicis, litanijs, & processionibus, intra aut extra oppida, vitentur comessationes, & perpotationes, omniaque profana, graviter punienda ab Episcopis.

41. Contra execrabilem eorum cupi-

di

ditatem, qui præsentando, nominando, instituendo, aut in Beneficia alios introducendo, sperant fructus ab ijs, vel fructuum partem, tanquam à sponte dantibus, &c.

42. Clerus impensis suis, taxatis arbitrio Episcopi, mittat Procuratorem sibi convenientiorem ad Synodos Provinciales.

Subscriptiones Episcoporum.

** Elogia plurium Antistitum ex ijs insigniorum.

** Breve Pij V. Pont. Maximi, super confirmatione Concordiæ, & declaratione ac moderatione aliorum Decretorum eiusdem Concilij Compostellani, Salmanticæ celebrati. Datum Romæ die 12. Octobris 1569.

Ex Bibliotheca Cl. V. D. D. Francisci Marcelli de Valdes, in Salmanticensi Academia iam diu Primarij sacrorum Canonum Professoris, Archidiaconi Montis Leonis, & Canonici Ecclesiæ Salmant.

** *Concilium Eborense* Provinciale in Lusitania celebratum anno 1565. Præside D. D. Ioanne Melo Archiep. Eborensi. In eo V. A. 1565. Cl. Andræas Resendius concionem ad Patres congregatos habuit. Lege insignem Scriptorem & Scriptorum Hispaniæ clarissimum Encomiasten D. Nicolaum Antonium Tomo I. Biblioth. Hisp. pag. 62.

** *Concilium Limense II.* Provincia-

le in Peruvia celebratum anno 1567. in quo,
A. 1567. recepta fuit Synodus Tridentina, & plura decreta fuerunt ad cultum Dei, disciplinam Ecclesiasticam, ac reformationẽ morum spectantia. Porrò illud ritè ac legitimè convocatum, celebratum, & promulgatum fuisse dicitur in Concilio sequenti Limense longè postea coacto anno 1583. Actione II. initio, Præside B. Toribio Alphonso Mogrovexo Archiep. Limensi, de quo postea.

** *Concilium Toletanum* Provinciale, celebratum anno 1582. Præside Amplissimo D. Cardinale D. Gaspare de Quiroga, Archipræsule Toletano, Hispaniarum Primate, & Inquisitore Generali, ab octavo die Septembris 1582. vsque ad 12. Martij 1583. Interfuerunt cum D. Cardinale, Episcopi D. Alvarus de Mẽdoza Palentinus, D. Antonius Maurino de Pazos Cordubensis, & Castellæ Præses simul, D. Franciscus Sarmiento de Mendoza Giennensis, D. Gomez Zapata Carthaginensis, D. Alphonsus Velazquez Oxomensis, D. Fr. Laurentius de Figueroa & Cordoba Seguntinus, D. Andræas de Bovadilla Segoviensis: præterea Procuratores Ecclesiarum, & clarissimus ille Doctor Benedictus Arias Montanus, ac Vir eruditissimus Ioannes Baptista Perez, Canonicus Toletanus, qui fuit Secretarius Concilij.

Ab anno 1582. ad 1583.

Porrò illud gravissimum fuit, & nunquam

ha-

hactenus, quod sciamus, iuris publici factum. Donec autem integrè à nobis edatur in præcipuo Opere, sufficiat nunc quædam summatim iudicare, in eo contenta.

1. Edictum D. Cardinalis convocantis ad Concilium Provinciale die 12. Julij 1581.
2. Prorogationes duæ eiusdem Concilij.
3. Diploma Gregorij Papæ XIII. vt libertas in eo Concilio integra vnicuique sit.
4. Litteræ Catholici Regis ad Patres Concilij datæ per Oratorem 29. Augusti 1582.
5. Responsio Patrum Concilij ad Catholicum Regem.
6. Acta eiusdem Concilij, ritus, progressus, & variæ res gestæ, scitu dignæ ad alias Synodos celebrandas.
7. Actio I. Concilij præparatoria, die 8. Septembris 1582.
8. Actio II. celebrata die 9. Martij 1583. continens vndecim Decreta.
9. Actio III. 12 Martij 1583. continet quinquaginta duo Decreta.
10. Gratiarum actio, & finis Concilij.
11. Decretum S. Concilij Provincialis circa reliquias SS. Martyrum Fausti, Ianuarij, & Martialis, earumque cultum.
12. Monita varia, & regulæ editæ ab eodem Concilio.
13. Appellationes interpositæ à Procuratoribus Ecclesiarum.

14. Epistola Card Quirogæ ad Gregorium Papam XIII. in qua mittit Concilium, & certiorem facit de appellationibus interpositis.

15. Litteræ Cardinalis Carafæ ad Cardinalem Quirogam de Concilio Toletano Romam misso.

16. Litteræ Cardinalis Boncompagni ad Card. Quirogam, in quibus fidem facit, Concilium id accuratè examinatum à DD. Cardinalibus Synodi Trident. Interpretibus: & cum ijs, quæ addenda, vel tollenda, aut mutanda visa sunt, ac Brevi Apostolico, illud remittit.

17. Diploma Gregorij XIII. Papæ, in quo Cõcilium ipsum, correctum, additum, & in nonnullis mutatum, confirmat, & remittit die 5. Septembris 1584.

18. Correctiones Romanæ eiusdem Conlilij Provincialis.

19. Litteræ Cardinalis Boncompagni, vt nomen Legati Regij deleatur in Concil. Toletano.

20. Responsio Cardinalis Quirogæ id recusantis, & allegantis pro se plurima Concilia.

21. Litteræ iteratæ Cardinalis Boncompagni, instantis vt nomen Legati Regij deleatur.

22. Diploma Gregorij XIII. idipsum præcipientis 26. Ianuarij 1585.

Appa-

** Apparatus ad pleraque Concilia Noui Orbis, statim indicanda.

** Elogium Historicum Apostolici Viri, & Gloriosi Archiepiscopi Limensis, Beati Toribij Alphonsi Mogrovexo, olim Togati in Maximo Overensi apud Salmanticam Collegio: quo Præside Concilia Provincialia Limensia, & alia plura Diœcesana postea indicanda, celebrata sunt.

** *Concilium Limense* Provinciale III. (alias I.) celebratum in ipsa vrbe Regum Lima anno 1583. Præside Beato Toribio Alphōso Mogrovexo Archiepiscopo: adsidentibus ipsi Episcopis, D. Fr. Antonio de S. Michaele civitatis Imperialis, vt vocant, D. Sebastiano Lartaum Cuzquensi, D. Fr. Didaco de Medellin S. Iacobi Chilensis, D. Fr. Alphonso Guerra Fluminis Argentei, D. Petro Peña Quitensi, D. Fr. Francisco Victoria Tucumanensi, & D. Alphonso Granero de Avalos Platensi. Adfuit quoque initio D. D. Martinus Henriquez Prorex, Senatusque Regius Limensis, & Procuratores Ecclesiarum. Coactum est *ad fidei exaltationem, & novæ Indorum Ecclesiæ vtilitatem, Clerique ac populi Christiani, & Ecclesiasticæ disciplinæ congruentem reformationem*, vt initio Actionis primæ præmittitur. Confirmatum postea fuit auctoritate Sixti Papæ V. anno 1588. post accuratum examen DD. A.1583.

Cardinalium, quibusdam additis aut detractis: & iuxta eandem censuram editum Matriti ex consensu Catholici Regis D. Philippi II. anno 1590. ac denuo Romæ post novum & accuratissimum examen anno 1673. cum notis Cl. V. Fr. Francisci Haroldi Hiberni, Ordinis Minorum, S. Theologiæ Professoris Emeriti, & Chronographi totius sui Ordinis. Acta illius lectu dignissima dabimus integrè recusa iuxta Romanam editionem, additis præterea observationibus nostris.

Edicta generalia in eodem Concilio edita.

** Catechismus Minor, & Maior, eiusdem Concilij auctoritate editus, & ab ipso approbatus.

** Privilegia Indis per Summos Pontifices concessa, & in eodem Concilio recepta.

** Exhortationes ad Indos infirmos & moribundos, eiusdem Concilij iussu edita.

** Litaniæ peculiares recomendationis animæ pro Peruvianis.

** Rescripta S. Congregationis Concilij Tridentini ad varia dubia Beati Toribij Alphonsi Mogrovexo, Archiepiscopi Limensis. *Ex Biblioth. insigni Clariss. Viri, ac celebris Scriptoris, D. D. Nicolai Antonij, vnde nobis donavit nobilissimus eius cognatuus D. D. Henricus Escon, dignissimus Decanus & Canonicus Ecclesiæ Cathedralis Salmanticensis.*

Con-

** *Concilium Burgense* Provinciale citatur in Mexicano statim indicando: sed quodnam illud fuerit, à quo Archiepiscopo eius clarissimæ Ecclesiæ coactum, aut quo anno, incertum nobis est. Expectamus autem à DD. Archiotis, vt quemadmodum alia vetera monumenta ad nos misserunt, ita & eius Concilij exemplar aliquod mittant.

** *Concilium Mexicanum* Provinciale I. similiter & II. citantur in III. statim exhibendo. Verùm neutrius eorum exemplaria, diu multumque quæsita, nancisci potuimus: ideoque nec licet indicare, quonam anno, sub quo Præside, aut circa quid celebrata fuerint. Si contigerit eorum acta habere, antequã quintus præcipui Operis Tomus in lucem prodeat, illa publici iuris faciemus.

** *Concilium Mexicanum* Provinciale III. Mexici, Regia Novæ Hispaniæ vrbe, celebratum anno 1585. Præside illius Archiepiscopo D. Petro Moya de Contreras, & postea Romæ confirmatum die 27. Octobris 1589. prævio examine DD. Cardinalium. Interfuerunt Episcopi Comprovinciales, D. Fr. Garcia Guatemalensis, D. Fr. Ioannes Mechoacanensis, D. Didacus Tlaxcalensis, D. Fr. Gregorius Yucatanensis, D. Fr. Dominicus Novæ Galliciæ, & D. Fr. B. Antequerensis. Editum postea fuit anno 1621. Mexici iussu Regio, & sumptibus D. A. 1585.

Ioan-

eorum in solidum, sed à singulis pro rata parte repetantur.

21. Novum opus faciendum, quodcumque illud sit, ad Ecclesias spectans, dare, locarève nemo possit, nisi Episcopus, aut cui ipse commisserit.

22. Fiscales solùm eligantur constituti in sacris, aut qui post annum initientur.

23. Fiscales & notarios absque commissione iudicis competentis non posse facere probationes aut informationes criminum, &c.

24. Vt notariæ tribunalium Ecclesiasticorum non vendantur, nec locentur, sub pœna, &c.

25. Vt notariæ perpetuò alicui concessæ, quovis modo postea vacaverint, liberè concedantur, & auferantur ab eo, ad quem illarum provisio spectat, &c.

26. Ne notarij eligantur, nisi vita, moribus, & peritia in eo munere probati, &c.

27. Vt notarij Ecclesiastici quidquid acceperint, ad finem processus scribere compellantur. Alioqui duplum restituant, causis pijs applicandum.

28. Vt quoties alicuius notarij officium finitur, tradantur successori protocola, sive regesta omnia illius, & fiat eorum inventarium, in archivo Episcopali servandum, &c.

29. Minores viginti duobus annis nota-

tarios Episcopi non creent.

30. Receptores testium & probationum (quos posthac à notarijs nominari non liceat) aliorum criminum non quærant informationes, quàm eorum, quorum causa missi sunt, &c.

31. Vt in Ecclesiis, in quibus nondum est Præbenda Doctoralis, Magistralis, Lectoralis, vel Pœnitentiaria, iuxta diplomata Pontificum, & decretum Synodi Tridentinæ, instituatur vbi primùm vacaverit Canonicatus aliquis, &c.

32. Vt Præbenda Pœnitentiariæ, quæ deinceps vacaverit, præmisso triginta diebus edicto, & publicato in Academijs Salmant. Complut. ac Pintiana, conferatur, ac prævio examine litteraturæ, & aliarum qualitatum.

33 Vt Archidiaconatus, & aliæ Dignitates, ac dimidia pars Canonicatuum, in Ecclesijs Cathedralibus, & insignibus Collegiatis huius Provinciæ, solùm conferantur Licentiatis, aut Doctoribus, titulo litterarum adeptis eos gradus in Vniversitate approbata, iuxta monitum Concilij Tridentini, &c. A.1566.

34. De residentia Dignitatum præcepta in Tridentino, vt computetur ab eo tempore, à quo aliæ incipiunt.

35. Vt primis cuiusque mensis secundis ferijs, Capitulum spirituale habeatur, de rebus sacris & ad cultum Dei spectantibus, cui etiam

Epis-

Episcopus intersit, alijsque Capitulis, quoties potuerit, & expedire putaverit.

36. Vt in festo Corporis Christi nulla omnino processio publica aut privata fiat in Monasterio aliquo, aut Parochia, sed sola generalis, cui assistere teneantur Regulares omnes, quos Tridentina Synodus assistere iubet.

37 Moneant Episcopi Parochos, immo „ adhibita severitate compellant, vt iuvandis, „ confortandisque morientibus, sedulam ope„ ram dent: congruit enim illorum ministerio, „ extremè laborantibus suis, & adversus com„ munem hostem adeò periculosè decertanti„ bus, adesse.

38. Vt diebus Dominicis, festivis, alijsque, quibus ex necessitate pro populo Missa celebranda est, Missa maior semper de eadem die sit, nec ob vllam causam omittatur, &c.

39. Parochi funera parochianorum domo in sepulchrum deducere teneantur. Religiosi verò apud se humandum cadaver suscepturi, vltra Monasterij portam, vel cœmeterium, crucem ferentes non procedant.

40. In supplicationibus publicis, litanijs, & processionibus, intra aut extra oppida, vitentur comessationes, & perpotationes, omniaque profana, graviter punienda ab Episcopis.

41. Contra execrabilem eorum cupi-

di-

stitatem, qui præsentando, nominando, instituendo, aut in Beneficia alios introducendo, sperant fructus ab ijs, vel fructuum partem, tanquam à sponte dantibus, &c.

42. Clerus impensis suis, taxatis arbitrio Episcopi, mittat Procuratorem sibi convenientiorem ad Synodos Provinciales.

Subscriptiones Episcoporum.

** Elogia plurium Antistitum ex ijs insigniorum.

** Breve Pij V. Pont. Maximi, super confirmatione Concordiæ, & declaratione ac moderatione aliorum Decretorum eiusdem Concilij Compostellani, Salmanticæ celebrati. Datum Romæ die 12. Octobris 1569.

Ex Bibliotheca Cl. V. D. D. Francisci Marcelli de Valdes, in Salmanticensi Academia iam diu Primarij sacrorum Canonum Professoris, Archidiaconi Montis Leonis, & Canonici Ecclesiæ Salmant.

** *Concilium Eborense* Provinciale in Lusitania celebratum anno 1565. Præside D. D. Ioanne Melo Archiep. Eborensi. In eo V. A. 1565. Cl. Andræas Resendius concionem ad Patres congregatos habuit Lege insignem Scriptorem & Scriptorum Hispaniæ clarissimum Encomiasten D. Nicolaum Antonium Tomo I. Biblioth. Hisp. pag. 62.

** *Concilium Limense II.* Provincia-

le in Peruvia celebratum anno 1567. in quo
A.1567. recepta fuit Synodus Tridentina, & plura decreta fuerunt ad cultum Dei, disciplinam Ecclesiasticam, ac reformationē morum spectantia. Porrò illud ritè ac legitimè convocatum, celebratum, & promulgatum fuisse dicitur in Concilio sequenti Limense longè postea coacto anno 1583. Actione II. initio, Præside B. Toribio Alphonso Mogrovexo Archiep. Limensi, de quo postea.

** *Concilium Toletanum* Provinciale, celebratum anno 1582. Præside Amplissimo
Ab anno 1582. ad 1583. D. Cardinale D. Gaspare de Quiroga, Archipræsule Toletano, Hispaniarum Primate, & Inquisitore Generali, ab octavo die Septembris 1582. vsque ad 12. Martij 1583. Interfuerunt cum D. Cardinale, Episcopi D. Alvarus de Mēdoza Palentinus, D. Antonius Maurino de Pazos Cordubensis, & Castellæ Præses simul, D. Franciscus Sarmiento de Mendoza Giennensis, D. Gomez Zapata Carthaginensis, D. Alphonsus Velazquez Oxomensis, D. Fr. Laurentius de Figueroa & Cordoba Seguntinus, D. Andræas de Bovadilla Segoviensis: præterea Procuratores Ecclesiarum, & clarissimus ille Doctor Benedictus Arias Montanus, ac Vir eruditissimus Ioannes Baptista Perez, Canonicus Toletanus, qui fuit Secretarius Concilij.

Porrò illud gravissimum fuit, & nunquam ha-

hactenus, quod sciamus, iuris publici factum. Donec autem integrè à nobis edatur in præcipuo Opere, sufficiat nunc quædam summatim iudicare, in eo contenta.

1. Edictum D. Cardinalis convocantis ad Concilium Provinciale die 12. Iulij 1581.
2. Prorogationes duæ eiusdem Concilij.
3. Diploma Gregorij Papæ XIII. vt libertas in eo Concilio integra vnicuique sit.
4. Litteræ Catholici Regis ad Patres Concilij datæ per Oratorem 29. Augusti 1582.
5. Responsio Patrum Concilij ad Catholicum Regem.
6. Acta eiusdem Concilij, ritus, progressus, & variæ res gestæ, scitu dignæ ad alias Synodos celebrandas.
7. Actio I. Concilij præparatoria, die 8. Septembris 1582.
8. Actio II. celebrata die 9. Martij 1583. continens vndecim Decreta.
9. Actio III. 12 Martij 1583. continet quinquaginta duo Decreta.
10. Gratiarum actio, & finis Concilij.
11. Decretum S. Concilij Provincialis circa reliquias SS. Martyrum Fausti, Ianuarij, & Martialis, earumque cultum.
12. Monita varia, & regulæ editæ ab eodem Concilio.
13. Appellationes interpositæ à Procuratoribus Ecclesiarum.

14. Epistola Card Quirogæ ad Gregorium Papam XIII. in qua mittit Concilium, & certiorem facit de appellationibus interpositis.

15. Litteræ Cardinalis Carafæ ad Cardinalem Quirogam de Concilio Toletano Romam misso.

16. Litteræ Cardinalis Boncompagni ad Card. Quirogam, in quibus fidem facit, Concilium id accuratè examinatum à DD. Cardinalibus Synodi Trident. Interpretibus: & cum ijs, quæ addenda, vel tollenda, aut mutanda visa sunt, ac Brevi Apostolico, illud remittit.

17. Diploma Gregorij XIII. Papæ, in quo Cōcilium ipsum, correctum, additum, & in nonnullis mutatum, confirmat, & remittit die 5. Septembris 1584.

18. Correctiones Romanæ eiusdem Conlilij Provincialis.

19. Litteræ Cardinalis Boncompagni, vt nomen Legati Regij deleatur in Concil. Toletano.

20. Responsio Cardinalis Quirogæ id recusantis, & allegantis pro se plurima Concilia.

21. Litteræ iteratæ Cardinalis Boncompagni, instantis vt nomen Legati Regij deleatur.

22. Diploma Gregorij XIII. idipsum præcipientis 26. Ianuarij 1585.

Appa-

** Apparatus ad pleraque Concilia Novi Orbis, statim indicanda.

** Elogium Historicum Apostolici Viri, & Gloriosi Archiepiscopi Limensis, Beati Toribij Alphonsi Mogrovexo, olim Togati in Maximo Ovetensi apud Salmanticam Collegio: quo Præside Concilia Provincialia Limensia, & alia plura Diœcesana postea indicanda, celebrata sunt.

** *Concilium Limense* Provinciale III. (alias I.) celebratum in ipsa vrbe Regum Lima anno 1583. Præside Beato Toribio Alphōso Mogrovexo Archiepiscopo: adsidentibus ipsi Episcopis, D. Fr. Antonio de S. Michaele civitatis Imperialis, vt vocant, D. Sebastiano Lartaum Cuzquensi, D. Fr. Didaco de Medellin S. Iacobi Chilensis, D. Fr. Alphonso Guerra Fluminis Argentei, D. Petro Peña Quitensi, D. Fr. Francisco Victoria Tucumanensi, & D. Alphonso Granero de Avalos Platensi. Adfuit quoque initio D. D. Martinus Henriquez Prorex, Senatusque Regius Limensis, & Procuratores Ecclesiarum. Coactum est *ad fidei exaltationem, & novæ Indorum Ecclesiæ vtilitatem, Clerique ac populi Christiani, & Ecclesiasticæ disciplinæ congruentem reformationem*, vt initio Actionis primæ præmittitur. Confirmatum postea fuit auctoritate Sixti Papæ V. anno 1588. post accuratum examen DD. A.1583.

Cardinalium, quibusdam additis aut detractis: & iuxta eandem censuram editum Matriti ex consensu Catholici Regis D. Philippi II. anno 1590. ac denuo Romæ post novum & accuratissimum examen anno 1673. cum notis Cl. V. Fr. Francisci Haroldi Hiberni, Ordinis Minorum, S. Theologiæ Professoris Emeriti, & Chronographi totius sui Ordinis. Acta illius lectu dignissima dabimus integrè recusa iuxta Romanam editionem, additis præterea observationibus nostris.

Edicta generalia in eodem Concilio edita.

** Catechismus Minor, & Maior, eiusdem Concilij auctoritate editus, & ab ipso approbatus.

** Privilegia Indis per Summos Pontifices concessa. & in eodem Concilio recepta.

** Exhortationes ad Indos infirmos & moribundos, eiusdem Concilij iussu edita.

** Litaniæ peculiares recomendationis animæ pro Peruvianis.

** Rescripta S. Congregationis Concilij Tridentini ad varia dubia Beati Toribij Alphonsi Mogrovexo, Archiepiscopi Limensis.

Ex Biblioth. insigni Clariss. Viri, ac celebris Scriptoris, D. D. Nicolai Antonij, unde nobis donavit nobilissimus eius cognatuus D. D. Henricus Escon, dignissimus Decanus & Canonicus Ecclesiæ Cathedralis Salmanticensis.

Con-

** *Concilium Burgense* Provinciale citatur in Mexicano statim indicando; sed quodnam illud fuerit, à quo Archiepiscopo eius clarissimæ Ecclesiæ coactum, aut quo anno, incertum nobis est. Expectamus autem à DD. Archiotis, vt quemadmodum alia vetera monumenta ad nos misserunt, ita & eius Concilij exemplar aliquod mittant.

** *Concilium Mexicanum* Provinciale I. similiter & II. citantur in III. statim exhibendo. Verùm neutrius eorum exemplaria, diu multumque quæsita, nancisci potuimus: ideoque nec licet indicare, quonam anno, sub quo Præside, aut circa quid celebrata fuerint. Si contigerit eorum acta habere, antequã quintus præcipui Operis Tomus in lucem prodeat, illa publici iuris faciemus.

** *Concilium Mexicanum* Provinciale III. Mexici, Regia Novæ Hispaniæ vrbe, celebratum anno 1585. Præside illius Archiepiscopo D. Petro Moya de Contreras, & postea Romæ confirmatum die 27. Octobris 1589. prævio examine DD. Cardinalium. Interfuerunt Episcopi Comprovinciales, D. Fr. Garcia Guatemalensis, D. Fr. Ioannes Mechoacanensis, D. Didacus Tlaxcalensis, D. Fr. Gregorius Yucatanensis, D. Fr. Dominicus Novæ Gallicię, & D. Fr. B. Antequerensis. Editum postea fuit anno 1621. Mexici iussu Regio, & sumptibus D. A. 1585.

Ioan-

Ioannis de la Serna Archiep. Mexicani apud Ioannem Ruyz typographum. Totum illum dividitur in quinque libros, quorum singuli varia decreta & plures titulos comprehendunt, ordine sequenti.

Sub libro primero.

1. De Summa Trinit. & Fide Catholica.
2. De Fidei professione.
3. De prædicatione verbi Dei.
4. De doctrina Christiana rudibus tradenda.
5. De Sacramentis non administrandis ijs, qui ignari sunt Doctrinæ Christianæ.
6. De impressione & lectione librorum.
7. De impedimentis propriæ salutis ab Indis removendis.
8. De constitutionibus.
9. De auctoritate decretorum, & publicatione eorum.
10. De rescriptis.
11. De obedientia, & executione rescriptis Apostolicis debita.
12. De ætate & qualitate ordinandorum, & præficiendorum.
13. De scientia ad sacros Ordines, & cura animarum necessaria.
14. De vita, fama, & moribus ordinandorum.
15. De titulo beneficij, aut patrimonij.
16. De modo conferendi Ordines, & litteras dimissorias.

17.

17. De examine Ordinibus præmittendo.
18. De Sacramentorum Ecclesiæ administratione.
19. De Sacra Vnctione.
20. De Clericis peregrinis.
21. De officio Iudicis Ordinarij, & Vicarij.
22. De officio Fiscalis, & iure Fisci.
23. De officio Notarij, & de fide instrumentorum
24. De officio executoris iustitiæ.
25. De officio custodis, & custodia reorum.
26. De maioritate, & obedientia.

Sub libro secundo.

1. De ordine iudiciorum.
2. De Procuratoribus.
3. De ferijs.
4. De festis ex præcepto observandis.
5. De festis mobilibus.
6. De festis Indorum.
7. De dolo & contumacia.
8. De testibus & probationibus.
9. De sententia, & re iudicata.
10. De appellationibus, & recusationibus Iudicum.

Sub libro tertio.

1. De officio Episcoporum, & vitæ puritate.
2. De his, quæ ad propriam personam Episcopi pertinent.
3. De cura subditorum, & propriæ familiæ.

4. De doctrinæ cura.
5. De visitatione propriæ Provinciæ.
6. De officio Rectoris, & plebani.
7. De officio Parochi, & doctrinæ cura.
8. De vigilantia, & cura circa subditos, præsertim in sacrorum receptione.
9. De solicitudine præstanda, vt peccatis remedium adhibeatur.
10. De his, quæ ad Parochos Indorum attinet.
11. De Beneficiatis Cathedralium, & Parochialium, & eorum officijs.
12. De assistentia Beneficiatorum divinis officijs debita.
13. De officio Sacristæ.
14. De vita & honestate Clericorum.
15. De Clericorum habitu, & cultu externo.
16. De evitandis spectaculis vanis, & actionibus prophanis.
17. De ludis Clericis prohibitis.
18. De vsu frequenti Eucharistiæ.
19. De Clericis non residentibus.
20. De institutionibus, & iure patronatus.
21. De rebus Ecclesiæ conservandis, alienandis vel non.
22. De testamentis, & vltimis voluntatibus.
23. De sepulturis, defunctis, & funeralibus.
24. De Parochijs.
25. De decimis & primitijs.
26. De regularibus, & monialibus.

27.

27. De religiosis, & pijs domibus.
28. De celebratione Missarum, & diuinorum officiorum.
29. De Baptismo.
30. De Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramento, & eius custodia.
31. De reliquijs, & veneratione Sanctorum, & templorum.
32. De immunitate Ecclesiarum, & Clericorum.
33. Ne Clerici, vel monachi negotijs sæcularibus se immisceant.
34. De obseruatione ieiuniorum.
35. De diebus quibus ieiunare tenentur omnes huius Archiepiscopatus, & Prouinciæ (Indis exceptis.)
36. De diebus, quibus Indi ieiunare tenentur ex constitutione felic. record. Pauli Papæ III.

Sub libro quarto.

1. De sponsalibus, & matrimonijs.
2. De cognatione spirituali, & alijs matrimonij impedimentis.

Sub libro quinto.

1. De visitationibus.
2. De calumniatoribus.
3. De simonia.
4. De hæreticis.
5. De vsuris.

6. De sortilegis.
7. De maledicis.
8. De iniurijs, & damno dato.
9. De pœnis.
10. De concubinatu, & pœnis concubinariorum, ac lenonum.
11. De sententia excommunicationis.
12. De pœnitentijs & remissionibus.

Subscriptiones Archiepiscopi, & Episcoporum.

Testimonium correctionis & approbationis eius Concilij, ex præscripto Romani Pontificis factæ à DD. Cardinalibus S. Concilij Tridentini Interpretibus, datum Romæ ab Amplissimo D. Cardinale Antonio Carafa die 27. Octobris 1589.

Statuta ordinata à Concilio Provinciali Mexicano III. anno 1585. ex præscripto S. Concilij Tridentini Sess. 24. cap. 12. de Reformatione, verbo *Cætera*: revisa à Catholica Maiestate, & confirmata à Sede Apostolica, anno 1589. Porrò illa omnia vnico libro comprehenduntur in quatuor partes diviso: quarum prima continet XVIII. Capitula: secunda XI. tertia IX. quarta X. in præcipuo Opere exscribenda.

Initio verò præmittitur erectio Ecclesiæ Mexicanæ, & Diploma Clementis Papæ VII. ea de re, datum Romæ 9. Septembris, anno Domini 1534.

Cons

** *Concilium Tarraconense* Provinciale celebratum anno 1586. Præside D. Antonio Augustino Archiepiscopo Tarraconensi, celeberrimo scriptore, & Episcopis eius Provinciæ. A. 1586.

** *Concillium Limense* Provinciale IV. (aliàs II.) celebratum anno 1591. in ipsa Regia civitate Lima, Præside illius glorioso Archiepiscopo Beato D. Toribio Alphonso Mogrovexo: cuius Acta mutila extant apud nos iuxta recentem editionem Romanam. Nam in eius exemplari non apparent litteræ convocatoriæ, nec alloquium Præsidis ad Patres congregatos, nec nomen aut dignitas alicuius ex ijs, nisi D. Fr. Gregorij Episcopi Cuzquensis, nec denique approbatio Apostolica: quamvis par sit credere, ea omnia verè extare, aut saltem extitisse à principio, in aliquot exemplaribus. Nimirum de vigilantia & zelo illius sanctissimi Archipræsulis, non aliter censeri debet. Solùm itaque inveniuntur viginti decreta, quorum titulos sequenti ordine damus.

1. De visitandis Regularibus, qui regunt Doctrinas, seu Parochias Indorum, extra Cœnobia.
2. De visitandis Regularibus, qui viventes & residentes in Monasterijs administrant Sacramenta, exercentes munia Parochialia.
3. Religiosi Doctrinis præfecti non possint admi-

ministrare Sacramenta, sine licentia & examine Ordinarij.

4. Iudices, & Gubernatores sæculares, non se intromittant in assignando salario Sacerdotibus in Doctrinis & Beneficijs.

5. Salaria doctrinarum non reducantur, vel diminuantur per Gubernatores; seu Ministros sæculares.

6. Prætores locales non se interponant in examine absentiæ Clericorum, vel æris alieni, quo gravantur.

7. Proreges, aut alij Ministri sæculares, non se immisceant visitationibus bonorum Ecclesiarum, vel Hospitalium; nec nominationi vel depositioni œconomorum eiusmodi Ecclesiarum, Hospitaliumve.

8. Clerici qui interim, dum non habetur Sacerdos proprius, in Doctrinis & Beneficijs degerint, illis inserviant cum aliquo stipendio.

9. Visitatores sint Sacerdotes.

10. Rectores Doctrinarum dent vades reddendi rationem rerum suæ curæ commissarum, ad dictas Doctrinas, & Beneficia, in quibus constituti fuerunt, pertinentium.

11. Observentur Rubricæ novi Missalis, & specialiter in osculo Evangelij.

12. Non detur sæcularibus pax per patenam: nec tabella pacis circumferatur per Ministros Altaris, &c.

13.

13. Obſeruentur præſcripta novi Miſſalis in diſtributione cinerum, palmarum, & aliarum rerum.

14. De ſervanda immunitate Eccleſiarum.

15. Executioni mandentur decreta Concilij Provincialis anno 1583. coacti.

16. Notarij non accipiant pluſquam decimam partem vnius aurei pro titulo Ordinum.

17. Clerici, priuſquam accipiant dimiſſorialia, reddant rationem eorum, quæ ipſorum curę commiſſa fuerunt: & cum ſolis huiuſmodi dimiſſorialibus poſsint recipi in alijs Epiſcopatibus.

18. Vt nominentur teſtes Synodales.

19. Religioſi Doctrinales cum cura animarum, non minùs, quàm Clerici ſęculares, obſervent & adimpleant, quod ſpectat ad habendum Conſtitutiones Synodales, alia contenta in hoc capitulo.

20. Religioſi ſolvant quartam funeralem, & portionem Canonicam.

Subſcribunt Archiep. Limanus, & Epiſcopus Cuzquenſis.

** Regula conſueta, ſive Inſtitutiones Conſuetudinales Eccleſiæ Metropolitanæ Limenſis, editæ à Beato Toribio Alphonſo Mogrovexo Archiepiſcopo eiuſdem Eccleſiæ, cum aſſenſu Decani Capituli, anno 1593. A. 1593.

** *Concilium Limenſe* Provinciale V. A. 1601.

(aliàs

(alias III.) Clemente VIII. Pontifice, & Philippo III. Hispaniarum ac Novi Orbis Monarcha celebratum in Regia vrbe Limæ, Preside Beato Toribio Alphonso Mogrovexo, Archiepiscopo Limensi, anno 1601. adsidentibus ipsi dumtaxat Episcopis D. Fr. Ludovico Quitensi, & D. Antonio Panamensi: nam reliqui, etiam semel & iterum Limam convocati, propter ingentem distantiam & difficultates itineris, non venerunt, preter duos, quorum alter in itinere obijt, alter ægrotavit. Post Decretum præparatorium Concilij editum ab Archiepiscopo, habentur Actiones aliquot.

In prima earum sunt tria Decreta. In primo exponitur scopus celebrande eius Synodi. nimirum *ad honorem & gloriam sanctissimæ & indiuiduæ Trinitatis, pro felici statu & reformatione eius Provinciæ, & Ecclesiarum suffraganearum.* In secundo vt nulli ex presentibus vel absentibus pareretur preiudicium, quoad loca sive ordinem sedendi. In tertio statuitur Professio Fidei facienda ad præscriptum Concilij Tridentini.

Actione secunda continentur quinque Decreta. In primo deliguntur Iudices Synodales. In secundo agitur de testibus Synodalibus: quorum muneris est diligenti studio inquirere per totum Archiepiscopatum quomodo observentur, quæ in Concilijs precedentibus statuta fuerunt,

runt, præsertim circa correctionem excessuum, & reformationem morum, ac bonum regimen animarum. In tertio exhibetur formula Interrogatorij ad Romanum Pontificem mittendi, circa promovendos ad Episcopatus, iuxta Decretum sacri Concilij Tridentini Sessione 25. cap. 1. de Reformatione. In quarto instauratur, seu confirmatur Synodus Provincialis Limæ coacta anno 1583. In quinto subdũtur iudicio S. R. Ecclesiæ quæcumque inibi decreta fuerunt.

Subscriptiones Patrum Concilij.

LECTORI S.

** *Quamvis hactenus nullam ferè rationem habuerimus Synodorum Diœcesanarum, præsertim recentium, sed dumtaxat Nationalium, vel Provincialium; visum tamen fuit pro coronide Operis, in venerationem singularem B. Toribij Alphonsi Mogrovexo, Gloriosi Limensium Archipræsulis, exhibere decem illius Concilia Diœcesana, quòd utilia admodum sint, & salutaribus documentis plena, ac maximè necessaria ad servandam disciplinam Ecclesiasticam, reformationem morum, & salutem Indorum procurãdam. Quæ omnia ab anno 1582. usque ad 1604. celebrata, servato temporis ordi-*

ordine, integra dabimus in Opere præcipuo. Nunc satis sit ea generatim indicasse.

Dum autem editio ipsa, laboriosa sanè ac diuturna, paratur in hac Vrbe Salmanticensi, rogamus omnes DD. Præsules, Decanos, Capitula Ecclesiarum (præsertim Lusitaniæ, à quibus nihil hactenus impetrare potuimus post iteratas preces) & quoslibet eruditos Viros, siue Hispanos, siue Exteros, vt si quod præterea Concilium ad Hispaniã spectans, vel ad Novum Orbem, detexerint, dignentur ad nos mittere aliquod illius exẽplar, vt cum cæteris edatur. Quod certe fiet, non sine vniuscuiusque ipsorum memoria, & indicio grati in nobis animi ob beneficiũ acceptum.

IN-

INDEX CHRONOLOGICVS

PONTIFICVM ROMANORVM, QVI EPISTOLAS SCRIPSERVNT, ET SVB QVIBVS CONCILIA CELEBRATA SVNT.

Primus numerus designat annum Christi, quo vnusquisque Pontifex Ecclesiam Romanam cœpit regere: secundus (quoties ponitur) annos Pontificatus ipsius: tertius menses: quartus dies:

S. PETRVS, anno Christi 43. vixit in Pontificatu annos 24. menses 5. dies 10.

Sic accipe numeros de cætero.

S. Linus 67. a. 11. m. 2. d. 23.
S. Cletus 78. a. 12. m. 7. d. 2.
S. Clemens I. 91. a. 9. m. 6. d. 6.
S. Anaeletus 101. a. 9. m. 3. d. 10.
S. Evaristus 110. a. 9. m. 3.
S. Alexander I. 119. a. 10. m. 5. d. 20.
S. Sixtus I. 130. a. 9. m. 10. d. 8.
S. Telesphorus 140. a. 11. m. 8. die 29.
S. Hyginus 152. a. 3. d. 28.
S. Pius I. 156. a. 9. m. 5. d. 27.

S. Anicetus 165. a. 7. m. 8. d. 24.
S. Soter 173. a. 3. m. 11. d. 21.
S. Eleutherus 177. a. 5. d. 23.
S. Victor I. 192. a. 9. m.
S. Zephyrinus 201. a. 18. d. 28.
S. Callistus I. 219. a. 5. m. 1. d. 12.
S. Vrbanus I. 224. a. 6. m. 7. d. 4.
S. Pontianus 231. a. 4. d. 6.
S. Anterus 235. m. 1.
S. Fabianus 236. a. 15. d. 5.
S. Cornelius 251. a. 2. m. 4. d. 17.
Primus Antipapa Novatianus hæreticus.
S. Lucius I. 251. a. 1. m. 4.
S. Stephanus I. 255. a. 2. m. 3. d. 22.
S. Sixtus II. 257. a. 11. d. 13.
S. Dionysius 258. a. 13. m. 3. d. 14.
S. Felix I. 270. a. 4. m. 4. d. 29.
S. Eutychianus 275. a. 8. m. 6. d. 4.
S. Caius 283. a. 12. m. 4. d. 5.
S. Marcellinus 296. a. 7. m. 11. d. 26.
S. Marcellus I. 304. a. 4. m. 1. d. 25.
S. Eusebius 309. a. 2. m. 8. d. 21.
S. Melchiades 311. a. 2. m. 2. d. 7.
S. Silvester I. 314. a. 21. m. 11.
S. Marcus 336. m. 8. d. 22.
S. Iulius I. 336. a. 15. m. 5. d. 17.
Liberius 352. a. 15. m. 4. d. 2.
Felix II. à quibusdam dictus.
S. Damasus I. 367. a. 17. m. 2. d. 17.

Se:

Secundus Antipapa Vrsicinus.
S. Siricius 385. a. 17. m. 2. d. 17.
S. Anastasius I. 398. a. 4. m. 1. d. 13.
S. Innocentius I. 402. a. 15. m. 2. d. 10.
S. Zosimus 417. a. 1. m. 4. d. 7.
S. Bonifacius I. 418. a. 4. m. 9. d. 28.
III. Antipapa Eulalius Archidiaconus.
S. Cœlestinus I. 423. a. 8. m. 5. d. 3.
S. Sixtus III. 437. a. 7. m. 11.
S. Leo M. 440. a. 20. m. 11.
S. Hilarus 461. a. 5. m. 9. d. 29.
S. Simplicius 467. a. 15. m. 5. d. 10.
S. Felix III. 483. a. 6. m. 11. d. 22.
S. Gelasius I. 492. a. 4. m. 8. d. 19.
S. Anastasius II. 496. a. 1. m. 11. d. 23.
S. Symmachus 498. a. 15. m. 7. d. 27.
IV. Antipapa Laurentius Archidiac.
S. Hormisdas 514. a. 9. d. 10.
S. Ioannes I. 523.
S. Felix IV. 527. a. 3. m. 2. d. 14.
S. Bonifacius II. 530. a. 2. d. 2.
V. Antipapa Dioscorus.
Ioannes II. 532. a. 2. m. 8.
S. Agapetus I. 535. a. 10. d. 14. vel 18.
S. Silverius 536. a. 4.
Vigilius 540. a. 15. m. 6.
S. Pelagius I. 555. a. 3. m. 10. d. 18.
S. Ioannes III. 559.
S. Benedictus I. 573. a. 4. m. 2. d. 15.

S. Pelagius II. 577. a. 12. m. 2. d. 27.
S. Gregorius I. M. 590. a. 13. m. 6. d. 10.
Sabinianus 604. m. 3. d. 19.
Bonifacius III. 606. m. 8. d. 23.
Bonifacius IV. 607. a. 6. m. 8. d. 20.
Deus-dedit 614. a. 2. m. 11. d. 26.
Bonifacius V. 617. a. 7. m. 10. d. 1.
Honorius I. 626. a. 12. m. 4. d. 27.
Severinus 639. m. 2. d. 4.
Ioannes IV. 639. a. 1. m. 9. d. 6.
Theodorus 641. a. 7. m. 5. d. 20.
S. Martinus I. 649. a. 5. m. 4. d. 10.
Eugenius I. 655. m. 5. aut 6.
Vitalianus 655. a. 13 m. 4. d. 27.
Adeodatus 659. a. 7. m. 2. d. 17.
Donus 676. a. 1. m. 5. d. 10.
S. Agatho 678. a. 3. m. 6. d. 25.
S. Leo II. 683. m. 10. d. 14.
S. Benedictus II. 684. m. 8. d. 14.
Ioannes V. 685. a. 1. d. 11.
Cono 686. m. 11. d. 23.
Schisma electis Petro & Theodoro.
S. Sergius I. 687. a. 13. m. 8. d. 14.
Schisma electis Theodoro & Paschali.
Ioannes VI. 701. a. 3. m. 2. d. 12.
Ioannes VII. 705. a. 2. m 7. d. 17.
Sisinnius 708. d. 20.
Constantinus 708. a. 6. m. 1. d. 2.
S. Gregorius II. 714. a. 16. m. 8. d. 20.

Gre-

Gregorius III. 731. a. 10. m. 9. d. 12.
S. Zacharias 741. a. 10. m. 3. d. 10.
Stephanus II. 752. d. 4.
Stephanus III. 752. a. 5. d. 20.
Paulus I. 757. a. 10. m. 1.
Schisma ob Theophilactum Archipresb.
Stephanus III. 763. a. 3. m. 5. d. 28.
VI. Antipapa Constantinus.
Hadrianus I. 772. a. 23. m. 10. d. 17.
Leo III. 795. a. 20. m. 5. d. 17.
Stephanus IV. 816. a. 1. m. 7. d. 3.
Paschalis I. 817. a. 7. m. 3. d. 16.
Eugenius II. 824. a. 3. m. 2. d. 23.
Zinzinus schismati occasionem dat.
Valentinus 827. dies 40.
Gregorius IV. 827. a. 15. m. 4.
Sergius II. 844. a. 3. m. 1. d. 2.
Ioannes Diaconus tumultuatur.
Leo IV. 847. a. 8. m. 3. d. 5.
Hic obtruditur fabula Ioannæ Papissæ.
Benedictus III. 855. a. 2. m. 6. d. 10.
S. Nicolaus I. M. 858. a. 9. m. 6. d. 20.
Adrianus II. 867. a. 4. m. 10. d. 17.
Ioannes VIII. 872. a. 10. d. 1.
Martinus II. 882. a. 1. d. 20.
Hadrianus III. 884. a. 1. m. 3. d. 19.
Stephanus V. 885. a. 6. & aliquot dies.
Formosus 890. a. 6. m. 6.
Sergius & Bonifacius VI. turbas cient.

Stephanus VI. 896. a. 3. vel 4.
Romanus Galesinus per vim intrusus.
Theodorus II. 901. dies 20.
Ioannes IX. 901. a. 3. d. 15.
Benedictus VI. 905. aliquot mensibus.
Leo V. 906. d. 40.
Christophorus 906. m. 7.
Sergius III. 907. a. 3. m. 4.
Anastasius III. 910. a. 2. d. 20.
Lando 912. mensibus aliquot.
Ioannes X. 913. a. 15.
Leo VI. 928. m. 6. dies 15.
Stephanus VII. 929. a. 1. d. 5.
Ioannes XI. 931. a. 4. m. 10.
Leo VII. 936. a. 3. m. 6.
Stephanus VIII. 939. a. 3. m. 4. d. 5.
Martinus III. 943. a. 3. m. 4. d. 13.
Agapetus II. 946. a. 9. m. 7. d. 19.
Ioannes XII. 955. a. 9. aut 10.
Leo VIII. Antipapa ab Othone intrusus.
Benedictus V. 964. a. 1. aut circiter.
Ioannes XIII. 965. a. 6. m. 11. d. 5.
Donus II. 972. m. 3.
Benedictus VI. 972. a. 1. m. 3. d. aliquot.
Bonifacius VII. seu Franco, Antipapa.
Benedictus VII. 975. a. 9.
Ioannes XIV. 984. a. 1. & aliquot m.
Ioannes XV. 985. a. 10. m. 4. d. 12.
Gregorius V. 996. a. 4. m. 8. d. 6.

Ioan-

Ioanne XVI. Antipapa, factione Crescentij.

Silvester II. 999. a. 4. m. 2. aut 3.

Ioannes XVII. 1003. a. 5. m. 7. d. 28.

Ioannes XXVIII. 1003. m. 5. d. 28.

Sergius IV. 1009. a. 2. m. 8. d. 13.

Benedictus VIII. 1012. a. 13. circiter.

Gregorius Antipapa pulsus ab Imperat.

Ioannes XIX. 1024. a. 9. m. 8.

Benedictus IX. 1034. a. 10.

Siluester III. & Ioannes XX. Antip.

Gregorius VI. 1044. a. 2. m. 8.

Clemens II. 1046. m. 9.

Damasus II. 1048. d. 23.

S. Leo IX. 1049. a. 5. m. 2. d. 7.

Victor II. 1054. a. 2. m. 6.

Stephanus IX. 1057. m. 8. circiter.

Nicolaus II. 1059. a. 2. m. 6.

Ioannes Mincius, al. Benedictus X. Antipapa.

Alexander II. 1061. a. 11. m. 6. d. 22.

Cadalous Antipapa al. Honorius V.

S. Gregorius VII. 1073. a. 12. m. 1. d. 3.

Guibertus Antipapa d. Clemens III.

Victor III. 1086. m. 10.

Vrbanus II. 1087. a. 11. m. 4. d. 18.

Paschalis II. 1099. a. 18. m. 5. d. 4.

Mortuo Guiberto, tres Antipapæ.

Gelasius II. 1118. a. 1. d. 4.

Man-

Mauricius Bracarensis Antipapa.
Callistus II. 1119. a. 5. m. 10. d. 13.
Honorius II. 1124. a. 5. m. 1. d. 17.
Theobaldus, al. Callistus III. cedit Honorio.
Innocentius II. 1130. a. 13. m. 7. d. 10.
Duo alij Antipapæ cedunt.
Cœlestinus II. 1143. m. 5. d. 13.
Lucius II. 1144. m. 11. d. 14.
Eugenius III. 1145. a. 8. m. 4. d. 13.
Anastasius IV. 1153. a. 1. m. 4. d. 24.
Hadrianus IV. 1154. a. 4. m. 8. d. 29.
Alexander III. 1159. a. 21. m. 11. d. 21.
Antipapæ, Octavianus, Guido, Ioannes.
Lucius III. 1181. a. 4. m. 2. d. 18.
Vrbanus III. 1185. a. 1. m. 10. d. 25.
Gregorius VIII. 1187. m. 2. circiter.
Clemens III. 1188. a. 3. m. 2. d. 10.
Cœlestinus III. 1191. a. 6. m. 8. d. 28.
Innocentius III. 1199. a. 18. m. 6. d. 9.
Honorius III. 1216. a. 10. m. 8.
Gregorius IX. 1227. a. 14. m. 4. d. 3.
Cœlestinus IV. 1241. d. 18.
Innocentius IV. 1243. a. 11. m. 5. d. 14.
Alexander IV. 1254. a. 6. m. 5. d. 4.
Vrbanus IV. 1261. a. 3. m. 1. d. 4.
Clemens IV. 1265. a. 3. m. 9. d. 25.
Vacat Sedes annos 2.
Gregorius X. 1271. a. 4. m. 4. d. 10.

Innocentius V. 1276. m. 5. d. 5.
Hadrianus V. 1276. d. 39.
Ioannes XXI. 1276. m. 8. d. 8.
Nicolaus III. 1277. a. 2. m. 9. d. 2.
Martinus IV. 1281. a. 4. m. 1. d. 7.
Honorius IV. 1285. a. 2. d. 1.
Nicolaus IV. 1287. a. 4. m. 1. d. 14.
Vacat Sedes annos 2. m. 3. d. 2.
S. Cœlestinus V. 1294. m. 5. d. 8.
Bonifacius VIII. 1294. a. 8. m. 9. d. 18.
Benedictus XI. 1303. m. 8. d. 17.
Clemens V. 1305. a. 4. m. 1. d. 14.
Vacat Sedes annos 2. m. 3. d. 17.
Ioannes XXII. 1316. a. 18. m. 3. d. 28.
Benedictus XII. 1334. a. 7. m. 4. d. 6.
Clemens VI. 1342. a. 10. m. 6. d. 29.
Innocentius VI. 1352. a. 9. m. 8. d. 20.
Vrbanus V. 1362. a. 8. m. 1. d. 23.
Gregorius XI. 1371. a. 7. m. 2. d. 24.
Vrbanus VI. 1378. a. 11. m. 6. d. 6.
Robertus Antipapa, al. Clemens VII.
Bonifacius IX. 1389. a. 14. m. 11.
Petrus de Luna, alias Benedictus XIII. ab anno 1294. ad 1423.
Innocentius VII. a. 2. d. 22.
Gregorius XII. a. 2. m. 6. d. 14.
Alexander V. m. 10. d. 8.
Ioannes XXIII. a. 5. d. 15.
Vacat Sedes annos 2. m. 5. d. 10.

Mar-

Martinus V. 1417. a. 13. m. 3. d. 12.
Ægidius Antipapa, aliàs Clemens VIII. post obitum Petri de Luna ad an. 1423.
Eugenius IV. 1431. a. 15. m. 11. d. 20.
Amedeus Sabaudiæ Dux, dictus Felix V. Antipapa anno 1439. sed cedit.
Nicolaus V. 1447. a. 8. d. 19.
Cœlestinus III. 1455. a. 3. m. 5. d. 29.
Pius II. 1458. a. 5. m. 11. d. 27.
Paulus II. 1464. a. 6. m. 10. d. 26.
Sixtus IV. 1471. a. 13. d. 5.
Innocentius VIII. 1484. a. 7. m. 10. d. 27.
Alexander VI. 1492. a. 11. d. 8.
Pius III. 1503. d. 26.
Iulius II. 1503. a. 9. m. 3. d. 21.
Leo X. 1513. a. 8. m. 8. d. 20.
Hadrianus VI. 1522. a. 1. m. 8. d. 6.
Clemens VII. 1523. a. 10. m. 10. d. 7.
Paulus III. 1534. a. 15. d. 18.
Iulius III. 1550. a. 5. m. 1. d. 16.
Marcellus II. 1555. d. 21.
Paulus IV. 1555. a. 4. m. 2. d. 24.
Pius IV. 1559. a. 5. m. 11. d. 15.
Pius V. 1566. a. 6. m. 3. d. 24.
Gregorius XIII. 1572. a. 12. m. 10. d. 29.
Sixtus V. 1585. a. 5. m. 4. d. 5.
Vrbanus VII. 1590. d. 13.
Gregorius XIV. 1590. m. 10. d. 10.
Innocentius IX. 1591. m. 2.

Clemens VIII. 1592 a. 13. m. 1. d. 3.
Leo XI. 1605. d. 27.
Paulus V. 1605. a. 15. m. 8. d. 12.
Gregorius XV. 1621. a. 2. m. 5.
Vrbanus VIII. 1623. a. 20. m. 11. d. 22.
Innocentius X. 1644. a. 10. m. 3. d. 24.
Alexander VII. 1655. a. 12. m. 1. d. 15.
Clemens IX. 1667. a. 2. m. 5. d. 19.
Clemens X. 1670. a. circiter 6.
Innocentius XI. 1676. vivit hoc anno 1686. in magnum totius Ecclesiæ bonum ac decus.

GHRONOLOGIA

GOTHORVM HISPANIÆ REgum, ſub quibus Concilia habita ſunt, certiùs quàm ante hac conſtituta ex pluribus codicibus Conciliorum manuſcriptis, & ex D. Iſidori libro de Gothis, atque Vulſæ Epiſcopi Chronico, cum vera multorum nominum orthographia, ex numiſmatis reſtituta.

Auctore Clariſs. Viro Ioanne Baptiſta Perez, Canonico Toletano.

Annus Chriſti.

369. ATHANARICVS (cum quo etiã Tridigernus) cœpit anno 5. Valẽtis Imp. Era 407. regnat annos 13. ex Iſidoro.

382. Alaricus (cum quo etiam Radagaiſus) anno 4. Theodoſij Era 420. regnat an. 28. ex Iſidoro.

411. Athaulfus anno 17. Arcadij & Honorij, & 6. Theodoſij iunioris, Era 449. reg. ann. 6. ex Iſidoro.

416. Segoricus anno 22. Honorij & Arcadij Era 454 mox à ſuis interfectus, ex Iſidoro.

Vval-

Vvalla eodem anno succedit: regnat an. 3. ex Isidoro & Vulsa, non ann. 22. vt vult Sigebertus.

Theuderedus anno nono Theodosij iunioris, Era 457. regnat ann. 33. obijt in prælio Catalaunico Era 490. Theodoricus vocatur D. Augustino, & Sigeberto. Ex Isidoro. 419.

Turismundus anno 1. Marciani Imperatoris, Era 490. regnat ann. vnum, ex Isidoro: licèt ex Sigeberto, & Iornande ann. 3. 452.

Theudericus anno 11. Marciani Imper. Era 491. ann. 13. Ita à Gotthis vocatur, qui à nostris Theodoricus. 453.

Euricus anno 8. Leonis Imperatoris, Era 504. regnat ann. 17. ex Isidoro: licèt in Gregorio Turon 27. & in Sigeberto 18. 466.

Alaricus anno 10. Zenonis, Era 521. regnat ann. 23. ex Isidoro: & ita Conciliũ Agatense est anno 22. Alarici Consule Messala, & in manuscripto additur Era 544. 483.

Gesaleicus anno 27. Anastasij Era 544. regnat ann. 4. alij vocant Gesalaricum, & Procopius Geselicum. 506.

Theudericus (ita vocatur in libris Gotthicis) regnat pro nepote Alarico in His- 511.

Hispania ann. 15. cùm ipse esset Italiæ Rex: cœpit ann. 21. Anastasij Era 549. ex Isidoro. Et cœpisse quidem ista Era confirmatur ex Concilio Tarraconense anno 6. Theuderici Era 554. Consulatu Petri. & ex Concilio Gerundense anno 7. Teud. Era 555. Coss. Agapeto.

Amalaricus anno 1. Iustiniani Imperatoris Era 564. reg. ann. quinque ex Isi-
526. doro. Sed cùm Concilium Toletanum secundum in omnibus codicibus dicatur habitum anno quinto Amalarici Era 565. necesse est cœpisse Era 561. Itaque Isidorus numerat à morte avi Teuderici, qui obijt Era 564. id est, Christi 526. Nos ab anno, quo Hispaniam tradidit nepoti.

Theudis (ita in manuscriptis, nõ Theudius) cœpit anno 6. Iustiniani Era
531. 569. regnat ann. 17. menses 5. Ex Isidoro: & confirmãtur eius anni ex Concilio Valentino habito Era 584. anno 15. Theudi, vt dicitur in codice veteri Lucensi. non Theuderici, vt in impressis: & ex Ilerdensi habito Era 584. ann. 15. Teuderici, vbi emendandum erit, Theudis, in libris, tam impressis, quàm manuscriptis.

540. Theudisculus cœpit anno 22. Iustiniani, Era

Era 586. regnat ann. vnum, ex Isidoro: sed Vulsa Episcopus dat illi ann. 1. m. 5. d. 8.

Agila (ita in manuscriptis, non Aguila) anno 23. Iustiniani Era 587. regnat annos quinque ex Isidoro: Vulsa dat ann. quinque menses 3. 549.

Athanagildus anno Iustiniani 29. Era 592. regnat ann. 14. ex Isidoro: Vulsa dat ann. 15. m. 6. 554.

Inter regnum quinque mensium ex Isidoro.

Liuva (ita scribitur in nummis, non Liuba, neque Luiba) cœpit anno secundo Iustini minoris Era 605. regnat vnum annum solus, & duos alios cum fratre Luivigildo. Ex Isidoro, Vulsa, & Ioanne Biclarensi. 567.

Liuvigilelus (ita scribitur in codicibus Gothicis, nō Leovigildus, neque Leonegildus) cœpit anno 3. Iustini minoris Era 606. regnat ann. 18. ex Isidoro & Vulsa. Hic Martyrem facit filiũ suum S. Ermenegildũ (ita enim scribitur in nummis, non Ermegildus) anno 17. regni sui, vt ait Ioannes Biclarensis. 568.

Reccaredus (duplici enim cc, scribitur in nummis, & libris veteribus) cœpit anno 3. Mauricij Era 624. regnavit 586.

ann. 15. ex Isidoro. Vulsa ait ann. 15. m. 1. d. 10. Hic Arrianam hæresim ex Hispania depulit. Eius anni etiam confirmantur ex Concilijs, nempe tertio Toletano Era 627. anno regni 4. & primo Hispalensi, Era 628. anno Reccaredi quinto, & Barcinonense anno 14. Reccaredi.

601. Liuva (non Luiba) anno 18. Mauritij Era 639. regnat annos duos ex Isid.

Vvittericus (ita in nummis & codicibus, non Victericus) cœpit anno 20. Mau-
603. ritij Era 641. regnat ann. 6. ex Isidoro. Vulsa ait ann. 6. m. 10.

Gundemarus (ita in nummis & libris ve-
610. tustis, non Gundemirus) anno 6. Phocatis imp. Era 648. regnavit an. 2. ex Isidoro. Vulsa Episcopus ait ann. 1 m. 10. d. 13. Confirmatur id etiam ex Cõcilio Toletano habito an. 1. Gundemari Era 648. id est, anno Christi 610.

Sisebutus anno secundo Heraclij Era
612. 650. regnat a. 8. m. 6. ex Isidoro. Vulsa addit dies 16. Itaque Isidorus 6. libro etymol. cap. 38. ait 5. annum Heraclij esse 4. Sisebuti, & Concilium Hispalense 2. habitum Era 657. sub Sisebuto. Anno autem 5. Sisebuti Mohometes in Romanos conspirat, vt ait

Ro-

Rodericus Archiepiſcopus Toletanus.

Reccaredus II. paucos dies regnat. Iſidorus Pacenſis dat illi tres menſes, Vulſa quatuor annos: fortè legẽdum, menſes, vt conſtet ſupputatio tota Erarum D. 621
Iſidori, qui in ipſa ætate vixit.

Suinthila vel Suintila (vtroque enim modo ſcribitur in nummis, non autẽ Cintila) cœpit anno 10 Heraclij Era 659. 621
vt ait D. Iſidorus, qui ſuam Gothorum hiſtoriam finit anno 5. Suinthilæ. Itaque ſequentium regum annos à Concilijs, & Vulſa Epiſcopo accepimus. Regnat Suintila ex auctoritate Vulſæ, annos 10. Hic regno exutus excõmunicatur in Concilio 4. Toletano.

Siſenandus (ita ſcribitur in libris vetuſtis, non Siſnandus) regnat a. 3. m. 11. d. 16. ex Vulſa. Cœpiſſe autem regnare Era 669. cognoſcitur ex Concilio IV. 631
Tolet. habito Era 671. a. 3. Siſenandi.

Chintila (ita in nummis, non Cintilla) regnat a. 3. m. 8. d. 9. vt ait Vulſa. Initium autem regni ipſius cognoſcitur ex Concilio V. Toletano habito Era 636
674. ann. 1. Chintilæ. D. Iſidorus Epiſcopus Hiſpalen. floruit à primo Reccaredo ad Siſenandum, vt ait de illo B. Ildephonſus, mortuus eſt autem a. 1.

Chintilæ, vt colligo ex Braulione, & subscriptione sexti Concilij Toletani.
640. Tulga (ita in libris veteribus non Tulcas) regnat a. 2. m. 4. vt ait Vulsa.
Chindasvintus (ita scribitur in lapide Emeritensi, & Chindasvinthus in veteribus lib. non autem Chindasuindus vt vulgò) cœpit Era 680. vt cognosci-
642. tur ex Concilio Toletano septimo Era 684. a. 5. Chindasuinti. Vulsa ait regnasse solùm a.6. m.8. d.20 & cum filio Reccesvintho a.3. m.8. d.11. & obijsse Kal. Octobris Era 691. Ex quo videtur Chindasuintus cœpisse regnare V. Kal. Iunij Era 680. & filium sibi collegam adsumpsisse II. Kal. Maij Era 687.
Reccesvintus (ita ex libris & nummis, non Reccesiundus) regnasse a. 23. m.
646. 6. d. 11. ait Vulsa, & obijsse Kal. Septembris Era 710. qui fuerit annus Incarnationis 672.
Eius anni etiam confirmatur ex Concilio VIII. Toletano Era 691. anno 5. Reccesuinthi, & IX. ac X. Tolet. ac Emerit.
672. Vvamba (in nummis & lib. Gothicis, nō Bamba) cœpit regnare Kal. Septēb. Era 710. & regnavit a. 8. m. 1. d. 14. vsque ad pridie Id. Octob. Era 718. quo die se regno abdicavit. Ex Vulsa. Itaque Con-

Concilium Toletanum Era 713. dicitur habitum anno 4. Vvambæ. Vixit autem Vvamba postea in Monasterio ann. 7. m. 3. vt ait Rex Adefonsus III. Ovetensium in Chonico.

Ervigius (ita scribitur in nũmis & libris vet. non Eringius) cœpit regnare abdicante Vvamba pridie Id. Octob. Era 718. & ipse quoque regnum deposuit 17. Kal. Septemb. Era 725. cùm regnasset a. 7. d. 25. Hæc Vulsa, licèt ex ista supputatione potiùs videatur regnasse a. 6. m. 10. Eius anni etiam cõfirmantur ex Concilio XII. Tolet. habito Era 719. V. Id. Ianuarij ann. 1. Ervigij, & ex XIII. Concilio Toletano Era 721. anno 4. Ervigij. 680.

Egica (ita in nummis & libris non Egipsa) electus 17. Kal. Sept. Era 725. Vnctus autem 8. Kal. Decemb. eodẽ anno. Hęc Vulsa Episcopus. Regnavit autem a. 15. nempe solus 10. & 5. cum filio Vvittiza, vt ait Adephonsus III. Rex. Eius anni confirmantur ex Concilijs XV. XVI. & XVII. Tolet. B. Iulianus Archiep. Toletanus moritur a. 3. Egicæ, vt ait illius successor Felix. 687.

Vvittiza (ita in nummis, nõ Vitiza) cùm antea cùm Patre regnasset annos 5. so- 701.

lus regnum tenet Era 739. per 10. ann. Hæc Adephōſus Rex III. Vulſa ait, vnctum 17. Kal. Decemb. Era 738. ſed apparet legendum 739.

Rudericus (ita ſcribitur in nūmis, & omnibus vet. lib. non Rodericus) cœpit
711. regnare Era 749. vt ait Rex Adephōſus III. & alia vetuſta monumenta (non Era 747. aut 751.) & ann. 1. regnavit ex omniū auctoritate: quo à Sarracenis victo, & occiſo, Era 750. Hiſpania in Sarracenorum venit poteſtatem.

CHRONOLOGIA REGVM LEGIONIS, ET CASTELLÆ,

nunc ex varijs A A. collecta.

A. Christi 716. aut paulo poſt. PELAGIVS nepos Chindaſuinti Regis Gothorū, filius Faſilæ, ſive Favilæ Cātabriæ Ducis, primus reſtaurator Hiſpaniæ, regnavit ann. 20. & expugnavit Legionem. Alij regnum Pelagij longè poſtea collocant.

736. Favila filius Pelagij regnavit annos duos. In venatione occiſus fuit ab vrſo.

738. Alphonſus I. cognomento Catholicus duxit Ormiſindam Pelagij f. Regnavit annos 18.

757. Froela Alphonſi filius ex Menina filia Eudonis Ducis Aquitaniæ, ſorore Aznarij I. Aragoniæ Comitis, ſuſcepit Alphonſum, & Ximenam,

nam, postea Bernardi Carpensis matrem. Regnavit annos 11.

Aurelius regnavit annos 6. & semestre sine prole. 768.

Silo Adosindam filiam Alphonsi I. duxit. Regnavit 9. annos. 774.

Mauregatus nothus Alphonsi, pacto cum Mauris infami tributo centum virginum, occupavit regnum ipsorum ope 5. annos & semestre. 783.

Veremundus Diaconus, sive Bimarani, sive Froilæ fratris Alphonsi filius, ex Numilona Ramirum suscepit, regno restituto Alphonso, congnomento Casto. Regnavit annos tres & semestre. 788.

Alphonsus II. cognomento Castus, regnavit feliciter annos 52. quamvis sine prole. Eius tempore corpus B. Iacobi Apostoli inventum fuit, & damnatus error Elipandi. 791.

Ramirus I. filius Veremundi regnavit annos 7. Clavisiano prælio clarus, ex Vrraca, sive Paterna, genuit Ordonium & Garsiam. 844.

Ordonius I. regnavit annos 11. vel 17. Vxor Munia. 850.

Alphonsus III. cognomento Magnus, regnavit annos 48. Templum lapideum D. Iacobo erexit. Eius tempore Ioannes VIII. Papa Ecclesiam Overensem constituit Metropolitanam, in qua & Concilium ea de re celebratum 862.

CHRONOLOGIA

GOTHORVM HISPANIÆ REgum, ſub quibus Concilia habita ſunt, certiùs quàm ante hac conſtituta ex pluribus codicibus Conciliorum manuſcriptis, & ex D. Iſidori libro de Gothis, atque Vulſæ Epiſcopi Chronico, cum vera multorum nominum orthographia, ex numiſmatis reſtituta.

Auctore Clariſs. Viro Ioanne Baptiſta Perez, Canonico Toletano.

Annus Christi.

369. ATHANARICVS (cum quo etiã Tridigernus) cœpit anno 5. Valẽtis Imp. Era 407. regnat annos 13. ex Iſidoro.

382. Alaricus (cum quo etiam Radagaiſus) anno 4. Theodoſij Era 420. regnat an. 28. ex Iſidoro.

411. Athaulfus anno 17. Arcadij & Honorij, & 6. Theodoſij iunioris, Era 449. reg. ann. 6. ex Iſidoro.

416. Segoricus anno 22. Honorij & Arcadij Era 454 mox à ſuis interfectus, ex Iſidoro.

Vval-

Vvalla eodem anno succedit: regnat an. 3. ex Isidoro & Vulsa, non ann. 22. vt vult Sigebertus.

Theuderedus anno nono Theodosij iunioris, Era 457. regnat ann. 33. obijt in prælio Catalaunico Era 490. Theodoricus vocatur D. Augustino, & Sigeberto. Ex Isidoro. 419.

Turismundus anno 1. Marciani Imperatoris, Era 490. regnat ann. vnum, ex Isidoro: licèt ex Sigeberto, & Iornande ann. 3. 452.

Theudericus anno 11. Marciani Imper. Era 491. ann. 13. Ita à Gotthis vocatur, qui à nostris Theodoricus. 453.

Euricus anno 8. Leonis Imperatoris, Era 504. regnat ann. 17. ex Isidoro: licèt in Gregorio Turon 27. & in Sigeberto 18. 466.

Alaricus anno 10. Zenonis, Era 521. regnat ann. 23. ex Isidoro: & ita Conciliũ Agatense est anno 22. Alarici Consule Messala, & in manuscripto additur Era 544. 483.

Gesaleicus anno 27. Anastasij Era 544. regnat ann. 4. alij vocant Gesalaricum, & Procopius Geselicum. 506.

Theudericus (ita vocatur in libris Gotthicis) regnat pro nepote Alarico in His- 511.

Hispania ann. 15. cùm ipse esset Italiæ Rex: cœpit ann. 21. Anastasij Era 549. ex Isidoro. Et cœpisse quidem ista Era confirmatur ex Concilio Tarraconense anno 6. Theuderici Era 554. Consulatu Petri. & ex Concilio Gerundense anno 7. Teud. Era 555. Coss. Agapeto.

526. Amalaricus anno 1. Iustiniani Imperatoris Era 564. reg. ann. quinque ex Isidoro. Sed cùm Concilium Toletanum secundum in omnibus codicibus dicatur habitum anno quinto Amalarici Era 565. necesse est cœpisse Era 561. Itaque Isidorus numerat à morte avi Teuderici, qui obijt Era 564. id est, Christi 526. Nos ab anno, quo Hispaniam tradidit nepoti.

531. Theudis (ita in manuscriptis, nō Theudius) cœpit anno 6. Iustiniani Era 569. regnat ann. 17. menses 5. Ex Isidoro: & confirmātur eius anni ex Concilio Valentino habito Era 584. anno 15. Theudi, vt dicitur in codice veteri Lucensi. non Theuderici, vt in impressis: & ex Ilerdensi habito Era 584. ann. 15. Teuderici, vbi emendandum erit, Theudis, in libris, tam impressis, quàm manuscriptis.

540. Theudisculus cœpit anno 22. Iustiniani, Era

Era 586. regnat ann. vnum, ex Isidoro: sed Vulsa Episcopus dat illi ann. 1. m. 5. d. 8.

Agila (ita in manuscriptis, non Aguila) anno 23. Iustiniani Era 587. regnat 549.
annos quinque ex Isidoro: Vulsa dat ann. quinque menses 3.

Athanagildus anno Iustiniani 29. Era 554.
592. regnat ann. 14. ex Isidoro: Vulsa dat ann. 15. m. 6.

Inter regnum quinque mensium ex Isidoro.

Liuva (ita scribitur in nummis, non Liuba, neque Luiba) cœpit anno secundo Iustini minoris Era 605. regnat vnum 567.
annum solus, & duos alios cum fratre Luivigildo. Ex Isidoro, Vulsa, & Ioanne Biclarensi.

Liuvigilelus (ita scribitur in codicibus Gothicis, nō Leovigildus, neque Leonegildus) cœpit anno 3. Iustini minoris Era 606. regnat ann. 18. ex Isidoro 568.
& Vulsa. Hic Martyrem facit filiū suum S. Ermenegildū (ita enim scribitur in nummis, non Ermegildus) anno 17. regni sui, vt ait Ioannes Biclarensis.

Reccaredus (duplici enim cc, scribitur in nummis, & libris veteribus) cœpit anno 3. Mauricij Era 624. regnavit 586.

ann. 15. ex Isidoro. Vulsa ait ann. 15.
m. 1. d. 10. Hic Arrianam hæresim
ex Hispania depulit. Eius anni etiam
confirmantur ex Concilijs, nempe ter-
tio Toletano Era 627. anno regni 4.
& primo Hispalensi, Era 628. anno
Reccaredi quinto, & Barcinonense an-
no 14. Reccaredi.

601. Liuva (non Luiba) anno 18. Mauritij
Era 639. regnat annos duos ex Isid.
Vvittericus (ita in nummis & codicibus,
non Victericus) cœpit anno 20. Mau-
603. ritij Era 641. regnat ann. 6. ex Isido-
ro. Vulsa ait ann. 6. m. 10.
Gundemarus (ita in nummis & libris ve-
610. tustis, non Gundemirus) anno 6. Pho-
catis imp. Era 648. regnavit an. 2. ex
Isidoro. Vulsa Episcopus ait ann. 1 m.
10. d. 13. Confirmatur id etiam ex Cō-
cilio Toletano habito an. 1. Gundema-
ri Era 648. id est, anno Christi 610.
Sisebutus anno secundo Heraclij Era
612. 650. regnat a. 8. m. 6. ex Isidoro. Vulsa
addit dies 16. Itaque Isidorus 6. libro
etymol. cap. 38. ait 5. annum Heraclij
esse 4. Sisebuti, & Concilium Hispa-
lense 2. habitum Era 657. sub Sisebu-
to. Anno autem 5. Sisebuti Moho-
metes in Romanos conspirat, ut ait
Ro-

Rodericus Archiepiscopus Toletanus.

Reccaredus II. paucos dies regnat. Isidorus Pacensis dat illi tres menses, Vulsa quatuor annos: fortè legēdum, menses, vt constet supputatio tota Erarum D. 621
Isidori, qui in ipsa ætate vixit.

Suinthila vel Suintila (vtroque enim modo scribitur in nummis, non autē Cintila) cœpit anno 10 Heraclij Era 659. 621
vt ait D. Isidorus, qui suam Gothorum historiam finit anno 5. Suinthilæ. Itaque sequentium regum annos à Concilijs, & Vulsa Episcopo accepimus. Regnat Suintila ex auctoritate Vulsæ, annos 10. Hic regno exutus excōmunicatur in Concilio 4. Toletano.

Sisenandus (ita scribitur in libris vetustis, non Sisnandus) regnat a. 4. m. 11. d. 16. ex Vulsa. Cœpisse autem regnare Era 669. cognoscitur ex Concilio IV.
Tolet. habito Era 671. a. 3. Sisenandi. 631

Chintila (ita in nummis, non Cintila) regnat a. 3. m. 8. d. 9. vt ait Vulsa. Initium autem regni ipsius cognoscitur
ex Concilio V. Toletano habito Era 636
674. ann. 1. Chintilæ. D. Isidorus Episcopus Hispalen. floruit à primo Reccaredo ad Sisenandum, vt ait de illo B. Ildephonsus, mortuus est autem a. 1.

Chintilæ, vt colligo ex Braulione, & ſubſcriptione ſexti Concilij Toletani.
640. Tulga (ita in libris veteribus non Tulcas) regnat a. 2. m. 4. vt ait Vulſa.
Chindaſvintus (ita ſcribitur in lapide Emeritenſi, & Chindaſvinthus in veteribus lib. non autem Chindaſuindus vt vulgò) cœpit Era 680. vt cognoſci-
642. tur ex Concilio Toletano ſeptimo Era 684. a. 5. Chindaſuinti. Vulſa ait regnaſſe ſolùm a. 6. m. 8. d. 20. & cum filio Recceſvintho a. 3. m. 8. d. 11. & obijſſe Kal. Octobris Era 691. Ex quo videtur Chindaſuintus cœpiſſe regnare V. Kal. Iunij Era 680. & filium ſibi collegam adſumpſiſſe II. Kal. Maij Era 687.
Recceſvintus (ita ex libris & nummis, non Recceſiundus) regnaſſe a. 23. m.
646. 6. d. 11. ait Vulſa, & obijſſe Kal. Septembris Era 710. qui fuerit annus Incarnationis 672.
Eius anni etiam confirmatur ex Concilio VIII. Toletano Era 691. anno 5. Recceſuinthi, & IX. ac X. Tolet. ac Emerit.
672. Vvamba (in nummis & lib. Gothicis, nō Bamba) cœpit regnare Kal. Septēb. Era 710. & regnavit a. 8. m. 1. d. 14. vſque ad pridie Id. Octob. Era 718. quo die ſe regno abdicavit. Ex Vulſa. Itaque Con-

Concilium Toletanum Era 713. dicitur habitum anno 4. Vvambæ. Vixit autem Vvamba postea in Monasterio ann. 7. m. 3. vt ait Rex Adefonsus III. Ovetensium in Chonico.

Ervigius (ita scribitur in nũmis & libris vet. non Eringius) cœpit regnare ab- 680.
dicante Vvamba pridie Id. Octob. Era 718. & ipse quoque regnum deposuit 17. Kal. Septemb. Era 725. cùm regnasset a. 7. d. 25. Hæc Vulsa, licèt ex ista supputatione potiùs videatur regnasse a. 6. m. 10. Eius anni etiam cõfirmantur ex Concilio XII. Tolet. habito Era 719. V. Id. Ianuarij ann. 1. Ervigij, & ex XIII. Concilio Toletano Era 721. anno 4. Ervigij.

Egica (ita in nummis & libris non Egipsa) electus 17. Kal. Sept. Era 725. Vn- 687.
ctus autem 8. Kal. Decemb. eodẽ anno. Hęc Vulsa Episcopus. Regnavit autem a. 15. nempe solus 10. & 5. cum filio Vvittiza, vt ait Adephonsus III. Rex. Eius anni confirmantur ex Concilijs XV. XVI. & XVII. Tolet. B. Iulianus Archiep. Toletanus moritur a. 3. Egicæ, vt ait illius successor Felix.

Vvittiza (ita in nummis, nõ Vitiza) cùm antea cum Patre regnasset annos 5. so- 701.
 lus

lus regnum tenet Era 739. per 10. ann. Hæc Adephõsus Rex III. Vulsa ait, vnctum 17. Kal. Decemb. Era 738. sed apparet legendum 739.

Rudericus (ita scribitur in nũmis, & omnibus vet. lib. non Rodericus) cœpit
711. regnare Era 749. vt ait Rex Adephõsus III. & alia vetusta monumenta (non Era 747. aut 751.) & ann. 1. regnavit ex omniũ auctoritate: quo à Sarracenis victo, & occiso, Era 750. Hispania in Sarracenorum venit potestatem.

CHRONOLOGIA REGVM LEGIONIS, ET CASTELLÆ,

nunc ex varijs A A. collecta.

A. Christi 716. aut paulo post. PELAGIVS nepos Chindasuinti Regis Gothorũ, filius Fasilæ, sive Favilæ Cãtabriæ Ducis, primus restaurator Hispaniæ, regnavit ann. 20. & expugnavit Legionem. Alij regnum Pelagij longè postea collocant.

736. Favila filius Pelagij regnavit annos duos. In venatione occisus fuit ab vrso.

738. Alphonsus I. cognomento Catholicus duxit Ormisindam Pelagij f. Regnavit annos 18.

757. Froela Alphonsi filius ex Menina filia Eudonis Ducis Aquitaniæ, sorore Aznarij I. Aragoniæ Comitis, suscepit Alphonsum, & Ximenam;

ñam, postea Bernardi Carpensis matrem. Regnavit annos 11.

Aurelius regnavit annos 6. & semestre sine prole. 768.

Silo Adosindam filiam Alphonsi I. duxit. Regnavit 9. annos. 774.

Mauregatus nothus Alphonsi, pacto cum Mauris infami tributo centum virginum, occupavit regnum ipsorum ope 5. annos & semestre. 783.

Veremundus Diaconus, sive Bimarani, sive Froilæ fratris Alphonsi filius, ex Numilona Ramirum suscepit, regno restituto Alphonso, congnomento Casto. Regnavit annos tres & semestre. 788.

Alphonsus II. cognomento Castus, regnavit feliciter annos 52. quamvis sine prole. Eius tempore corpus B. Iacobi Apostoli inventum fuit, & damnatus error Elipandi. 791.

Ramirus I. filius Veremundi regnavit annos 7. Clavisiano prælio clarus, ex Vrraca, sive Paterna, genuit Ordonium & Garsiam. 844.

Ordonius I. regnavit annos 11. vel 17. Vxor Munia. 850.

Alphonsus III. cognomento Magnus, regnavit annos 48. Templum lapideum D. Iacobo erexit. Eius tempore Ioannes VIII. Papa Ecclesiam Overensem constituit Metropolitanam, in qua & Concilium ea de re celebratum fuit. 862.

fuit. Vxor ipsi ex Galijs Ximena, sive Amilina.

910. Garsia I. regnavit 3. annos. Vxor illius filia Nugni Fernandi Comitis Castellæ.

913. Ordonius I. frater Garsiæ, regnavit decem annos. Vxor Munina Elvira: deinde Sancia filia Eneci Regis Navarræ.

923. Froila II. tyrannicè regnavit annum vnum. Vxor eius Munia.

924. Alphonsus IV. filius Ordonij II. cognomento Monachus, regnavit annos 6. Vxor Vrraca Semena. Postea regnum commisit Ramiro fratri, & monachatum professus est.

931. Ramirus II. regnavit 19. annos. Vxor Theresia Sancij Abarcæ filia.

950. Ordonius III. filius Ramiri II. regnavit 5. annos. Vxor Elvira.

955. Sanctius I. cognomento Crassus, frater Ordonij, regnavit 12. annos. Eius tempore Fernandus Gundissalvus Comes Castellæ illam à dominio Regum Legionis liberavit. Fernandum verò secuti sunt, Garsia Ferdinandus anno 968. Sanctius Garsia anno 1006. ac subinde Sanctius Maior, & postea Ferdinandus I. Castellæ Rex, de quo posteà.

967. Ramirus III. regnavit annos 15. Normannos vicit. Vxor eius Vrraca. Decesit absq; prole.

982. Veremūdus II. filius Ordonij III. regnavit annos 17. Ex Elvira secunda vxore natus est ei,

999. Alphonsus V. Regnavit annos 29. Eius tempo-

re

ſe anno 1012. habitum fuit Legione celebre Concilium. Vxor eius Geloira. Occiſus fuit à fratre in obſidione Viſei.

Veremundus III. regnavit annos 10. Occiſus fuit à fratre. 1028.

Ferdinandus I. Caſtellæ Rex, cognomẽto Magnus, filius Sanctij Maioris Navarræ Regis, regnavit anos 27. cum Sanctia ſorore Veremundi III. 1038.

Sanctius II. dictus Fortis, ad Zamoram occiſus initio regni. 1066.

Alphonſus VI. frater Sanctij, Rex Leg. & Caſtellæ, qui expugnavit Toletum, & poſt multa præclarè geſta obijt anno ſui regni 43. Chriſti 1109. 1066.

Vrraca Alphonſi VI. filia regnavit annos 17. 1109.

Alphonſus VII. filius Vrracæ, & Raymundi Ducis Burgundiæ, regnavit annos 35. Dictus fuit Hiſpaniæ Imperator, diademate ſolemni ritu apud Legionem recepto. Diviſit regna inter filios: quorum Sanctius Caſtellæ, cognomento Deſideratus, regnavit annum vnum. Ferdinandus Legionis annos 31. vſque ad 1188. Succeſsit Alphonſus dictus IX. qui pariter Legione regnavit ab anno 1188. vſque ad 1231. 1126.

Alphonſus VIII. (aliàs IX.) filius Sanctij Deſiderati, regnavit in Caſtella 56. annos. Concham expugnavit, & inſignem ad Navas victoriam obtinuit. 1157.

Hen-

1214. Henricus I. annos duos. Palentiæ obijt ex ictu lapidis.

1217. S. Fernandus III. Legionis, II. Castellæ Rex, annos 35. regnavit. Inter alia præclara gesta Hispalim Sarracenis eripuit.

1252. Alphonsus X. cognomento Sapiens, regnavit annos 32. Vxor illi Violante Iacobi Aragonij filia.

1284. Sanctius III. cognomento Fortis, regnavit annos 11. Vxor Maria filia Alphonsi Infantis Molinæ.

1295. Fernandus IV. Sanctij filius, regnavit an. 17. Vxor Constantia Dionysij Portugal. filia Illũ Caravaxalij ad tribunal Dei cõpellârunt.

1312. Alphonsus XI. regnavit 38. annos Nomen sibi fecit ex victoria ad fluvium Salsum. Vxor Maria Alphonsi IV. Portugalliæ filia.

1350. Petrus, cognomento Crudelis, occisus ab Henrico fratre notho, post 20. regni annos.

1369. Henricus II. occiso fratre regnavit annos 10. Vxor Ioanna abneptis D. Fernandi de la Cerda.

1379. Ioannes I. Henrici & Ioannæ filius, regnavit an. 11. Vxor Eleonora Petri IV. Aragoniæ filia. Compluti obijt præceps actus ab equo.

1390. Henricus II. cognomento Infirmus, regnavit an. 16. Vxorẽ duxit Catharinam Lecestriæ.

1407. Ioannes II. regnavit annos 48. Vxor illi Maria Fernandi Aragonij filia.

Hen-

Henricus IV. regnavit annis 20. turbidâ plerumque Republicâ. 1454.

Isabela soror Henrici, cum Fernando Aragonum, simul & Castellæ Rege, V. eius nominis, feliciter regnavit an. 30. erepta Mauris Granata, & Tribunalibus Fidei institutis. Vtriusque fil. Ioannes Princeps, Hispaniar. spes, Salmanticæ obijt. Successit in regno, 1475.

Ioanna vtriusque filia, vxor Philippi Archiducis Austriaci, cum ipso regnavit, & peperit, 1505.

Carolum V. Regem Hispaniæ, deinde Imperatorem, cognomento Maximum: qui regnavit annos 40.

Vxor Isabella Emanuelis Lusitaniæ filia.

Philippus II. cognomento Prudens, regnavit 48. annos. 1556.

Philippus III. cognomento Bonus, regnavit annos 22. expulsis Mauris ab Hispania. Ex Margarita Austriaca Imperatoris Germaniæ filia genuit, 1599.

Phlippum IV. cognomento Pium: qui regnavit annos 44 & ex Maria Anna Austriaca, Imperatoris Ferdinandi filia, secunda vxore, habuit. 1621.

Carolum II. regnantem ab anno 1665. cum vxore Lodoisa Borbonia: quibus faustam prolem, & felicia omnia, tot Regna vtriusque Orbis exoptant. 1665.

GHRONOLOGIA

Anni Christi. PRÆSVLVM TOLETANORVM.

68. S. EVGENIVS I. Martyr.

313. Melantius, qui interfuit Concilio Eliberitano.

325. Pelagius.

400. Patruinus, qui celebravit Concilium I. Toletanum, & subscripsit.

Turibius, Quintius, Vincentius, Paulatus, Natalis, Olympius, & Studentius.

Eorum tempus & annus nescitur: nec videtur fuisse locum, vt ij septē Præsules succederēt intra annos paucos à tempore Patruini, vsque ad Asturium, de quo statim.

405. Asturius, cuius meminit S. Ildephonsus in Catalogo Illustrium Virorum.

Isicius, Martinus, Castinus, Campeius, Sintitio, Praumatius, Petrus I. & Celsus.

527. Montanus, sub quo II. Synodus Toletana est habita. S. Ildephonsus illius meminit.

Iulianus I. Bacanda, & Petrus II.

589. Euphemius interfuit Concilio III. Toletano.

Exuperius.

597. Adelphius subscribit in Toletano sub Reccaredo, Era 635. id est anno Christi 597.

Conantius exiguo tempore.

603. Aurasius, de quo S. Ildephonsus.

615. S. Helladius apud eundem.

Iu-

Iustus, sub quo IV. Synodus Toletana. 633.
Eugenius II. sub quo V. VI. & VII. Synodus. 636.
S. Eugenius III. sub quo VIII. IX. & X. 647.
S. Ildephonsus. 659.
Quiricus interfuit Concilio XI. Toletano. 668.
S. Iulianus II. sub quo habita sunt Cōcilia Toletana XII. XIII. XIV. & XV. 685.
Sisbertus, postea gradu deiectus, ob conspirationem contra Egicanem Regem. 691.
Felix sub quo Concilium Toletanum XVI. 693.
Guntericus sub quo Concilium XVII. 700.
Oppas intrusus. 714.
Sinderedus.
Vrbanus sub iugo Sarracenorum. 719.
Sunieredus. 740.
Concordius. 760.
Cixilanus, scriptor Vitæ S. Ildephonsi. 775.
Elipandus hæresi Adoptivorum infectus, damnatur in Conc. Francofordiēsi, sed resipiscit. 784.
Gumesindus. 820.
Vvistremirus. 850.
S. Eulogius electus, Martyr, & Doctor. 859.
Bonitus.
Ioannes obijt anno *926.* 926.
Paschalis.

Hoc loco desunt alij Præsules, & finitur Catalogus antiquus.

Alphonsus VI. Toletū expugnat anno 1085. *die* 25. *Martij, & Bernardum Monachum* 1085.

chum S. Benedicti in Sede Tolet. collocatus

1085. Bernardus insignis Præsul, restaurator Ecclesiæ Toletanæ.

1128. Raymundus, ex Monacho S. Facundi.

1150. Ioannes I. aliàs IV.

1166. Cerebrunus.

1181. Petrus III aliàs VI. *de Cardona.*

1181. D. Gundisaluus I. *Perez.*

1191. D. Martinus *Lopez de Pisuerga.*

1208. D. Rodericus *Ximenez de Rada.*

1247. D. Ioannes II. aliàs V. *de Medina.*

1248. D. Guterius I.

1250. D. Paschasius, antea Archidiaconus Tolet. qui Crucē ferebat in prelio apud Navas Tolosæ,

1262. D. Sancius filius S. Fernandi Regis.

1266. D. Sancius II. filius Iacobi Aragonum Regis.

1285. D. Fernandus I. depositus à Nicolao III. Papa.

1291. D. Gundisalvus II. *Garzia Gudiel*, Cardin.

1298. D. Gundisalvvus III. *Diaz Palomeque.*

1310. D. Guterius II. *Gomez de Toledo.*

1319. D. Ioannes III. aliàs VI. Iacobi II. Aragonum Regis Filius.

1327. D. Ximenus *de Luna.*

1338. D. Ægidius *Carrillo de Albornoz*, Cardin.

1350. D. Gundisalvus IV. *de Aguilar.*

1353. D. Vascus *Fernandez de Toledo.*

1355. D. Gomezius I. aliàs III. *Manrique.*

1375. D. Petrus IV. aliàs VII. *Tenorio.*

1399. D. Petrus V. aliàs VIII. *de Luna.*

D

D. Ioannes IV. aliàs VII. *Martinez Contre-* 1422
ras. Interfuit Concilio Constantiensi.

D. Ioannes V. aliàs VIII. *de Cerezuela*. 1434

D. Guterius III. *Aluarez de Toledo*. 1442

D. Alphonsus II. *Carrillo de Acuña*. 1445

D. Petrus VI. aliàs IX. *Gonzalez de Men-* 1482
doza, Cardinalis Hispaniæ.

D. Fr. Franciscus *Ximenez de Cisneros*, Car- 1495
dinalis.

D. Guillelmus *de Croy*, Cardinalis. 1517

D. Alphonsus III. *de Fonseca*. 1521

D. Ioannes V. aliàs IX. *Tavera*, Cardinalis. 1534

D. Ioannes VI. aliàs X. *Martinez de Siliceo*, 1552
Cardinalis.

D. Fr. Bartholomæus *Carranza*. 1556

D. Gaspar *de Quiroga*, Cardinalis. 1577

D. Albertus *de Austria*, ex Augustissima Im- 1594
peratorum Germanię Domo, Cardinalis.

D. Garsias *de Loaysa Giron*, Scriptor celebris. 1598

D. Bernardus II. *Roxas de Sandoval*, Card. 1599

D. Fernandus *de Austria*, Hispaniæ Infans, 1618
Cardinalis.

D. Gaspar *Borgia & Velasco*, Cardinalis.

D. Balthasar *Moscoso & Sandoval*, Cardin. 1645

D. Paschasius II. *de Aragon*, Cardinalis. 1666.

D. Ludovicus *Fernandez Portocarrero*, Car- 1677.
dinalis.

Elogia plurium ex ijs Præsulibus, dabimus in præcipuo Opere.

ERRATA PRÆCIPVA.

PAG. 43. lin. 3. esse, lege, esset. Ibidem lin. 15. piæ, lege, pia. Pag. 268. lin. 24. Compostellanum, lege, Compostellam. Pag. 271. lin. 21. remittens, lege, renitens. Pag. 279. lin. 26. ipse, lege, ipsi. Pag. 299. lin. 19. annentum, lege annectunt. Pag. 325. lin. 20. eorum, lege, earum. Pag. 352. lin. 22. Pontificis, lege, Pontifices. Pag. 392. lin. 9. coletur, lege, coleretur. Pag. 406. lin. 26. Provincia, lege, Provincialia. In Chronologia Pontificum error numerorum irrepsit. Pag. 468. lin. 3. a. 1. lege, a 15. Ibid. lin. 15. a. lege, m. Pag. 469. lin. 2. a. 17. lege, a. 13. lin. 9. lege, 432. lin. 13. lege, a. 8. lin. 24. a. lege m. Pag. 470. lin. 15. lege, 669. Pag. 471. lin. 7. lege 768. Pag. 473. lin. 4. dele a. 5. & lin. 6. m. lege, a. & lin. 25. lege 1086. Alia leviora omittimus. Salmanticæ die 28. Martij 1686.

Mag. D. Petrus Mendez,
Corrector Acad. & Primarius Humán. litt. Professor Emeritus.

LAVS DEO.